ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2018 – 2022.

САДРЖАЈ

УВОД 6
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 8
ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА 9
ЛИЧНА КАРТА 10
СНАГЕ НАШЕ ШКОЛЕ 10
НАЧЕЛА ИЗРАДЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 11
ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 11
ЗАДАЦИ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 13
ЦИЉЕВИ И ОПШТИ ИСХОДИ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 14
ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ И ИСХОДИ УЧЕЊА ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 15
ОПШТЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА 15
СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ 18
МИСИЈА 18
НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 19
НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ 20
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ У ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ 20
1. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - КЛАСИЧНА МУЗИКА 20
2. МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР 21
3. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА 21
ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА 21
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ 22
ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ 22
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ 23
Одсек: Вокално – инструментални; Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ-КЛАСИЧНА МУЗИКА 23
Одсек: Теоретски; Образовни профил: МУЗИЧКИ САРАДНИК-ТЕОРЕТИЧАР 24
Одсек: Одсек ЗА ТРАДИЦИОНАЛНУ МУЗИКУ; Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА 25
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ПО ПРЕДМЕТИМА 27
НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ЗА МУЗИЧКУ ШКОЛУ 27

Заједнички-општеобразовни предмети за све образовне профиле по разредима 28
Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 29
Предмет: I СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 33
Предмет: II СТРАНИ ЈЕЗИК – ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК 38
Предмет: РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА 42
Предмет: БИОЛОГИЈА 47
Предмет: ФИЗИКА 48
Предмет: ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ 49
Предмет: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ 55
Предмет: СОЦИОЛОГИЈА 59
Предмет: ПСИХОЛОГИЈА 60
Предмет: ФИЛОЗОФИЈА 62
Изборни предмети 63
Предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 63
Изборни предмети 67
Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 67
Заједнички-стручни предмети за све образовне профиле по разредима 71
Предмет:ТЕОРИЈА МУЗИКЕ 72
Предмет:МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ 73
Предмет:ХОР 74
Предмет:ХАРМОНИЈА 75
Предмет:МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ 78
Предмет:КОНТРАПУНКТ 81
Предмет:ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ 83
Предмет:ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА 86
Предмет:НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ 88
Заједнички-стручни предмети за образовне профиле: 89
Предмет:СОЛФЕЂО 90
Предмет:УПОРЕДНИ КЛАВИР 94
(изузев за соло певање) 94
Предмет: УПОРЕДНИ КЛАВИР 95
(за соло певање) 95
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: 96
1) Музички извођач класичне музике – ИНСТРУМЕНТАЛИСТА И СОЛО ПЕВАЧ 96
Заједнички-стручни предмети: 96
Предмет: КОРЕПЕТИЦИЈА ЗА КЛАВИРИСТЕ 97
Предмет:КАМЕРНА МУЗИКА 98
Предмет:ЧИТАЊЕ С ЛИСТА 99
Предмет:ОРКЕСТАР 100

Главни предмет (инструмент или соло певање) 101
ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС) 101
ГИТАРА 104
КЛАВИР 106
ХАРМОНИКА 108
ДРВЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ, САКСОФОН) 110
ЛИМЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ТРУБА, ТРОМБОН, ХОРНА) 112
УДАРАЉКЕ (ДОБОШ, ТИМПАНИ, МАРИМБА) 1124
СОЛО ПЕВАЊЕ 116
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: 118
2) музички сарадник - ТЕОРЕТИЧАР 118
Предмет:СОЛФЕЂО ЗА ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК 119
Предмет:СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА 125
Предмет:ДИРИГОВАЊЕ 126
Предмет:АУДИО-ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА 128
Предмет:УВОД У КОМПОНОВАЊЕ 129
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: 130
3) музички сарадник - ЕТНОМУЗИКОЛОГ 130
ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ 130
ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ 131
Предмет: НАРОДНА ИГРА 133
Предмет: ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА 135
Предмет: ЕТНОЛОГИЈА 138
Предмет: НАРОДНИ АНСАМБЛИ 139
ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ 142
Допунски рад са ученицима 142
Додатни рад са ученицима 142
Припремни рад 143
ОБАВЕЗНЕ И ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ 144
1.Екскурзије 146
2.Такмичења 147
3. Културна и јавна делатност школе 148
4. Семинари 152
5. Кампови 152
6. Остале факултативне ваннаставне активности 152
ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ 154

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА, ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ 155

МОДЕЛИ, ЕЛЕМЕНТИ ПЛАНИРАЊА И ПРОГРАМИРАЊА НАСТАВНОГ РАДА 155

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ 158

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВЊЕ УЧЕНИКА 159

ИСПИТИ 161

1. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ 165

2. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 167

3. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ НОТОТЕКЕ 169

4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 173

5. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ 175

6. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 177

7. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 181

8. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 187

9. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 188

10. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА 208

11. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈЕ 209

12. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 212

13. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА 215

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА 215

14. ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА 223

15. ВРСТЕ ПОДРШКЕ У ОБРАЗОВАЊУ - ОРГАНИЗАЦИЈА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА У ШКОЛИ 228

УВОД

Школски програм припремио је Стручни актив за развој школског програма:

Биљана Мирјанић, директор школе – учествује у раду стручног актива за развој ШП

- Лазовић Сања, председник стручног актива за развој ШП
- Весна Миладиновић, стручни сарадник педагог
- Јасминка Милијановић, проф.информатике
- Предраг Михаиловић, проф. виолончела
- Јелена Николић, проф солфеђа
- Анушка Николић, проф. виолине

уз ангажовање осталих наставника, сарадника, представника ученика и родитеља.

МШ“СТЕВАН МОКРАЊАЦ“

К Р А Љ Е В О

Топлице Милана 2

Број :_____

.године

На основу члана 119. ст. 2, а у вези члана 61. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС број 88/2017 и 27/2018-др. закони“), на седници Школског одбора МШ ''Стеван Мокрањац'' у Краљеву, одржаној . године, донета је следећа:

ОДЛУКА

Доноси се Школски програм рада за средње музичко образовање и васпитање за школску 2018-2022. годину.

Образложење

Сходно прописима у надлежности Школског одбора је да доноси предшколски, школски, односно васпитни програм, развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању, као и усвајање извештаја директора о раду, сходно напред наведеном донета је одлука као у диспозитиву.

Председник Школског одбора

_____

Драган Костић

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Средње образовање и васпитање остварује се на основу школског програма.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм се доноси у складу са Законом. Поједини делови школског програма иновирају се у току његовог остваривања.

Школски програм доноси орган управљања, у складу са плановима и програмима наставе и учења у складу са Законом.

Школа објављује школски програм у складу са Законом и општим актом школе.

Школски програм за основно музичко образовање и васпитање је документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање стандарда, циљева и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање исхода и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика. Школски програм се ради на нивоу школе и осигурава усмереност на децу и њихово учење.
Школски програм доноси се на основу планова и програма наставе и учења, односно програма одређених облика стручног усавршавања.

Садржаји образовно васпитног рада Школског програма остварују се на српском језику и ћириличном писму.

Музичка школа „Стеван Мокрањац“ прилагођава свој школски програм плану и програму наставе и учења који је прописан законом и правилником, али у исто време и условима и ресурсима школе, као и локалним захтевима и потребама. Рад на школском програму и његово усавршавање имају за циљ да обезбеде вредност и трајност стечених знања, вештина и вредности које ученик стекне током школовања. Такође, сврха програма је да омогући стални развој школе и њено активно учешће у васпитно-образовним и културним програмима и дешавањима локалне заједнице.

Музичко образовање и васпитање остварују се на основу Школског програма. Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља,односно старатеља, школе и локалне заједнице. Школски програм садржи обавезни,изборни и факултатативни део, елементе структуре прописане Законом (ЗОСОВ) и Законом о средњем образовању.

Школски програм се израђује по образовним захтевима, за сваки ниво образовања-основна за сваки предмет, сваки разред и за све ваннаставне активности које се реализују на нивоу разреда, профила или школе.

Овај документ садржи:

- обавезни део наставног плана и програма
- изборни део наставног плана и програма
- факултативни део наставног плана и програма

Обавезни део наставног плана и програма садржи основне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања.

Изборни део обухвата изборне предмете и садржаје програма по нивоима и врстама образовања од којих ученик бира један или више предмета према својим склоностима тако да се изборна настава сваке школске године састоји од једног часа и то:

- обавезни изборни предмет предвиђен Законом-Грађанско васпитање или Верска настава, 1 час недељно током школске године у свим одељењима

Факултативни део обухвата предмете који се задовољавају интереси ученика у складу са могућностима школе. Сходно томе организује се додатна настава, интензивиран је рад ђачког парламента, урађен је и усвојен план ученичких екскурзија, ученици бораве у музичким камповима током године, нуди се различит избор факултативних и слободних активности, а школа ће бити активнија у културним и јавним дешавањима у свом месту и околини.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

Полазне основе за израду Школског програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС" број 88/2017 и 27/2018-др. закони),
- Закон о средњој школи ("Службени гласник РС" бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/02, 25/02-др. закон, 64/03.-испр.др. закона, 101/05-др. закон и 72/09 и 55/13- др. закон)
- Закон о средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС" бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 -др. закони)
- Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање ("Службени гласник РС" – "Просветни гласник " бр. 9/93, 2/94, 4/96, 19/97, 15/2002, 10/2003, 7/2005, 4/2006, 4/2007, 4/2009, 8/2009, 11/2010, 10/2013, 11/2013, 14/2013 и 10/2016)
- Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање, за први разред средње школе – "Службени гласник РС" бр. 5/2001
- Правилник о наставном плану и програму Верска настава (за средњу шк.) ("Службени гласник РС" бр. 9/2005.)
- Правилник о степену и врсти наставника, стручне спреме наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама и уметничким школама у подручју рада култура, уметност и јавно информисање ("Службени гласник РС" –"Просветни гласник" бр. 16/2015, 11/2016 и 2/2017)
- Правилник о календару образовно-васпитног рада средње школе за школску 2014-15. годину ("Службени гласник РС" 6/2013.)
- Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС" бр. 82/2015)
- Правилник о стандардима компетенција за професију наставника, и њиховог професионалног развоја ("Службени гласник РС" бр. 5/2011)
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику ("Службени гласник РС" бр. 63/2010)
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на иоп, његову примену и вредновање ("Службени гласник РС" бр. 76/2010)
- Правилник о стручно педагошком надзору ("Службени гласник РС" бр. 34/2012)
- Правилник о вредновању квалитета рад установе ("Службени гласник РС" бр. 9/2012)
- Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања нвсс ("Службени гласник РС" бр. 81/2017)
- Образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједице
- Могућности школе
- Остало

ЛИЧНА КАРТА

Након 15 година континуираног рада Основне музичке школе „Стеван Мокрањац“, делатност Музичке школе у Краљеву је 28. јуна 1979. године проширена на средње образовање. Од тада Музичка школа ради као средња, а у њеном саставу је и основна школа за музичко образовање под истим именом. Школа је започела са радом у Хајдук Вељковој улици у згради некадашње Женске занатске школе, потом у лепој приземној згради, која је припадала радионици Заштите рада (каснија Галерија „Маржик“). Од 1997. године је комплетна настава почела са извођењем у згради Музичке школе у Обилићевој улици, а до тренутне локације у Улици Топлице Милана дошло је услед земљотреса, 2010.године. Традиција Средње музичке школе је дуга 35 година. Почела је рад са два смера, Теоретским одсеком и Вокално-инструменталним одсеком, у трајању од по 4 године, а од 2004. године је почео са радом и Етно – одсек. У почетку је Школа имала 42 ученика, четири разреда и 11 наставника, а данас има 97 ученика и 75 професора у средњој школи.

СНАГЕ НАШЕ ШКОЛЕ

Средња музичка школа има традицију дугу преко 38 година, једна је од школа која има заслужени углед, добар глас, на шта су поносни ученици, родитељи и професори. То је чини једном од елитнијих школа. Рејтинг школе је стицан годинама добром организацијом и квалитетом наставе, уз неговање свих традиционалних вредности које ова реномирана школа има, али и праћењем савремених токова у настави, применом активних метода, учешћем у реформи струке итд.

Отворена је за сарадњу са другим институцијама. У школи је добра, радна атмосфера. Већина професора има добар приступ ученицима. Односи међу колегама су коректни уз међусобно уважавање и поштовање. Негује се солидарност, толеранција међу ученицима, правичност и такмичарски дух уз поштовање личности и уважавање свих различитости. Можемо истаћи изузетно успешну сарадњу са родитељима, веома високе резултате наших ученика при упису на више школе и факултете, као и освојена места на бројним такмичењима. Такође, наши професори су аутори и рецензенти уџбеника. Налази се на добром месту, у центру града и много се води рачуна о одржавању школе, њеној уредности и чистоћи.

Руководство школе је по процени свих заинтересованих за школу и њен развој на веома високом професионалном нивоу. Развија се поверење, уважавање различитих мишљења. Постављају се јасни и прецизни захтеви који доприносе ефективности рада школе. Истиче се добра организација наставе и других активности, рада професора, подстицање ученика и запослених на професионалан однос према раду. Усмерава се и усклађује веома успешно рад стручних органа школе, промовише и подстиче тимски рад. Такође се много ради на даљој афирмацији и угледу школе.

У школи ради велики број компетентних професора, од којих су један број и аутори и рецензенти уџбеника. Такође и рад помоћно-техничког особља је на високом нивоу. Школа је опремљена модерним наставним средствима која су на располагању професорима и ученицима, како у учионицама, тако и у кабинетима, сали итд. Сваке године улажу се напори да се школа одржава, опрема и реновира. У наредном периоду је планирана изградња новог школског објекта, који ће задовољити све савремене стандарде.

Настава у Школи је на веома високом нивоу, озбиљна, добро организована, уз коришћење нових технологија и све већу примену савремених метода рада. Критеријуми рада и евалуације су веома високи. Ученицима се пружају квалитетна знања, како стручна, тако и опште-образовна. Уз велико ангажовање ученика и професора, ученици се оспособљавају за квалитетан самостални рад, али и за даље школовање у високо-школским установама

Подршка ученицима се одвија поштујући законе и права ученика. Безбедност ученика је на високом нивоу. Осим редовне наставе која је на високом нивоу, богата је и ваннаставна активност. Остварена је сарадња са привредним и ванпривредним организацијама у функцији наставе.

НАЧЕЛА ИЗРАДЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм утемељен је на начелима:

1) усмерености на процесе и исходе учења;
2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

У циљу праћења динамике развоја образовања и васпитања, музичка школа „Стеван Мокрањац“ кроз свој Школски програм поставља следеће циљеве:

- Оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.
- Стицање уметничког образовања које оспособљава ученика за даље усавршавање (на факултетима музичке уметности и музичким академијама, како у Србији тако и у иностранству) и уметничко ангажовање (запослење), у складу са савременим захтевима уметничких пракси.
- Развој мотивације за учење, као и за прелазак на више нивое образовања и васпитања.
- Развој репродуктивно-креативних и естетских аспеката личности у складу са развојним потребама, уметничким потенцијалима и интересовањима.
- Изградњу и очување личне уметничке аутономије и интегритета и успешно суочавање са изазовима будућег уметничког живота.
- Усвајање и изградњу општекултурних и цивилизацијских вредносних ставова који произилазе из националне, европске и светске културне баштине.
- Допринос очувању и неговању властите традиције и културе путем уметничког ангажовања и преношења стеченог знања (у виду јавних наступа, индивидуалних или групних, организације музиких манифестација, предавања, радионица, такмичења, и томе слично.
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса.

- Интензиван и континуиран рад на развоју ученикових музичких способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије.
- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента (ученика који су одабрали певање – са својствима људског гласовног апарата).
- Овладавање основном техником свирања на одабраном инструменту (за ученике певања – вокалном техником).
- Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације).
- Основно музичко описмењавање (постизање вештине течног читања и писања нота у разним кључевима, брзог препознавања и разумевања најважнијих темповских, карактерних, метричких, динамичких, акцентних, агогичких и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју вештине спретног свирања или певања Prima vista).
- Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје.
- Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
- Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.
- Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике.
- Развијање естетских музичких критеријума.
- Неговање и прихватање културног наслеђа, традиције, као и универзалних културних и уметничких вредности
- Развијање теоријског мишљења, музичког укуса, способности за диференцирање различитих врста музике
- Развијање инструменталних извођачких способности и савладавање најзначајнијих композиција за поједине инструменте
- Развијање смисла за колективно и групно музицирање у оквиру мањих (камерна музика) и већих група (хор, оркестар и велики ансамбли)
- Упознавање сасвим дисциплинама које чине укупност музичке уметности, извођаштва, историје, теорије, композиције
- Упознавање са националним вредностима на свим музичким плановима-извођаштва, стваралаштва, кореографисања
- Развијање индивидуалне креативности
- Подизање општег културног и образовног нивоа локалне средине

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

ЦИЉЕВИ И ОПШТИ ИСХОДИ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Средње образовање и васпитање остварује се у складу са циљевима који су дефинисани законом којим се уређују основе система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон) и овим законом, а нарочито:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;

- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;

- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;

- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;

- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;

- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;

- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

Средње образовање и васпитање обезбеђује услове да ученици и одрасли постигну опште исходе образовања и васпитања у складу са Законом.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ОБУХВАТАЈУ:

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то:

1) стандарди постигнућа ученика;

2) стандарди квалитета рада установе;

3) стандарди квалитета уџбеника;

4) стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника;

5) стандарди компетенција директора.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја. За ученика са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ И ИСХОДИ УЧЕЊА ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Напомена: нису донети и објављени (осим за пет општеобразовне предмете) ;

(за музичке предмете у глобалним плановима рада наставника и припремама за час дефинисани су исходи као очекиване резултати учења који показују шта ученик може и уме да уради на основу знања стечених у процесу образовања, као и нивои постигнућа –три нивоа и критеријуми о оцењивању)

ОПШТЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА

Напомена: нису донете и објављене; из тог разлога наводимо:

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА

Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

1. Компетенција за целоживотно учење

2. Комуникација

3. Рад с подацима и информацијама

4. Дигитална компетенција

5. Решавање проблема

6. Сарадња

7. Одговорно учешће у демократском друштву

8. Одговоран однос према здрављу

9. Одговоран однос према околини

10. Естетичка компетенција

11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

У овом документу опште и међупредметне компетенције дефинисане су као обавезне али, због специфичног положаја у наставном процесу, очекивани исходи одређени су само на основном, базичном нивоу. То, наравно, не значи да се током средњошколског школовања ове компетенције неће појавити у комплекснијем и развијенијем облику на нивоу појединог ученика или школе, већ да се очекује да се оне подрже на систематичан начин на нивоу образовног система у целини. Такође, стандарди дефинисани у овом документу нису критеријуми за школске оцене. Различити облици формативног оцењивања најприкладнији су начин за праћење индивидуалног напретка ученика и усмеравање њиховог даљег развоја. За потребе мерења и оцењивања, школски тимови развијају тестове и успостављају критеријуме полазећи од очекиваних исхода дефинисаних у овом документу.

1. Компетенција за целоживотно учење

Лични и професионални развој појединца превасходно почива на његовој способности да управља процесом учења. Ученик треба да буде оспособљен да иницира учење, да изабере стратегије учења и дизајнира контекст у којем учи, да прати и контролише напредак током учења, да управља учењем у складу са намерама и циљем који има. Ученик уме да пронађе и асимилује нова знања и вештине, користећи претходно учење и ваншколско искуство. Свестан је процеса учења, могућности и тешкоћа у учењу; уме да превазиђе тешкоће и да истраје у учењу. Примењује знања у различитим ситуацијама у зависности од карактеристика ситуације и сопствених циљева.

2. Комуникација

Ученик влада различитим модалитетима комуникације и користи их на сврсисходан и конструктиван начин када комуницира у приватном, јавном, образовном и професионалном контексту. Ученик прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације (сврси и предмету комуникације, комуникационим капацитетима и карактеристикама партнера у комуникацији итд.). Користи на одговарајући и креативан начин појмове, језик и стил комуникације који су специфични за различите научне, техничке и уметничке дисциплине. У комуникацији са другима уме да изрази себе (своје мишљење, осећања, ставове, вредности и идентитете) и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог. Критички процењује садржај и начин комуникације у различитим комуникативним ситуацијама. Ученик има развијену свест о значају позитивне и конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.

3. Рад с подацима и информацијама

Ученик разуме значај коришћења поузданих података за рад, доношење одлука и свакодневни живот. Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме. Ученик користи различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, личну комуникацију, итд.) и критички разматра њихову поузданост и ваљаност. Ефикасно проналази, селектује и интегрише релевантне информације из различитих извора.

4. Дигитална компетенција

Ученик је способан да користи расположива средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе, електронске комуникационе услуге и услуге које се користе путем електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, школовању и будућем послу. Познаје основне карактеристике расположивих информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) и могућности њихове примене у свакодневном животу, раду и образовању, односно њихов утицај на живот и рад појединца и заједница. Имајући у виду сврху постављених циљева и задатака уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у активностима које ради тога спроводи (комуникација; сарадња; учешће у животу заједница; учење; решавање проблема; трансакције; планирање, организација и управљање

самосталним и заједничким активностима; стварање, организација, обрада и размена информација), а да истовремено приступ решавању проблема прилагоди могућностима технологије. Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица.

5. Решавање проблема

Ученик ангажује своје индивидуалне капацитете (знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, као и интелектуалне, емоционалне и социјалне способности) и друге ресурсе који му стоје на располагању (различити извори информација, алати, књиге, искуство других ученика, наставника и других особа из школског и ваншколског окружења, итд.), селективно и сврсисходно их користи, истрајава у решавању проблема и проналази/осмишљава делотворно решење за јасно или релативно јасно дефинисане проблемске ситуације за које не постоји очигледно решење, а које се јављају током учења и приликом учешћа у животу школе.

6. Сарадња

Ученик је способан да се у сарадњи са другима или као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката. Учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње. Активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње. У процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге. Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе. У сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.

7. Одговорно учешће у демократском друштву

Ученик је способан да активно, компетентно, критички и одговорно учествује у животу школе, заједница којима припада, као и у ширем демократском друштву, руководећи се правима и одговорностима које има као припадник заједнице и као грађанин. Прихвата и поштује друге као аутономне и једнако вредне особе. Својим активностима у заједници доприноси заштити и неговању људских и мањинских права, хуманистичких вредности и основних демократских вредности и принципа. Користи право избора културе, субкултуре и традиције које ће неговати и афирмисати, поштујући право других да негују и афирмишу другачије културе, субкултуре и традиције. Поштује равноправност различитих заједница и њихових традиција и идентитета. Посебно води рачуна о могућој маргинализацији или дискриминацији своје или других заједница и активно изражава солидарност са онима који су дискриминисани или маргинализовани. Уме да се удружује са другима како би ангажовано, толерантно, аргументовано и критички заступали одређене ставове, интересе и политике поштујући права оних који заступају супротстављене иницијативе, као и правила и процедуре за доношење одлука.

8. Одговоран однос према здрављу

Ученик прикупља информације о темама у вези са ризицима, очувањем и унапређењем психофизичког здравља. Просуђује релевантне околности и, по потреби, доноси одлуке и/или се укључује у активности значајне за превенцију болести и очување здравља. Свестан је свих димензија здравља (физичко, ментално, социјално, емоционално здравље). Познаје факторе који доприносе здрављу или га угрожавају и импликација њиховог деловања по појединца, групу или заједницу. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота.

9. Одговоран однос према околини

Одговоран однос према околини подразумева познавање и непосредан доживљај природе; увиђање значаја који природа има за одржавање живота на Земљи; разумевање међузависности живог света, природних ресурса и климатских услова за одржање живота; очување његове разноврсности, еколошких станишта и климатских услова; активно учествовање у неговању здравих заједница. Ученик познаје како људске активности могу да унапреде или угрозе животну средину и одржив развој. Спреман је да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи, ради и учи.

10. Естетичка компетенција

Ученик је упознат са културним наслеђем људске заједнице, има свест о вредности уметничких и културних дела и њиховог значаја за развој друштва. Естетичка компетенција иде корак даље од тога, ка препознавању међуповезаности различитих форми и средстава уметничког изражавања. Свестан је значаја естетске димензије у свакодневном животу, има критички однос према употреби и злоупотреби естетике. Ученик се оспособљава да исказује опажања, осећања и идеје у вези са уметничким изразима у различитим медијима, да култивише културне навике, да изграђује аутономне естетске критеријуме и преференције и суди у складу с њима.

11. Предузимљивост и предузетничка компетенција

Кроз образовање за предузетништво, ученик се учи организационим вештинама и способностима, укључујући различите интерперсоналне вештине, као и организацију простора, управљање временом и новцем. Ученик је оспособљен за комплексно планирање и одлучивање које подразумева поштовање више услова истовремено. Уме да осмишљава пројекте у складу са унапред постављеним захтевима. Зна како да се упозна са карактеристикама одређених послова и радних места, спреман је на волонтерско ангажовање и коришћење различитих могућности за стицање радног искуства.

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Стандарди квалификација за средње музичко образовање и васпитање који се утврђују у складу са законом који уређује национални оквир квалификација нису донети и објављени.

МИСИЈА

Основни задатак наше Школе може се дефинисати као образовање стручних кадрова који ће бити у стању да прате/стварају нове услове рада и привређивања, односно школовање младих уметника који ће се укључивати али и стварати позитивне токове. Музичка школа биће носилац промена у систему средњег образовања у подручју уметности и културе, са циљем да ученицима пружи трајна, функционална и по садржају актуелна знања. Код ученика ће се развијати и подстицати иницијативност, активитет, лична култура, флексибилност, одговорност и позитивна комуникација.

НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма је континуиран задатак стручног актива за развој школског програма, са циљем унапређења свих сегмената школског програма.

Праћење остваривања школског програма реализоваће се на основу неколико елемената, који ће се оперативно разрађивати у поступку планирања и реализације праћења:

* Садржај
* Начин
* Инструменти
* Сарадници
* Временска динамика

Садржај праћења остваривања школског програма

* динамика реализације планираних активности у свим образовним областима или наставним предметима;
* динамика остваривања планираних исхода учења;
* напредовања у постигнућу ученика;
* усклађеност циљева, задатака и исхода са садржајима и темама, наставним методама и облицима рада, са активностима наставника и ученика и њихово остваривање;
* усклађеност наставних активности са развојним карактеристикама ученика и њиховим потребама и интересовањима;
* адекватност сарадње са родитељима, са локалном заједницом, са просветним властима и са стручним институцијама;
* степен активности ученика у наставним ситуацијама, степен ученичког задовољства школом, само еволуација наставника, њихово задовољство оствареним активностима;
* фактори који подржавају реализацију планираног и фактори који ометају реализацију планираног у школском програму;
* промене кадровске структуре у школи, стручно усавршавање наставног и руководећег кадра;промене услова рада (простор, опремљеност наставним средствима...) итд.

Начин праћења остваривања школског програма (интервјуи, упитници, тестови, скале,..., различите методе и технике оцењивања ученика, диференцирање различитих нивоа постигнућа ученика, мерење постигнућа ученика, мерење задовољства ученика и наставника у раду, процењивање активности ученика...)

Инструменти праћења остваривања школског програма (тестови, анкете, скале процене, модели евалуације, елементи портфолија наставника и ученика...)

Сарадници у праћењу и вредновању остваривања школског програма (ученици, наставници, родитељи, актив за развој школског програма, стручни сарадник, директоа и представници локалне заједнице, мпнтррс, просветне власти и стручне институције; носиоци послова праћења и вредновања остварују функцију праћења појединачно, а и организовано кроз: одељенске заједнице, заједнице родитеља , Савет родитеља, Школски одбор, Стручна већа, Наставничко веће, струковна удружења итд., у оквиру којих извештавају о својој активности праћења и запажањима; на уважавању и анализи њихових закључака и предлога заснива се дорада различитих сегмената школских програма током...)

Временска динамика праћења остваривања школског програма (континуирано током године, септембар, октобар, новембар, класификациони периоди...)

Путем праћења остварује се увид у избор адекватних поступака, метода, облика, средстава у реализацији програмских задатака школе. Остварује се увид и каналише активност ученика, наставника и других учесника у раду.

Комплексно вредновање представља целовиту примену различитих метода, техника и инструмената у праћењу, мерењу и вредновању ширих промена развоја личности и реализацији васпитно образовних задатака школе као целине. Зато се примењују различити инструменти и технике (скале, процене, упитници, инвентари, протоколи, усмено и писмено проверавање знања).

Резултати васпитно образовног рада саопштавају се на седницама Одељенских и Наставничких већа, на седницама Стручних већа, на родитељским састанцима, на састанцима Савета Родитеља, Школског одбора.

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ

Школским програмом Музичке школе “Стеван Мокрањац”обухваћени су програми образовања за редовне и ванредне ученике и различите врсте обука.

У оквиру подручја рада подручје рада култура и уметност, Школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ У ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ

I. Музички извођач - класична музика
II. Музички сарадник – теоретичар
III. Музички извођач - традиционална музика

На сва три одсека настава траје четири године и остварује се на матерњем, српском језику.

1. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - КЛАСИЧНА МУЗИКА

Одсек: ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ

Главни предмет (инструмент или соло певање):

- клавир
- виолина
- виола
- виолончело
- контрабас
- хармоника
- гитара
- флаута
- саксофон
- кларинет
- труба
- тромбон
- хорна
- соло певање
- удараљке

2. МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР

Одсек: ТЕОРЕТСКИ

Главни предмет: солфеђо

3. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА

Одсек: ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА

Главни предмет:

- традиционално певање
- традиционално свирање

Наведене обуке су пре свега намењене трећим лицима али се могу понудити и ученицима школе под одређеним условима.

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

недељни и годишњи фонд часова обавезних општеобразовних и изборних предмета

ПОДРУЧЈЕ РАДА : Музичка уметност		***НЕДЕЉНИ И ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ОБАВЕЗНИХ ОПШТЕОБРАЗОВНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА***								
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: Музички извођач и сарадник										
ПРЕДМЕТИ		***РАЗРЕД***								
Ред.бр.	***Теорија, вежбе, блок, пракса***	***1***		***2***		***3***		***4***		***ГОД.***
		нед.	***год.***	***нед.***	***год.***	***нед.***	***год.***	***нед.***	***год.***	***СВЕГА***
1	***Српски језик и књижевност***	***3***	***105***	***3***	***105***	***3***	***105***	***3***	***96***	***411***
2	***Енглески језик – I страни језик***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***64***	***274***
3	***Италијански језик – II страни језик***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***64***	***274***
4	***Рачунарство и информатика***	***1 бл.***	***35+30***	***1 бл.***	***35+30***	***блок***	***60***	***блок***	***60***	***250***
5	***Историја са историјом културе и цивилизације***	***2***	***70***	***2***	***70***	***1***	***35***	***/***	***/***	***175***
6	***Биологија***	***2***	***70***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***70***
7	***Физика***	***2***	***70***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***70***
8	***Социологија***	***/***	***/***	***1***	***35***	***/***	***/***	***/***	***/***	***35***
9	***Психологија***	***/***	***/***	***/***	***/***	***2***	***70***	***/***	***/***	***70***
10	***Филозофија***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***/***	***2***	***64***	***64***
11	***Физичко васпитање***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***70***	***2***	***64***	***274***
12	***Верска настава ****	***1***	***36***	***1***	***36***	***1***	***36***	***1***	***30***	***138***
13	***Грађанско васпитање *****	***1***	***37***	***1***	***35***	***1***	***36***	***1***	***32***	***140***
УКУПНО :		***17***	***663***	***14***	***556***	***13***	***552***	***13***	***474***	***2245***
НАСТАВА У БЛОКУ годишње		***1 бл.***	***35/30***	***1 бл.***	***35/30***	***1 бл.***	***35/30***	***1 бл.***	***35/30***	***250***

*; ** Изборна настава састоји се сваке школске године из изборног предмета предвиђеног Законом:

Грађанско васпитање или Верска настава

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Разреди : I, II, III, IV (1 час недељно током школске године)

<u>Листа понуђених изборних предмета по разредима:</u>

* Верска настава
** Грађанско васпитање

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ОДСЕК: ВОКАЛНО – ИНСТРУМЕНТАЛНИ; ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, вежбе, практична настава)		**ПРВИ РАЗРЕД**					**ДРУГИ РАЗРЕД**					**ТРЕЋИ РАЗРЕД**					**ЧЕТВРТИ РАЗРЕД**					**УКУПНО**				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	Главни предмет (инструмент или соло певање)	3		105			3		105			3		105			3		99			12		414		
2.	Солфеђо	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
3.	Теорија музике	1		35																		1		35		
4.	Музички инструменти	1		35																		1		35		
5.	Хармонија						3		105			2		70			2		66			7		241		
6.	Контрапункт											2		70			2		66			4		136		
7.	Историја музике са упознавањем музичке литературе						1		35			3		105			2		66			6		206		
8.	Музички облици						1		35			1		35			2		66			4		136		
9.	Етномузикологија											1		35			1		33			2		68		
10.	Национална историја музике																1		33			1		33		
11.	Камерна музика	1		35			1		35			2		70			2		66			6		206		
12.	Оркестар-хор	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
13.	Читање с листа	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
14.	Упоредни клавир	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
15.	Корепетиција за клавири-сте и оргуљаше	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
Укупно Б:		13		455			16		560			21		735			22		726			72		2476		
Укупно на годишњем нивоу:		455					560					735					726					2476				

ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

ОДСЕК: ТЕОРЕТСКИ; ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ САРАДНИК-ТЕОРЕТИЧАР

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, вежбе, практична настава)		ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	Главни предмет Солфеђо	3		105			3		105			3		105			3		99			12		414		
2.	Теорија музике	1		35																		1		35		
3.	Музички инструменти	1		35																		1		35		
4.	Хармонија						3		105			2		70			2		66			7		241		
5.	Контрапункт											2		70			2		66			4		136		
6.	Историја музике са упознавањем музичке литературе						1		35			3		105			2		66			6		276		
7.	Музички облици						1		35			1		35			2		66			4		136		
8.	Етномузикологија											1		35			1		33			2		68		
9.	Национална историја музике																1		33			1		33		
10.	Клавир	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
11.	Хор	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
12.	Свирање хорских партитура						1		35			1		35								2		70		
13.	Дириговање											2		70			2		66			4		136		
14.	Аудио-визуелна техника																	1	33		32	1		65		32
15.	Увод у компоновање																2		66			2		66		
Укупно Б:		9		315			14		455			19		665			21		726		32	63		2161		32
Укупно на годишњем нивоу:		315					455					665					726					2161				

ОДСЕК: ОДСЕК ЗА ТРАДИЦИОНАЛНУ МУЗИКУ; ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ - ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИКА

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, вежбе, практична настава)		ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	Главни предмет (традиц.свирање или традицион. певање)	3		105			3		105			3		105			3		99			12		414		
2.	Солфеђо	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
3.	Теорија музике	1		35																		1		35		
4.	Музички инструменти	1		35																		1		35		
5.	Хармонија						3		105			2		70			2		66			7		241		
6.	Контрапункт											2		70			2		66			4		136		
7.	Историја музике са упознавањем муз.литературе						1		35			3		105			2		66			6		276		
8.	Музички облици						1		35			1		35			2		66			4		136		
9.	Национална историја музике																1		33			1		33		
10.	Упоредни клавир	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
11.	Народни анасмбли											2		70			2		66			4		136		
12.	Хор	2		70			2		70													4		140		
13.	Народна игра	2		70			2		70			2		70			2		66			8		276		
14.	Етномузикологија	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
15.	Етнологија	1		35			1		35			1		35			1		33			4		138		
16.	Аудиовизуелна техника																1		33		32	1		33		32
Укупно Б:		14		420			17		524			20		700			22		726		32	73		2370		
Укупно на годишњем нивоу:		420					524					700					726									

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ		I РАЗРЕД		II РАЗРЕД		III РАЗРЕД		IV РАЗРЕД		Укупно
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1.	Инструмент (дувачки, удараљке, контрабас, традиционално певање и свирање)	2	70	2	70	2	70	2	66	276
2.	Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3.	Развијање слуха	2	70	2	70	-	-	-	-	140
4.	Дириговање	-	-	-	-	2	70	2	66	136
5.	Увод у компоновање	-	-	-	-	-	-	2	66	66
6.	Аудио визуелна техника	-	-	-	-	-	-	1	33	33

ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД	Напомена
Додатни рад	30 - 70	30 - 70	30 - 70	30 - 64	часова
Интерни часови*	2	2	2	2	годишње
Јавни часови*	1	1	1	1	годишње
Концерти	1	1	1	1	годишње
Напомена : *Најмањи број наступа					

ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Такмичења*	1	1	1	1
Семинари	до 7 ненаставних дана	до 7 ненаставних дана	до 7 ненаставних дана	до 7 ненаставних дана
Кампови	до15 ненаставних дана	до15 ненаставних дана	до15 ненаставних дана	до15 ненаставних дана
Остале активности	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ПО ПРЕДМЕТИМА

за одсеке:

I. Музички извођач - класична музика

II. Музички сарадник – теоретичар

III. Музички извођач - традиционална музика

МУЗИЧКИ УМЕТНИЦИ

НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ЗА МУЗИЧКУ ШКОЛУ

ЗАЈЕДНИЧКИ-ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ ПО РАЗРЕДИМА

1 Српски језик и књижевност
2 Енглески језик – I страни језик
3 Италијански језик – II страни језик
4 Рачунарство и информатика
5 Историја
6 Биологија
7 Физика
8 Социологија
9 Психологија
10 Филозофија
11 Физичко васпитање
12 Верска настава *
13 Грађанско васпитање **

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Предмет:	**Српски језик и књижевност**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**3 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**105**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	бр.11/13 од 28.06.2013. године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика ка			
Задаци наставе предмета:	Стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју српског језика и књижевности, језичкој култури изражавања неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву, као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе стечена знања на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље. Подстицање корелације са осталим преметима.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу , путем теоријских предавања. Настава се одвија у учионици која подржава овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена визуелним упутствима читанка,лектира,табла), после којих иде низ различитих провера стеченог и усвојеног знања. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења и обраде градива како би самосталним путем повезивали предмет са другим предметима и уочавали значај и сличности.Овим предметом потребно је развити љубав према српском језику и књижевности, као и култури изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Књижевност: -Увод у проучавање књижевности. (Појам и назив књижевности, структура књижевног дела, тема, мотиви, фабула...) -Књижевност старог века (Опште одлике епохе, Хомер, Библија...) -Средњовековна књижевност (опште одлике епохе, житија, похвале...) -Народна (усмена) књижевност (циклуси...) -Хуманизам и ренесанса (Опште одлике епохе,Ш. Менчетић, Ц.Држић...) -Барок и класицизам (Опште одлике епохе,поетика, И.Гундулић, Молијер...) -Лектира (''Рани Јади'', ''Антигона'', ''Еп о Гилгамешу'', ''Ромео и Јулија'')	-Ученик разуме смисао проучавања књижевности,повезује и употребљава научену терминологију -Ученик уочава разлику међу књижевним епохама,успешно их препознаје -Ученик успешно анализира лектире и дела предвиђена планом и програмом и са разумевањем препознаје којој епохи припадају Рад на: -подстицању корелације са осталим преметима; -примењивању наученог у пракси.	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Језик: Општи појмови о језику (Морфологија, фонетика, синтакса,семантика ..) Језички систем и науке које се њиме баве (Алтернације, гласовни и фонол. систем...) **Правопис**	-Ученик усваја и разуме опште појмове о језику, науке која се бави језиком -Ученик уочава и примењује знања из правописа српског језика Рад на: -примењивању наученог у пракси. - подстицању корелације са осталим преметима;	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Култура изражавања: -усмено изражавање -писмено изражавање	- Ученик разуме и правилно се изражава усменим и писаним путем. -Ученик уочава и примењује стечена знања из области језика и књижевности	Облици рада: Вербално – дијалошки метод Методе рада: Разговор, практичан метод	Вербалним и практичнм Изражавањем ученик континуирано ради на проширењу својих сазнања, формира свој књижевни стил.

Корелација	Корелација са: историјом, психологијом, географијом, филозофијом, музичком културом. Посебно истицање и преплитање са свим наставним јединицама традиције коју школа има и човека чије име носи.
Стандарди	**Књижевност:** ***Основни ниво***: Редовно чита књ. дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књиж.Укратко описује своја осећања и доживљај дела. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Развија своје читалачке способности. ***Средњи ниво***: Тумачи књижева дела која су предвиђена планом и програмом. Самостално уочава и анализира значење и стилске аспекте књ.дела и уме да аргументује своје ставове. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. ***Напредни ниво***: Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевом делу. Повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. **Језик:** ***Основни ниво***: Има основно знања о језику опште, поштује свој и друге језике. Разликује књиж. језик од дијалекта. Разликује правилан од неправилног изговора гласа. Познаје врсте и подврсте речи. Правилно склапа реченицу, разликује синтаксичке јединице. ***Средњи ниво***: Има шире знање о језику уопште, има основна знања о писму уопште као и о правопису. Зна основне особине дијалеката. Познаје говорне органе и начин на који се гласови производе. Има шира знања о врстама и подврстама речи, користи се свим синтаксичким могућностима ср. језика. Има богат и разнолик лексички фонд. ***Напредни ниво***: Разуме да постоји тесна веза између језика и мишљења, јасан му је појам текст. кохезије. Зна да акцентује једноставније примере. Има детаљније знање о морфологији и творби речи. Има детаљније знање о употреби падежа и глаголских облика. Има основна знања о речницима и структури реч.чланка. **Култура изражавања:** ***Основни ниво***: Говори разговетно, поштујући правила књижевног језика. Говорећи и пишући о некој теми јасно структурира казивање и повезује његове делове на одгов. начин. користи оба писма дајући предност ћирилици, примењује основна правописна правила. ***Средњи ниво***: Говори у званич. ситуацијама, јавно и пред већим аудиторијумом о темама из обласи језика и књижевности и културе. Саставља сложенији говорени и писани текст, користећи се описом, приповедањем и излагањем. ***Напредни ниво***: Дискутује о сложеним темама из језика, књиж. и културе. Излаже и пише о темама из области језика, књиж. и културе, има развијене ораторске способности. Продубљено крит. промишља сложенији текст. Процењује стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту. Изграђује свест о себи као читаоцу.
Захтеви:	Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу - дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и слично. Приликом оцењивања вреднују се како усмени одговори ученика на задата питања или у току дискусије, тако и писмени или контролни задаци.

Предмет:	Српски језик и књижевност	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	105	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	бр.11/13 од 28.06.2013. године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика ка			
Задаци наставе предмета:	Стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју српског језика и књижевности, језичкој култури изражавања неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву, као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе стечена знања на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље. Подстицање корелације са осталим преметима.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу , путем теоријских предавања. Настава се одвија у учионици која подржава овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена визуелним упутствима читанка,лектира,табла), после којих иде низ различитих провера стеченог и усвојеног знања. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења и обраде градива како би самосталним путем повезивали предмет са другим предметима и уочавали значај и сличности.Овим предметом потребно је развити љубав према српском језику и књижевности, као и култури изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Књижевност: -Просветитељство (Опште одлике епохе, Доситеј Обрадовић, Гаврил С.Венцловић, Захарије Орфелин...) - Романтизам (Опште одлике епохе, Вук Караџић, П.П.Његош, Б.Радичевић, Ђ.Јакшић, Л.Костић, Ј.Ј.Змај...) -Реализам (Опште одлике епохе, О. Балзак, Гогољ, Б.Нушић, Л.Лазаревић, Р.Домановић, Ј.Игњатовић, В. Илић...) Лектире ''Тврдица'', ''Евгеније Оњегин'' ''Мост на Жепи'', ''Горски вијенац'' ''Ана Карењина'', ''Чича Горио'', ''Ревизор'' ,''Кад су цветале тикве'', ''Зона Замфирова''	-Ученик разуме смисао проучавања књижевности,повезује и употребљава научену терминологију -Ученик уочава разлику међу књижевним епохама,успешно их препознаје -Ученик успешно анализира лектире и дела предвиђена планом и програмом и са разумевањем препознаје којој епохи припадају Рад на: -подстицању корелације са осталим преметима; -примењивању наученог у пракси.	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Језик: Књижевни језик (Развој српског језика, Основни принципи српске књижевне норме...) Морфологија у ужем смислу (Врсте речи, променљиве и непроменљиве, Бројеви, именице,глаголи...) **Правопис**	-Ученик усваја и разуме опште појмове о језику, науке која се бави језиком -Ученик уочава и примењује знања из правописа српског језика Рад на: -примењивању наученог у пракси. - подстицању корелације са осталим преметима;	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Култура изражавања: -усмено изражавање -писмено изражавање	- Ученик разуме и правилно се изражава усменим и писаним путем. -Ученик уочава и примењује стечена знања из области језика и књижевности	Облици рада: Вербално – дијалошки метод Методе рада: Разговор, практичан метод	Вербалним и практичнм Изражавањем ученик Континуирано ради на Проширењу својих сазнања, формира свој књижевни стил.

Корелација	Корелација са: историјом, психологијом, географијом, филозофијом, музичком културом. Посебно истицање и преплитање са свим наставним јединицама традиције коју школа има и човека чије име носи.
Стандарди:	**Књижевност:** ***Основни ниво***: Редовно чита књ. дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књиж. Укратко описује своја осећања и доживљај дела. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Развија своје чит.способности. ***Средњи ниво***: Тумачи књижева дела која су предвиђена планом и програмом. Самостално уочава и анализира значење и стилске аспекте књ.дела и уме да аргументује своје ставове. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. ***Напредни ниво***: Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевом делу. Повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. Има критичку свест о својим читалачким способностима. **Језик:** ***Основни ниво*:** Има основно знања о језику уопште, поштује свој и друге језике. Разликује књижевни језик од дијалекта. Разликује правилан од неправилног изговора гласа. Познаје врсте и подврсте речи. Правилно склапа реченицу, разликује синтаксичке јединице. ***Средњи ниво*:** Има шире знање о језику уопште, има основна знања о писму уопште као и о правопису. Зна осн. особине дијалеката. Познаје говорне органе и начин на који се гласови производе. Има шира знања о врстама и подврстама речи, користи се свим синтаксичким могућностима ср.језика. Има богат и разнолик лексички фонд. ***Напредни ниво*:** Разуме да постоји тесна веза између језика и мишљења, јасан му је појам текстуалне кохезије. Зна да акцентује једноставније примере. Има детаљније знање о морфологији и творби речи. Има детаљније знање о употреби падежа и глаголских облика. Има основна знања о речницима и структури речничког чланка. **Култура изражавања:** ***Основни ниво***: Говори разговетно,поштујући правила књижевног језика. Говорећи и пишући о некој теми јасно структурира казивање и повезује његове делове на одговарајући начин. Користи оба писма дајући предност ћирилици,примењује основна правописна правила. ***Средњи ниво*:** Говори у званичним ситуацијама, јавно и пред већим аудиторијумом о темама из области језика и књижевности и културе. Саставља сложенији говорени и писани текст, користећи се описом,приповедањем и излагањем. Примењује сложене стратегије читања. ***Напредни ниво*:** Дискутује о сложеним темама из језика,књижевности и култури. Излаже и пише о темама из области језика,књижевности и културе, има развијене ораторске способности. Продубљено критички промишља сложенији текст. Процењује стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту. Изграђује свест о себи као читаоцу.
Захтеви:	Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу - дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и слично. Приликом оцењивања вреднују се како усмени одговори ученика на задата питања или у току дискусије, тако и писмени или контролни задаци.

Предмет:	Српски језик и књижевност	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	105	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	бр.11/13 од 28.06.2013. године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика ка			
Задаци наставе предмета:	Проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености;проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика као слободне,креативне и културне личности,критичког ума и оплемењеног језика и укуса			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу , путем теоријских предавања. Настава се одвија у учионици која подржава овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена визуелним упутствима читанка,лектира,табла), после којих иде низ различитих провера стеченог и усвојеног знања. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења и обраде градива како би самосталним путем повезивали предмет са другим предметима и уочавали значај и сличности.Овим предметом потребно је развити љубав према српском језику и књижевности, као и култури изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Књижевност: 1.Модерна 2.Међуратна књижевност 3.Лектира	-Упознавање ученика са новим поетикама, најзначајнијим остварењима и стваралоцима, као и са целоукупном духовном климом тога времена. -Продубљивање функционалног знања из теорије,историје књижевности и књижевне критике ради бољег разумевања и успешног проучавања уметничких текстова. -Развијање способности интерпретације књижевног дела кроз различите видове задатака. -Ширење сазнајних видика ученика и подстицање на критичка мишљења и оргинална гледишта. -Развијање књижевног укуса и уопште интереса за књижевност . -Богаћење речника и развијање језичке културе.	Монолошка метода Дијалошка метода Метод проблемског излагања Метода показивања (демонстрирања)	-Ученик активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу. -практично примењује стечена знања -активно учествује у раду -самопроцењује напредак
Језик: 4.Грађење речи 5.Синтакса 6.Правопис	-овладати знањима о српском књижевном језику; -стећи вештине и способности његовог коришћења у општењу са другима, у писменом и усменом изражавању, приликом учења, образовања и интелектуалног развоја; -унапређивати културу језичког општења, у складу са поштовањем расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности , са развијањем толеранције и уважавања различитости и са поштовањем и уважавањем других језика и других култура	Фронтални, групни и индивидуални облици рада Метода разговора, рад на тексту, метода писања	- Активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу
Култура изражавања: - усмено изражавање -писмено изражавање	- Вежбе у усменом изражавању треба у средњим стручним школама да дају одређени степен правилне артикулације, дикције, интонације, ритма и темпа у читању и казивању лирског, епског и драмског текста.	Фронтални, групни и индивидуални облици рада Метода разговора, рад на тексту, метода писања	Стечене способности се даље увежбавају различитим облицима усменог и писменог изражавања ученика (извештавање, расправљање, реферисање и др.).

Корелација	Корелација са: историјом, психологијом, географијом, филозофијом, музичком културом. Посебно истицање и преплитање са свим наставним јединицама традиције коју школа има и човека чије име носи.
Стандарди	**Књижевност:** ***Основни ниво***: Ученик ће бити способан да: -схвати и објасни сложен појам периода, уопште у уметности,а посебно на пољу књижевности. - објасни уопште поетику периода, промене које су се посебно изразиле на пољу поезије.(тематске промене,промене расположења,питање форме) -самостално на изабраном тексту издвоји и објасни најзначајније карактеристике поетике периода. -разликује бројне уметничке правце који су јавили , са посебним освртом на књижевност као и константним поређењем са особеностима појединих праваца у осталим гранама уметности, посебно у музичкој уметности.(парнасизам,симболизам, импресионизам,експресионизам...) -наведе главне представнике епоха у књижевности (европске, српске и уопште јужнословенске) са њиховим најзначајнијим остварењима.,као и да издвоји особености њихове поетике. ***Средњи ниво***: Ученик ће бити способан да: самостално анализира лирску песму из корпуса европске модерне, или из међуратне књижевности перципирајући сазнања о песничким формама ,основним крактеристикама лирске поезије, користивши при том критички речник (тема, мотив, атмосфера, композиција, рима, језик, стилска средства) препозна и издвоји специфичности поезије ових периода . -зрелије приступи појму књижевне критике и њеном коришћењу , те изради самостални критички суд. ***Напредни ниво***: Ученик ће бити способан да: самостално анализира епски текст у прози-приповетку, новелу истраживши структуру, специфичности књижевних врста у модерни, препозна и издвоји питање теме, развоја фабуле, епизода, наратора, основних мотива, карактеризације ликова, идејног света са посебним акцентом на питање језика и изнесе изграђен, критички став о егзистенцијалним проблемима човека. -самостално анализира епски текст у прози- роман, истраживши композицију и структуру романа, питање наратора, карактеризацију ликова, основне мотиве дела, специфичне епизоде у делу, уметничку експресивност описа, питање језика, амбијента, као и да препозна и издвоји особености епохе којој дело припада,али и специфичности поетике самог аутора..Изнесе критички став , како у усменој тако и у писаној форми,о основним питањима обрађеног романа. -уочи промене (пратећи уопште развој човека, његове мисли а самим тим и његове делатности на пољу уметности) које се дешавају у свим књижевним жанровима, обрађујући и критички приступајући појединим остварењима **Језик:** ***Основни ниво***: Ученик ће бити способан да: -се користи свим синтаксичким могућностима српског језика, -разликује безличне и личне реченицегласови производе. Има шира знања о врстама и подврстама речи, користи се свим синтаксичким могућностима ср.језика. Има богат и разнолик лексички фонд. ***Средњи ниво***: има шира знања о синтагми; препознаје основне врсте зависних предикатских реченица (типични случајеви) -зна основно о напредним односима -има основназнања о употреби падежа и глаголских облика. ***Напредни ниво***: има основна знања о писму уопште - има основна знања о правопису уопште (етимолошки –фонолошки правопис; граматичка –логичка интерпункција; графема –слово). **Култура изражавања:** ***Основни ниво***: Дискутује о сложеним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом. -Дискутује о смислу и вредностима књижевног дела користећи стручну терминологију. ***Средњи ниво***: Слуша говорника процењујући садржину и форму његовог говора и начин Говорења. -Композиционо и логички складно пише текст имајући у виду структуралне карактеристике/стилска својства одговарајућег жанра (извештај и реферат). ***Напредни ниво***: Пише резиме једноставнијег текста , доследно примењује правописну норму (зна да се служи школским издањем правописа и правописним приручницима)
Захтеви:	Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу - дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и слично. Приликом оцењивања вреднују се како усмени одговори ученика на задата питања или у току дискусије, тако и писмени или контролни задаци.

Предмет:	Српски језик и књижевност	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	99	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	бр.11/13 од 28.06.2013. године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика ка			
Задаци наставе предмета:	Проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности,критичког ума и оплемењеног језика и укуса			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу , путем теоријских предавања. Настава се одвија у учионици која подржава овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена визуелним упутствима читанка,лектира,табла), после којих иде низ различитих провера стеченог и усвојеног знања. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења и обраде градива како би самосталним путем повезивали предмет са другим предметима и уочавали значај и сличности.Овим предметом потребно је развити љубав према српском језику и књижевности, као и култури изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Књижевност: Проучавање књижевног дела (Смисао и задаци проучавања књижевности. Стварање књижевно-уметничког дела, слојевита структура дела...) -Савремена књижевност (Опште одлике епохе, Д.Максимовић, В.Попа, Б.Миљковић,В.Парун, Б.Ћопић,С.Бекет, Д.Ковачевић...) -Лектире ''Хамлет'' ''Проклета авлија'' ''Странац'' ''Енциклопедија мртвих'' ,''Корени'', ''Дервиш и смрт'' ''Хазарски речник'' ''Злочин и казна''	-Ученик разуме смисао проучавања књижевности, повезује и употребљава научену терминологију -Ученик уочава разлику међу књижевним епохама, успешно их препознаје -Ученик успешно анализира лектире и дела предвиђена планом и програмом и са разумевањем препознаје којој епохи припадају Рад на: -подстицању корелације са осталим преметима; -примењивању наученог у пракси.	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Језик: Синтакса (Зависне и независне реченице,глаголски вид, Глаголски начини и глаголска времена, Напоредне конструкције...)	Ученик усваја и разуме опште појмове о језику, науке која се бави језиком, а посебно реченичном структуром -Ученик уочава и примењује знања из правописа српског језика Рад на: -примењивању наученог у пракси. - подстицању корелације са осталим преметима;	Облици рада: рад у паровима, фронтални, групни, индивидуални Методе рада: рад на тексту, предавање, објашњавање, разговор, рад са уџбеником.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, размењује сазнања са партнером у клупи, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Култура изражавања: - усмено изражавање -писмено изражавање	- Ученик разуме и правилно се изражава усменим и писаним путем - Ученик уочава и примењује стечена знања из области језика и књижевности	Облици рада: Вербално дијалоши метод Методе рада: Разговор, практичан метод	Вербалним и практичнм изражавањем ученик континуирано ради на проширењу својих сазнања, формира свој књижевни стил.

Корелација	Корелација са: историјом, психологијом, географијом, филозофијом, музичком културом. Посебно истицање и преплитање са свим наставним јединицама традиције коју школа има и човека чије име носи.
Стандарди	**Књижевност:** ***Основни ниво***: Редовно чита књ. дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књиж. Укратко описује своја осећања и доживљај дела. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Развија своје читалачке способности. ***Средњи ниво***: Тумачи књижевна дела која су предвиђена планом и програмом. Самостално уочава и анализира значење и стилске аспекте књ.дела и уме да аргументује своје ставове. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. ***Напредни ниво***: Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књиж. делу. Повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. Има критичку свест о својим читалачким способностима. **Језик:** ***Основни ниво***: Има основно знања о језику уопште, поштује свој и друге кезике. Разликује књиж.језик од дијалекта. Разликује правилан од неправилног изговора гласа .Познаје врсте и подврсте речи. Правилно склапа реченицу, разликује синтак. јединице. ***Средњи ниво***: Има шире знање о језику уопште, има основна знања о писму уопште као и о правопису. Зна осн. особине дијалеката. Познаје говорне органе и начин на који се гласови производе. Има шира знања о врстама и подврстама речи, користи се свим синтаксичким могућностима ср.језика. Има богат и разнолик лексички фонд. ***Напредни ниво***: Разуме да постоји тесна веза између језика и мишљења, јасан му је појам текст. кохезије. Зна да акцентује једност. примере. Има детаљније знање о морфологији и творби речи. Има детаљније знање о употреби падежа и глаголских облика. Има основна знања о речницима и струткрури речничког чланка. **Култура изражавања**: ***Основни ниво***: Говори разговетно, поштујући правила књижевног језика. Говорећи и пишући о некој теми јасно структурира казивање и повезује његове делове на одгов.начин. Користи оба писма дајући предност ћирилици, примењује основна правописна правила. ***Средњи ниво***: Говори у званичним ситуацијама, јавно и пред већим аудиторијумом о темама из области језика и књижевности и културе. Саставља слож. говорени и писани текст, користећи се описом, припов. и излагањем. Примењује сложене стратегије читања. ***Напредни ниво***: Дискутује о слож. темама из језика,књижев. и културе. Излаже и пише о темама из области језика ,књижев.и културе, има развијене ораторске способности. Продубљено критички промишља сложенији текст. Процењује стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту. Изграђује свест о себи као читаоцу.
Захтеви:	Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу - дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и слично. Приликом оцењивања вреднују се како усмени одговори ученика на задата питања или у току дискусије, тако и писмени или контролни задаци.

ПРЕДМЕТ: I СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Предмет:	**I страни језик – енглески језик**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	• да ученици буду оспособљени да се у школској и ваншколској свакодневици писмено и усмено изражавају, • да енглески језик користе и после завршетка образовања, • да до краја 1. разреда ученици савладају језик до нивоа А1.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм првог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Lifestyles	Утврђивање и проширивање знања о временима Present Simple, Present Continuous, разговор о рутинама и животним стиловима, усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Homes	Утврђивање и проширивање знања о Present Perfect Simple, чести глаголи do, go have, make и њихова употреба; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Heroes	Утврђивање и проширивање знања Past Simple, Past Continuous временима, давање мишљења, слагање и неслагање; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Challenge	Усвајање придева за исказивање мишљења, поређење Past Simple vs Present Perfect Simple (када се говори о прошлости); писање приче за часопис; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе
Celebration	Усвајање употребе модалних глагола must/mustn't, have to/don't have to, needn't, can/can't; давање савета; усвајање и употреба фразалних глагола; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Food	Утврђивање и проширивање знања о поређењу придева; глагол get и његова употреба; писање кратких email порука; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Money	Утврђивање знања о квантификаторима и њихова правилна употреба (some, any, no, much, many, a lot of, a little, a few); увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Gadgets	Усвајање конструкција will+inf/be going to+inf за исказивање будућности/предвиђање; писање текста у рекламне сврхе; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Lifestyles	Утврђивање и проширивање знања о временима Present Simple, Present Continuous, разговор о рутинама и животним стиловима, усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Homes	Утврђивање и проширивање знања о Present Perfect Simple, чести глаголи do, go have, make и њихова употреба; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са текстом	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Корелација	Српски језик, италијански језик, историја са историјом културе и цивилизације, грађанско васпитање, биологија.		
Захтеви:	У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.		

Предмет:	I страни језик – енглески језик	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	• да ученици буду оспособљени да се у школској и ваншколској свакодневици писмено и усмено изражавају, • да енглески језик користе и после завршетка образовања, • да до краја 2. разреда ученици савладају језик до нивоа А2.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм првог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Communication	Усвајање и употреба нултог и првог кондиционала (Zero/First Conditional), усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
The Web	Усвајање и употреба другог кондиционала (Second Conditional), чести глаголи do, make и њихова употреба; писање текста за интернет страницу; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
The Sea	Проширење употреба Present Perfect Simple времена, усвајање нове групе фразалних глагола; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Mountains	Усвајање грађења и употребе пасивног стања (the Passive); писање формалног писма/писање email поруке; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе
Dance	Усвајање конструкција за исказивање будућих планова и намера; давање дозволе; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Music	Правилна употреба Question tags, усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Pictures	Усвајање и упореба односних заменица и клауза, нових фразалних глагола и вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Buildings	Правилна употреба препричаног говора (наредби, молби и захтева), усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Корелација	Српски језик, италијански језик, историја са историјом културе и цивилизације, грађанско васпитање, биологија.			
Захтеви:	У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.			

Предмет:	I страни језик – енглески језик	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	• да ученици буду оспособљени да се у школској и ваншколској свакодневици писмено и усмено изражавају, • да енглески језик користе и после завршетка образовања, • да до краја 3. разреда ученици савладају језик до нивоа Б1.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм првог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Adventure	Утврђивање и проширивање знања о Present Simple, Present Continuous и Present Perfect Simple, употреба фразалних глагола; писање писма на личне теме; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Stories	Усвајање и правилна употреба Past Perfect Simple времена; писање авантуристичке приче; усвајање новог вокабулара и фраза, увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Travel	Разлика у употреби Present Perfect Simple vs Present Perfect Continuous; писање извештаја о туризму у нашем крају; усвајање новог вокабулара и фраза; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
The Media	Пребацивање реченица из актива у пасив и обратно (проширивање знања о пасиву); писање приказа/рецензије једног филма или програма; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе
Advertising	Проширивање знања о конструкцијама и временима којима се исказује будућност (will/may/might+inf; Present Continuous, Present Simple, be going to+inf); писање email упита о неком производу; увежбавање говорних вештина	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Корелација	Српски језик, италијански језик, историја са историјом културе и цивилизације, грађанско васпитање, биологија.		
Захтеви:	У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.		

Предмет:	I страни језик – енглески језик	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	• да ученици буду оспособљени да се у школској и ваншколској свакодневици писмено и усмено изражавају, • да енглески језик користе и после завршетка образовања, • да до краја 4. разреда ученици савладају језик до нивоа Б2.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм првог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
People	Усвајање модалних глагола за нагађање; усвајање новог вокабулара и увежбавање говорних вештина; описивање једне особе (писање)	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Learning	Усвајање трећег кондиционала; усвајање новог вокабулара и фраза; увежбавање говорних вештина; писање есеја 'for and against'	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Careers	Препричавање исказа са слагањем времена; усваање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање CV	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писана провера/тест)	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Culture Shock	Препричавање питања са слагањем времена; усвајање новог вокабулара; увежбавање говорних вештина; писање писма са личном темом	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор), сумативно оцењивање (писмени задатак)	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе
Civilisation	Усвајање употреба конструкција wish/should have; усвајање нових фразалних глагола и вокабулара; увежбавање говорних вештина; опис једног места/града (писање)	Поступци/методе: 1. методе засноване на посматрању (показивање); 2. методе засноване на речима: монолошке (опис, причање, приповедање), дијалошке (дискусије) и рад са књигом/текстом Начин провере: формативно оцењивање (усмено испитивање, разговор)	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области
Корелација	Српски језик, италијански језик, историја са историјом културе и цивилизације, грађанско васпитање, биологија.		
Захтеви:	У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.		

Стандарди

СТРАНИ ЈЕЗИК

Општа предметна компетенција

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво

Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво

Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво

Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

Специфична предметна компетенција: РЕЦЕПЦИЈА (слушање и читање)

Основни ниво

Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво

Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво

Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

Специфична предметна компетенција: ПРОДУКЦИЈА (говор и писање)

Основни ниво

Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво

Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво

Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

ПРЕДМЕТ: II СТРАНИ ЈЕЗИК – ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Предмет:	**II страни језик – италијански језик**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	Ближе упознавање ученика са граматиком језика и унапређење лингвистичких и дидактичких способности као и освежавање политичко-културних сазнања о Италији. У прве две године учења савладава се основни ниво познавања језика („Livello elementare A1-A“), Наставне јединице су подељене тако да ученицима олакшају учење језика и да их кроз разне мултимедијалне вежбе још више мотивишу.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм другог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика	Стандарди
<u>Реченица</u> (проста и сложена реченица; ред речи у реченици)	Ученик се упознаје са потврдним, одрич. или упит. реченицама и редом речи у реченици, местом прилога или прил. одредби...	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме садржај усмене поруке. ***Средњи ниво***: Ученик је у стању да даје кратке информације о себи или да оствари свој интерес у некој конкретној ситуацији. ***Напредни ниво***: Ученик активно учествује у комуникацији; чита и пише текстове о одређеним темама.
<u>Именичка група</u> (одређени и неодређени члан, род и број именице, заменице, придеви, бројеви)	Ученик правилно користи именице уз употребу одговарајућег члана и правилно употребљава род и број именица, заменица, придева	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме основне речи везане за лична интересовања и свакодневни говор. ***Средњи ниво***: Ученик стиче основни вокабулар потребан за свакодневни говор. ***Напредни ниво***: Ученик усваја вокабулар потребан за свакодневни говор у ком активно учествује и оспособљен је да изражава своје мишљење о одређеним темама.
<u>Глаголска група</u> (индикатив презента правилних и неправ. глагола, прошло свршено време, будуће време; прилози за место, време и начин; предлози; везници)	Ученик правилно употребљава облике правилних и неправилних глагола у прошлом, садашњем и будућем времену	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме у ком је времену реченица. ***Средњи ниво***: Ученик познаје облике глагола у различитим временима. ***Напредни ниво***: Ученик примењује познавање различитих времена у говору и у писању.
Лексикологија	Ученик упознаје најједноставније идиоме и фразе	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писменој и усменој комуникацији
Лексикографија ➢ ***Un nuovo inizio*** ➢ ***Benvenuti-unita introduttiva*** ➢ ***Come passi il tempo libero*** ➢ ***Crivere e telefonare***	Ученик се навикава на употребу двојезичних речника	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писм. и усм.комуникацији

Корелација	Српски језик, енглески језик
Захтеви:	Структуру програма чине: а) захтеви и садржаји који су заједнички за трогодишње и четворогодишње школовање; б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа школе; - школски писмени задаци (за сваки разред по два писмена задатка); - језички садржаји (за сваки језик и сваки разред посебно); У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.

Предмет:	II страни језик – италијански језик	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	Ближе упознавање ученика са граматиком језика и унапређење лингвистичких и дидактичких способности као и освежавање политичко-културних сазнања о Италији. У прве две године учења савладава се основни ниво познавања језика („Livello elementare A1-A“), Наставне јединице су подељене тако да ученицима олакшају учење језика и да их кроз разне мултимедијалне вежбе још више мотивишу.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм другог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика	Стандарди
Реченица (зависне реченице: временске, намерне, узрочне; узвичне реченице; независне сложене реченице; неуправни говор: изјаве, захтеви, молбе, питања)	Ученик се упознаје са различитим врстама зависних реченица, независним, сложеним реченицама и оспособљен је да изрази захтев, молбу, питање...	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво:*** Ученик препознаје садржај писмене или усмене поруке из свакодневног говора. ***Средњи ниво:*** Ученик се сналази у различитим ситуацијама и остварује свој интерес. ***Напредни ниво:*** Ученик активно учествује у комуникацији и користи се сложенијим реченицама како би тачно изразио своје ставове или образложио различ. предлоге...
Именичка група (члан, именице, заменице, придеви)	Ученик проширује знања о употреби чланова, упознаје се са различитим врстама именица, функцијама заменица и облицима придева	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме основне речи везане за лична интересовања и свакодневни говор. ***Средњи ниво***: Ученик стиче основни вокабулар потребан за свакодневни говор. ***Напредни ниво***: Ученик усваја вокабулар потребан за свакодневни говор у ком активно учествује и оспособљен је да изражава своје мишљење о одређеним темама.
Глаголска група (глаголи: прошла времена, погодбени начин; прилози; предлози)	Оспособљавање ученика да правилно користе прошла времена, као и да правилно употребљавају погодбени начин	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме у ком је времену реченица. ***Средњи ниво***: Ученик користи научено како би писао или говорио о властитом искуству из прошлости. ***Напредни ниво***: Ученик активно учествује у комуникацији где правилно примењује научено.
Лексикологија	Упознавање ученика са правим и неправим изведеницама.	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писменој и усменој комуникацији
Лексикографија ➢ ***A cena fuori*** ➢ ***Al cinema*** ➢ ***Fare la spesa*** ➢ ***Un giro per I negozi***	Ученик се навикава на употребу двојезичних речника	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писм. и усм.комуникацији

Корелација	Српски језик, енглески језик
Захтеви:	Структуру програма чине: а) захтеви и садржаји који су заједнички за трогодишње и четворогодишње школовање; б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа школе; - школски писмени задаци (за сваки разред по два писмена задатка); - језички садржаји (за сваки језик и сваки разред посебно); У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.

Предмет:	II страни језик – италијански језик	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	Ближе упознавање ученика са граматиком језика и унапређење лингвистичких и дидактичких способности као и освежавање политичко-културних сазнања о Италији. У у трећој и четвртој години учења прелази се на средњи ниво познавања језика („Livello intermedio B1-B2“). Наставне јединице су подељене тако да ученицима олакшају учење језика и да их кроз разне мултимедијалне вежбе још више мотивишу.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм другог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика	Стандарди
Реченица (релативна, компаративна, последична, дубитативна, лимитативна)	Ученик се упознаје са различитим врстама зависних реченица и оспособљен је да их примени у свакодневном говору	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво:*** Ученик препознаје садржај писмене или усмене поруке из свакодневног говора. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста и користи научено у свакодневном говору. ***Напредни ниво:*** Ученик активно учествује у комуникацији и користи се сложенијим реченицама како би тачно изразио своје ставове или образложио различите предлоге...
Именичка група (члан, именице, заменице, придеви)	Ученик проширује знања о употреби чланова, упознаје се са различитим врстама именица, појединим неправилностима, функцијама и значењима заменица и облицима придева	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме основне речи везане за лична интересовања и свакодневни говор. ***Средњи ниво***: Ученик стиче основни вокабулар потребан за свакодневни говор. ***Напредни ниво***: Ученик усваја вокабулар потребан за свакодневни говор у ком активно учествује и оспособљен је да изражава своје мишљење о одређеним темама.
Глаголска група (глаголи: заповедни начин, герундиј, „passato remoto“; поређење прилога; предлози и предложни изрази)	Оспособљавање ученика да правилно користе одређене глаголске начине и времена и да их правилно употребљавају уз одређене прилоге и предлоге	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање	***Основни ниво***: Ученик разуме у ком је времену реченица. ***Средњи ниво***: Ученик познаје облике глагола у различитим временима. ***Напредни ниво***: Ученик примењује познавање различитих времена у говору и у писању.
Лексикологија	Упознавање ученика са основним суфиксима за грађење именица, као и са најважнијим хомонимским серијама	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писменој и усменој комуникацији
Лексикографија ➢ ***Prima di cominciare*** ➢ ***E sami ... niente stess*** ➢ ***Soldi e lavoro*** ➢ ***In viaggio per l Italia***	Ученик се навикава на употребу двојезичних речника	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области	***Основни ниво:*** Ученик разуме садржај усмене и писмене поруке. ***Средњи ниво:*** Ученик разуме суштину текста. ***Напредни ниво***: Ученик користи научене идиоме и фразе у писм. и усм.комуникацији

Корелација	Српски језик, енглески језик
Захтеви:	Структуру програма чине: а) захтеви и садржаји који су заједнички за трогодишње и четворогодишње школовање; б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа школе; - школски писмени задаци (за сваки разред по два писмена задатка); - језички садржаји (за сваки језик и сваки разред посебно); У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.

Предмет:	II страни језик – италијански језик	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. Гласника 72/09 и 52/11, Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама (број 110-00-00070/2012-03)			
Циљеви наставе предмета:	Усвајање правилног изговора и интонације; разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота; оспособљавање ученика за давање информација о себи, нашој земљи, култури; оспособљавање за извршавање радних задатака у струци, овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.			
Задаци наставе предмета:	Ближе упознавање ученика са граматиком језика и унапређење лингвистичких и дидактичких способности као и освежавање политичко-културних сазнања о Италији. У у трећој и четвртој години учења прелази се на средњи ниво познавања језика („Livello intermedio B1-B2“). Наставне јединице су подељене тако да ученицима олакшају учење језика и да их кроз разне мултимедијалне вежбе још више мотивишу.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм другог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у средњим стручним школама и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.
У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика.
Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Реченица (допусна, узрочна, начинска, погодбена, намерна)	Ученик се упознаје са различитим врстама зависних реченица и оспособљен је да их примени у свакодневном говору	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Именичка група (члан, именице, заменице, придеви)	Ученик проширује знања о употреби чланова, упознаје се са различ. врстама именица, појед. неправилностима, функцијама и значењима заменица и облицима придева	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Глаголска група (глаголи: конјунктив, слагање времена, неодређени глаголски облици; прилози; предлози; везници)	Оспособљавање ученика да правилно користе одређене глаголске начине и времена и да их правилно употребљавају уз одређене прилоге и предлоге	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно приступа при излагању новог градива и практично примењује стечено знање
Лексикологија	Упознавање ученика са основним суфиксима за грађење придева, глагола, као и са алтерацијом именица	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и практично примењује научене речи и изразе
Лексикографија ➢ ***A pesca*** ➢ ***Il fidanzamento*** ➢ ***Una storia*** ➢ ***Scoperta archeologica***	Ученик је оспособљен за употребу двојезичних као и стручних речника; ученик је оспособљен за анализу стручних текстова, либрета и сл.	Рад у групи или у паровима; фронтални облик рада; дијалошки метод рада	Ученик активно учествује у раду и повезује све до тада научене области

Корелација	Српски језик, енглески језик
Захтеви:	Структуру програма чине: а) захтеви и садржаји који су заједнички за трогодишње и четворогодишње школовање; б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа школе; - школски писмени задаци (за сваки разред по два писмена задатка); - језички садржаји (за сваки језик и сваки разред посебно); У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугодишту. Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју уценици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.

ПРЕДМЕТ: РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Предмет:	**Рачунарство и информатика**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 блок час**	**Годишњи фонд часова:**	**64**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставног предмета рачунарство и информатика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву, даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.			
Задаци наставе предмета:	Развијање свести о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва; примена стечених знања и вештина у стицању конкретног образовања за будуће занимање; упознавање начина израде презентација и оспособљавање за израду једноставнијих презентација; разумевање принципа функционисања интернета, локалних мрежа и оспособљавање за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење и др.			

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз лабораторијске вежбе.
Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на практичне вежбе на рачунарима. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, аудио-визуелним техничким средствима која подржавају овакав облик наставе.
Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена аудио-визуелним упутствима, после којих иде низ различитих вежби за практично увежбавање виђеног. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења, због тога радимо задатке који су повезани са стручним предметима и при томе ученици треба да се служе свом расположивом помоћи са интернета. www.openoffice.org www.microsoft srbija
Пожељно је користити различите вежбе, ради увиђања различитих могућности оперативног система, за одређене потребе обликовања и едитовања текста, за израду презентација. Овим предметом потребно је развити љубав према информатици, интересовање за то како рачунари могу бити саставни део рада музичара.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Основе рачунарске технике	Потребно је да ученици стекну знања о структури и принципу рада рачунара, функцији његових компоненти и утицају компоненти на перформансе рачунара. објасне намену оперативне и спољашње меморије у рачунарском систему, наброје врсте спољашњих меморија и објасне њихове карактеристике; објасне функцију процесора, матичне плоче и магистрале у рачунару, објасне како се одвија комуникација компоненти у току извршавања програма; наведу параметре којима се изражавају перформансе рачунарских компоненти и објасне њихов утицај на перформансе рачунара.	Заступљени су сви облици рада, а најчешћи облик рада је рад у паровима	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Основе рада у оперативном систему са графичким интерфејсом	Рад на: разликовању различитих могућности оперативног система и овладавању вештинама и могућностима које пружа; примењивању наученог у пракси. Препоруке за реализацију: • конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу. • при реализацији модула инсистирати на вештинама; • поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену; • при подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања; • при реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај; • инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података; • инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача.	Планирају се поступци као у претходној теми. Често ученици раде појединачно и у паровима. Акценат се ставља на самостални рад ученика како у кабинету тако и код куће. Планирана је дискусија на тему антивирус програма и заштите рачунара од вируса и црва. Писмена провера знања треба да обухвати све аспекте коришћења оперативног система са графичким окружењем. У раду се на сваком часу обраде користи метода демострације на рачунару	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Текст-процесор	Рад на: - подстицању корелације са осталим музичким преметима; - примењивању наученог у пракси. Потребно је да ученик стекне знања, вештине и навике неопходне за успешно. Циљ је да ученик зна да: • подеси радно окружење текст процесора • унесе текст • зна и примењује правила слепог куцања • користи основне операције за уређење текста • сачува унети текст на неком спољашњем медијуму за чување информација • отвори текстуални документ, затвори активни документ, премешта садржај између више отворених докумената • аутоматски пронађе и замени задати текст, • уметне у текст: специјалне симболе, датум и време, слику, текстуалне ефекате, • уметне и позиционира нетекстуалне објекте (дијаграме, формуле, фотографије, итд.) • креира табелу • примени операције за форматирање текста и параграфа • користи алате за исправљање граматичких и правописних грешак • уметне нумерацију страница • креира и користи стилове, • генерише садржај и индекс појмова, • користи готове шаблоне и изради шаблоне по сопственим потребама	У уводном делу ове теме од ученика се тражи да размисле и образложе значај коришћења текст процесора. Специфичност теме захтева кратке уводне напомене и објашњења наставника и после чега долази до вежбања ученика на рачунарима. Вежбе су припремљене у облику штампаних текстова које ученици у паровима или појединачно реализују на својим рачунарима. Поред рачунарске оспособљености акценат се ставља и на граматичку исправност и естетски изглед обрађених текстова. Планиране су две контролне вежбе на рачунарима на којима ученици треба да покажу ниво усвојености знања и техника за обраду текста.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.

Текст-процесор	да унесе у документ • математичке формуле, • прегледа текстуални документ пре штампе; подешава параметре за штампу, штампа.		
Слајд презентације	Потребно је да ученици схвате предности коришћења слајд-презентација у различитим ситуацијама, препознају ситуације у којима се може користити слајд-презентација, планирају и израђују адекватне презентације.Циљ је да ученици: • схвате предности коришћења слајд-презентација у различитим ситуацијама, • препознају ситуације у којима се може користити слајд-презентација, планирају и израђују адекватне презентације. • да знају основне етапе при развоју слајд-презентације, основне принципе доброг дизајна презентације • подешавање радног окружења програма за израду слајд-презентација • одабир одговарајућег типа „погледа“ на презентацију • израду фото-албум презентације • основне операције са слајдом • дизајнирање позадине и „мастера“ слајда на задати начин, • додавање и форматирање текстуалних објеката, додавање нетекстуалних објеката, • анимацију објеката слајда, • анимацију прелаза између слајдова, • прављење интерактивне презентације, • подешавање времена трајања слајдова, • аутоматизацију презентације, • подешавање параметара штампе и штампање презентације.	Ова наставна тема веома је погодна за рад ученика у паровима. На почетку обраде дајем примере добро одрађених и лоше одрађених слајд презентација са освртом на њихове добре односно лоше стране. Инсистира се на критичком мишљењу ученика и њиховим ставовима зашто сматрају презентацију добром а зашто не. Инсистира се на правилном ставу, дикцији, темпу и изражавању у току излагања презентације од стране ученика. У току вежбања ученици раде у паровима а личну презентацију ученици раде појединачно делом као домаћи задатак, делом као део вежбања на часу. Користе се видео пројектор и рачунар.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Рад са табелама	Потребно је објаснити основне појмове о програмима за рад са табелама (табела, врста, колона, ћелија, ...) и указати на њихову општост у програмима овог типа. При уношењу података у табелу, објаснити разлику између различитих типова података (нумерички формати, датум и време), као и грешке које могу из тога да произађу. Приликом манипулација са подацима (означавања ћелија, кретање кроз табелу, премештање, копирање,...), указати на општост ових команди и упоредити их са сличним командама у програмима за обраду текста.	Практична реализација програма. Објашњавање наставника а затим самостални рад ученика на рачунару. Активности су осмишљене тако да подстичу тимски рад, сарадњу, критичко мишљење, процену и самопроцену кроз рад на часу, примену у другим наставним областима и домаће задатке. Рад са конкретним малим пројектима различите природе Провере се врше на следеће начине: - кроз часове вежби, практичним радом на рачунарима - технике су усмене и практичне, у виду усмене провере стеченог знања, или контролних вежби на рачунарима	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Интернет и електронска комуникација	Циљ је да ученици науче да: • визуализују веб-страницу коришћењем веб-читача, • крећу се веб-пространством коришћењем адреса и хиперлинкова, • проналазе и преузимају садржаје са веба • користе Интернет мапе, отворе и подесе налог електронске поште (вебмејл), • шаљу и преузимају поруке и датотеке коришћењем електронске поште и сервиса за синхрону комуникацију, • упознају се са правилима електронске комуникације (*netiqette*), упознају се са начином функционисања, правилима понашања, предностима и опасностима социјалних мрежа, • упознају се са сервисима за дељење датотека на Интернету и појмом веб-апликације. • Да отворе налог и користе виртуелни телефон, • разумеју појмове „електронска трговина“ и „електронско банкарство“, науче како функционише електронски подржано учење.	У обрадии ове наставне теме планира се редовно коришћење Интернета, слајд презентација, дискусија на тему понашања на мрежи, друштвених мрежа и заштите података. Ученицима се даје слобода да у случају њихове заинтересованости за неку тему час може да се посвети дискусији на исту. Постији могућност израде семинарских радова и разговора са ученицима на тему њихових личних искустава при коришћењу Интернета. Неопходно је перманентно радити на развијању свести о важности поштовања правних и етичких норми при коришћењу Интернета, критичком прихватању информација са веба, поштовању ауторских права при коришћењу информација са веба, поштовању права приватности. Предвиђена је провера знања у облику теста.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Корелација	Корелација са стручним предметима: солфеђо, музички облици, хармонија, музички инструменти, контрапункт. Посебно истицање и преплитање са свим темама у настави традиције коју школа има и човека		
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације		
Стандарди:			

Предмет:	Рачунарство и информатика	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 блок час	Годишњи фонд часова:	65	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	бр. 6/90 од 1996. године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставног предмета рачунарство и информатика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву, даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.			
Задаци наставе предмета:	Развијање свести о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва; примена стечених знања и вештина у стицању конкретног образовања за будуће занимање; упознавање начина израде презентација и оспособљавање за израду једноставнијих презентација; разумевање принципа функционисања интернета, локалних мрежа и оспособљавање за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење и др.			

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз лабораторијске вежбе.
Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на практичне вежбе на рачунарима. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, аудио-визуелним техничким средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена аудио-визуелним упутствима, после којих иде низ различитих вежби за практично увежбавање виђеног. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења, због тога радимо задатке који су повезани са стручним предметима и при томе ученици треба да се служе свом расположивом помоћи са интернета. www.openoffice.org www.microsoft srbija
Пожељно је користити различите вежбе, за одређене потребе обликовања и едитовања нотног текста, ради увиђања различитих могућности програма. Овим предметом потребно је развити љубав према информатици, интересовање за то како рачунари могу бити саставни део рада музичара.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Обрада цртежа на рачунару	Циљ је да ученик научи да: • користи основне алатке са цртање графичких објеката • препозна и креира основне графичке елементе: дуж, изломљена линија, правоугаоник, елипса, крива линија, ... • мења изглед спољашње линије објекта и попуне објекта • обавља основне манипулације са објектима: селектује, премешта, брише, копира, ротира, прави слику објекта у огледалу,... • трансформише већ готове нацртане објекте: ширење, сажимање, искривљење, деформисање у складу са могућностима програма • да користи слојеве; додаје текст • самостално сачува у електронском или штампаном облику цели или делове документа	Вербално-дијалошки метод Илустративно-демонстративан, подршка са сајта, аудио- визуелна техничка наставна средства (рачунари и видео упутства), текстуална (штампани и писани текстови). Дати ученицима конкретан задатак да нацртају грб школе, свог града или спорског друштва, насловну страну школског часописа, рекламни пано и сл. Провере се врше на следеће начине: - кроз часове вежби,практичним радом на рачунарима - Технике су усмене и практичне, у виду усмене провере стеченог знања, или контролних вежби на рачунарима	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Обрада слика на рачунару	Унапређење знања ученика за коришћење програма за рачунарску графику. Ученик зна да : • разуме разлике између разл. формата за запис слика • зна да унесе слику са камере, скера или мобилног текефона у рачунар • користи разне алатке за одсецање и исецање делова слике • манипулише са исеченим деловима слике • подеси димензије слике • прилагоди контараст и осветљење раз. делова слике • зна основне корекције слике • користи ефекте (филтере) на слици • креира фото албум • одабере одговарајући формат за снимање слике. • зна да креира Гиф анимације	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Практична реализација програма остварује се применом програма за растерску и векторску графику , Извођење наставе подразумева објашњавање наставника а затим самостални рад ученика на рачунару. Активности осмислити тако да подстичу тимски рад, сарадњу, критичко мишљење, процену и самопроцену кроз рад на часу, примену у другим наставним областима и домаће задатке. Ученици могу на својим фотографијама да увежбавају технике основних корекција и обраде фотографије: уклањање „црвених очију“, ретуширање, фото-монтажу, промену резолуције и формата слике, а затим направе фото-албум свих радова.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Мултимедијске апликације	Рад на: - разликовању различитих могућности програма и овладавању вештинама и могућностима које пружа; - подстицању корелације са осталим музичким преметима; - примењивању наученог у пракси. Ученик треба да: • самостално монтира кратки филм • објави га на Internet-у • користити дигиталну камеру, штампач и скенер, да се • упознају са раз. форматима докумената, да их конвертују	Ученици на часу користе дигиталну камеру, скенер, доносе материјале од куће, траже материјале на Internet-у и праве филм, објављују га на Internet-у	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања.
Напредно коришћење нтернета	Рад на: - разликовању различитих могућности програма и овладавању вештинама и могућностима које пружа; - подстицању корелације са осталим музичким преметима; - примењивању наученог у пракси. Унапређење знања ученика за напредно коришћење интернета, стечене вештине: • зна да подели документ на веб-у • креира блог • користи вики алате • стекне знање о електронском портфолиу	Практична реализација програма остварује се применом интернета. Извођење наставе подразумева објашњавање наставника а затим самостални рад ученика на рачунару. Активности подстичу тимски рад, сарадњу, критичко мишљење, процену и самопроцену кроз рад на часу, примену у другим наставним областима и домаће задатке. Приказати ученицима конкретне примере, размотрити могућности примене, ученицима пружити прилику да креирају садржаје и коментаре на вебсајтовима и порталима са слободним приступом или у саставу школског веб-сајта или платформе за електронски подржано учење.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Корелација	Корелација са стручним предметима: солфеђо, музички облици, хармонија, музички инструменти, контрапункт. Посебно истицање и преплитање са свим темама у настави традиције коју школа има и човека			
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације			

Стандарди:

Предмет:	Рачунарство и информатика	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 блок час	Годишњи фонд часова:	65	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр.4/1996.			
Циљеви наставе предмета:	Стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву, као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље. Подстицање корелације са осталим музичким преметима.			
Задаци наставе предмета:	Развијање свести о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва; примена стечених знања и вештина у стицању конкретног образовања за будуће занимање; упознавање начина израде презентација и оспособљавање за израду једноставнијих презентација; разумевање принципа функционисања интернета, локалних мрежа и оспособљавање за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење и др.			

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз лабораторијске вежбе.
Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на практичне вежбе на рачунарима. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, аудио-визуелним техничким средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена аудио-визуелним упутствима, после којих иде низ различитих вежби за практично увежбавање виђеног. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења, због тога радимо задатке који су повезани са стручним предметима и при томе ученици треба да се служе свом расположивом помоћи са интернета. www.openoffice.org www.microsoft srbija
Пожељно је користити различите вежбе, ради увиђања различитих могућности оперативног система, за одређене потребе обликовања и едитовања текста, за израду презентација. Овим предметом потребно је развити љубав према информатици, интересовање за то како рачунари могу бити саставни део рада музичара.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Програми за рад са музиком	Ученик ће бити способан да: • самостално инсталира софтвер за рад у музици • одреди основна подешавања (величина и орјентација папира, формира линијске системе за групу гласова или инструмената, одреди меру, тоналитет, ...) • уноси нотни запис мишем или преко тастатуре • едитује нотни запис • унесе лирику и текст у нотни запис • унесе артикулацију, репетицију, динамичке ознаке • оптимизира величину тактова и целог система, промени број система на страни, промени удаљеност између линијских система • уноси више гласова у један линијски систем • из унесене партитуре издвоји и штампа поједине гласове или инструменте • подеси темпо пре извођења композиције • сачува нотни запис на различите медије • одштампа нотни запис • готове нотне записе уметне као слику у Word – ов документ	Наставник треба да: • пружи потребну помоћ ученику и оспособи га да инсталира потребан софтвер • припреми кратки приручник на почетку учења • растумачи ученику почетна подешавања • укаже ученицима на важност самосталоног учења, коришћењем уграђених упутстава у програм - Help (Sibelius Tutorials, QuickStart Videos) • укаже ученицима на предности уноса нотног записа путем тастатуре • припреми одговарајуће нотне записе за вежбу на часу • усмерава ученика током рада у циљу постизања што квалитетније утрошеног времена на часу • подстакне ученике да кроз рад уоче потребу за савладавањем овог програма за будући позив – струку • да укаже на важност вишепрогтрамског рада у Windows радном окружењу	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Мултимедијске апликације	Рад на: разликовању различитих могућности које пружају различити програми за израду мултимедијских апликација (од најједноставнијих до сложених) и овладавању вештинама и могућностима које пружају; подстицању корелације са осталим музичким преметима; примењивању наученог у пракси. Ученик треба да: •самостално монтира кратки филм •објави га на Internet-у •користити дигиталну камеру, штампач и скенер, да се •упознају са различитим форматима докумената, да их конвертују	Ученици на часу користе дигиталну камеру, скенер, доносе материјале од куће, траже материјале на Internet-у и праве филм, објављује га на Internet-у	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Дизајн статичких веб страна (увод у HTLM и CSS)	Ученик треба да научи: основе HTML-а; • структуру–основне тагове • писање програма у најједноставнијем текст едитору; • листе(нумерисане и ненумерисане листе); • форматирање текста у оквиру HTML-а; • таг за боје, позадине, објекта и слика; прављење линкова; • рад са сликом у овиру HTML-а; • рад са табелама; рад са фрејмовима; • форме и елементе форме(упити над базама података); • рад са CSS-ом(стилови); уметање стилова директно у HTML фајл; • коришћење стилова у зас. css фајлу, који се позива из HEAD таг-а.	Радити са најједноставнијим едитором, подстаћи ученике да примене стечена знања из рада са програмима за обраду текста и програмима за обраду слика и тако припреме садржај за креирање сопствене веб стране. Провера се врше на следеће начине: - практичним радом на рачунарима-креирањем конкретне стране	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Рад са готовим веб дизајн решењима	Ученик треба да научи: • Да користи неки од CMS портала (Joomla, WordPress за креирање веб странице • поступком download-а да обезбеди потребне шаблоне и њихову инсталацију на рачунару • да upload –ује медиа фајлова (слике, документи) на сервер • треба да се упозна са готовим веб решењима који се бесплатно могу наћи на интернету, преузети и користити у личне и комерцијалне сврхе	Ученици радећи у тимовима, треба да веб стране урађене у HTML-у сада обраде у неком шаблону изабраног CMS-а; Провера се врше на следеће начине: - практичним радом на рачунарима-креирањем конкретне веб странице	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Корелација	Корелација са стручним предметима: солфеђо, музички облици, хармонија, музички инструменти, контрапункт. Посебно истицање и преплитање са свим темама у настави традиције коју школа има и човека			
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације			

Стандарди:

Предмет:	Рачунарство и информатика	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 блок час	Годишњи фонд часова:	60	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 4/1996 и бр. 11/2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставног предмета рачунарство и информатика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву, даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.			
Задаци наставе предмета:	Развијање свести о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва; примена стечених знања и вештина у стицању конкретног образовања за будуће занимање; упознавање начина израде презентација и оспособљавање за израду једноставнијих презентација; разумевање принципа функционисања интернета, локалних мрежа и оспособљавање за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење и др.			

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз лабораторијске вежбе. Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на вежбе на рачунарима. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, аудио-визуелним техничким средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по целинама које су у блиској вези и један део наредби је заједнички, у циљу стицања што бољег образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним предметима (музички облици, хармонија, контрапункт), и шире. Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена аудио-визуелним упутствима, после којих иде низ вежби за практично увежбавање виђеног. Неопходно је ученике ангажовати приликом учења, због тога радимо задатке који су повезани са стручним предметима и при томе ученици треба и да науче да користе сву расположиву помоћ са интернета: avid.force.com/pkb/articles/en_US/.../en426211 Audacity Skills Guides - Resources - TES, и својом литературом са часова стручне наставе.
Овим предметом потребно је развити љубав према информатици, интересовање за то како рачунари могу бити саставни део рада музичара.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Експерименти са музиком	Рад на: упознавању хардверског дела рачунара потребном за извођење активности у обликовању и едитовању музичких записа; разликовању различитих могућности програма и овладавању вештинама и могућностима које пружа; подстицању корелације са осталим музичким преметима; примењивању наученог у пракси. Ученик ће бити способан да: - објасни физичке елементе звука, синтезу звука у рачунару - разликује различите формате за чување звучних записа (wav, mp3, ...), MIDI језик, MIDI формат - снима звук као дигитални аудио (помоћу микрофона) и обрађује дигитализовани звук - едитује звук (исеца, копира, лепи, мења јачину, фреквенцију, ...) - примењује дигиталне ефекте на већ постојећи снимак звука у циљу експериментисања - самостално сачува у електр. облику цели или делове фајла	Наставник треба да: - припреми вежбе са постепеним увођењем нових елемената током рада са звуком на рачунару - подстиче ученике да развија креативност у креирању аудио фајла - подстакне ученика да креира фајл по прихваћеним стандардима и формама - усмерава ученика током рада у циљу постизања што квалитетније утрошеног времена на часу - усмери ученика да уради самосталан рад - припреми вежбе са постепеним увођењем нових елемената током рада са звуком на рачунару - подстиче ученике да развија креативност у креирању аудио фајла - подстакне ученика да креира фајл по прихваћеним стандардима и формама - усмерава ученика током рада у циљу постизања што квалитетније утрошеног времена на часу - усмери ученика да уради самосталан рад	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Рачунарске мреже	Рад на: разликовању различитих могућности и овладавању вештинама које пружа рад у рачунарској мрежи; подстицању корелације са осталим музичким преметима; примењивању наученог у пракси. Ученик треба да се упозна са: - појмом локалне мреже и њеном структуром; - уређајима који се користе за умрежавање коришћењем ресурса локалне мреже; - разликом између рачунара-сервера и рачунара-клијената; - улогом рутера и појмом рутирања; - одржавањем и администрирањем кућне локалне мреже; - принципима функционисања Интернета и основним технологијама приступања Интернету; - улогом Интернет-провајдера; - Интернет протоколима; - разликом између локалне и глобалне мреже; - системом доменских имена(DNS- Domain Name System); - повезивањем локалне мреже са Интернетом.	- У складу са ресурсима, ученицима треба у највећој мери практично приближити све могућности умрежавања, од умрежавања два рачунара до постављања мале локалне мреже(или користити већ постојећу школску мрежу) и њеног повезивања, одговарајућом интернет конекцијом, са глобалном мрежом. - подстаћи ученике да, кроз дискусију, повежу стечена знања о Интернету као глобалној мрежи из обрађених модула на ранијим годинама са новим сазнањима о умрежавању и локалним рачунарским мрежама.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Веб технологије	Рад на: разликовању различитих могућности које пружају различити програми за израду мултимедијских апликација (од најједноставнијих до сложених) и овладавању вештинама и могућностима које пружају; подстицању корелације са осталим музичким преметима; примењивању наученог у пракси. Циљ је да ученици: - разумеју све функције Интернета, од почетне идеје глобалног умрежавања, проналажења и давања информација, преко веб портала као обједињених сервиса и апликација, до коришћења Интернета за Електронско пословање; - да разумеју појам Веб-а(WWW); - разумеју поделу на статички и динамички веб; - разумеју поделу на клијентске и серверске технологије; - се упознају са теоријом веб дизајна(шта је веб дизајн, аспекти веб дизајна, технологије веб дизајна, развој веб сајта).	- вежбе крстарења (енгл. surf) и претраживања требало би да су у функцији овог, али и других предмета, како би се код ученика развијала навика коришћења Интернета и преузимање датотека са веба за прикупљање информација за потребе сопственог образовања; - ученицима треба објаснити како раде претраживачки системи и о чему треба водити рачуна да би се остварила ефикаснија претрага; - при реализацији ове теме инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце; - при претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење; - при обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената...; - показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (cloud computing), доступних путем веба; - преузимање садржаја са веба на примерима при ел.комуникацији поштовати правила лепог понашања (netiquette). - при реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма; - доследно спроводити поштовање аут. права и софтверских лиценци.	Ученик активно слуша с разумевањем, повезује. Ученик учествује у групном раду, дискутује, пита, посматра, упознаје могућности програма, размењује сазнања са партнером у клупи за рачунаром, истражује и сам долази до нових сазнања, проналази који начин у раду њему лично највише одговара.
Корелација	Корелација са стручним предметима: солфеђо, музички облици, хармонија, музички инструменти, контрапункт. Посебно истицање и преплитање са свим темама у настави традиције коју школа има и човека			
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације			

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

Предмет:	Биологија	Разред:	I	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Сл.гл., Просветни преглед бр.11/2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе биологије је да ученици развију биолошку, општу, научну и језичку писменост, да развију способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу и раду, да развију мотивацију за учење и интересовање за биологију као науку уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.			
Задаци наставе предмета:	Настава биологије има задатак да ученици усвоје наставне садржаје биологије са научног аспекта као основ за професионални развој и наставак школовања; разумеју опште законитости које владају у природи и прихвате их као основ за формирање сопствених и општих норми понашања према средини у којој живе.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм је структуиран тако да су поједине области подељене на наставне теме, које представљају логичке целине. Наставне теме су рашчлањене на наставне јединице у оквиру којих се ближе одређују конкретни наставни садржаји. Остваривање садржаја програма наставног предмета биологије одвијаће се коришћењем различитих облика рада и наставних метода, које ангажују ученике, повећавају њихову заинтересованост и одржавају максималну концентрацију, што често изискује комбинацију више различитих метода и облика рада током наставе. Реализација програма одвијаће се у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе. Уз примену фронталног облика неопходно је применити и друге наставне облике рада као што су: рад у пару – кооперативни рад, рад у групи, дебата и дискусија. Реализација програмског садржаја одвијаће се применом различитих метода, од усменог излагања, рада на тексту, преко метода илустрације, демонстрације, и практичних радова.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Биологија ћелије и ткива	Упознавање са грађом ћелије, ћелијским циклусом и његовим значајем.	Фронтални, индивидуални, рад у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Развиће човека	Упознавање са фазама развића човека	Фронтални, индивидуални, рад у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Основи хумане генетике	Стицање знања о генетици човека и наследним болестима.	Фронтални, индивидуални, рад у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Скелетни и мишићни систем човека	Стицање знања о грађи и функцијама мишићног и скелетног система органа.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Кардиоваскуларни систем и систем органа за дисање	Стицање знања о грађи и улогама кардиоваскуларног и респираторног система, као и о њиховим обољењима.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Промет материје и енергије и значај ензима	Упознавање са значењем појма метаболизам, грађом и функцијама система органа за варење.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Урогенитални систем	Стицање знања о уринарном и гениталном систему, њиховој грађи и улогама.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Ендокрини систем	Стицање знања о грађи и улогама ендокриних жлезда.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Нервни систем	Стицање знања о грађи и улогама нервног система, као и о његовим обољењима.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Рецептори и рецепција	Стицање знања са грађом, улогама и обољењима чулних органа.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација
Здравствена и еколошка култура	Развијање еколошке свести и еколошке културе. Развијање свести о важности бриге о сопственом здрављу.	Фронтални, индивидуални, рад у групи, израда презентација у групи	Тимски рад, дискусија, презентација

Корелација	Хемија, географија,физика, анатомија и физиологија
Захтеви:	Приликом оцењивања ученичког постигнућа вредноваће се писмени и усмени одговори на постављена питања, активност ученика на часу, кућне припреме за најављење теме које ће се обрадити путем дискусије и дебате, издрада семинарских и тимских истраживачких радова као и способност повезивања (систематизације) и примена усвојених знања.

Стандарди:

Општа предметна компетенција

Учећи биологију у општем средњем образовању, ученик ће овладати знањима и вештинама које ће му омогућити да разуме структуру, филогенију и еволуцију живог света, човеково место и његову улогу у природи, као и огромну човекову одговорност за очување животне средине и биолошке разноврсности на земљи. Овако стечена знања из биологије и биолошких вештина примењиваће у свакодневном животу за побољшање сопственог здравља и одабир животног стила и учествовање у друштвеним дебатама ради доношења важних одлука, као што су одрживи развој и заштита животне средине, заштита природе и биодиверзита и употреба биотехнологија. Бавећи се биологијом развијаће способност критичког мишљења, формираће научни поглед на свет, разумеће сличности и разлике између биолошког и других научних приступа и развиће трајно
Интересовање за биолошке феномене.

Основни ниво

Разуме основне принципе структуре и функције живих организама, њихове филогенетске међуоднoсе и еволутивни развој живота на земљи на основу дарвиновог учења; разуме и примерено користи биолошке термине који су у широј употреби; разуме и примерено користи стечена знања и вештине за практичну примену у свакодневном животу, као што су лична хигијена, исхрана и животне навике и заштита животне средине.

Средњи ниво

Разуме и адекватном терминологијом исказује чињенице о типичним механизмима и процесима у биолошким системима, везама између структуре и функције у њима, и разуме основне узрочно-последичне везе које у тим системима владају; стечена знања активно користи у личном животу у очувању здравља и животне средине; учествује у друштвеним акцијама и дебатама са темом очувања животне средине и биолошке разноврсности; свестан је потребе одрживог развоја друштва и уме да процени које одлуке га омогућују, а које угрожавају.

Напредни ниво

Уме да анализира, интегрише и уопштава биолошке феномене и процесе, чак и на атипичним примерима; примењује стечена знања у решавању широког спектра животних ситуација; критички анализира информације и ризике одређених понашања, и јасно аргументује ставове и животне навике који служе позитивном развоју; разуме и користи језик биолошке струке, и може да прати усмену и писану биолошку комуникацију у медијима, иницира и учествује у друштвеним акцијама и дебатама са темом очувања животне средине и одрживог развоја, природе и биолошке разноврсности, и на основу биолошких знања и критичког погледа на свет користи и разуме савремене биотехнологије (вакцине, матичне ћелије, генетски модификована храна, генетске основе наследних болести).

ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА

Предмет:	**Физика**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Сл.гл. , Просветни преглед бр. 4/96.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким појавама, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и способности за самосталан рад и за тимски рад, формирање основе за даље образовање, да се ученици упознају са основним законима физике простирања звука. Понашање звука у различитим срединама. Повезивање звука са практичним извођењем на инструментима			
Задаци наставе предмета:	Настава физике има за задатак да код ученика развије природно-научну и техничку писменост и омогући стицање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона; Стицање знања о физици звука, њеним параметрима, упоређивање акустичких особина инструмента.			

Начин остваривања програма предмета:

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Природа и опсг фреквенција звука	Стицање знања о појму фреквенције и областима инфразвука и ултразвука	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Звучни таласи	Шта све може бити звучни извор. Како настају звучни таласи. Повезивање са инструментима из живота	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Емисија таласа звучних извора	На који начин се врши емисија звучних извора.	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Фонометрија	Појам фонометрија. Повезивање са музиком и њена примена у истој области.	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Музички инструменти и тонови	Како таласи стварају тонове. Како настају виши тонови, основни хармоници. Која врста таласа је заступљена у одређеном инструменту	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Физичка и физиолошка својства.	Која су основна физичка а која физиолошка својства. Разлика истих	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Акустика просторије	Како одредити на који начин и где поставити одређене инструменте да би ефикасност била максимална.	Усменим и писменим методама Фронтални рад Дијалошко излагање Индивидуални и групни рад	Тимски рад, дискусија, презентација
Корелација	Хемија, географија,физка,анатомија и физиологија		
Захтеви:	Приликом оцењивања ученичког постигнућа вредноваће се писмени и усмени одговори на постављена питања, активност ученика на часу, кућне припреме за најављење теме које ће се обрадити путем дискусије и дебате, издрада семинарских и тимских истраживачких радова као и способност повезивања (систематизације) и примена усвојених знања.		

Стандарди:

Општа предметна компетенција

Основни ниво

Ученик објашњава појаве и процесе на основу познавања физичких величина и законитости, решава једноставне проблеме и рачунске задатке уочавајући узрочно-последичне везе, користећи експлицитно дате податке и мерења; користи појмове и објашњења физичких појава за разматрање и решавање питања везаних за развој науке и технологије, коришћења природних ресурса и очување животне средине; показује спремност да се ангажује и конструктивно доприноси решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

Средњи ниво

Ученик објашњава и решава сложеније физичке проблеме, рачунске и експерименталне задатке издвајајући битне податке који се односе на дати проблем, успостављајући везе међу њима и користећи одговарајућезаконе и математичке релације. Знање из физике користи при решавању и тумачењу проблема у другим областима науке, технологије и друштва. Уз помоћ упутства, ученик може да припрема, изводи и описује огледе, експерименте и једноставна научна истраживања.

Напредни ниво

Ученик поседује научна знања из физике која му омогућавају решавање сложених физичких проблема и рачунских задатака, извођење експеримената и доношење закључака на основу познатих модела и теорија. Има развијене истраживачке способности и може да предвиђа ток и исход физичких процеса и експеримената повезујући знања и објашњења. Користи научну аргументацију и критички анализира добијене резултате. Зна да се до решења проблема може доћи на више начина и бира најбоље у односу на задате услове.

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Предмет:	**Историја са историјом културе и цивилизације**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник Сл. Гласника број 7 од 2014 године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе је стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести, разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, улоге истакнутих личности, развијање индивидуалног и националног идентитета.			
Задаци наставе предмета:	Задаци наставе су да ученици стекну и прошире знања о националној и општој историји (политичкој, економској, друштвеној, културној), да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса, и улогу истакнутих личности у развоју људског друштва; поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости; разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје; развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости анализом различитих историјских извора и литературе и систематизовањем стечених информација; буду оспособљени за проналажење, прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима (историјске карте, графикони, табеле...) и њихово повезивање са претходним историјским знањем; буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја; повезују стечена знања и вештине са садржајима сродних наставних предмета; буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу; унапређују вештине неопходне за индивидуални и тимски рад (комуникативност, образлагање сопствених ставова, аргументовани дијалог...); развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитивни став према учењу; развијају свест о квалитету стеченог знања и потреби сталног усавршавања.			

Начин остваривања програма предмета:

Садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведени циљ. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ и задатке предмета.

Стандарди:

Општа предметна компетенција

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена и оспособљава га да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралногдијалога и сарадње, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликата са историјском димензијом и допринесе њиховом превазилажењу.

Основни ниво: Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитета и наслеђа и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво: Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво: Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И КРИТИЧКИ ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Основни ниво: Именујући најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске и културне промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледао прошлост и садашњост.

Средњи ниво: Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво: Анализира и критички просуђује о појединим историјским догађајима, појавама и процесима из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљује разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културних појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И САВРЕМЕНИХ ИДЕНТИТЕТА КАО ОСНОВА ЗА АКТИВНО УЧЕСТВОВАЊЕ У ДРУШТВУ

Основни ниво: Уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликата и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова за креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво: Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјске основе савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликата. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво: Унапређује толерантан однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Историја цивилизације (4) Појмови цивилизација, културе, уметност; историја као наука и наставни предмет; периодизација историје, време и простор, историјски извори (писани, материјални, усмени)	Ученици ће разумети појмове историја, цивилизација, култура, знаће помоћне историјске науке и историјске изворе, разумеће значај хронологије (време) и географије (простор) у разумевању историјских догађаја	- фронтални /-индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Праисторија: Доба првобитних људских заједница (6) Периодизација праисторије, развој човека, Камено доба (начин живота, остаци материјалне културе, уметност), Метално доба (значај открића и обраде метала), Балкан у праисторији	Ученици ће знати поделу праисторије и главне одлике периода, разумеће развој човека, разумеће појмове матријархат и патријархат, номадски и седелачки начин живота, познаваће налазишта у нашој земљи (Лепенски вир, Винча, Старчево)	- фронтални /-индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Стари век: Цивилизације Старог истока (8) Стари Египат (политика, економија, друштво, уметност, религија); Месопотамија (Сумерско-Акадско царство, Вавилон, Асирија); Хетити, Феничани, Јевреји, Персија; Индија и Кина	Ученици ће стећи знања о историји цивилизација Старог истока, организацији држава и друштва, особеностима привреде, научним и техничким достигнућима, утицају религије на свакодневни живот и уметност (скулптура архитектура, сликарство)	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Цивилизација античке Грчке (14) Критско-микенски период, Хомерско доба, колонизација, Класични период (Атина и Спарта, Грчко-персијски ратови, Пелопонески рат, култура класичног периода); Хеленистичко доба, Александар Велики, хеленистичка култура	Ученици ће стећи знања о историји старих Грка у старом веку, најстаријем периоду грчке историје, државном и друштвеном уређењу, основним одликама културе (књижевност, позориште, филозофија), науке, религије и уметности, успону Македоније и освајањима Александра Великог	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Цивилизација античког Рима (12) Етрурци (порекло и опште одлике), Стари Рим (оснивање, освајања, друштвено и државно уређење, подела царства, пад Западног римског царства); Римска култура; Појава и ширење хришћанства, Балканско полуострво у римско доба (Сирмијум, Гамзиград, Виминацијум...)	Ученици ће стећи знања о настанку и успону Рима, разликоваће периоде у римској историји, државно и друштвено уређење сваког периода; упознат ће се са најзначајнијим личностима, развојем културе, религије, наука, уметности, стећи ће знања о настанку и ширењу хришћанства	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Средњи век: средњовековна цивилизација Западне Европе (8) Велика сеоба народа, настанак варварских држава, Франачка држава Феудално друштво и феудални односи, Натурална привреда, Основне одлике ранофеудалне државе, Сталешка монархија као држава развијеног феудализма, Средњовековни градови, Средњовековна култура Каролиншка ренесанса, Уметност – романика и готика (архитектура, скулптура и сликарство).	Ученици ће знати временски оквир средњег века, узроке и последице Велике сеобе народа и настанка варварских држава у Западној Европи, развој Франачке државе и владавину Карла Великог; разумеће феудално друштво и односе, врсте поседа, одлике ранофеудалне државе и одлике сталешке монархије, разумеће друштвену и политичку улогу средњовек. градова, упознат ће се са одликама средњовек. културе, развојем школа и универзитета, одликама романике и готике у уметности	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Византијска цивилизација (2) Византија од V до XV века, Јустинијанова освајања, феудални односи; Династија Комнина и први пад Цариграда; Обнова царства и династија Палеолога, пропаст царства; Византијска култура и уметност.	Ученици ће знати временски и просторни оквир Византијског царства, најзначајније догађаје и личности византијске историје, допринос у развоју науке, културе, уметности и религије	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Исламска цивилизација у средњем веку (1) Арабљани у средњем веку, Ислам - појава и ширење, основна обележја културе и уметности и утицај на друге народе.	Ученици ће стећи знања о Арабљанима у средњем веку, особеностима државног и друштвеног уређења, Мухамеду и настанку ислама, ширењу исламске вере и утицаја, одликама исламске културе и уметности	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Религија и њен утицај на средњовековни свет (3) Хришћанска црква у средњем веку, улога папства; Црквени редови, Црквени раскол 1054.г, Крсташки ратови, Православна црква	Ученици ће стећи знања о развоју и утицајима хришћанске цркве у средњем веку, настанку јереси, последицама црквеног раскола, узроцима и последицама Крсташких ратова, организацији православне цркве	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Срби у средњем веку (12) Досељавање Словена на Балканско полуострво; Срби од VII до XII века и односи са Византијом; Покрштавање; Српска држава од XII до XIV века (династија Немањића – Стефан Немања, Стефан Првовенчани Сава Немањић, Урош I Успон српске државе у XIII и XIV веку (Милутин, Стефан Дечански, цареви Душан и Урош) Држава српских деспота, Стефан Лазаревић, Ђурађ Бранковић, пад Смедерева; Босна од XII до XV века; Средњовековна култура код Срба	Ученици ће стећи знања о досељавању Словена на Балкан, покрштавању, раду Ћирила и Методија, почецима писмености, осамостаљивању државе, проглашењу краљевине, осамостаљивању цркве, привредном развоју, територијалном ширењу, проглашењу царства, оснивању патријаршије, законодавству, слабљењу и крају Српског царства; разумеће друштвено и државно уређење српских земаља у средњем веку, улогу цркве у држави и друштву, развој културе (књижевност, право, уметност - архитектура, сликарство, вајарство), стећи ће знања о турским освајањима српских земаља, Српској деспотовини и њеном паду под турску власт	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка, дијалошка - текстуална, - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Корелација	Географија, српски језик и књижевност, верска настава, грађанско васпитање, историја музике, филозофија		

Предмет:	Историја са историјом културе и цивилизације	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник Сл. Гласника број 7 од 2014 године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе је стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести, разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, улоге истакнутих личности, развијање индивидуалног и националног идентитета.			
Задаци наставе предмета:	Задаци наставе су да ученици стекну и прошире знања о националној и општој историји (политичкој, економској, друштвеној, културној), да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса, и улогу истакнутих личности у развоју људског друштва; поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости; разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје; развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости анализом различитих историјских извора и литературе и систематизовањем стечених информација; буду оспособљени за проналажење, прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима (историјске карте, графикони, табеле...) и њихово повезивање са претходним историјским знањем; буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја; повезују стечена знања и вештине са садржајима сродних наставних предмета; буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу; унапређују вештине неопходне за индивидуални и тимски рад (комуникативност, образлагање сопствених ставова, аргументовани дијалог...); развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитивни став према учењу; развијају свест о квалитету стеченог знања и потреби сталног усавршавања.			

Начин остваривања програма предмета:

Садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведени циљ. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ и задатке предмета.

Стандарди:

Општа предметна компетенција

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена и оспособљава га да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралногдијалога и сарадње, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликата са историјском димензијом и допринесе њиховом превазилажењу.

Основни ниво: Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитета и наслеђа и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво: Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво: Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И КРИТИЧКИ ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Основни ниво: Именујући најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске и културне промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледао прошлост и садашњост.

Средњи ниво: Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво: Анализира и критички просуђује о појединим историјским догађајима, појавама и процесима из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљује разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културних појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И САВРЕМЕНИХ ИДЕНТИТЕТА КАО ОСНОВА ЗА АКТИВНО УЧЕСТВОВАЊЕ У ДРУШТВУ

Основни ниво: Уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликата и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова за креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво: Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјске основе савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликата. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво: Унапређује толерантан однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Европа од краја XV до XVIII века (7) Велика географска открића, развој привреде (мануфактура) и културе (хуманизам и ренесанса, барок и рококо), европске монархије, реформација и контрареформација	Ученик ће знати временске оквире новог века, разумети појам Великих географских открића, знати да на историјској и географској карти Европе и света покаже , државе и народе који су обележили епоху новог века, разумети појмове мануфактура, реформација, контрареформација, разликовати одлике праваца у уметности и главних представника	- фронтални /- индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Српски народ и његово окружење од краја XV до XVIII века (10) Државно и друштвено уређење Османског царства, положај српског народа у Османском царству; Хабзбуршка монархија, просвећени апсолутизам Марије Терезије и Јосифа II, Срби у Хабзбуршкој монархији	Ученик ће стећи знања о положају српског народа под страном влашћу (политичке, верске, економске и културне прилике), разумеће улогу истакнутих личности у историјским процесима, стећи ће знања о значају обнове Пећке патријаршије, отпору српског народа турској власти, сеобама Срба и последицама, Војној крајини и привилегијама	- фронтални /- индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Свет крајем XVIII и у првој половини XIX века (11) Привредне промене (индустријска револуција), друштвене промене (Енглеска, Америчка, Француска револуција), доба Наполеона, Бечки конгрес, развој уметности (класицизам, бидермајер)	Ученик ће се упознати са привредним и друштвеним променама у Европи крајем XVIII и у првој половини XIX века, разумеће појмове индустријска револуција, грађанска револуција, стећи ће знања о основним карактеристикама појединачних револуција у Европи и свету, стећи ће знања о знаменитим личнистима новог века, разумеће развој грађанскихслобода и права током новог века	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Српски народ крајем XVIII и у првој половини XIX века (8) Први и Други српски устанак, владавина Милоша и Михаила Обреновића, Уставобранителји, Црна Гора крајем XVIII и у првој половини XIX века, положај Срба у Босни и Херцеговини	Ученици ће стећи знања о настанку и развоју модерних српских држава,о узроцима, току и последицама српске револуције, о Карађорђу, Милошу Обреновићу и о знаменитим Србима који су обележили нови век, обележјима владавине Милоша и Михајла Обреновића, и Уставобранитеља	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Револуција 1848/1849. године (4) Револуције 1848/49.г. у Француској, Немачкој, Италији и Хабзбуршкој монархији, узроци, ток и последице револуција	Ученици ће стећи знања о узроцима, току и последицама револуција које су захватиле Европу 1848/49.г., и одликама револуција у појединим европским државама, утицају револуција на социјална и национална питања народа и држава	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Свет у другој половини XIX и почетком XX века (6) Друга индустријска револуција, Уједињење Италије и Немачке, стварање савеза великих сила	Ученик ће разумети основне одлике историјског периода, стећи ће знања о настанку националних држава Италије и Немачке, упознат ће се са појмом велике силе и настанком савеза великих сила	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Наука и култура у другој половини XIX и почетком XX века (10) Развој науке и технике, нови правци у уметности (романтизам, реализам, импресионизам, експресионизам)	Ученик ће стећи знања о развоју науке, технике, културе, уметности, разликоваће одлике романтизма, реализма, импресионизма, експресионизма и бити упознат са најзначајнијим представницима тих праваца	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Србија и Црна Гора и њихови суседи у другој половини XIX и почетком XX века (14) Друга владавина Милоша и Михаила Обреновића, владавина Милана Обреновића и стицање независности, владавина Александра Обреновића, владавина Петра I Карађорђевића, Црна Гора, Срби у Босни и Херцеговини и Хабзбуршкој монархији	Ученици ће стећи знања о развоју српске државе и друштва, владарима из династија Обреновић и Карађорђевић и њиховим доприносом развоју државе и стицању независности, значају Берлинског конгреса у српској историји, развоју грађанских права и слобода	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Корелација	Географија, српски језик и књижевност, верска настава, грађанско васпитање, историја музике, филозофија		

Предмет:	Историја са историјом културе и цивилизације	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник Сл. Гласника број 7 од 2014 године			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе је стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести, разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, улоге истакнутих личности, развијање индивидуалног и националног идентитета.			
Задаци наставе предмета:	Задаци наставе су да ученици стекну и прошире знања о националној и општој историји (политичкој, економској, друштвеној, културној), да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса, и улогу истакнутих личности у развоју људског друштва; поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости; разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје; развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости анализом различитих историјских извора и литературе и систематизовањем стечених информација; буду оспособљени за проналажење, прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима (историјске карте, графикони, табеле...) и њихово повезивање са претходним историјским знањем; буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја; повезују стечена знања и вештине са садржајима сродних наставних предмета; буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу; унапређују вештине неопходне за индивидуални и тимски рад (комуникативност, образлагање сопствених ставова, аргументовани дијалог...); развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитивни став према учењу; развијају свест о квалитету стеченог знања и потреби сталног усавршавања.			

Начин остваривања програма предмета:

Садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведени циљ. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ и задатке предмета.

Стандарди:

Општа предметна компетенција

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена и оспособљава га да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралногдијалога и сарадње, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликата са историјском димензијом и допринесе њиховом превазилажењу.

Основни ниво: Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитета и наслеђа и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво: Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво: Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И КРИТИЧКИ ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Основни ниво: Именујући најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске и културне промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледао прошлост и садашњост.

Средњи ниво: Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво: Анализира и критички просуђује о појединим историјским догађајима, појавама и процесима из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљује разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културних појава и процеса у историјском контексту.

Специфична предметна компетенција: РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И САВРЕМЕНИХ ИДЕНТИТЕТА КАО ОСНОВА ЗА АКТИВНО УЧЕСТВОВАЊЕ У ДРУШТВУ

Основни ниво: Уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликата и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова за креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво: Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјске основе савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном и унутардржавном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликата. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво: Унапређује толерантан однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Први светски рат и револуције у Русији и Европи (5) Карактер рата, ток рата, главни фронтови, најзначајније битке; Револуције у Русији; Револуције у Немачкој и Мађарској; Политичке промене у Европи и свету на крају Првог светског рата	Ученик ће разумети основне одлике Првог светског рата у Европи и свету (узроци, повод, ток, последице), стећи ће знања о личностима тог доба, о политичким приликама у Русији у току Првог светског рата, Фебруарској и Октобарској револуцији и утицају на прилике у Европи, умеће да сагледа последице Првог светског рата	- фронтални /- индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Србија и Црна Гора у Првом светском рату (3) Ратна 1914.г. (Церска, Колубарска и Мојковачка битка); Војни слом 1915. и повлачење преко Албаније; Србија у окупацији; Солунски фронт; Југословенска идеја и проглашење Краљевине СХС	Ученик ће разумети основне одлике Првог светског рата на простору Србије, знаће најважније битке, генерале и последице ратних дејстава, разумеће узроке и последице војног слома и окупације Србије, значај Солунског фронта, разумеће настанак и развој идеје о уједињењу јужних Словена и стварању заједничке државе	- фронтални /- индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка текстуална/демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Свет између два светска рата (3) Версајски поредак; Друштво народа; Велика светска економска криза; Настанак тоталитарних режима; Криза међународних односа	Ученик ће разумети политичке и економске прилике у свету након Првог светаског рата, разумеће идеолошке и политичке системе у Европи између два рата, упознаће културне, економске и друштвене прилике у међуратној Европи, стећи ће знања о личностима које су обележиле овај историјски период	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Југославија између два светска рата (5) Краљевина СХС 1918-1929: Видовдански устав, Политичке странке, Шестојануарска диктатура; Краљевина Југославија 1929-1941: диктатура краља Александра, намесништво, влада Милана Стојадиновића, Споразум Цветковић-Мачек	Ученик ће разумети основне одлике конституисања Југословенске краљевине, њених органа власти, рад политичких странака, упознаће културне, економске и друштвене одлике Краљевине Југослсвије, стећи ће знања о личностима које су обележиле овај период	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална - демонстративна	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - припрема презентације - пише реферате - користи историјску карту
Култура у периоду између два светска рата (3) Развој науке и технике; Нови правци у уметности (футуризам, дадаизам, надреализам)	Ученици ће стећи знања о научним и техничким достигнућима између два светска рата, о развоју нових праваца у уметности, одликама и главним представницима футуризма, дадаизма, надреализма (Дишан, Ернст, Дали, Магрит, Миро, Пикасо)	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Други светски рат (6) Карактер рата, главни фронтови, најзначајније битке, прекретнице у рату; Антифашистичка коалиција; геноцид и холокауст; Југославија у Другом светском рату, покрети отпора, допринос Југославије победи над фашизмом	Ученик ће стећи знања о основним одликама Другог светског рата у Европи, свету и на простору Југославије (узроци, повод, ток, последице), упознаће се са главним биткама, новим средствима ратовања, страдањима, разумеће појмове геноцид, холокауст, антисемитизам, стећи ће знања о покретима отпора на југословенском тлу и о личностима које су обележиле овај период	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Свет и Југославија после Другог светског рата (10) Хладни рат, стварање блокова; Уједињене нације, антиколонијални покрети, распад СССР-а, Европска унија; Југославија после Другог светског рата; Нови правци у уметности (енформел, поп-арт, хиперреализам)	Ученик ће разумети политичке, економске и друштвене прилике у Европи, свету и Југославији после Другог светског рата, разумеће појам хладног рата и његове последице и улогу ОУН у очувању мира, стећи ће знања о достигнућима науке, технике и культуре, о новим правцима у уметности и главним представницима	- фронтални - индивидуални - групни, рад у пару - комбиновани - монолошка; - дијалошка - текстуална; - демонстративна	- активно слуша, - одговара на питања - поставља питања - чита и анализира историјске текстове - истражује о познатим личностима - учествује у групном раду - учествује у раду у пару - користи историјску карту
Корелација	Географија, српски језик и књижевност, верска настава, грађанско васпитање, историја музике, филозофија, рачунарство и информатика		

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Предмет:	**Физичко васпитање**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.			
Задаци наставе предмета:	Настава физичког васпитања има за задатак подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самосталан рад њима; подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе. Ради тога , овај програм заснован је на индивидуализацији процеса физичког васпитања: обезбеђује повезивање знања са животом и праксом и каснијим опредељењима ученика; заснован је на изборној настави за коју се ученици опреселепрема свом афинитету и потребама; обавезује школу на остваривање одређених задатака у овој области настава се изводи у сали за физичко васпитање предмет се реализује кроз практичну наставу. Суштина наставе физичког васпитања је развијање физичких способности и даље напредовање у спортско техничком образовању, превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета, оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Атлетика	Рад на развијању водећих моторних особина за дату дисциплину.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених атлетских техника као индивидуа и у склопу групе. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Кошарка	Рад на усавршавању одређених техничких елемената и примењивање истих у игри.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених техника као индивидуа и у склопу екипе и одређене савладане технике применјује у игри. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Корективна гимнастика	Рад на спречавању постуралних поремећаја (кифоза, лордоза, сколиоза,..)	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених корективних вежби с циљем превенције раније поменутих поремећаја.
Ритмичко - спортска гимнастика	Рад на усклађивању естетског покрета и ритма уз усавршавање одређених естетско-ритмичких елемената.	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених естетских вежби и исте примењује у кореографији.
Вежбе на тлу	Рад на усавршавању моторичких способности: гипкост, окретност, кординација, скочност,...	Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.	Учествује у савладавању одређених гимнастичких елемената, а код напреднијих ученика рад на комплекснијим елементима.
Корелација	Физика: равнотежа, тежиште тела, Биологија: значај физичког вежбања за организам, мишиће и локомоторни систем Хемија: потрошња енергије,		
Захтеви:	Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развитку и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напредка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење. Спортско техничко образовање се реализује у I, II, III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.		

Стандарди:

Предмет:	Физичко васпитање	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 4/1996.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.			
Задаци наставе предмета:	Настава физичког васпитања има за задатак подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самосталан рад њима; подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе. Ради тога , овај програм заснован је на индивидуализацији процеса физичког васпитања: обезбеђује повезивање знања са животом и праксом и каснијим опредељењима ученика; заснован је на изборној настави за коју се ученици опреселепрема свом афинитету и потребама; обавезује школу на остваривање одређених задатака у овој области настава се изводи у сали за физичко васпитање предмет се реализује кроз практичну наставу. Суштина наставе физичког васпитања је развијање физичких способности и даље напредовање у спортско техничком образовању, превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета, оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Атлетика	Рад на развијању водећих моторних особина за дату дисциплину.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених атлетских техника као индивидуа и у склопу групе. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Одбојка	Рад на усавршавању одређених техничких елемената и примењивање истих у игри.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених техника као индивидуа и у склопу екипе и одређене савладане технике примењује у игри. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Ритмичкоспортска гимнастика	Рад на усклађивању естетског покрета и ритма уз усавршавање одређених естетско-ритмичких елемената	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених естетских вежби и исте примењује у кореографији.
Корективна гимнастика	Рад на спречавању постуралних поремећаја (кифоза, лордоза, сколиоза,..)	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених корективних вежби с циљем превенције раније поменутих поремећаја.
Вежбе на тлу	Рад на усавршавању моторичких способности: гипкост, окретност, кординација, скочност,...	Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.	Учествује у савладавању одређених гимнастичких елемената, а код напреднијих ученика рад на комплекснијим елементима.
Полигон за развој моторичких способности	Рад на усавршавању моторичких способности: брзина, кординација, снага, издржљивост,...	Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању одређених полигонских елемената уз задате временске норме различите за дечаке и девојчице.
Вежбе снаге	Рад на развијању моторичких способности: снаге, издржљивости. Одржавање кондиције код ученика.	Индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању постављених задатака уз могућност додатних вежби за напредније ученике. Норме су различите за дечаке и девојчице.
Корелација	Физика: равнотежа, тежиште тела, Биологија: значај физичког вежбања за организам, мишиће и локомоторни систем Хемија: потрошња енергије,		
Захтеви:	Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развитку и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напредка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење. Спортско техничко образовање се реализује у I, II, III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.		

Стандарди:

Предмет:	Физичко васпитање	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 4/1996.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.			
Задаци наставе предмета:	Настава физичког васпитања има за задатак подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад њима; подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе. Ради тога , овај програм заснован је на индивидуализацији процеса физичког васпитања: обезбеђује повезивање знања са животом и праксом и каснијим опредељењима ученика; заснован је на изборној настави за коју се ученици опреселепрема свом афинитету и потребама; обавезује школу на остваривање одређених задатака у овој области настава се изводи у сали за физичко васпитање предмет се реализује кроз практичну наставу. Суштина наставе физичког васпитања је развијање физичких способности и даље напредовање у спортско техничком образовању, превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета, оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Атлетика	Рад на развијању водећих моторних особина за дату дисциплину.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених атлетских техника као индивидуа и у склопу групе. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Вежбе на тлу	Рад на усавршавању моторичких способности: гипкост, окретност, кординација, скочност,...	Групни и индивидуални рад уз асистенцију професора.	Учествује у савладавању одређених гимнастичких елемената, а код напреднијих ученика рад на комплекснијим елементима.
Корективна гимнастика	Рад на спречавању постуралних поремећаја (кифоза, лордоза, сколиоза,..)	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених корективних вежби с циљем превенције раније поменутих поремећаја.
Ритмичко - спортска гимнастика	Рад на усклађивању естетског покрета и ритма уз усавршавање одређених естетско-ритмичких елемената.	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених естетских вежби и исте примењује у кореографији.
Кошарка	Рад на усавршавању одређених техничких елемената и примењивање истих у игри.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених техника као индивидуа и у склопу екипе и одређене савладане технике примењује у игри. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Полигон за развој моторичких способности	Рад на усавршавању моторичких способности: брзина, кординација, снага, издржљивост,...	Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању одређених полигонских елемената уз задате временске норме различите за дечаке и девојчице.
Вежбе снаге	Рад на развијању моторичких способности: снаге, издржљивости. Одржавање кондиције код ученика.	Индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању постављених задатака уз могућност додатних вежби за напредније ученике. Норме су различите за дечаке и девојчице.
Корелација	Физика: равнотежа, тежиште тела, Биологија: значај физичког вежбања за организам, мишиће и локомоторни систем Хемија: потрошња енергије,		
Захтеви:	Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развитку и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напредка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење. Спортско техничко образовање се реализује у I, II, III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.		

Стандарди:

Предмет:	Физичко васпитање	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	„Службени гласник СРС - Просветни гласник”, број 6/90			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.			
Задаци наставе предмета:	Настава физичког васпитања има за задатак подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад њима; подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе. Ради тога , овај програм заснован је на индивидуализацији процеса физичког васпитања: обезбеђује повезивање знања са животом и праксом и каснијим опредељењима ученика; заснован је на изборној настави за коју се ученици опреселепрема свом афинитету и потребама; обавезује школу на остваривање одређених задатака у овој области настава се изводи у сали за физичко васпитање предмет се реализује кроз практичну наставу. Суштина наставе физичког васпитања је развијање физичких способности и даље напредовање у спортско техничком образовању, превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета, оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Одбојка	Примена правила игре уз савладане тактичко-техничке елементе. Такмичење унутар одељења уз суђење од стране ученика.	Групни рад и рад у паровима и метода демонстрације и практичног вежбања.	Учествује у савладавању одређених техника као индивидуа и у склопу екипе и одређене савладане технике примењује у игри. Решава предвиђене задатке и активно учествује у раду.
Полигон за развој моторичких способности	Рад на усавршавању моторичких способности: брзина, кординација, снага, издржљивост,...	Групни и индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању одређених полигонских елемената уз задате временске норме различите за дечаке и девојчице.
Вежбе снаге	Рад на развијању моторичких способности: снаге, издржљивости. Одржавање кондиције код ученика.	Индивидуални рад с посебним освртом на усавршавање моторичких способности.	Учествује у савладавању постављених задатака уз могућност додатних вежби за напредније ученике. Норме су различите за дечаке и девојчице.
Корективна гимнастика	Рад на спречавању постуралних поремећаја (кифоза, лордоза, сколиоза,..)	Групни рад и индивидуални рад у зависности од потреба ученика као индивидуе.	Учествује у савладавању одређених корективних вежби с циљем превенције раније поменутих поремећаја.
Корелација	Физика: равнотежа, тежиште тела, Биологија: значај физичког вежбања за организам, мишиће и локомоторни систем Хемија: потрошња енергије,		
Захтеви:	Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развитку и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напредка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење. Спортско техничко образовање се реализује у I, II, III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ: СОЦИОЛОГИЈА

Предмет:	**Социологија**	**Разред:**	**II**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ предмета социологија јесте да ученици овладају основним социолошким појмовима, како би боље разумели савремено друштво и успешније остварили своју улогу и место у њему; да ученици стекну примењива и функционална знања о друштвеним појавама, структури, развоју и противуречностима савременог друштва, како би развили кључне компетенције потребне за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву.			
Задаци наставе предмета:	Овладати основним знањима о најважнијим друштвеним појавама; унапредити способности заузимања критичког и ангажованог става према друштву и друштвеним институцијама, као и способност свих облика комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става и квалитетне и ефикасне сарадње са другима (групног рада, тимског рада).			

Начин остваривања програма предмета:

Програм Социологије подразумева да се његово пуно остварење реализује у корелацији са другим наставним предметима као и укључивањем ученика у различите ваннаставне активности. Предвиђене садржаје треба презентовати кроз четири веће тематске области, које третирају различите теоријске и практичне аспекте социологије као научне дисциплине. Важно је да ученици разумеју специфичност социолошког приступа друштву, да уоче сличности и разлике социолошких оријентација и ниво њихове примењивости. Уз традиционални, фронтални облик, примењују се и други различити облици радионичарског рада (симултана индивидуална активност, рад у паровима или малим групама, групна дискусија, дебата...). Ученицима треба омогућити да у оквиру школе организују интерно социолошко истраживање на неку од тема за коју су заинтересовани (нпр. ставови младнх о квалитету нашег образовног система; млади и слободно време; проблем алкохолизма или наркоманије код младих...).

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Социолошки приступ друштву	Упознавање са појмом и методом истраживања социологије; Стицање знања о најважнијим соц. теоријама;	- Теоријска настава - Радионица: Формирање упитника - Коришћење актуелних примера из штампе и других медија	Тимски рад, дискусија, презентација
Друштвена структура и друштвене промене	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва; Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва;	- Теоријска настава - Радионице: Друштвене неједнакости, Попис становништва - Коришћење актуелних примера из штампе и других медија	Тимски рад, дискусија, презентација
Основне области друштвеног живота	Стицање знања о променама у сфери рада; Развијање знања о културним тековинама; Стицање знања о настанку религије и идентификацији монотеистичких религија; Упознавање са функцијама модерне породице;	- Теоријска настава - Презентације ученика - Коришћење актуелних примера из штампе и других медија - Гледање филма	Тимски рад, дискусија, презентација
Појаве и проблеми савременог друштва	Обогаћивање знања о социјалнопатолошким појавама савременог друштва; Упознавање са разликама између села и града Стицање знања о процесу глобализације;	- Теоријска настава - Коришћење актуелних примера из штампе и других медија - Презентације ученика	Тимски рад, дискусија, презентација
Култура и облици културе	Да развију критички однос према друштву и друштвеним институцијама Да развију способност одговорног грађанина	Упућивање ученика на информисање у литератури и масмедијима	Учествује у групном раду, проналази материјал, чита, анализира, упоређује, дискутује, проверава информације,
Корелација	I Тема: историја, српски језик и књижевност, ликовна култура, грађанско васпитање II Тема: историја, филозофија, психолгија, грађанско васпитање III, IV Тема: корелација са историјом, психологијом, филозофијом, педагогијом, биологијом, информационим технологијама, грађанским васпитањем		
Захтеви:	Приликом оцењивања ученичког постигнућа вредновање се писмени и усмени одговори на постављена питања, активност ученика на часу, кућне припреме за најављење теме које ће се обрадити путем дискусије и дебате, издрада семинарских и тимских истраживачких радова као и способност повезивања (систематизације) и примена усвојених знања.		

Стандарди:

Од ученика тражити да критички преиспитају властита искуства и интерпретирају их на социолошком нивоу. Ученици треба да проналазе информације , да науче да их критички процењују, да да унапређују културу говора, да аргументовано заступају своје мишљење, да науче да вреднују своја стечена знања и да науче да процене степен напредовања у учењу.

ПРЕДМЕТ: ПСИХОЛОГИЈА

Предмет:	**Психологија**	**Разред:**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр. 4/1996 и бр 11/13			
Циљеви наставе предмета:	Општи циљеви наставе психологије су да ученици стекну основна знања и разумеју садржаје из следећих области: предмет, циљ и методе истраживања у психологији, органске основе и развој психичког живота, основни психички процеси и њихова улога, карактеристике и структура личности, психичко здравље и поремећаји психичког здравља, личност и друштво. Психологија за музичаре: процес креативног и стваралачког мишљења, развојно психолошке основе музике, музичка интелигенција, емоције - страх од јавног наступа и технике превазилажења треме и сл. Циљ предмета социологија јесте да ученици овладају основним социолошким појмовима, како би боље разумели савремено друштво и успешније остварили своју улогу и место у њему; да ученици стекну примењива и функционална знања о друштвеним појавама, структури, развоју и противуречностима савременог друштва, како би развили кључне компетенције потребне за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву.			
Задаци наставе предмета:	Овладати основним знањима о најважнијим друштвеним појавама; унапредити способности заузимања критичког и ангажованог става према друштву и друштвеним институцијама, као и способност свих облика комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става и квалитетне и ефикасне сарадње са другима (групног рада, тимског рада).			

Начин остваривања програма предмета:

Програм Социологије подразумева да се његово пуно остварење реализује у корелацији са другим наставним предметима као и укључивањем ученика у различите ваннаставне активности. Предвиђене садржаје треба презентовати кроз четири веће тематске области, које третирају различите теоријске и практичне аспекте социологије као научне дисциплине. Важно је да ученици разумеју специфичност социолошког приступа друштву, да уоче сличности и разлике социолошких оријентација и ниво њихове примењивости. Уз традиционални, фронтални облик, примењују се и други различити облици радионичарског рада (симултана индивидуална активност, рад у паровима или малим групама, групна дискусија, дебата...). Ученицима треба омогућити да у оквиру школе организују интерно социолошко истраживање на неку од тема за коју су заинтересовани (нпр. ставови младнх о квалитету нашег образовног система; млади и слободно време; проблем алкохолизма или наркоманије код младих...). Предмет наглашава и специфично практичне аспекте психичких појава везаних за образовни профил за који се ученик припрема, или пак за који даје основу за даљу припрему за више ступњеве образовања; припрема ученике и за самостално читање психолошке литературе. Програм има четири области које је потребно повезати у једну целину: основе опште психологије, основе психологије стваралаштва, основе психологије музике и основе психологије у уметничкој игри. У оквиру сваке области истакнуто је по неколико тематских целина. За сваку од њих је наведен прибли`ан број часова. Унутар сваке тематске целине, одвојено, наведене су уже теме уз које су истакнуте главне појаве које ученици треба да упознају и кључни појмови које треба да усвоје.

Стандарди:

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Стваралаштво и уметност у науци	Ближе упознавање са предметом проучавања психологије стваралаштва. Стицање знања о појму и врстама стваралаштва, односу између уметности и психологије, интелигенције и стваралаштва, о развоју стваралачких способности код деце и откривању, васпитању и образовању обдарених. Упознавање са карактеристикама и основним врстама психичких процеса, особина и стања, који се испољавају у стваралаштву у оквиру уметничких делатности. Разумевање психолошких основа уметничких делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални, групни. методе рада: монолошка, дијалошка, текст метода, активан рад ученика.	усмено проверавање усмени одговори ученика на часу, учешће ученика у дискусији на часу, решавање припремљених питања и задатака, посматрање ученика... , домаћи рад
Уметност као облик комуникације	Ближе упознавање са предметом проучавања психологије стваралаштва. Стицање знања о појму, врстама, значају уметничке критике, о комуникацији између уметника, уметничког дела и публике и значају и психолошкој класификацији публике. Разумевање психолошких основа уметничких делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални. методе рада: монолошка, дијалошка, активан рад ученика.	писмено проверавање - петнаестоминутни тест знања, који ће обухватити ову и претходну наставну тему и усмено излагање.
Музика као предмет психолошког истраживања; психоакустичке и физиолошке основе музике	Стицање знања о предмету проучавања, задацима и развоју психологије музике. Увиђање заједничких елемената и специфичности предмета проучавања опште психологије и психологије музике. Упознавање са физичком и физиолошком основом музике. Разумевање психолошких основа музичке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални, групни методе рада: монолошка, дијалошка, рад на тексту, активан рад ученика.	Ученик учествује у дијалогу, теме анализира кроз практичне примере, бавећи се при том и самоанализом - интроспекцијом, практично примењује стечена знања...
Опажање музике	Стицање знања о законитостима опажања у музици, видовима реаговања на музику и чиниоцима који утичу на афективно реаговање. Упознавање са резултатима истраживања музичких преференција и разматрање истих. Разумевање психолошких основа музичке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални, групни методе рада: монолошка, дијалошка, текст метода, активан рад ученика.	усмено проверавање, усмени одговори ученика на часу, учешће ученика у дискусији на часу, анализа прочитаних текстова, посматрање ученика...,

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Музичко извођење	Разумевање психолошки и социјално важних аспекта у процесу музичког извођења. Упознавање са врстама, компонентама, изворима и ефикасним начинима контроле треме у музичком извођењу. Разумевање психолошких основа музичке делатности . Упознавање са могућностима примене психолошких сазнања у конкретним условима уметничке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални , групни. методе рада: монолошка, дијалошка, демонстрација, текст метода, активан рад ученика.	Ученик учествује у дијалогу, теме анализира кроз практичне примере, бавећи се при том и самоанализом - интроспекцијом, практично примењује стечена знања...
Музичке способности	Упознавање са природом и структуром музичких способности и тестирањем у музици, као музичко – психолошким проблемом. Разматрање односа између музичких и интелектуалних способности и питања чиниоца развоја музиких способности. Разумевање психолошких основа музичке делатности .	облик рада: фронтални, индивидуални , групни. методе рада: монолошка, дијалошка, демонстрација, текст метода, активан рад ученика.	Ученик учествује у дијалогу, теме анализира кроз практичне примере, бавећи се при том и самоанализом - интроспекцијом, практично примењује стечена знања...
Музички развој	Упознавање са основним видовима,током, темпом и детерминантама музичког развоја. Стицање потпунијег увида ученика у њихов лични музички развој. Разумевање психолошких основа музичке делатности .	облик рада: фронтални, индивидуални. методе рада: монолошка, дијалошка, активан рад ученика.	Тимски рад, дискусија, презентација
Успешност у учењу музике	Упознавање са резултатима истраживања личности музичара, као јединствене организације особина и другим психолошким чиниоцима, за које су психолози утврдили да су од пресудног значаја за упех у музичкој делатности.. Стицање потпунијег увида ученика у значај психолошких чиниоца за успех у музичкој каријери. Разумевање психолошких основа музичке делатности . Упознавање са могућностима примене психолошких сазнања у конкретним условима уметничке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални, групни. методе рада: монолошка, дијалошка, текст метода, активан рад ученика.	Учествује у групном раду, раду у пару, проналази материјал, чита, решава тестове и практично учествује у раду, анализира и упоређује раличите технике, презентује рад...
Основни проблеми уметничке игре	Ближе упознавање са основама психологије у уметничкој игри. Стицање основних знања о карактеристикама игре, улогом иге у психологији, стилом и стилизацијом игре, структуром и динамиком игре. Разумевање психолошких основа уметничке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални. методе рада: монолошка, дијалошка, активан рад ученика.	усмено проверавање, усмени одговори ученика на часу, учешће ученика у дискусији на часу, анализа прочитаних текстова, посматрање ученика..., домаћи рад.
Садржај игре и покрет	Упознавање са основним карактеристикама балетског дела, особеностима балетске музике и карактеристикама естетски обликованог покрета у уметничкој игри. Разумевање психолошких основа уметничке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални. методе рада: монолошка, дијалошка, активан рад ученика.	Учествује у групном раду, раду у пару, проналази материјал, чита, решава тестове и практично учествује у раду, анализира и упоређује раличите технике, презентује рад...
Психолошке основе стваралаштва уметничке игре	Упознавање са психолошким процесима играчке креације, мотивацијом играча и телесним, психомоторним и стваралачким диспозицијама за игру. Разумевање психолошких основа уметничке делатности. Упознавање са могућностима примене психолошких сазнања у конкретним условима уметничке делатности.	облик рада: фронтални, индивидуални, групни. методе рада: монолошка, дијалошка, активан рад ученика.	писмено проверавање - петнаестоминутни тест знања, који ће обухватити ову и претходну наставну тему и усмено излагање.
Корелација	Веза са природним наукама (математиком, физиком, статистиком...) кроз теме интелигенција, опажање, Веза са физиологијом кроз област емоција и психосоматских обољења , са музиком-музичка интелигенција, кроз филозофију и социологију (веза друшва и психичких процеса), биологија (повезаност психе и тела; чула, нервни и ендокрини систем) ... Веза са социологијом (кроз питања развоја личности, идентитета), са генетиком-развој личности, са математиком-структура личности и фактори који је приказују Веза са уметношћу, највише мучиком, игром... физиологијом- веза тела и музичког изражаја..		
Захтеви:	Оцењивање ученика је континуирано и поред сумативне има и формативну (развојну) улогу и подразумева јавно образложење оцене. Оцењивање ученика је усмено (континуирано) и писмено (мини тест, есеј, писани рад на тему Психолошка анализа личности, и сл). Наставник поред репродукције усвојеног знања и имплементације истог, код ученика веома вреднује повезивање и систематизовање наставног градива као и корелацију са другим предметима и коришћење већ усвојених знања. Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу.		

ПРЕДМЕТ: ФИЛОЗОФИЈА

Предмет:	Филозофија	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљ наставе филозофије јесте да код ученика развије свест о потреби да активно обликују свој и одговорно учествују у јавном животу хумано и демократски оријентисаног друштва, оспособљавајући их да независно критички мисле и просуђују, формирају сопствени поглед на свет који је осетљив на културни контекст, и да се у својим делима и поступцима руководе вредностима истине, добра, правде и лепоте чији смисао и значај откривају у процесу овладавања знањима и вештинама својственим филозофски култивисаној мисли.			
Задаци наставе предмета:	Настава филозофије има задатак да допринесе развоју општих кључних способности (посебно у области тзв. критичког мишљења), али и да, повратно, посредством оних које су стечене у другим областима (а то су пре свега језичка, читалачка, научна, уметничка писменост) унапреди општу перформансу ученика, подигне ниво њихове интелектуалне и духовне радозналости, оспособи их да феномене анализирају из перспективе различитих научних и уметничких дисциплина и да знања и ставова синтетизују у кохерентан поглед на свет.			

Начин остваривања програма предмета:

Садржај програма и начин његове реализације треба да обезбеде остварење постављених циљева и задатака предмета, који се не односе само на стицање знања, већ и на формирање ставова и овладавање вештинама значајним за сналажење у савременом друштву. Предвиђене садржаје треба презентовати кроз четири веће тематске области, које третирају различите теоријске и практичне аспекте социологије као научне дисциплине: социолошки приступ друштву; друштвена структура и друштвене промене; основни облици друштвеног живота (економски, културни, религијски и политички аспекти друштва); појаве и проблеми савременог друштва. Важно је да ученици разумеју специфичност социолошког приступа друштву, да уоче сличности и разлике социолошких оријентација и ниво њихове примењивости.

Стандарди:

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
1.Одређење Филозофије (7)	Циљ ове наставне теме јесте увођење ученика у филозофију. Етимолошки и лексички тумачимо њен назив да би стигли до увида у тешкоћу њеног дефинисања. Апстрактну одредбу филозофије конкретизујемо анализом неколико различитих дефиниција: Аристотелова, Хегелова, Марксова...Појам филозофије даље тумачимо у контексту појма „духовне делатности“ , навођењем разлика и сличности између ње и других духовних делатности (уметност, наука и религија, митологија). У наставку ове наставне теме ученици треба да оквирно упознају садржај филозофског знања и то указивањем на основна питања којима се филозофија бави, у контексту филозофских дисциплина. Ученици треба да схвате разлику између митолошког и здраворазумског мишљења, као и мотиве и побуде које покрећу човека на филозофирање.	- фронтални - индивидуални - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује и пише реферате
Античка Филозофија (23)	У овој наставној теми ученике је прво важно упознати са околностима и факторима настајања и развоја филозофије. Указати на развитак појма митхоса, као и на развој појмова архе, апеирон, биће...Ученици треба да схвате однос грчког човека према природи и значај буђења сазнајних порива према њој. Филозофији антрополошког периода приступа се кроз проблематику човека и уређености заједнице људи. Ученици се упознају са вештинама софиста(еристика и реторика), као и са Сократовом мајеутичком вештином и методом. Увиђају да Сократ уводи морал и рационалност уопште. Платонова филозофија се тумачи довођењем у везу са Парменидовом, Хераклитовом, питагорејском , али првенствено се наглашава веза са Сократовим учењем о оптем појму Добра и идеји правде. У том контексту се тумачи идеална држава како ју је Платон замислио. Представити ученицима парадоксалан статус уметности у Платоновој представи идеалне државе. Платонову теорију о свету идеја представити као најдубљи умни увид у устројство бића. Значај ове наставне теме је и да укаже на значај Аристотела за даљи развој мишљења. Представити га као највећег систематичара у свим подручјима људског духа, затим, као оснивача метафизике, логике и историје филозофије, па и као утемељивача научних области биологије и физике. Потребно је да ученици схвате како је Сократова етика допуњена и усавршена у Аристотеловој етици. Напуштање теоријских и окретање практичним или етичким проблемима у периоду хеленизма треба тумачити у контексту тадашњих збивања.	- фронтални - индивидуални - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује и пише реферате
Средњевековна Филозофија (5)	Циљ ове наставне теме је да се прати и разматра однос филозофије и хришћанства почев од његове првобитне форме изражене митско-алегоријским језиком(Библија-јеванђеље) па све до систематски уобличене науке-теологије код Томе Аквинског. Патристика се сагледава као прво формулисање хришћанских догми, а схоластика као период систематизације тих догми. Главни проблем средњевековне филозофије, проблем универзалија, ученицима треба представити указујући на извориште тих проблема, тј. на однос Платонове и Аристотелове филозофије.	- фронтални - индивидуални - комбиновани - монолошка - дијалошка - текстуална	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује и пише реферате
Нововековна Филозофија (23)	У рационализму се пажња усмерава на проблеме методе и супстанције и указује се на разноликост решења код Декарта, Спинозе и Лајбница. Часови о просветитељској филозофији трба да интегришу постојећа знања ученика о овој теми, као и да употпуне њихово разумевање просветитељских идеала. Циљ часова на којима се обрађује немачка класична филозофија јесте разумевање коперниканског обрта изведеног код Канта и његово логичко довршење у Хегеловој филозофији. Кантову етику дужности повезати са Аристотелом и Сократом. Такође, ученици треба да овладају и усвоје појмове трансцеденталне филозофије филозофије Фихтеа и Шелинга, апсолутног идеализма Хегела и уопште идеалистичког концепта стварања света.	Фронтални и групни рад, дебата и дискусија	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује и пише реферате
Савремена филозофија(12)	Задатак ове наставне теме је да ученике уведе у токове и разноврсност савремене илозофије. У раду нагласити Шопенхауеров ирационализам и песимизам, Ничеов волунтаризам и његову критику културе, позитивизам и Поперову критику позитивизма,Кјеркегора као религиозном мислиоца, а првог егзистенцијалисте, херменеутику и критичку теорију. Размотрити са ученицима различита тумачења уметности и музике у савременој филозофији.	Фронтални и групни рад, дебата и дискусија	- активно слуша - одговара на питања - поставља питања - истражује и пише реферате
Корелација	Религија, митологија, уметност, историја,географија, књижевност, музичка уметност, политика, грађанско васпитање, психологија			
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака.			

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА

Предмет:	**Верска настава**	**Разред:**	I	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. гласника 6/03, 23/04, 9/05			
Циљеви наставе предмета:	Циљеви верске наставе, као изборног предмета, у оквиру средњошколског образовања и васпитања јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и верских заједница које живе и делају на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Притом упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и философских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.			
Задаци наставе предмета:	Задаци верске наставе су: - да развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам; - да буди потребу и способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе; - да развија и негује тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и своје властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и, пре и после свега, са Богом; - да изграђује способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима; - да изграђује свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Веронаука остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. од ученика изградити свест отоме да је хришћанство Црква, тј. конкретна Литургијска заједница, као и да се скрене пажња на то да је појам личности кључни појам без кога се хришћанство не може разумети. Без правилног схватања појма личности не може се појмити то да је хришћанска вера у Бога живот а не академска доктрина, или пак идеологија. Уметност, а посебно сликарство, изражава човека као личност, као стваралаца. Права уметност, за разлику од копија, увек зависи од тога колико уметник жели и тежи да створи један свој непоновљиви свет. На основу сликарства, треба међу ученицима покренути дијалог о томе како се данас схватају слобода, личност, постојање, и указати на опасност да личност, слобода поистовећена са индивидуом, води у опасност ништавила.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма
УВОД	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: - процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; - провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
БОГ ОТКРИВЕЊА	Пружити ученицима основ за разумевање да је творевина дело љубави Божје, да носи стваралачки печат Божји, да није случајно настала, нити је самобитна; да је Бог личност; да је човек богочежњиво биће и да се Бог открива човеку ради заједнице са њим; разумевање поступосни Откровења Божјег и то да се Његово откровење и данас дешава, препознаје, уочава и доживљава у Цркви.	
ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАВАЊЕ	Оспособити ученика за разликовање знања које се односи на предмете и познања личности Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања; Упознати ученике са примерима вере и поверења у Бога библијских личности; Оспособити ученике за разумевање да је богопознавање у православном искуству плод личне слободне заједнице са Богом; дати ученицима основ дасе Богопознавање и лични доживљај Христа разликује од знања о Богу; да је света литургија извор спасења;Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања	
ХРИШЋАНИН-ЧОВЕК ЦРКВЕ	Сазнање о човековој потреби да припада заједници; Оспособити ученике за правилно схватање појма Цркве као и благодетне заједнице са Богом и верника који се остварује светом Литургијом и пружити ученицима знањае да се светом Литургијом остварује пуноћа заједнице са Богом.	
СВЕТО ПИСМО-КЊИГА ЦРКВЕ	Упознавање са наставнком и поделом Светог писма и да је Свето писмо богонаднута књиага и књига богослужбене заједнице (Старог и Новог Израиља), омогућити ученицима да појме континуитет Божјег откровења у Старом и Новом завету; Указивање да је за правилно тумачење Светог писма неопходна укорењеност у животу Цркве.	
ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ	Пружити знање ученицима да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу, у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; Оспособити ученика за разликовање народног и црквеног Предања и правилно доживљавање православног етоса који извире из литургијског начина постојања људи и природе; Развијање свести ученика о неопходности одговорног живота у заједници и ослобађања од егоцентризма; Упознати ученике да је светост достижна и данас, те да није привилегија прошлости; Омогућити разумевање ученицима да је човек биће смисла; Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса	
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама	
Захтеви:	Изложити православно учење о Богу који је Св.Тројица, с посебним указивањем на то да је носилац постојања у Богу личност, а не природа, и да је личност заједница слободе с другом личношћу. Кроз развијање задатих тема ученицима укаже на то да историја има свој циљ и да се тај циљ састоји у томе да створени свет постане Царство. Зато се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима верске наставе. Остваренost задатака у великој мери зависи од начина на који се садржај обрађује и зато се посебна пажња посвећује одабиру одговарајућих метода и техника рада са ученицима.	

Предмет:	Верска настава	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. гласника 6/03, 23/04, 9/05			
Циљеви наставе предмета:	Циљеви верске наставе, као изборног предмета, у оквиру средњошколског образовања и васпитања јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и верских заједница које живе и делају на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Притом упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и философских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.			
Задаци наставе предмета:	Задаци верске наставе су: - да развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам; - да буди потребу и способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе; - да развија и негује тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и своје властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и, пре и после свега, са Богом; - да изграђује способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима; - да изграђује свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Веронаука остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. од ученика изградити свест отоме да је хришћанство Црква, тј. конкретна Литургијска заједница, као и да се скрене пажња на то да је појам личности кључни појам без кога се хришћанство не може разумети. Без правилног схватања појма личности не може се појмити то да је хришћанска вера у Бога живот а не академска доктрина, или пак идеологија. Уметност, а посебно сликарство, изражава човека као личност, као ствараоца. Права уметност, за разлику од копија, увек зависи од тога колико уметник жели и тежи да створи један свој непоновљиви свет. На основу сликарства, треба међу ученицима покренути дијалог о томе како се данас схватају слобода, личност, постојање, и указати на опасност да личност, слобода поистовећена са индивидуом, води у опасност ништавила.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма
УВОД	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“),већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе: - Уводне часове требало би осмислititако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. - Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: - процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; - провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	Омогућити ученицима да стекну неопходно знање да узрок постојања света јесте личносни Бог Који слободно из љубави ствара свет; Развијање свести код ученика о стварању човека по „икони и подобију Божјем“, односно као слободне личности способне за љубав према другом бићу; Оспособити ученике за разумевање да је свет и све што је у њему, створено за вечност, да буде причасник вечног Божјег живота; Предочити ученицима чињеницу да је човек од Бога призван да управља целим светом и да га приноси Богу, те да се у тој заједници обожи и човек и свет.	
ПРОРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ	Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства, тумачења Светих Отаца и учења Цркве;Ученицима предочити да се човеков промашај (грех) састоји у одвајању човека и света од Бога; Пружити ученицима основ за разумевање да спасење као превазилажење смрти и задобијање вечног живота, јесте повратак у заједницу с Богом.	
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА)	Омогућити ученицима разумевање да се Стари Завет у главним цртама, периодима, личностима и догађајима може посматрати као праслика и најава новозаветних догађаја; Омогућити ученицима да стекну знање о историјском току остварења Божјег плана о свету; Пружити ученицима основ за разумевање да се у личности Исуса Христа испуњава оно што је откривено и речено у Старом Завету; Предочити ученицима у чему се састоји разлика између Цркве као богочовечанске заједнице и других облика људских заједница; Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји	
СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД МОЈСИЈА ДО ХРИСТА)	Пружити ученицима основ за разумевање да је целокупан садржај старозаветне месијанске мисли остварен тек у Новом Завету у личности Господа Исуса Христа; Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји; Упознати ученике са значајем старозаветног празновања Пасхе као праслике молитвеног сећања на Христово страдање, Васкрсење и Други долазак; омогућити ученицима разумевање да се деловањем пророка Божјих увек изграђује Црква.	
СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	Омогућити ученицима доживљај старозаветне побожности; Подстицати ученике на промишљање о незамењивости и вредности сопствене личности;Установити обим иквалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама	
Захтеви:	Изложити православно учење о Богу који је Св.Тројица, с посебним указивањем на то да је носилац постојања у Богу личност, а не природа, и да је личност заједница слободе с другом личношћу. Кроз развијање задатих тема ученицима укаже на то да историја има свој циљ и да се тај циљ састоји у томе да створени свет постане Царство. Зато се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима верске наставе. Оствареност задатака у великој мери зависи од начина на који се садржај обрађује и зато се посебна пажња посвећује одабиру одговарајућих метода и техника рада са ученицима.	

Предмет:	Верска настава	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. гласника 6/03, 23/04, 9/05			
Циљеви наставе предмета:	Циљеви верске наставе, као изборног предмета, у оквиру средњошколског образовања и васпитања јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и верских заједница које живе и делају на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Притом упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и философских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.			
Задаци наставе предмета:	Задаци верске наставе су: - да развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам; - да буди потребу и способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе; - да развија и негује тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и своје властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и, пре и после свега, са Богом; - да изграђује способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима; - да изграђује свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Веронаука остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. од ученика изградити свест отоме да је хришћанство Црква, тј. конкретна Литургијска заједница, као и да се скрене пажња на то да је појам личности кључни појам без кога се хришћанство не може разумети. Без правилног схватања појма личности не може се појмити то да је хришћанска вера у Бога живот а не академска доктрина, или пак идеологија. Уметност, а посебно сликарство, изражава човека као личност, као ствараоца. Права уметност, за разлику од копија, увек зависи од тога колико уметник жели и тежи да створи један свој непоновљиви свет. На основу сликарства, треба међу ученицима покренути дијалог о томе како се данас схватају слобода, личност, постојање, и указати на опасност да личност, слобода поистовећена са индивидуом, води у опасност ништавила.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма
УВОД	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: - процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; - провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
ХРИСТОС ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК	Ученицима пружити основ за разумевање значаја Христове личности и Његовог живота за наше спасење; Протумачити ученицима Христова имена: Нови Адам, Месија и Емануил; Протумачити ученицима пролог Јеванђеља по Јовану; Ученицима пружити основ за разумевање да је Христос потпуни Бог и потпуни човек; Упознати ученика са теологијом иконе;	
ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ	Пружити ученицима основ за разумевање да Христос доноси Царство Божје у свет; Посматрати Христово учење о Блаженствима у савременом контексту; Предочити ученицима Христово учење о Царству Божјем; Христова проповед им универзални карактер	
ГДЕ ЈЕ ХРИСТОС ТУ ЈЕ И ЦАРСТВО БОЖЈЕ	Упознати ученике да Христос у својој личности обједињује Царску, Првосвештеничку и Пророчку службу; Протумачити ученицима догађај и тропар Преображења у светлости исихастичког искуства Цркве; Подстаћи ученике на размишљање да је Христова смрт на Крсту крајњи израз љубави Бога према човеку; Упознати ученике са есхатолошком димензијом свете Литургије; Ученицима указати да је Христовим Вазнесењем Христос прослављен као Господ и да је у Њему прослављена људска природа; Ученицима пружити основ за разумевање да је и после свог Вазнесења Христос са нама у све дане до свршетка века; Протумачити ученицима неколико новозаветних пневматолошких одељака.	
МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ	Подстицати ученике на хришћански однос према свету, себи и ближњима указивањем на пример Христа чији је живот испуњен безусловном љубављу према сваком човеку; Подстицати ученике да се свакодневно труде у подвигу делатне љубави према Богу и ближњима; Упутити ученике да је основни смисао хришћанског етоса волети друге као што Христос воли нас; Омогућити ученицима основ за разумевање да Христов Закон љубав није могуће испуњавати на формалан начин.	
СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ	Омогућити ученицима да схвате да је наш живот у Цркви незамислив без учешћа у светим Тајнама; Упознати ученике да човек Крштењем Миропомазањем задобија еклисиолошку ипостас (црквени идентитет); Омогућити ученицима разумевање да су Исповест и Покајање обновљење благодати Крштења; Указати ученицима да је свештеничка служба продужетак Христовог служења којим је Он спасао свет; Указати ученицима да се учешћем у светим Тајнама постаје део Тела Христовог; Развијати свест ученика да је света Литургија Тајна Божјег присуства у свету и уласка у Царство Божје.	
НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА	Пружити ученицима основ за разумевање целокупног домостроја спасења на примеру анафоре Василија Великог; Детаљно протумачити ученицима молитву Оче наш у контексту Литургије; Пружити ученицима основ да повежу Христов однос према потребитима са харитативном делатношћу хришћана данас; Предочити ученицима кроз јеванђелске текстове да у прихватању Христове тајне нема раздора међу људима.	
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама	
Захтеви:	Изложити православно учење о Богу који је Св.Тројица, с посебним указивањем на то да је носилац постојања у Богу личност, а не природа, и да је личност заједница слободе с другом личношћу. Кроз развијање задатих тема ученицима укаже на то да историја има свој циљ и да се тај циљ састоји у томе да створени свет постане Царство. Зато се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима верске наставе. Остваренost задатака у великој мери зависи од начина на који се садржај обрађује и зато се посебна пажња посвећује одабиру одговарајућих метода и техника рада са ученицима.	

Предмет:	Верска настава	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	33	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Правилник/бр. Сл. гласника 6/03, 23/04, 9/05			
Циљеви наставе предмета:	Циљеви верске наставе, као изборног предмета, у оквиру средњошколског образовања и васпитања јесу да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и верских заједница које живе и делају на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Притом упознавање ученика са вером и духовним искуствима сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице треба да се остварује у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и философских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.			
Задаци наставе предмета:	Задаци верске наставе су: - да развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам; - да буди потребу и способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божју и за себе; - да развија и негује тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене Цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и своје властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом и, пре и после свега, са Богом; - да изграђује способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима; - да изграђује свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Веронаука остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. од ученика изградити свест отоме да је хришћанство Црква, тј. конкретна Литургијска заједница, као и да се скрене пажња на то да је појам личности кључни појам без кога се хришћанство не може разумети. Без правилног схватања појма личности не може се појмити то да је хришћанска вера у Бога живот а не академска доктрина, или пак идеологија. Уметност, а посебно сликарство, изражава човека као личност, као ствараоца. Права уметност, за разлику од копија, увек зависи од тога колико уметник жели и тежи да створи један свој непоновљиви свет. На основу сликарства, треба међу ученицима покренути дијалог о томе како се данас схватају слобода, личност, постојање, и указати на опасност да личност, слобода поистовећена са индивидуом, води у опасност ништавила.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма
УВОД	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе: - Уводне часове требало би осмислититако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: - процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; - провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова
ЗА ЖИВОТ СВЕТА	Пружити ученицима основ за разумевање да Литургија преображава свет уносећи у њега есхатолошку реалност; Упознати ученике са садржајем и структуром свете Литургије; Предочити ученицима значај активног учешћа у светој Литургији; Нагласити ученицима да су хришћани позвани да свету сведоче етос свете Литургије;	
ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ	Представити ученицима хришћанско схватање историје као процес који у есхатону задобија свој смисао и испуњење; Упознати ученике са најважнијим догађајим из историје Цркве; Упознати ученике с најзначајнијим елементима кирило-методијевске традиције Нагласити ученицима да је Светосавље хришћански етос српског народа; Упознати ученике да се опредељење за Царств Небеско изражава на реалан начин: сведочењем Христа и личним животом; Упознати ученике са богатством исихастичке праксе и богословља.	
ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Омогућити ученицима да изграде хришћански став према савременом схватању слободе, љубави, заједнице...; Пружити ученицима основ за разумевање да хришћанска теорија и на најважнија искушења савременог света и човека; Оспособити ученика да богословслки размишља о биоетичким проблемима на основу одабраних примера; Упознати ученике са различитим богословским поимањима болести; Кроз разговор о болестима зависности подстаћи ученике да се одговорно суочавају са егзистенцијалним питањима; Кроз дискусију о проблемима моралности социолошким оквирима помоћи ученицима да изграде правилан етички став о томе; Разговарати са ученицима о породичним вредностима и савременим изазовима, о проблему човекове опредмећености потрошачког друштва о човековој тежњи да пребацује одговорност на Бога за зло свету и дати објашњења са православног становишта.	
ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ	Рекапитулирати и продубити знања ученика о основама православне вере; Помоћи ученицима да изврше синтезу досадашњих знања и разумевања о основама православне вере; Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току циклуса школовања.	
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама	
Захтеви:	Изложити православно учење о Богу који је Св.Тројица, с посебним указивањем на то да је носилац постојања у Богу личност, а не природа, и да је личност заједница слободе с другом личношћу. Кроз развијање задатих тема ученицима укаже на то да историја има свој циљ и да се тај циљ састоји у томе да створени свет постане Царство. Зато се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима верске наставе. Оствареност задатака у великој мери зависи од начина на који се садржај обрађује и зато се посебна пажња посвећује одабиру одговарајућих метода и техника рада са ученицима.	

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Предмет:	**Грађанско васпитање**	**Разред:**	I	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљеве ове наставе можемо формулисати као развијање следећих вештина, знања и способности код ученика: 1.способност разумевања разлика међу људима и спремност да се те разлике поштују и уважавају 2. вештину комуникације и сарадничког понашања 3. способност критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања 4. разумевање природе и начина успостављања друштвених, етичких и правних норми и уочавањењихове важности за праведан живот у заједници			
Задаци наставе предмета:	Развијање самопоштовања, Разимевање разлика и њиховог поштовања и уважавања; Развијање комуникацијских вештина оспособљавање ученика за аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, развијање критичког расуђивања; Рад на разумевању успостављања друштвених, етичких и правних норми , као и њихових правила за заједнички живот; Поштовање и практиковање демократских вредности, Разумевање појма права иузајамности права и одговорности; Упознавање са грађанским и политичким правима; Упознавање са политичком партиципацијом и грађанском иницијативом; Упознавање ученика са значајем инфомисаности у друштвеној средини, улогом и значајем медија; Оспособљавање ученика за процењивање сопствених способности и представљање личних каратериситка зарад одабира будуће професије.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Грађанско васпитање остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. Програм грађанског васпитања је тако конципиран да су његов циљ и задаци широко постављени у сфери когнитивног (знање, разумевање, опште когнитивне вештине и способности), психо-социјалног (ставови, вредности,социјалне вештине и способности) и конативног (активно и одговорно делање) развоја ученика. То је могуће остварити ако се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима грађанског васпитања. Уз садржај програма није наведен препоручени број часова по темама и наставници имају слободу у планирању којим редоследом ће поједине садржаје обрађивати, на који начин ће то радити, којом динамиком, али увек настојећи да их међусобно повезују и да то води ка остварењу дефинисаних задатака предмета.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
1)ЈА, МИ И ДРУГИ (6)	Првобитни циљ прве наставне теме је да ученици кроз радионице граде лични идентитет у групи. Тиме се постиже боље међусобно упознавање ученика, али и јачање самопоуздања (подстица ти их да препознају своје позитивне особине). У дањем раду откривамо међусобне разлике и подстичем их да уче разумевање различитости. Кроз радионице представљају нам своју групну припадност, а потом их треба увести у проблематику личног и групног идентитета. Ученици треба јасно да увиде и препознају природу стереотипа и предрасуда , њихову штетност и неоправданост, као и њихов утицај на дискриминацију у друштву. Васпитно упућивање на толерантно понашање, али и на чињеницу да толеранција није увек позитивна. Толеранција насиља штети животу у заједници. Провереност остварености циљева врши се на крају сваког часа кроз израђивање закључака о одређеном тематском садржају, као и кроз радове ученика.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
2)КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ (8)	Циљ ове наставне теме је да ученици уоче различите начине изражавања и саопштавања мишљења који утичу на комуникацију са другима. .Акценат је на поступцима и вештинама ненасилне комуникације. Ученицима се предочава важност самопоузданог реаговања. Указује се на социјални феномен „гласина“ и на примерима указује на неслушање. Ученици схватају важност активног слушања и неоптужујућих „ја“ порука. Тиме се постиже свест о важности изражавања сопственог мишљења. Следећи корак је вежбање образлагања мишљења, а тиме и увођење у дебату и дијалог.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
3)ОДНОСИ У ГРУПИ И ЗАЈЕДНИЦИ: **- Сарадња и заједништво (5)** **- Решавање сукоба (8)** **- Насиље и мир(6)**	Циљ ове тематске целине је развијање способности, вештина и изграђивања сазнања и ставова који воде остваривању солидарности, заједништва , разумевања, сарадње и мира међу појединцима, геупама и заједницама људи. Прва целина односи се разматрање и уочавање основних претпоставки за остваривање сарадње. Ученици се упознају са одликама тимског рада и различитим начинима групног одлучивања. Тиме се ученици упућују на различите могућности и степене учешћа у акцијама или активностима у заједницама у којима су присутни. Вежбање сарадничког понашања, толеранције и преузимања одговорности. У другој тематској целини ученици кроз искуство конфликта уочавају претпоставке и очекивања у ситуацијама сукоба.Ради се на уочавању динамике конфликта и његових могућих исхода, као и на стиловима поступања у конфликту. Тиме се постиже сагледавање проблема из различитих углова што води налажењу решења и постизању договора. Ученици треба да схвате важност и величину речи „извини“ као и важност посредовања у сукобима и неспоразумима. Трећа тематска целина има задатак да ученике подстакне на препознавање насиља у околини. Акценат је на вршњачком насиљу и насиљу у школи. Због тога је даље потребно код ученика продубити разумевање мира и свих претпоставки за очување и постизање мира.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама		
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака.		

Предмет:	Грађанско васпитање	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљеве ове наставе можемо формулисати као развијање следећих вештина, знања и способности код ученика: 1. разумевање природе и начина успостављања друштвених, етичких и правних норми и њихову важност за заједнички живот 2. разумевање појма права, као и однос права и одговорности. Упознавање ученика са међународним документима о правима детета 3. развијање осетљивости код ученика за препознавање кршења права, као и упознавање са техникама залагања за остваривање права 4. подстицати и оспособити ученике за активну партиципацију у животу школе (обучавање у техникама групног рада и одлучивања, као и подизање свести о одговорности у одлучивању 5.Код ученика развијати способност критичког расуђивања и ефикасног планирања заједничких акција и пројеката. 6. ученика наводити на поштовање и практиковање основних демократских принципа			
Задаци наставе предмета:	Развијање самопоштовања, Разимевање разлика и њиховог поштовања и уважавања; Развијање комуникацијских вештина оспособљавање ученика за аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, развијање критичког расуђивања; Рад на разумевању успостављања друштвених, етичких и правних норми , као и њихових правила за заједнички живот; Поштовање и практиковање демократских вредности, Разумевање појма права иузајамности права и одговорности; Упознавање са грађанским и политичким правима; Упознавање са политичком партиципацијом и грађанском иницијативом; Упознавање ученика са значајем инфомисаности у друштвеној средини, улогом и значајем медија; Оспособљавање ученика за процењивање сопствених способности и представљање личних каратериситка зарад одабира будуће професије.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Грађанско васпитање остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. Програм грађанског васпитања је тако конципиран да су његов циљ и задаци широко постављени у сфери когнитивног (знање, разумевање, опште когнитивне вештине и способности), психо-социјалног (ставови, вредности,социјалне вештине и способности) и конативног (активно и одговорно делање) развоја ученика. То је могуће остварити ако се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима грађанског васпитања. Уз садржај програма није наведен препоручени број часова по темама и наставници имају слободу у планирању којим редоследом ће поједине садржаје обрађивати, на који начин ће то радити, којом динамиком, али увек настојећи да их међусобно повезују и да то води ка остварењу дефинисаних задатака предмета.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
1.ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ (17) ОСНОВНИ ПОЈМОВИ (5)	Ова тематска целина уводи ученике у познавање и разумевање проблематике права и одговорноси и развија способност, ставове и поступке који воде заштити и остваривању права. Ученици треба да уоче заснованост права на природним потребама, као и заснованост права на вредностима. Разговарати о односу права и закона и упознати ученике са међународним документима о заштити права деце.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, групна дискусија - текстуална	-активно слуша -дискутује -одговара на питања -поставља питања -учествује у групном раду -учествује у раду у пару -осмишљава и спроводи акције
ВРСТЕ ПРАВА И ОДНОСИ МЕЂУ ПРАВИМА (5)	Ученици се упознају са садржајем Конвенције о правима детета и на основу тог садржаја упознавање ученика са врстама права, као и односима и сукобима међу правима. Упућивање на начине остваривања супротстављених права конструктивним решењима. Поређење дечијих и људских права анализом Универзалне декларације о правима. Ученици истражују колико људи из околине познају Конвенцију и на који начин је заступљена у штампи.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, групна дискусија - текстуална	-активно слуша -дискутује -одговара на питања -поставља питања -учествује у групном раду -учествује у раду у пару -осмишљава и спроводи акције
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ (4)	Ученици стичу увид у однос између права и одговорности, као и у одлике одговорности одраслих из њихове околине. Кроз активност упаривања права и обавеза детета ученици стичу свест о личној одговорности за остваривање својих и поштовања туђих права.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, групна дискусија - текстуална	-активно слуша -дискутује -одговара на питања -поставља питања -учествује у групном раду -учествује у раду у пару -осмишљава и спроводи акције
КРШЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА (3)	Ученици се постижу на препознавање и развијање осетљивости за ситуације кршења права детета. Ученици изналазе и разматрају начине деловања у таквим ситуацијама.. Потребно је да се упознају са службама и организацијама којима могу да се обрате за помоћ у заштити и одбрани својих права.		
2. ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈА У КОРИСТ ПРАВА (16)	Ова тематска целина припрема и подстиче ученике на активно учешће ученика у животу школе и заједнице. Ученици треба да препознају улогу појединца у следу друштвених догађаја и освешћују личну одговорност и спремност да се ангажују у решавању проблема деце и младих. Радећи прво у мањим групама ученици ученици прво идентификују проблеме младих и ученика у својој средини, а потом их анализирају са становишта права која су прекршена. На основу групних приказа предлога и дискусије врши се избор проблема за даљи рад. Ученици цс упознају са различитим врстама акција у прилог заштите и остваривања права и врше избор типа акције која би могла да води решењу проблема који је претходно идентификован. Ученици се даље упућују на израду плана акције и анализу могућих ефеката акције. Групе приказују своје планове и кроз аргументовану дискусију заједнички процењују колико су планови реални и оствариви. Бирају акцију или акције које ће изводити и договарају се о даљем извођењу акције која се изводи независно од распореда часова и изван учионице.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, групна дискусија - текстуална	-активно слуша -дискутује -одговара на питања -поставља питања -учествује у групном раду -учествује у раду у пару -осмишљава и спроводи акције
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама		
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака.		

Стандарди:

Предмет:	Грађанско васпитање	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљеве ове наставе можемо формулисати као развијање следећих вештина, знања и способности код ученика: 1. ученици се упознају са базичним концептима демократије, грађанског друштва, политике и људских права 2. стичу основна знања о институцијама демократског друштва и улози грађана у демократском друштву 3. развија се способност критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања, како у школи, тако и у ширем окружењу 4. ученици овладавају вештинама неопходним да стечено знање примене у свакодневном животу 5. ученици се подстичу да поштују и практикују основне демократске вредности			
Задаци наставе предмета:	Развијање самопоштовања, Разимевање разлика и њиховог поштовања и уважавања; Развијање комуникацијских вештина оспособљавање ученика за аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, развијање критичког расуђивања; Рад на разумевању успостављања друштвених, етичких и правних норми , као и њихових правила за заједнички живот; Поштовање и практиковање демократских вредности, Разумевање појма права иузајамности права и одговорности; Упознавање са грађанским и политичким правима; Упознавање са политичком партиципацијом и грађанском иницијативом; Упознавање ученика са значајем инфомисаности у друштвеној средини, улогом и значајем медија; Оспособљавање ученика за процењивање сопствених способности и представљање личних каратериситка зарад одабира будуће професије.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Грађанско васпитање остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. Програм грађанског васпитања је тако конципиран да су његов циљ и задаци широко постављени у сфери когнитивног (знање, разумевање, опште когнитивне вештине и способности), психо-социјалног (ставови, вредности,социјалне вештине и способности) и конативног (активно и одговорно делање) развоја ученика. То је могуће остварити ако се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима грађанског васпитања. Уз садржај програма није наведен препоручени број часова по темама и наставници имају слободу у планирању којим редоследом ће поједине садржаје обрађивати, на који начин ће то радити, којом динамиком, али увек настојећи да их међусобно повезују и да то води ка остварењу дефинисаних задатака предмета.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
1.ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА (6)	Прва наставна целина посвећена је одређењу појмова демократија и политика. Обрађују се механизми функционисања и институције демократије, као и начин контроле и ограничења власти у демократском поретку. Ученици се упознају са поделом власти у демократским заједницама	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
2. ГРАЂАНИН И ДРУШТВО (6)	Ова тематска целина посвећена је разумевању појма, као и карактеристикама и основним вредностима грађанског друшва. Централне теме су однос државе и грађанског душтва и појам грађанин, као и значај и начин његовог учествовања у политици. Важно је покренути дискусију о томе да ли је увек важно поштовати законе и да ли је сваки закон у складу са правдом. Потребно је да се ученици упознају са радом локалне власти и самоуправе, као и са појмом и карактеристикама цивилног друштва.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
3.ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ (13)	У овој наставној целини детаљно се обрађује право на грађанску иницијативу која омогућава партиципацију грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана кроз које се ученици упознају са радом невладиних организација. Сагледавање грађанског активизма као основне претпоставке грађанског друштва. Ученици дају формални предлог грађанске иницијативе, затим те предлоге презентују и анализирају у раду по групама. Симулира се заседање скупштине да би се ученици ближе упознали са радом овог државног законодавног тела.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
4.ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ - АКЦИЈЕ (10)	Последња тематска целина има за циљ овладавање ученика основним знањима и вештинама које су неопходне зарешавање њима важних и блиских проблема, кроз реализацију конкретних локалних акција. На овај начин ученици имају прилике да сами узму активно учешће примењујући претходно стечена знања. У оквиру ове целине предвиђене су јавне презентације нацрта акција и резултата у школи.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
Корелација	Са социологијом, као и са животним ситуацијама и животом у различитим друштвеним групама			
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака.			

Стандарди:

Предмет:	Грађанско васпитање	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	33	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни гласник бр. 11/13 од 28.06.2013.			
Циљеви наставе предмета:	Циљеве ове наставе можемо формулисати као развијање следећих вештина, знања и способности код ученика: 1. ученици прецизно сагледавају однос права и слободе 2. ученици јасно увиђају основна правила и ограничења у приступу јавним информацијама, улогу медија у савременом друштву као и механизме медијске манипулације 3. код ученика се развија вештина самопроцене и вештина представљања личних карактеристика у функцији планирања каријере и уласка у свет рада			
Задаци наставе предмета:	Развијање самопоштовања, Разимевање разлика и њиховог поштовања и уважавања; Развијање комуникацијских вештина оспособљавање ученика за аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, развијање критичког расуђивања; Рад на разумевању успостављања друштвених, етичких и правних норми , као и њихових правила за заједнички живот; Поштовање и практиковање демократских вредности, Разумевање појма права иузајамности права и одговорности; Упознавање са грађанским и политичким правима; Упознавање са политичком партиципацијом и грађанском иницијативом; Упознавање ученика са значајем инфомисаности у друштвеној средини, улогом и значајем медија; Оспособљавање ученика за процењивање сопствених способности и представљање личних каратериситка зарад одабира будуће професије.			

Начин остваривања програма предмета:

Предмет Грађанско васпитање остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда. Програм грађанског васпитања је тако конципиран да су његов циљ и задаци широко постављени у сфери когнитивног (знање, разумевање, опште когнитивне вештине и способности), психо-социјалног (ставови, вредности,социјалне вештине и способности) и конативног (активно и одговорно делање) развоја ученика. То је могуће остварити ако се садржај програма третира на интегрисан начин, сталним међусобним повезивањем, умрежавањем појмова и појава. Формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама, захтева дужи временски период, више прилика за активности ученика које воде разумевању сложених феномена и практиковању наученог, а резултат је кумулативног дејства свих активности које се дешавају на часовима грађанског васпитања. Уз садржај програма није наведен препоручени број часова по темама и наставници имају слободу у планирању којим редоследом ће поједине садржаје обрађивати, на који начин ће то радити, којом динамиком, али увек настојећи да их међусобно повезују и да то води ка остварењу дефинисаних задатака предмета.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
1.ПРАВА И СЛОБОДЕ(3)	Прва тематска целина има за циљ да код ученика освести однос између права и слободе. Ученици морају постати свесни да имају право на слободан приступ информацијама, као и на остварење својих социјално економских права	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
2. СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА (14)	Ученике је потребно упознати са изворима информација, као и са појмом јавне информације. Потребно је да увиде која све правила и ограничења постоје у приступу јавним информацијама. Потребно је да схвате улогу повереника у заштити права на информисање и процедуру подношења захтева за приступ информацијама. Потребно је да размотре питање веродостојности медија као најважнијег и најопштијег извора информација. Уз помоћ одабраних текстова ученици разумеју и тумаче медијске поруке, као и механизме медијске манипулације. Због свега наведеног ученици схватају важност утицаја тачке гледишта на објективност информација. Без обзира на улогу медија у савременом друштву	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
3. СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА (15)	Циљ ове наставне целине је да се ученици подстакну на планирање каријере и уведу у свет рада. У ту сврху код ученика се развијају вештине самопроцене и представљања личних карактеристика. Симулирају се и реконструишу могући разговори са послодавцем и упућују се ученици у прикупљање информација значајних за професионално образовање и тражење посла. Ученицима се представљају правила писања професионалне биографије, као и поступка пријаве за конкурс. Због специфичности школе важно је покренути дискусију о улози професионалних уметника у друштву, као и о карактеру музике и духа грађанског друштва. Било би добро остварити сарадњу са школским психологом ради тестова професионалне орјентације.	- радионице - групни рад - рад у пару - дијалошка, група дискусија - текстуална	- активно слуша -дискутује - одговара на питања - поставља питања - учествује у групном раду - учествује у раду у пару
Корелација	Са психологијом, социологијом, филозофијом, књижевношћу		
Захтеви:	Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака.		

Стандарди:

ЗАЈЕДНИЧКИ-СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ ПО РАЗРЕДИМА

Заједнички СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ које похађају сви образовни профили по разредима су:

I РАЗРЕД: Теорија музике, Музички инструменти, Хор

II РАЗРЕД: Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Хор

III РАЗРЕД : Хармонија, Контрапункт, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Етномузикологија, Хор

IV РАЗРЕД : : Хармонија, Музички облици, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Контрапункт, Национална историја музике, Етномузикологија, Хор

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗАЈЕДНИЧКИ ПРЕДМЕТИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

Ред.бр.	Назив предмета	разреди							
		1		2		3		4	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	**Теорија музике**	**1**	**35**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**
2	**Музички инструменти**	**1**	**35**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**
3	**Хор**	**2**	**70**	**2**	**70**	**2**	**70**	**2**	**66**
4	**Хармонија**	**/**	**/**	**3**	**105**	**2**	**70**	**2**	**66**
5	**Музички облици**	**/**	**/**	**1**	**35**	**1**	**35**	**2**	**66**
6	**Историја музике са упознавањем музичке литературе**	**/**	**/**	**1**	**35**	**3**	**105**	**2**	**66**
7	**Контрапункт**	**/**	**/**	**/**	**/**	**2**	**70**	**2**	**66**
8	**Национална историја музике**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**	**/**	**1**	**33**
Укупно:		**4**	**140**	**7**	**245**	**10**	**350**	**11**	**363**

ПРЕДМЕТ:ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

Предмет:	**ТЕОРИЈА МУЗИКЕ**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просв. Гласник 11/2013			
Циљеви наставе предмета:	Упознавање и усавршавање способности ученика у раду са музичком теоријом и способност њеног примењивања на друге аспекте музике. Подстицање корелације са осталим музичким преметима.			
Задаци наставе предмета:	Унапређивање нотног писма и разумевање нотног текста; повезивање савладаних појединачних области теорије музике у јединствену сазнајну целину, употребљиву за даље музичко школовање; сагледавање теорије музике као значајне олакшице за извођачку праксу; усавршавање на савладавању елемената за будућу анализу музичког дела.			

Начин остваривања програма предмета:

Ваља увек имати на уму да је теорија музике, у ствари, у највећој мери практичан предмет и да пре свега као такав има свој смисао и вредност, чинећи основу за изучавање других, сложенијих музичко-теоријских дисциплина, за солфеђо, и за свакојако практично музицирање. Зато и настава овог предмета треба да се тек у нужној мери бави начелним тумачењима и систематизацијом у чему ученике треба превасходно упутити на уџбенике, а далеко већу пажњу посвети практичним вежбама, усменим и писменим (увек са ослонцем на реалан звук), кроз које ће се поуздано овладати пре свега интервалима, лествицама и акордима, али такође и свим елементима музичке писмености, неопходним за сваког школованог музичара.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
НОТНО ПИСМО **Нотно писмо** **Тонски систем** **Линијски систем**	Рад на: - подстицању и корелацији са осталим музичким преметима; - унапређивању упознавања музичке теорије и решавању њених задатака. Унапређивање: практично примењивање задатака.	Вербално монолошки метод, вербално-дијалошки метод, комбиновани метод, анализа нотних примера, израда диференцираних задатака.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, уочава узрочно последичне везе, анализира дела у складу са градивом, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак, ослања се на претходно искуство.
КЉУЧЕВИ И ТЕТРАХОРДИ **Читање и писање тонова у различитим кључевима и различитим октавама.** **Врсте тетрахорада.**	Рад на: - подстицању и корелацији са осталим музичким преметима; - унапређивању упознавања музичке теорије и решавању њених задатака. Унапређивање: практично примењивање задатака.	Вербално монолошки метод, вербално-дијалошки метод, комбиновани метод, анализа нотних примера, израда диференцираних задатака.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, уочава узрочно последичне везе, анализира дела у складу са градивом, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак, ослања се на претходно искуство.
ЛЕСТВИЦЕ И ИНТЕРВАЛИ **Врсте лествица – општа подела дијатонских лествица.** **Хроматске лествице.** **Модуси.** **Лествице специфичне грађе.** **Интервали – обрада.** **Лествични интервали.** **Многостраност интервала.**	Рад на: - подстицању и корелацији са осталим музичким преметима; - унапређивању упознавања музичке теорије и решавању њених задатака. Унапређивање: практично примењивање задатака.	Вербално монолошки метод, вербално-дијалошки метод, комбиновани метод, анализа нотних примера, израда диференцираних задатака.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, уочава узрочно последичне везе, анализира дела у складу са градивом, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак, ослања се на претходно искуство.
АКОРДИ **Акорди – општа подела.** **Лествични акорди.** **Трозвуци.** **Многостраност трозвука.** **Четворозвуци.** **Многостраност четворозвука.** **Грађење трозвука и четворозвука у тоналитетима** **Каденце.** **Транспозиција**	Рад на: - подстицању и корелацији са осталим музичким преметима; - унапређивању упознавања музичке теорије и решавању њених задатака. Унапређивање: практично примењивање задатака.	Вербално монолошки метод, вербално-дијалошки метод, комбиновани метод, анализа нотних примера, израда диференцираних задатака.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, уочава узрочно последичне везе, анализира дела у складу са градивом, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак, ослања се на претходно искуство.
ДИНАМИКА **ТЕМПО** **АРТИКУЛАЦИЈА**	Рад на: - подстицању и корелацији са осталим музичким преметима; - унапређивању упознавања музичке теорије и решавању њених задатака. Унапређивање: практично примењивање задатака.	Вербално монолошки метод, вербално-дијалошки метод, комбиновани метод, анализа нотних примера, израда диференцираних задатака.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, уочава узрочно последичне везе, анализира дела у складу са градивом, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак, ослања се на претходно искуство.

Корелација	Корелација са предметима: солфеђо, музички облици, хармонија, контрапункт, историја музике, музички инструменти.
Захтеви на годишњем испиту:	Писмени испит: Тест из теорије Усмени испит: Три питања из пређеног градива.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Предмет:	**МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр. 4/1996 и бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Теоријско овладавање функцијом појединачног инструмента. Развој практичне употребе инструмента у оркестру, соло и камерној музици. Усвајање нотације кључева и траспозиције појединих инструмената. Усавршавање анализе партитура и појединих инструменталних деоница. Кроз непосредан контакт са инструментима и демонстрацијом инструмената од стране наставника инструменталне наставе (или ученика завршних разреда вокално-инструменталног одсека) ученике треба упознати са изгледом, техничким карактеристикама и звучним могућностима инструмената.			
Задаци наставе предмета:	- Проширивање знања о музичкој литератури - Развијање способности препознавања инструмената по звуку и изгледу - Рад на анализи партитура и инструменталних деоница - Развијање способности да пореде групе инструмената и њихове улоге у оркестру			

Начин остваривања програма предмета:

Тежиште у приказивању инструмената треба ставити на главне представнике своје врсте и оне који у савременој пракси имају најистакнутију улогу и најзначајнију литературу(виолина, виолончело, харфа, клавир, флаута, обоа, кларинет, фагот, хорна, труба, тромбон, оргуље, тимпани); Остале приказати превасходно у поређењу с њима, као варијанте. Безусловно треба инсистирати на препознавању инструмената по звуку и по изгледу, кроз што већи број добро одабраних музичких примера из најпознатије литературе, као и слика (цртежа) инструмената, а према могућностима и кроз приказ најважнијих инструмената уживо, или видео снимком. Посета јавним часовима у школи, као и евентуалним концертима, посебно оркестарским, такође треба да помогне успешније усвајање градива. Проблеме нотације, кључева, транспозиција, као и упознавање специфичних извођачких упутстава и термина, треба обрадити (и) кроз писмене вежбе, евентуално домаће задатке, а такође анализом партитура и појединих инструменталних деоница у литератури.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Основни појмови о звуку (1)	Упознати ученике са особинама звука и тона - дефиниција, особине, аликвотни низ, природно и темперовано штимовање, камерни тон, рефлексија, резонанца.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Подела музичких инструмената (1)	Научити поделу инструмената према различитим параметрима. Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу. Општа начела стварања звука на појединим њиховим врстама.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Гудачки инструменти (6)	Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу. Грађа, извођачка техника, историјат, литература.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Трзани жичани инструменти (2)	Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу. Харфа, гитара, историјске и фолклорне варијанте.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Клавир и чембало (4)	Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу. Грађа, извођачка техника, литература. Историјске варијанте	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Дрвени дувачки инструменти (5)	Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу. Сродност и разлике. Транспозиција.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Лимени дувачки инструменти. (4)	Учење карактеристика инструмената кроз грађу, извођачку технику, литературу, историјат и звук. Заједничка својства технике и звука. Вентилни механизми и њихово дејство. Историјски развој.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Дувачки инструменти са мехом (3)	Учење карактеристика инструмената кроз грађу, извођачку технику, литературу, историјат и звук. Грађа, функционисање, историјат и литература оргуља. Хармоника и остали инструменти овог рода.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Људски глас (1)	Разлике између вокалног и инструменталног медија.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Удараљке (3)	Учење карактеристика инструмената кроз грађу, извођачку технику, литературу, историјат и звук. Основне звучне разлике зависно од материјала и начина производње звука. Улога и нотација.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Електрични музички инструменти (1)	Синтетички звук.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Инструментални ансамбли (3)	Рад на анализи партитура и инструменталних деоница. Развијање способности да пореде групе инструмената и њихове улоге у оркестру.. Главне врсте камерних састава и оркестара, њихова звучна својства, могућности и литература. Уобичајена поставка инструмената у оркестру и поредак у партитури.	Фронтали, групни, монолошки, дијалошки, демонстрација	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Упоредо сагледавање инструментаријума (1)	Рад на анализи партитура и инструменталних деоница. Развијање способности да пореде групе инструмената и њихове улоге у оркестру. Општа звучна својства појединих врста и група инструмената, тонски распони, значај и уобичајене улоге, историјски ток развоја.	Групни рад. Дијалошки метод. Израда семинарских радова	Учествује у групном раду, проналази материјале, Аналитира партитуре...
Корелација	Корелација са предметима: Оркестар, камерна музика, читање с листа			
Захтеви:	Проблеме нотације, кључева, транспозиција, као и упознавање специфичних извођачких упутстава и термина, треба обрадити кроз писмене и усмене вежбе, евентуално домаће задатке, а такође анализом партитура и појединих инструменталних деоница у литератури. Посета јавним часовима у школи, као и евентуалним концертима, посебно оркестарским, такође треба да помогне успешније усвајање градива.			

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ХОР

Предмет:	ХОР	Разред:	I,II,III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар				
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013				
Циљеви наставе предмета:	Оспособљавање ученика за групно музицирање и усаглашавање индивидуалног извођења са захтевима певања у групи. Усавршавање интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања. Развијање перцепције слушања осталих чланова у групи и рад на унапређивању способности за савладавање тежих композиција хорске литературе. Припремање ученика за професионалну делатност, развијање способности за рад у ансамблу и заједничко музицирање, оспособљавање ученика за даље школовање и перманентно усавршавање.				
Задаци наставе предмета:	Рад на усаглашавању индивидуалног извођења са групним музицирањем и на оспособљавању усаглашавања интонације и артикулације са осталим члановима хора. Усавршавање вокалне технике, правилног дисања и импостације. Смисао за чистоту интонације, прецизан ритам, музичку фразу, хармонију, полифонију, агогичко и динамичко нијансирање развијати не само интерпретацијом појединих дела већ и техничким вежбама. Зајдничким слушањем и колективним музицирањем инсистирати на тимском раду и јединству ансамбла. Упознавати ученике са домаћом и страном хорском литературом и оспособљавати их за наступе, као професионалне певаче, на концертима.				

Начин остваривања програма предмета:

Хор се формира од ученика сва четири разреда па је и програм јединствен, само се разликује годишњи фонд часова. Наставни процес се реализује у групама, по гласовима, као и у целом саставу.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ ХОРСКЕ И ВОКАЛНЕ ТЕХНИКЕ	Усавршавање способности за заједничко музицирање. Неговање и међусобно усклађивање интонације Познавање и слушање других гласова у ансамблу. Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад.	Реализација: практичан рад, групно певање и наступање.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак.
РАЗВИЈАЊЕ СМИСЛА ЗА ФРАЗИРАЊЕ И ДИНАМИЧКО НИЈАНСИРАЊЕ	Прецизно интонирање и прилагођивање јачине и боје тона осталим члановима ансамбла.		
ДОМАЋА ЛИТЕРАТУРА – **Православна духовна музика Б. Шпилер: Уметност соло певања, Стеван Мокрањац: Руковети,** **Приморски напјеви - женски и мешовити , Литургија Милојевић: Муха и комарац Ј. Маринковић: Задовољна река, М. Тајчевић, К. Манојловић, С. Христић, К. Бабић**	Усавршавање ученика за групно музицирање као и за сарадњу између учесника у интерпретацији одређене композиције, како у музичком, тако и у техничком смислу (интонација, боја и сл.). Интерпретација композиције и сарадња у изради артикулације, динамике и сл. Упознавање са различитим стилским епохама кроз рад на одређеној композицији. Поред наведених дела репертоар хора треба да садржи и Химну Св. Сави (обрада К. Бабић или З. Вауда), Дела следећих композитора: К. Станковића, И. Бајића, М. Тајчевића, М. Логара, В. Илића, Р. Петровића, Д. Радића, Д. Костића		
СТРАНА ЛИТЕРАТУРА – **Ренесансна духовна музика Палестрина, Ласо, Веки, Гастолди, Хаслер, Монтеверди Јакобус Галус: Мотети, Ј. С. Бах: Корали и Кантате,** **Г. Ф. Хендл: Ораторијуми, Перголези, Хајдн: Ораторијуми, Мисе**	Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног, хорског музицирања. Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима. Развој музичке меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних музичких примера. Поред наведених дела репертоар хора треба да садржи и П. Чеснаков: Свјати Боже људи твоја - женски и мешовити хор П. И. Чајковски: Богородице Дјево, Ф. Пуланк: Рг - женски хор Транскрипције хорова из опера класичара и романтичара		
Корелација	Главни предмет – инструмент или солфеђо, читање с листа, камерна музика, страни језици, историја уметности, историја музике, контрапункт, хармонија, веронаука		
Захтеви:	У току школске године требало би приредити најмање два концерта на којима би се хор представио публици. Заједно са наступима у оцену хора треба подједнако уврстити присуство и ангажман ученика на пробама. Диригент може да оцењује и квалитет певања и ниво научене композиције у току школске године. За овакву врсту провере је најзгодније певање у квартету или квинтету, у зависности од састава хора и композиције која се изводи.		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ХАРМОНИЈА

Предмет:	ХАРМОНИЈА	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	105	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Развој улоге хармоније у музици; развој основних елемената хармоније; Развој свих елемената хармоније, упознавање строгог и слободног хармонског става;упознавање ванакордских тонова; развој акордских веза; промене тоналитета и упознавање карактеристика различитих хармонских стилова			
Задаци наставе предмета:	Стварање звучних представа код ученика и то кроз опажање акордских веза, као и анализу саме музичке грађе. Изучавање предмета хармонија омогућава да ученик усвоји основне законитости и логику хармонског језика и развије хармонски слух. Поред тога, важан чинилац у савлађивању програма огледа се и кроз афективну праксу која подразумева: технике писања задатака (хармонизацију баса и сопрана), као и технику свирања већ израђених задатака (вокално-инструментални одсек) или самосталног свирања задатака на задати бас или сопран (теоријски одсек).			

Начин остваривања програма предмета:

Применом метода опажања хармонских боја, затим практичног везивања акорада, метод звучног оживљавања строгог хармонског става, као и метод историјске анализе (анализом тоналног и хармонског плана и слушањем одговарајућих примера из музичке литературе) ученицима се омогућава савладавање акордских веза, потом опажања промена тоналних центара, као и препознавање различитих хармонских стилова.
Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Упознавање материје и сврхе предмета	Упознавање строгог и слободног хармонског става	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	Активно учествује у раду,практично примењује стечена знања,активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,активно учествује у групном певању задатака, самостално свира каденце,секвенце и краће хармонске везе; амостално препознаје функције и везе акорада кроз усмене диктате
Трозвуци главних ступњева	Савладавање акордских веза главних трозвука	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	
Тоналитет и функције	Упознавање са појмом тоналитета и његовим испољавањем кроз однос главних ступњева	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	Активно учествује у раду,практично примењује стечена знања,активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,активно учествује у групном певању задатака, самостално свира каденце,секвенце и краће хармонске везе; амостално препознаје функције и везе акорада кроз усмене диктате
Споредни трозвуци	Савладавање акордских веза споредних трозвука	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	
Обртаји квинтакорада	Савладавање акордских веза са секстакордима и квартсекстакордима	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	Активно учествује у раду,практично примењује стечена знања,активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,активно учествује у групном певању задатака, самостално свира каденце,секвенце и краће хармонске везе; амостално препознаје функције и везе акорада кроз усмене диктате
Хармонизација молдура, природног и мелодијског мола	Упознавање са карактеристичним везама природног и мелодијског мола и молдура	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	
Четворозвуци	Развој акордских веза увођењем четворозвука	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	Активно учествује у раду,практично примењује стечена знања,активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,активно учествује у групном певању задатака, самостално свира каденце,секвенце и краће хармонске везе; амостално препознаје функције и везе акорада кроз усмене диктате
Ванакордски тонови	Упознавање ванакордских тонова	Фронтални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика Начин провере: Писмена провера Практична провера на клавиру	
Корелација	Теорија музике-лествице, интервали, акорди; Музички облици - мотив, реченица, период; Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани		
Захтеви:	У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Као важан сегмент провере нивоа у савлађивању програма, поред свакодневног пропитивања ученика током године, издвајају се годишње смотре, као и законом прописани годишњи испити, а све у циљу уочавања успеха или, пак, основних пропуста у раду ученика, али и професора. Писмени испит: а) хармонизација задатог сопрана; б) хармонизација обележеног баса. Усмени испит: два питања из пређеног градива;		

Стандарди:

Предмет:	ХАРМОНИЈА	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Развој улоге хармоније у музици; развој основних елемената хармоније; Развој свих елемената хармоније, упознавање строгог и слободног хармонског става;упознавање ванакордских тонова; развој акордских веза; промене тоналитета и упознавање карактеристика различитих хармонских стилова			
Задаци наставе предмета:	Стварање звучних представа код ученика и то кроз опажање акордских веза, као и анализу саме музичке грађе. Изучавање предмета хармонија омогућава да ученик усвоји основне законитости и логику хармонског језика и развије хармонски слух. Поред тога, важан чинилац у савлађивању програма огледа се и кроз афективну праксу која подразумева: технике писања задатака (хармонизацију баса и сопрана), као и технику свирања већ израђених задатака (вокално-инструментални одсек) или самосталног свирања задатака на задати бас или сопран (теоријски одсек).			

Начин остваривања програма предмета:

Применом метода опажања хармонских боја, затим практичног везивања акорада, метод звучног оживљавања строгог хармонског става, као и метод историјске анализе (анализом тоналног и хармонског плана и слушањем одговарајућих примера из музичке литературе) ученицима се омогућава савладавање акордских веза, потом опажања промена тоналних центара, као и препознавање различитих хармонских стилова.
Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Споредни четворозвуци	Развој акордских веза са споредним четворозвуцима	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, активо приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању задатака, самостално свирају каденце, хармонске везе и ток дијатонске модулације.
Петозвуци	Упознавање са доминантним нонакордом и његовом улогом у класичној хармонији	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	
Сложеније и хроматске појаве ванакордских тонова	Оспособљавање за употребу ванакордских тонова	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, активо приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању задатака, самостално свирају каденце, хармонске везе и ток дијатонске модулације.
Најважнији алтеровани акорди класичне хармоније	Савладавање веза алтерованих акорада	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	
Видови промене тоналитета	Упознавање са видовима промене тоналитета и њиховом улогом у музичким облицима	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, активо приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању задатака, самостално свирају каденце, хармонске везе и ток дијатонске модулације.
Дијатонска модулација	Развој промене тоналитета. Савладавање промене тоналитета у задацима и на клавиру	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	
Остали алтеровани акорди	Упознавање са ватоналним доминантама и осталим алтерованим акордима	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, активо приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању задатака, самостално свирају каденце, хармонске везе и ток дијатонске модулације.
Педал	Упознавање са појмом и видовима педала	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Индивидуални практични рад.	

Корелација	Теорија музике - лествице, интервали, акорди. Музички облици - мотив, реченица, период, сонатни облик, фуга Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани тонови, алтеровани акорди, дијатонска модулација
Захтеви:	У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Као важан сегмент провере нивоа у савлађивању програма, поред свакодневног пропитивања ученика током године, издвајају се годишње смотре, као и законом прописани годишњи испити, а све у циљу уочавања успеха или, пак, основних пропуста у раду ученика, али и професора. Испит - музички сарадник Писмени испит: а) хармонизација задатог сопрана; б) хармонизација обележеног баса. Усмени испит: а) два питања из пређеног градива; б) свирање на клавиру једне непосредне дијатонске модулације и једноставнијег генералбаса.

Стандарди:

Предмет:	ХАРМОНИЈА	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Развој улоге хармоније у музици; развој основних елемената хармоније; Развој свих елемената хармоније, упознавање строгог и слободног хармонског става;упознавање ванакордских тонова; развој акордских веза; промене тоналитета и упознавање карактеристика различитих хармонских стилова			
Задаци наставе предмета:	Стварање звучних представа код ученика и то кроз опажање акордских веза, као и анализу саме музичке грађе. Изучавање предмета хармонија омогућава да ученик усвоји основне законитости и логику хармонског језика и развије хармонски слух. Поред тога, важан чинилац у савлађивању програма огледа се и кроз афективну праксу која подразумева: технике писања задатака (хармонизацију баса и сопрана), као и технику свирања већ израђених задатака (вокално-инструментални одсек) или самосталног свирања задатака на задати бас или сопран (теоријски одсек).			

Начин остваривања програма предмета:

Применом метода опажања хармонских боја, затим практичног везивања акорада, метод звучног оживљавања строгог хармонског става, као и метод историјске анализе (анализом тоналног и хармонског плана и слушањем одговарајућих примера из музичке литературе) ученицима се омогућава савладавање акордских веза, потом опажања промена тоналних центара, као и препознавање различитих хармонских стилова. Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Хроматска модулација	Развој промене тоналитета. Сагледавање промене тоналитета средствима хроматске модулације . Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира дела, ученик усваја основне законитости и логику хармонског језика, развија хармонски слух, савладава промене тоналитета, развија препознавање и анализу хармонских стилова	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Методе рада: монолошка, дијалошка, рад на нотном тексту, писани радови, демонстрација, практ. рад.	Активно учествује у групном раду, практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању израђених задатака, самостално свира каденце, краће хармонске везе као и ток хроматске и енхармонске модулације.
Енхармонска модулација	Развој промене тоналитета. Сагледавање промене тоналитета средствима енхармонске модулације. Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира дела, ученик усваја основне законитости и логику хармонског језика, развија хармонски слух, савладава промене тоналитета, развија препознавање и анализу хармонских стилова	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Методе рада: монолошка, дијалошка, рад на нотном тексту, писани радови, демонстрација, практ. рад.	
Преглед развоја хармонских стилова	Оспособљавање ученика за препознавање и анализу различитих хармонских стилова. Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира дела, ученик усваја основне законитости и логику хармонског језика, развија хармонски слух, савладава промене тоналитета, развија препознавање и анализу хармонских стилова	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Методе рада: монолошка, дијалошка, рад на нотном тексту, писани радови, демонстрација, практ. рад.	Активно учествује у групном раду, практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу, активно учествује у групном певању израђених задатака, самостално свира каденце, краће хармонске везе као и ток хроматске и енхармонске модулације.
Обнављање и утврђивање целокупног градива хармоније	Обнављање и систематизација целокупног градива хармоније за потребе испита. Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира дела, ученик усваја основне законитости и логику хармонског језика, развија хармонски слух, савладава промене тоналитета, развија препознавање и анализу хармонских стилова	Израда хармонских задатака кроз групни и индивидуални рад. Методе рада: монолошка, дијалошка, рад на нотном тексту, писани радови, демонстрација, практ. рад.	
Корелација	Теорија музике - лествице, интервали, акорди. Музички облици - мотив, реченица, период, сонатни облик, фуга Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани тонови, алтеровани акорди, дијатонска, хроматска и енхармонска модулација		
Захтеви:	У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Као важан сегмент провере нивоа у савлађивању програма, поред свакодневног пропитивања ученика током године, издвајају се годишње смотре, као и законом прописани годишњи испити, а све у циљу уочавања успеха или, пак, основних пропуста у раду ученика, али и професора. Испит - сви одсеци Писмени испит: а) хармонизација задатог сопрана; б) хармонизација обележеног баса. Усмени испит: а) два питања из пређеног градива; б) свирање једне модулације на клавиру.		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

Предмет:	**МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ**	**Разред:**	**II**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Упознавање елемената музичких облика, упознавање форми музичких облика и усавршавање способности анализе форми музичких облика.			
Задаци наставе предмета:	Задаци предмета заснивају се на раду на способностима разликовања елемената музичких облика, развијању способности самосталне анализе соло песме, ронда, варијација, свите, сонате, концерта, као и раду на анализи облика вокално-инструменталних форми. Највише часова је предвиђено за добро савладавање облика песме и сонате, као кључних, које чине основу многих музичких дела различитих жанрова, назива и намена. Разуме се да и аналитички рад , из тих разлога, треба да се на тим облицима највише задржи. У вези с анализом – не само ових облика – посебно ваља нагласити потребу звучног приказа сваког анализираног примера, а никако не само његове визуелне, апстрактне анализе.			

Начин остваривања програма предмета:

Да би ученици усвојили одређене појмове и схватили њихову узајамну повезаност, да би им се олакшао приступ у анализи мањих и већих целина, као и сложенијих облика, неопходно је обратити пажњу на редослед и флексибилност у излагању градива појединих методских јединица.
Полазак од реченице и периода, као елемента музичког облика, а тек потом изучавање њихових структуралних односно тематских елемената – двотакта и мотива, предлаже се зато што су ученицима реченица и период најближе и најлакше обухватне формалне целине, познате било кроз свирање музичке литературе, или кроз рад на хармонији, чији се задаци углавном и постављају као реченице и периодичне целине, почев од учења каденце и по- лукаденце. Пожељно је, међутим, да се посебна пажња посвети управо микроструктури облика, јер њено темељно разумевање и аналитичко упознавање има пресудан значај за даље успешно сналажење и у сложенијим формалним целинама.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА	Усвајање елемената музичког облика. Реченица и период правилне конструкције. Структурални и тематски елементи реченице и периода - двотакт, мотив и рад са мотивом; фигура и пасаж. Одступање од правилне грађе реченице и периода. Низ и ланац реченица.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
ОБЛИК ПЕСМЕ	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме. музичког облика. Дводелна песма (типови ab и aaba). Троделна песма (типови aba и abc) Сложена троделна песма.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
ПРИМЕНА ОБЛИКА ПЕСМЕ	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме. Мали инструментални комади, менует, скерцо, марш, стилизоване игре.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
АНАЛИЗА ОДГОВАРАЈУЋИХ ДЕЛА ИЗ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ	Ученик ће бити у стању да: - музичко дело анализира и рашчлани на саставне делове/целине, водећи рачуна о садржају тих делова и о њиховим међусобним односима, како на микро, тако и на макро плану; - системски групише музичка дела према типовима музичких облика; - проучава естетске законитости у конструкцији облика, као и улоге које при том играју различите компоненте музике, - проучава историјски развитак облика; - упозна традиционалне облике музичког израза	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
Корелација	Теорија музике - лествице, интервали, акорди. Историја музике – стилови и композиције Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани тонови, алтеровани акорди, дијатонска, хроматска и енхармонска модулација		
Захтеви:	У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Усмено испитивање пређеног градива и анализа изабраних композиција.		

Стандарди:

Предмет:	МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Упознавање елемената музичких облика, упознавање форми музичких облика и усавршавање способности анализе форми музичких облика.			
Задаци наставе предмета:	Задаци предмета заснивају се на раду на способностима разликовања елемената музичких облика, развијању способности самосталне анализе соло песме, ронда, варијација, свите, сонате, концерта, као и раду на анализи облика вокално-инструменталних форми. Највише часова је предвиђено за добро савладавање облика песме и сонате, као кључних, које чине основу многих музичких дела различитих жанрова, назива и намена. Разуме се да и аналитички рад , из тих разлога, треба да се на тим облицима највише задржи. У вези с анализом – не само ових облика – посебно ваља нагласити потребу звучног приказа сваког анализираног примера, а никако не само његове визуелне, апстрактне анализе.			

Начин остваривања програма предмета:

Да би ученици усвојили одређене појмове и схватили њихову узајамну повезаност, да би им се олакшао приступ у анализи мањих и већих целина, као и сложенијих облика, неопходно је обратити пажњу на редослед и флексибилност у излагању градива појединих методских јединица.
Полазак од реченице и периода, као елемента музичког облика, а тек потом изучавање њихових структуралних односно тематских елемената – двотакта и мотива, предлаже се зато што су ученицима реченица и период најближе и најлакше обухватне формалне целине, познате било кроз свирање музичке литературе, или кроз рад на хармонији, чији се задаци углавном и постављају као реченице и периодичне целине, почев од учења каденце и по- лукаденце. Пожељно је, међутим, да се посебна пажња посвети управо микроструктури облика, јер њено темељно разумевање и аналитичко упознавање има пресудан значај за даље успешно сналажење и у сложенијим формалним целинама.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
РОНДО	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика. Преткласични и класични рондо I, II и III врсте	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
ВАРИЈАЦИЈЕ	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика. Орнаменталне, карактерне, контрапунктске (чакона и пасакаља)	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
СВИТА	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика. Барокна свита, новија свита (у главним цртама)	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
СОНАТА	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика. Историјски развој сонате (у основним цртама) - барокна соната, Скарлатијев сонатни облик. Класичан сонатни став - у једноставним, мање-више правилним примерима	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
Корелација	Теорија музике - лествице, интервали, акорди. Историја музике – стилови и композиције Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани тонови, алтеровани акорди, дијатонска, хроматска и енхармонска модулација. Хармонија, Контрапункт		
Захтеви:	У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Усмено испитивање пређеног градива и анализа изабраних композиција.		

Стандарди:

Предмет:	МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Упознавање елемената музичких облика, упознавање форми музичких облика и усавршавање способности анализе форми музичких облика.			
Задаци наставе предмета:	Задаци предмета заснивају се на раду на способностима разликовања елемената музичких облика, развијању способности самосталне анализе соло песме, ронда, варијација, свите, сонате, концерта, као и раду на анализи облика вокално-инструменталних форми. Највише часова је предвиђено за добро савладавање облика песме и сонате, као кључних, које чине основу многих музичких дела различитих жанрова, назива и намена. Разуме се да и аналитички рад , из тих разлога, треба да се на тим облицима највише задржи. У вези с анализом – не само ових облика – посебно ваља нагласити потребу звучног приказа сваког анализираног примера, а никако не само његове визуелне, апстрактне анализе.			

Начин остваривања програма предмета:

Да би ученици усвојили одређене појмове и схватили њихову узајамну повезаност, да би им се олакшао приступ у анализи мањих и већих целина, као и сложенијих облика, неопходно је обратити пажњу на редослед и флексибилност у излагању градива појединих методских јединица.
Полазак од реченице и периода, као елемента музичког облика, а тек потом изучавање њихових структуралних односно тематских елемената – двотакта и мотива, предлаже се зато што су ученицима реченица и период најближе и најлакше обухватне формалне целине, познате било кроз свирање музичке литературе, или кроз рад на хармонији, чији се задаци углавном и постављају као реченице и периодичне целине, почев од учења каденце и по- лукаденце. Пожељно је, међутим, да се посебна пажња посвети управо микроструктури облика, јер њено темељно разумевање и аналитичко упознавање има пресудан значај за даље успешно сналажење и у сложенијим формалним целинама.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
СОНАТНИ РОНДО	Могућна одступања од правилног облика Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
СОНАТНИ ЦИКЛУС КЛАСИЧАРА	Поредак и број ставова, међусобни контрасти, типични облици појединих ставова у циклусу. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.		
СЛОЖЕНИЈИ ОБЛИЦИ СОНАТНОГ ОБЛИКА ПОСЛЕ КЛАСИЦИЗМА	Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
РАЗВОЈ СОНАТНОГ ЦИКЛУСА У РОМАНТИЗМУ	Развој сонатног циклуса у романтизму, почев од Бетовенових каснијих опуса. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.		
ПРИМЕНА СОНАТНОГ ЦИКЛУСА У РОМАНТИЗМУ	Примена сонатног циклуса у камерним и орк. композицијама. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу.
ОБЛИК КОНЦЕРТА	Његов историјски развој. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.		
ОСТАЛИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ	Увертира, фантазија, рапсодија, балада и сл.); прогр.музика – симф. поема. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера	
ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО СЦЕНСКИ ОБЛИЦИ	Специфичности вокалних облика; Соло песма. Хорска песма. Речитатив и арија. Опера и музичка драма. Балет. Ораторијум, кантата, пасија. Миса и реквијем, литургија и опело. Упознавање форме музичког облика. Усавршавање способности за анализу форме музичког облика.		
Корелација	Теорија музике - лествице, интервали, акорди. Историја музике – стилови и композиције Солфеђо-лествице, интервали, алтеровани тонови, алтеровани акорди, дијатонска, хроматска и енхармонска модулација. Хармонија, Контрапункт		
Захтеви:	У оба разреда треба предвидети израду по једног писменог задатка у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа. Писмени испит: а) израда једног одсека трогласног мотета на дати текст. б) израда експозиције трогласне фуге на задату тему, са тоналним одговором, без великог међустава; Усмени испит: а) два питања из пређеног градива; б) анализа једног мотета - у основним потезима. (III разред)		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:КОНТРАПУНКТ

Предмет:	**КОНТРАПУНКТ**	**Разред:**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Сагледавање историјског развоја контрапункта, оспособљавање рада на вокалном и инструменталном контрапункту, као и упознавање са барокном инструменталном полифонијом. Да би се карактер ренесансне полифоније приближио ученицима, неопходно је на почетку (уз методску јединицу „основи вокалног контрапункта") користити звучне илустрације – преслушати одломак мисе и бар један мотет Палестрине. Преслушавање одговарајуће литературе ваља спроводити и касније, нарочито приликом обраде третмана текста, вишегласног става и вокалних полифоних облика (мотет). Истом циљу допринеће и певање задатака израђених на часу, што је необично важно и за развој полифоног слуха.			
Задаци наставе предмета:	Развијање способности: за сагледавањем историјског развоја контрапункта; за рад на вокалном контрапункту; разликовање врста имитације; развијање способности рада на инструменталном контрапункту; изучавање тоналног плана фуге; развијање способности рада на барокној инструмнеталној полифонији			

Начин остваривања програма предмета:

Применом метода опажања хармонских боја, затим практичног везивања акорада, метод звучног оживљавања строгог хармонског става, као и метод историјске анализе (анализом тоналног и хармонског плана и слушањем одговарајућих примера из музичке литературе) ученицима се омогућава савладавање акордских веза, потом опажања промена тоналних центара, као и препознавање различитих хармонских стилова.
Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	Упознавање стилских карактеристика вокалног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Активно учествује при излагању новог градива и изради задатака на часу. Ученик практично примењује знања.
ДВОГЛАСНИ КОНТРАПУНКТ ВОКАЛНОГ СТИЛА	Основни циљ учења је да ученик схвати начин како да гради музички ток водећи паралелно две мелодијске линије. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.		
ИМИТАЦИЈА	Циљ учења је да ученик схвати и потом примени технику компоновања. Упознавање стилских карактеристика вокалног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Ученик запажа разлику између двогласа и трогласа, упоређује и примењује стечено знање како би успео да оствари успех у изради трогласног става.
ТЕКСТ У ВОКАЛНОМ КОНТРАПУНКТУ	Циљ учења је да ученик схвати и потом примени технику компоновања. Упознавање стилских карактеристика вокалног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.		
ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	Циљ учења је да ученик разуме, да схвати начин вођења истовремено три мелодијске линије и да уочи везу са двогласним ставом. Упознавање стилских карактеристика вокалног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак.активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,
ВОКАЛНИ ПОЛИФОНИ ОБЛИЦИ	Циљ учења је да ученик научи да препознаје дела вокалне ренесансне музике и да научи начин израде и технике вокалне полифоније.		
Корелација	Корелација са предметом Историја музике. Корелација са предметом Солфеђо, где ученици певају и уче да меморишу двогласе.		

Захтеви:	У оба разреда треба предвидети израду по једног писменог задатка у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.	**Испит:**	На крају године (теоретски одсек): - израда првог одсека трогласног мотета са текстом; - анализа мотета - два питања из пређеног градива

Стандарди:

Предмет:	КОНТРАПУНКТ	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Сагледавање историјског развоја контрапункта, оспособљавање рада на вокалном и инструменталном контрапункту, као и упознавање са барокном инструменталном полифонијом. Да би се карактер ренесансне полифоније приближио ученицима, неопходно је на почетку (уз методску јединицу „основи вокалног контрапункта") користити звучне илустрације – преслушати одломак мисе и бар један мотет Палестрине. Преслушавање одговарајуће литературе ваља спроводити и касније, нарочито приликом обраде третмана текста, вишегласног става и вокалних полифоних облика (мотет). Истом циљу допринеће и певање задатака израђених на часу, што је необично важно и за развој полифоног слуха.			
Задаци наставе предмета:	Развијање способности: за сагледавањем историјског развоја контрапункта; за рад на вокалном контрапункту; разликовање врста имитације; развијање способности рада на инструменталном контрапункту; изучавање тоналног плана фуге; развијање способности рада на барокној инструмнеталној полифонији			

Начин остваривања програма предмета:

Применом метода опажања хармонских боја, затим практичног везивања акорада, метод звучног оживљавања строгог хармонског става, као и метод историјске анализе (анализом тоналног и хармонског плана и слушањем одговарајућих примера из музичке литературе) ученицима се омогућава савладавање акордских веза, потом опажања промена тоналних центара, као и препознавање различитих хармонских стилова.
Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
ОСНОВИ ИНСТРУМЕНТАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	Упознавање стилских карактеристика инструменталног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Активно учествује при излагању новог градива и изради задатака на часу. Ученик практично примењује знања.
ДВОГЛАСНИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	Основни циљ учења је да ученик схвати начин како да гради инстриментални музички ток водећи паралелно две мелодијске линије. Упознавање стилских карактеристика инструменталног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.		
ДВОГЛАСНА ИНВЕНЦИЈА	Циљ учења је да ученик схвати имитациони поступак и начин изградње облика и потом примени технику компоновања. Упознавање стилских карактеристика инструменталног контрапункта. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Ученик запажа разлику између двогласа и трогласа, упоређује и примењује стечено знање како би успео да оствари успех у изради трогласног става.
ВИШЕГЛАСНИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ СТАВ	Циљ учења је да ученик разуме, да схвати начин вођења истовремено три мелодијске линије, да градиво повеже са претходним градивом из двогласа. Усавршавање способности за израду задатака и анализу примера из литературе.		
ФУГА	Циљ учења је да ученик научи да препознаје дела барокне полифоније, да се оспособи да компонује у барокном полифоном стилу.	Усменим методама (методом разговора): дијалошка и усмено излагање – фронтални и групни начини рада. Метода практичних радова. Начини провере: 1. Усмена провера 2. Писмена провера 3. Писмени задатак	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, самопроцењује напредак.активно приступа при излагању новог градива и изради задатака на часу,
ОБЛИЦИ БАРОКНЕ ИНСТРУМЕНТАЛНЕ ПОЛИФОНИЈЕ	Циљ учења је да ученик научи да препознаје дела барокне полифоније, да се оспособи да компонује у барокном полифоном стилу.		
Корелација	Корелација са предметом Историја музике, Музички облици и Хармонија.		
Захтеви:	У оба разреда треба предвидети израду по једног писменог задатка у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.	**Испит:**	На крају године (теоретски одсек): - израда експозиције фуге - анализа фуге - два питања из пређеног градива

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Предмет:	**Историја музике са упознавањем музичке литературе**	**Разред:**	**II**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Оспособљавање ученика за разликовање различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу. Подстицање ученика да успоставе везу са осталим музичким предметима. Развој и усавршавање на познавању музичке литературе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на аналаитички приступ слушању/упознавању музичке литературе. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, визуелним и аудитивним средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по историјско-стилским целинама у циљу стицања што ширег општемузичког образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире стручним предметима (историја књижевности, историја, историја уметности). Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена звучним, тј. слушним примерима, док највећи ствараоци морају бити и слушно и аналитички обрађени. У ту сврху треба увек бирати најпопуларнија дела, деци доступна и једноставна за памћење. Неопходно је што више ученике ангажовати приликом слушања музике, користећи партитуре, ноте, ликовне или филмске, видео прилоге. Изучавајући најзначајније појаве и ствараоце ученици треба да се служе свом расположивом литературом. Самим тим метода рада не треба да буде искључиво вербална и наративна, већ дијалошка, на основу прочитаног а и слушаног. Такође је пожељно да се користе различити тестови, за одређене стваралачке области или ликове, за упоређивање различитих области, стилова или жанрова. Овим предметом потребно је развити љубав према музици, интересовање за посету концерата, активно слушање музике преко различитих средстава. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
МУЗИЧКА КУЛТУРА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА И СТАРОГ ВЕКА (7)	Музичка култура првобитне заједнице и народа Истока. Музика старе Грчке и Рима. Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика музичке културе преткласног друштва и старог века. -Оспособљавање за разликовање музичких особености периода преткласног друштва и старог векау односу на сачуване изворе. -Корелација са другим предметима -Развој музичке меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних музичких примера.	Наставна грађа систематизована је по наведеним историјско-стилским целинама тако да се током поступака реализације наставне теме стекне што шире општемузичко образовање сваког од ученика , кроз повезивање са осталим стручним предметима (музички облици, контрапункт, хармонија), као и шире стручним предметима (историја уметности, историја књижевности, историја). Свака обимнија наставна јединица у оквиру неке од ових наставних тема треба бити пропраћена звучним примерима, познатијим или карактеристичним музичким делима који су доступнији и једноставнији за меморисање. Подразумева се корелација са општом историјом уметности и историјом књижевности. - Препоручује се коришћење видео снимака и снимака телевизијских емисија и уколико је могуће посета фестивалима савремене музике, концертима. - Начини провере остварености задатих циљева треба да је разноврстан: наративно, дијалошко или у виду расправе, кроз активно учешће ученика приликом слушања музике током њихове обраде, провера музичке меорије ученика кроз препознавање обрађених музичких примера, прављење табела, ученичких презентација и семинарских радова.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања...
МУЗИЧКА КУЛТУРА СРЕДЊЕГ ВЕКА (8)	Грегоријански корал. Византијска музика. Вишегласје од IX до XIV века Световна средњовековна музика, теорија и нотација. Звучне и нотне ислустрације. Двогласни контрапункт вокалног стила -Оспособљавање за разликовање музичких особености периода преткласног друштва и старог векау односу на сачуване изворе. -Корелација са другим предметима -Развој музичке меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних музичких примера.		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања...
МУЗИКА РЕНЕСАНСЕ (20)	Стилске карактеристике ренесансе, Arsnova у Француској и Италији Ренесанса у фламанским земљама. Протестантски корал. Француска музика зреле ренесансе. Римска школа. Палестрина, Ласо. Венецијанска школа. Енглески вирџиналисти. Звучне и нотне илустрације -Оспособљавање за разликовање музичких особености периода преткласног друштва и старог векау односу на сачуване изворе. -Корелација са другим предметима -Развој музичке меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних музичких примера.		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања...
Корелација	Корелација са предметима Историја с историјом културе и цивилизације, Српски језик, Солфеђо, Муз. облици, Муз. инструменти		
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.		

Стандарди:

Предмет:	Историја музике са упознавањем музичке литературе	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Оспособљавање ученика за разликовање различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу. Подстицање ученика да успоставе везу са осталим музичким предметима. Развој и усавршавање на познавању музичке литературе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на аналаитички приступ слушању/упознавању музичке литературе. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, визуелним и аудитивним средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по историјско-стилским целинама у циљу стицања што ширег општемузичког образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире стручним предметима (историја књижевности, историја, историја уметности). Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена звучним, тј. слушним примерима, док највећи ствараоци морају бити и слушно и аналитички обрађени. У ту сврху треба увек бирати најпопуларнија дела, деци доступна и једноставна за памћење. Неопходно је што више ученике ангажовати приликом слушања музике, користећи партитуре, ноте, ликовне или филмске, видео прилоге. Изучавајући најзначајније појаве и ствараоце ученици треба да се служе свом расположивом литературом. Самим тим метода рада не треба да буде искључиво вербална и наративна, већ дијалошка, на основу прочитаног а и слушаног. Такође је пожељно да се користе различити тестови, за одређене стваралачке области или ликове, за упоређивање различитих области, стилова или жанрова. Овим предметом потребно је развити љубав према музици, интересовање за посету концерата, активно слушање музике преко различитих средстава. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
БАРОК **(30)**	Стилске карактеристике барока. Настанак опере. Фирентинска камерата Монтеверди. Опера у Венецији и Напуљу. Француска лирска трагедија и Лили. Немачка и енглеска опера XVIIвека Духовна музика барока. Инструментална музика XVII и XVIII века Фрескобалди, Букстехуде, Корели, Вивалди. Ј. С. Бах и Г. Ф. Хендл. На прелазу између барока и класике: Тартини, Купрен, Д. Скарлати. Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера	Облици и методе рада: -вербално монолошки метод -вербално-дијалошки метод -комбиновани метод -одлазак на концерте и опере -анализа нотних, аудио и видео примера Наставна грађа систематизована је по наведеним историјско-стилским целинама тако да се током поступака реализације наставне теме стекне што шире општемузичко образовање сваког од ученика , кроз повезивање са осталим стручним предметима. Свака обимнија наставна јединица у оквиру неке од ових наставних тема треба бити пропраћена звучним примерима, познатијим или карактеристичним музичким делима који су доступнији и једноставнији за меморисање. - Препоручује се коришћење видео снимака и снимака телевизијских емисија и уколико је могуће посета фестивалима савремене музике, концертима. - Начин провере остварености задатих циљева треба да је разноврстан: наративно, дијалошко или у виду расправе, кроз активно учешће ученика приликом слушања музике током њихове обраде, провера музичке меорије ученика кроз препознавање обрађених музичких примера, прављење табела, ученичких презентација и семинарских радова.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
ПРЕТКЛАСИКА И КЛАСИКА **(36)**	Стилске карактеристике преткласике. Опера сериа XVIII века у Италији, Француској - Ж. Ф. Рамо. Опера буфо и опера комик, балад опера и зингшпил. Перголези, Гретри. Глукова реформа опере. Манхајмска, бечка и берлинска школа. Стилске карактеристике класике. Музичка класика: Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
РОМАНТИЗАМ I **(39)**	Стилске карактеристике романтизма. Рани романтизам: Шуберт, Менделсон, Шуман, Шопен. Програмска музика. Берлиоз, Лист. Ранoромантична опера у Италији, Француској и Немачкој. Росини, Белини, Доницети, Мајербера и Вебер. Вагнер, Верди, веристи, француска опера у другој половини XIX века. Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
Корелација	Подразумева се корелација са општом историјом уметности и историјом књижевности, са предметима Историја с историјом културе и цивилизације, Српски језик, Солфеђо, Муз. облици, Муз. инструменти, Контрапункт, Хармонија			
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.			

Стандарди:

Предмет:	Историја музике са упознавањем музичке литературе	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Оспособљавање ученика за разликовање различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу. Подстицање ученика да успоставе везу са осталим музичким предметима. Развој и усавршавање на познавању музичке литературе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Програм предмета реализује се кроз групну наставу (највише две групе), путем теоријских предавања и практичног дела који се односи на аналаитички приступ слушању/упознавању музичке литературе. Настава се одвија у учионици опремљеној текстуалним, визуелним и аудитивним средствима која подржавају овакав облик наставе. Наставна грађа систематизована је по историјско-стилским целинама у циљу стицања што ширег општемузичког образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире стручним предметима (историја књижевности, историја, историја уметности). Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена звучним, тј. слушним примерима, док највећи ствараоци морају бити и слушно и аналитички обрађени. У ту сврху треба увек бирати најпопуларнија дела, деци доступна и једноставна за памћење. Неопходно је што више ученике ангажовати приликом слушања музике, користећи партитуре, ноте, ликовне или филмске, видео прилоге. Изучавајући најзначајније појаве и ствараоце ученици треба да се служе свом расположивом литературом: J. Andreis: Historija muzike I, II, III; Роксанда Пејовић: Историја музике I, II; Соња Маринковић: Историја музике ; Б. Радовић: Мала историја музике Самим тим метода рада не треба да буде искључиво вербална и наративна, већ дијалошка, на основу прочитаног а и слушаног. Такође је пожељно да се користе различити тестови, за одређене стваралачке области или ликове, за упоређивање различ. области, стилова или жанрова. Овим предметом потребно је развити љубав према музици, интересовање за посету концерата, активно слушање музике преко различитих средстава. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
РОМАНТИЗАМ II (36)	Немачка инструментална музика друге половине XIX века: Брамс, Брукнер, Малер, Штраус, француска инструм. музика друге половине XIX века –Франк. Националне школе у XIX веку. Руска нац.а. Глинка, Петорица и Чајковски. Чешка нац. школа - Сметана, Дворжак. Шпанска, норвешка и финска музика – Де Фаља, Григ, Сибелијус. Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера	Облици и методе рада: -вербално монолошки метод -вербално-дијалошки метод -комбиновани метод -одлазак на концерте и опере -анализа нотних, аудио и видео примера Наставна грађа систематизована је по наведеним историјско-стилским целинама тако да се током поступака реализације наставне теме стекне што шире општемузичко образовање сваког од ученика , кроз повезивање са осталим стручним предметима. Свака обимнија наставна јединица у оквиру неке од ових наставних тема треба бити пропраћена звучним примерима, познатијим или карактеристичним музичким делима који су доступнији и једноставнији за меморисање. - Препоручује се коришћење видео снимака и снимака телевизијских емисија и уколико је могуће посета фестивалима савремене музике, концертима. - Начин провере остварености задатих циљева треба да је разноврстан: наративно, дијалошко или у виду расправе, кроз активно учешће ученика приликом слушања музике током њихове обраде, провера музичке меорије ученика кроз препознавање обрађених музичких примера, прављење табела, ученичких презентација и семинарских радова.	Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
ИМПРЕСИОНИЗАМ (8)	Стилске одлике импресионизма. Дебиси, Равел, Скрјабин. Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
СТИЛСКЕ ОДЛИКЕ МУЗИКЕ XX ВЕКА (22)	Експресионизам, извори и главни представници:Шенберг, Берг и Веберн. Националне школе у музици XX века. Стравински, Барток, Јаначек. Неокласицизам у европској музици XX века. Шесторица у Француској. Хиндемит, Прокофјев, Шостакович. Стилска стремљења у музици друге половине XX века (од 1945. до данас). Унапређивање општег образовања сваког ученика кроз упознавање крактеристика стилских епоха и и музичких праваца као део развојно-историјског тока мишљења. - Оспособљавање за разликовање муз. особености епохе у односу на врем. дистанцу. -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички. - Корелација са другим предметима - Развој муз. меморије кроз аналитичку обраду што већег броја популарних муз. примера		Учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...
Корелација	Подразумева се корелација са општом историјом уметности и историјом књижевности, са предметима Историја с историјом културе и цивилизације, Српски језик, Солфеђо, Муз. облици, Муз. инструменти, Контрапункт, Хармонија			
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.			

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Предмет:	**ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА**	**Разред:**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Упознавање ученика са развојем етномузикологије, развијење способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; развијање способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану			
Задаци наставе предмета:	Рад на упознавању ученика са развојем етномузикологије, рад на развијењу способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; рад на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; рад на развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану			

Начин остваривања програма предмета:

Водећи рачуна о структури градива из етномузикологије, која у многоме за ученике представља потпуно нови предмет, важно је максимално приближити материју ученицима. Припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања литературе (старијих издања, али и нових публикација), избора адекватне дискографије, израде powerpoint презентације. Посебно је важно обучити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традиционлне музике у данашње време.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
УВОД У ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈУ (7)	- Откриће фонографа и цент-система и развој етномузикологије у свету и код нас - Упознавање ученика са развојем српске музичке традиције и традиционалном музиком балканских народа (у кратким цртама), истичући период открића фонографа - 19. век.	Комбиновани метод - (монолошки и групни рад који се односи на практични део наставе - слушање и анализирање музичких примера). С обзиром на то да је овај предмет у многоме за ученике нов предмет од важности је материју на креативан начин приближити ученицима. - Важно је оспособити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видиво употребе традиционалне музике у данашње време. Начини провере остварености циљева су: дијалог и дискусија, анализа одабраних музичких примера, краће провере у виду тестова.	Активно приступа при излагању новог градива.
ДЕФИНИЦИЈА ФОЛКЛОРА (10)	- појам фолклор и музички фолклор - подела према акустичним изворима: вокална, инструментална и вокално- инструментална музика - остале научне дисциплине: органологија и етнокореологија - учење и развијање способности код ученика за правилном употребом различитих термина унутар ове наставне теме.		Активно приступа при излагању новог градива.
ВОКАЛНА МУЗИКА (10)	Циљ је да се са ученицима ради, како на самој теорији вокалне праксе, тако и на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне традиције. - Упознавање са појмом народна песма и класификација традиционалних песама. - Појам `глас` у српском традиционалном певању и црквеном појању. - Упознавање са традиционалним певањем старије и новије сеоске традиције (певање `на глас` и певање `на бас`).		Активно приступа при излагању новог градива.
ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА (8)	Упознати ученике са појмом народни инструмент, али и са инструменталном традицијом народа Балкана. - Развијање способности за уочавање и разликовање народних инструментима у складу са прихваћеном општом класификацијом народних инструмената. - Развијање способности за уочавање визуелних и звучних карактеристика аерофоних инструмената у складу са њиховом поделом. – општа класификација народ. музичких инструмената Е. Хорнбостела и К. Сакса - народни инструмент - аерофони инструменти		Активно приступа при излагању новог градива.
Корелација	Етнологија – појам фолклор. Етнокореологија – народне игре. Српски језик и књижевност – народна песма.		
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.		

Стандарди:

Предмет:	ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Анализа текста и музичких морфолошких компоненти традиционалне песме и упознавање ученика са вокалном, инструменталном и вокално-инструменталном традицијом балканских народа.			
Задаци наставе предмета:	Рад на упознавању ученика са развојем етномузикологије, рад на развијењу способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; рад на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; рад на развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану			

Начин остваривања програма предмета:

Водећи рачуна о структури градива из етномузикологије, која у многоме за ученике представља потпуно нови предмет, важно је максимално приближити материју ученицима. Припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања литературе (старијих издања, али и нових публикација), избора адекватне дискографије, израде powerpoint презентације. Посебно је важно обучити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традиционлне музике у данашње време.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
АНАЛИЗА МЕЛОПОЕТСКИХ ОБЛИКА (5)	Упознавање ученика са морфолошким компонентама традиционалне песме кроз примере наше вокалне традиције.	Комбиновани метод рада (монолошки, групни и индивидуални рад), са акцентом на вежбама одн. конкретној анализи мелопоетских облика и слушању и анализирању музичких примера. Поступци у реализацији наставних тема треба да буду остварени кроз читав спектар активности: од детаљног проучавања литературе (старијих издања и осталих доступних публикација новијег датума), кроз избор адекватне аудиографије и евентуално израде powerpoint презентације. - Важно је оспособити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видива употребе традиционалне музике у данашње време. - Начини провере остварености циљева су: дијалог и дискусија, анализа одабраних музичких примера, краће провере у виду тестова.	Активно приступа при излагању новог градива.
НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ идиофони, мембранофони кордофони **(3)**	- Развијање способности за уочавање и разликовање народних инструментима у складу са прихваћеном општом класификацијом народних инструмената. - Развијање способности за уочавање визуелних и звучних карактеристика инструмената у складу са њиховом поделом.		Активно приступа при излагању новог градива.
ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ (10)	Упознавање ученика са инструменталним ансамблима кроз делимично понављање прошлогодишњег градива – музички инструменти. - Развијање способности за уочавање и разликовање инструменталних ансамбала у складу са прихваћеном општом класификацијом. - Развијање способности за уочавање звучних карактеристика одабраних инструменталних ансамбала.		Активно приступа при излагању новог градива.
ОРГАНОЛОГИЈА - ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНА ТРАДИЦИЈА – ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ (5)	Акценат се ставља и на обучавање ученика да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традицоналне музике у данашње време. - Певање уз гусле, градски фолклор и новокомпонована музика - Развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и вокално-инструменталне традиције на овим просторима.		Активно приступа при излагању новог градива.
КАРАКТЕРИСТИКЕ НАРОДНОГ ПЕВАЊА БАЛКАНСКИХ НАРОДА (11)	Упознавање ученика са нашом вокалном традицијом и народним певањем на Балкану. (Црна Гора, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Бугарска, Грчка, Албанија, Македонија). Циљ је да се са ученицима ради, како на самој теорији вокалне праксе, тако и на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне традиције сваког народа.		Активно приступа при излагању новог градива.
Корелација	Српски језик и књижевност – стих у народном певању, епска зтадиција. Музички облици – облик, каденце. Теорија музике – тонски низови. Историја – историја балканских народа.		
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

Предмет:	**НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ**	**Разред:**	**IV**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**33**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - класична музика / Музички извођач - традиционална музика / Музички сарадник - теоретичар			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Подстицање корелације са осталим музичким предметима, развој на познавању стваралаштва истакнутих композитора сваке епохе, развој и усавршавање по питању познавања музичке литературе			
Задаци наставе предмета:	Рад на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску дистанцу, рад на подстицању корелације међу осталим музичким предметима, унапређивање знања о стваралаштву истакнутих композитора стилских периода и њиховим музичким остварењима			

Начин остваривања програма предмета:

Обиман програм неопходно је реализовати уз звучне примере, које бира наставник међу понуђеним из Наставног плана и програма. Сва расположива литература треба да послужи и да се користи, како би мањи део часа представљао изношење биографских и др. информација, а већи „озвучење" материје. Потребно је студиозније и дуже задржавање на делима највећих стваралаца која треба обрадити кроз анализу и приказ целокупног рада; нпр Мокрањац: Руковети или Коњовић: музичке драме. Подразумева се корелација са општом историјом музике, историјом уметности и историјом књижевности. Уколико је могуће, користити видео снимке и друге врсте презентације савремене музике (телевизијске емисије), посете фестивалима савремене музике, концертима.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
ИЗВОРИ И КОРЕНИ СРПСКЕ МУЗИКЕ (2) **-Почеци музике код Словена** **-Српска средњевековна музика** **-Турски период (XV-XVII в.)**	Упознавање ученика са развојем наше националне музике, од досељавања Словена на балканско полуострво до 18. века.	- Наставна грађа систематизована је по наведеним историјско-стилским целинама тако да се током поступака реализације наставне теме стекне што шире општемузичко образовање сваког од ученика , кроз повезивање са осталим стручним предметима (музички облици, контрапункт, хармонија), као и шире стручним предметима (историја уметности, историја књижевности, историја). Свака обимнија наставна јединица у оквиру неке од ових наставних тема неопходно је да буде реализована уз звучне примере, при чему наставник има могућност да поред Планом и програмом предложених композиција изврши свој додатни избор. - Подразумева се корелација са општом историјом музике, историјом уметности и историјом књижевности. - Препоручује се коришћење видео снимака и снимака телевизијских емисија и уколико је могуће посета фестивалима савремене музике, концертима. - Начини провере остварености задатих циљева треба да је разноврстан: наративно, дијалошко или у виду расправе, кроз активно учешће ученика приликом слушања музике током њихове обраде, провера музичке меорије ученика кроз препознавање обрађених музичких примера, прављење табела, ученичких презентација и семинарских радова.	Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива.
ПОЧЕЦИ ГРАЂАНСКЕ МУЗИКЕ – XVIII в. (1)	Упознавање ученика са перидом у којем се наша музичка традиција сусреће са европским рационализ. и утицајима руско-украјинске црквене традиције. Оспособљавање за разликовање музичких особености овог стилског периода у односу на временску дистанцу -Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички		
РОМАНТИЗАМ У СРПСКИМ ЗЕМЉАМА (1) **-Музика у Милошевој Србији** **-Претходници К. Станковића** **-К. Станковић и почеци романтизма .** **-Даворин Јенко и чешки музичари у Србији 19. Века**	Унапређивање општег образовања сваког појединачног ученика кроз упознавање карактеристика овог стилског периода као део развојно-историјскиог тока мишљења -Упознавање са стваралаштвом најзначајнијих представника међу композиторима: слушно и аналитички (кроз хармонска средства, музички облик и жанр) -Развој музичке меморије кроз аналитичког обраду што већег броја музичких примера		
ЈОСИФ МАРИНКОВИЋ (5)	Упознавање са радом и стваралаштвом овог истакнутог композитора.		
СТЕВАН МОКРАЊАЦ (4)	Упознавање ученика са композиторским радом (стилским и жанровским одликама) Ст.Ст. Мокрањца.		Активно учествује у групном раду, дискутује, пита, чита, сагледава партитуру, упознаје аудио и видео издања, анализира дела...практично примењује стечена знања, активно приступа при излагању новог градива.
ВОЈВОЂАНСКИ МУЗИЧАРИ ПЕРИОДА РОМАНТИКЕ (4)	Упознавање са радом и стваралаштвом војвођанских музичара, ал са детаљним освртом на рад композитора Исидора Бајића.		
СРПСКА МУЗИКА НА ПРЕЛАЗУ У XX ВЕК (2)	Унапређивање општег образовања сваког појединачног ученика кроз упознавање карактеристика стилских епоха и музичких праваца као део развојно-историјскиог тока мишљења -Оспособљавање за разликовање музичких особености сваког стилског периода -Упознавање са стваралаштвом композитора тзв. београдске школе, истаћи њихов значајан помак у жанровском погледу.		
МУЗИКА XX ВЕКА: (14) **-Први модерни правци XX в.** **-Настављачи националног смера** **-Прашка група** **-Тенденције у српској музици после II светског рата**	Упознавање ученика са развојем наше уметничке музике у 20. веку, ал са акцентом на заоставштину композитора ове епохе. Упознавање са стваралаштвом композитора/представника епохе: слушно и аналитички		
Корелација	Историја музике са упознавањем музичке литературе. Историја са историјом културе и цивилизације.		
Захтеви:	Начин проверавања градива треба да буде разноврстан – поред наративног, до дијалошке методе, система тестирања, до семинарских радова који би поједину материју продубили са више аспеката – аналитичког, историјског и сл.		

Стандарди:

ЗАЈЕДНИЧКИ-СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ:

- Музички извођач - класичне музике
- Музички извођач - традиционалне музике

Ред.бр.	Назив предмета	разреди							
		1		2		3		4	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
2	Упоредни клавир (А и Б програм)	1	35	1	35	1	35	1	33
Укупно:		3	105	3	105	3	105	3	99

Напомена: Упоредни клавир немају клавиристи на ВИ одсеку, али зато имају корепетицију

ПРЕДМЕТ:СОЛФЕЂО

Предмет:	**СОЛФЕЂО**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички извођач традиционалне музике			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа ОМШ у функцији схватања, перцепције и рецепције музике. Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). Ученици су подељени у групе, настава се одвија у специјализованим учионицама, ученици активно учествују у раду-индивидуално и групно, настава је теоријска, практична, вежбе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА	Обнављање тоналитета до четири предзнака - дијатоника, мутације и модулације; дијатонске модулације на доминанту или паралелу - почетни тоналитет до два предзнака; - двогласно певање; - дијатоника; - певање српских народних песама. - Разумевање садржаја музике, развој музикалности, угледног певања и прецизног извођења	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ	-Опажање основних тонова, групе тонова и двозвука у тоналитету; - опажање хроматских тонова у обиму кварте: а1 - де2 и е1 - а1 - и њихово именовање абецедом, без певања; - хармонске везе: главни ступњеви, строго везивање акорада; - опажање и интонирање штимова до четири предзнака - Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста - Рад на опажању хармонских функција	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ	- Ритмичко и равномерно читање - инсерти из литературе. - Ритм. фигуре и врсте такта: утврђивање фигура четвороделне поделе са паузама и лигатурама и супротстављање пунктираног ритма и триоле; - деоба тродела у ритмовима троделне поделе јединице; - обнављање народних ритмова. - Рад на прецизном ритмичком извођењу - корелација са инструманталном наставом	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ	- мелодијски и ритмички диктати из градива (усмено и писмено) - Разумевање садржаја музике и тачно записивање - Рад на опажању, памћењу и разумевању музичког текста	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	Захтеви: Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат до два предзнака. Мелодијска етида до два предзнака – дијатоника и мутација. Јун – смотра Опажање мелодијских мотива у тоналитету мелодијске вежбе Мелодијска етида са модулацијом у паралелни и доминантни тоналитет. Парлато, према плану и програму.	**Испит:**	Усмени диктат - према мелодијској етиди; Мелодијска етида; Ритмичка етида

Стандарди:

Предмет:	СОЛФЕЂО	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	групни
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички извођач традиционалне музике			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа ОМШ у функцији схватања, перцепције и рецепције музике. Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). Ученици су подељени у групе, настава се одвија у специјализованим учионицама, ученици активно учествују у раду-индивидуално и групно, настава је теоријска, практична, вежбе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА	Дијатоника: преглед тоналитета до седам предзнака; поставка алтерација - тоналитети до два предзнака; - дијатонске модулације првог квинтног сродства и мутације; -певање српских народних песама; -упознавање модуса- информативно - певање лествице и каденце. - Разумевање садржаја музике, развој музикалности, угледног певања и прецизног извођења	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ	Опажање и интонирање штимова и двозвука у тоналитету; - опажање дијатонских и хроматских тонова - де1 - де2 ; - хармонске везе: троглас, строге хармонске везе, главни ступњеви и акорди на II и VII тоналитети до четири предзнака;- Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста - Рад на опажању хармонских функција	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ	Равномерно и ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних вежби; -утврђивање деобе тродела, обрада дуоле и осмоделна подела ритмичке јединице; -промене врсте такта - према примерима из литературе. - Рад на прецизном ритмичком извођењу - корелација са инструманталном наставом	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ	Записивање појединачних и групе тонова и двозвука у тоналитету; једногласни мелодијско-ритмички диктати из градива млодике; записивање српских народних песама. - Разумевање садржаја музике и тачно записивање - Рад на опажању, памћењу и разумевању музичког текста	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат у тоналитетима са пет и шест предзнака – дијатоника. Мелодијска етида са скретницама и пролазницама, и модулацијом у тоналитете првог квинтног сродства. Јун – испит, према захтевима плана и програма.	**Испит:**	Усмени диктат - према мелодијској етиди; Мелодијска етида; Ритмичка етида

Стандарди:

Предмет:	**СОЛФЕЂО**	**Разред:**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички извођач традиционалне музике			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа ОМШ у функцији схватања, перцепције и рецепције музике. Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). Ученици су подељени у групе, настава се одвија у специјализованим учионицама, ученици активно учествују у раду-индивидуално и групно, настава је теоријска, практична, вежбе.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
МЕЛОДИКА	Алтерације: скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком; - поставка алт-кључа и примери из литературе у алт-кључу; - модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности са већим мелодијско-ритмичким захтевима, као и у удаљене тоналитете; - једногласне и двогласне српске народне песме; - вишегласни примери из литературе. - Разумевање садржаја музике, развој музикалности, угледног певања и прецизног извођења	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ	Опажање модуса; -систематизација штимова; -хармонске везе: дијатонске модулације - Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста - Рад на опажању хармонских функција	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ	Равномерно читање у алт-кључу; - ритмичко читање - промене метра и ритмичких врста; - полиметрија: 3:2, 2:3, 4:3 и 3:4. - Рад на прецизном ритмичком извођењу - корелација са инструманталном наставом	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ	Ритмички диктати у оквиру градива из ритма; -мелодијски диктати: алтерације и модулације. - Разумевање садржаја музике и тачно записивање - Рад на опажању, памћењу и разумевању музичког текста	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат, дијатоника са стабилним алтерацијама. Мелодијска етида са модулацијом у друго квинтно сродство, до четири предзнака са стабилним алтерацијама. Јун – смотра Једногласни мелодијски диктат са стабилним алтерацијама и модулацијом у тоналитете првог или другог квинтног сродства. Двогласни мелодијски хомофони диктат – дијатоника. Мелодијска етида и парлато према захтевима плана и програма.	**Испит:**	Једногласни писмени диктат - модулације или алтерације; Двогласни писмени диктат - хомофони двоглас, дијатоника; Ритмичко читање са листа - из годишњег градива; Певање мелодијског примера са листа.

Стандарди:

Предмет:	**СОЛФЕЂО**	**Разред:**	**IV**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**66**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички извођач традиционалне музике			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа ОМШ у функцији схватања, перцепције и рецепције музике. Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе.			
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности разумевања музичког садржаја. Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста. Рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе. Рад на унапређивању корелације и интеракције са садржајем рада теорије музике.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). Ученици су подељени у групе, настава се одвија у специјализованим учионицама, ученици активно учествују у раду-индивидуално и групно, настава је теоријска, практична, вежбе.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
МЕЛОДИКА	Лабилне алтерације - елипсе и вантоналне доминанте; - модулације - двогласно и трогласно певање; - једногласне и двогласне народне песме са променом метра или са хармонским променама. - Разумевање садржаја музике, развој музикалности, угледног певања и прецизног извођења	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ	Опажање модуса и мотива са модалним елементима; -опажање и интонирање хармонских веза - мутације и модулације. - Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста - Рад на опажању хармонских функција	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ	- Тенор-кључ - равномерно и ритмичко читање; - неправилне ритмичке групе - утврђивање градива III разреда и обрада квинтоле и септоле; - ритмичко читање инструктивних примера и инсерата из литературе.	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ	Једогласни диктати - према градиву из мелодике; - двогласни диктати - дијатоника и модулације; - ритмички диктати - према градиву из ритма; - записивање народних песама са текстом. - Разумевање садржаја музике и тачно записивање - Рад на опажању, памћењу и разумевању музичког текста	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом теоријом музике, као и осталим музичким предметима		

Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат у тоналитете другог квинтног сродства са стабилним и лабилним алтерацијама. Двогласни мелодијски хомофони диктат са скретницама и пролазницама. Мај – испит према захтевима плана и програма. Захтев који се поставља вокално-инструменталним извођачима конципиран је тако да омогућава ученицима продужавање школовања на свим одсецима факултетске наставе, што, уосталом, потврђују и испитни захтеви у IV разреду и захтеви за проверу испуњености услова на факултетима у нашој земљи	**Испит:**	Једногласни диктат - модулативни пример или пример са алтерацијом; Записивање двогласног хомофоног примера, дијатоника и хроматске промене; Записивање српске народне песме са текстом; Ритмичко читање са листа; Певање примера са листа из градива мелодике.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:УПОРЕДНИ КЛАВИР

(изузев за соло певање)

Предмет:	УПОРЕДНИ КЛАВИР	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	35	35	33	индивидуални
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике / Музички извођач традиционалне музике						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање. Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава. Рад на изградњи, развоју и унапређивању извођачке технике, радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима.						
Задаци наставе предмета:	Рад на усавршавању извођачке технике; Рад на усавршавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене главног предмета који ученик учи.						

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз индивидуални рад и практичну наставу уз теоретска тумачења и упутства.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Лествице	C, G, D,A, E,H,F – dur; Упознавање клавијатуре; Подметање палца; Кординација руку; Симултано свирање трозвука	Развој и унапређивање извођачке технике	Развој и унапређивање извођачке технике	Развој и унапређивање извођачке технике	-Настава се реализује кроз индивидуалан рад. Она је практична уз теоретска тумачења и упутства. - Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика и његове психофизичке способности. -Планира индив. програм за сваког ученика. - Предложена литература је само основа не искључује из рада остала слична дела	-Ученик активно приступа при упознавању са новим делом. -Практично примењује стечена знања. -Активно учествује у раду. -Самопроцењује напредак -Запажа, упоређује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са др.областима, ослања се на претходно искуство
Етиде	Артикулација и упознавање са основним техничким елементима	Даљи развој ефикасности свирачког апарата у виртуозним композицијама;	Даље усавршавање могућности извођачког апарата;	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева		
Велика форма		Увод у цикличну форму и стил свирања класичних композиција;		Упознавање са стилом свирања класичних сонатина;		
Композиције полифоног стила			Упознавање са најлакшим композицијама барокног стила;	Даљи рад на слушању двогласа и трогласа;		
Композиције по слободном избору		Развијање музичке слободе и фантазије	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука;			

Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	I разред: смотра у току другог полугодишта. III разред: смотра у току другог полугодишта. IV разред: смотра у току другог полугодишта.	**Испит:**	II разред: (у јуну месецу) према захтевима плана и програма.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ: УПОРЕДНИ КЛАВИР

(за соло певање)

Предмет:	УПОРЕДНИ КЛАВИР	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	35	35	33	индивидуални
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике – соло певач						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање. Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава. Рад на изградњи, развоју и унапређивању извођачке технике, радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима.						
Задаци наставе предмета:	Рад на усавршавању извођачке технике; Рад на усавршавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене главног предмета који ученик учи.						

Начин остваривања програма предмета:

Настава се реализује кроз индивидуални рад и практичну наставу уз теоретска тумачења и упутства.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Лествице	Дурске и молске скале са трозвуцима, паралелно кроз две октаве.	Дурске и молске скале са трозвуцима-четворогласно ,паралелно кроз две октаве.Свирање каденци.	Дурске и молске скале у триолама кроз три октаве са трозвуцима-четворогласно. Доминантни и умањени четворозвуци ,мало разлагање кроз 2 октаве.	Дурске и молске скале кроз четири октаве;Велико разлагање трозвука кроз две октаве	-Настава се реализује кроз индивидуалан рад. Она је практична уз теоретска тумачења и упутства. - Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика и његове психофизичке способности. -Планира индив. програм за сваког ученика. - Предложена литература је само основа не искључује из рада остала слична дела	-Ученик активно приступа при упознавању са новим делом. -Практично примењује стечена знања. -Активно учествује у раду. -Самопроцењује напредак -Запажа, упоређује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са др.областима, ослања се на претходно искуство
Етиде	Даље усавршавање могућности извођачког апарата;	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева;	Интензивни рад на даљем развоју могућности свирачког апарата кроз савлађивање свих врста техничких проблема;	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева;		
Композиције полифоног стила	Упознавање са најлакшим композицијама барокног стила;	Даљи рад на слушању двогласа и трогласа;	Даљи рад на овладавању полифоних композиција;	Даљи рад на слушању двогласа и трогласа;		
Сонатине	Упознавање са стилом свирања класичних сонатина;	Упознавање са стилом свирања класичних Сонатина;	Упознавање са стилом свирања класичних сонатина;	Даље упознавање са стилом свирања класичних Сонатина;		
Композиције по слободном избору	Развијање музичке слободе и фантазије	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука;	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука;	Рад на делима из различитих епоха ,рад на пратњи вокалне деонице соло-песме или вокализе		

Корелација	Солфеђо, теорија музике, музички облици, историја музике, хармонија, контрапункт, соло певање, камерна музика идр.		
Захтеви:	I разред: смотра у току другог полугодишта. III разред: смотра у току другог полугодишта. IV разред: смотра у току другог полугодишта.	**Испит:**	II разред: (у јуну месецу) према захтевима плана и програма.

Стандарди:

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ:

1) МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ – ИНСТРУМЕНТАЛИСТА И СОЛО ПЕВАЧ

ЗАЈЕДНИЧКИ-СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ:

I - IV РАЗРЕД: Етномузикологија, Корепетиција, Камерна музика, Читање с листа, Оркестар

Ред.бр.	Назив предмета	разреди							
		1		2		3		4	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	Етномузикологија	/	/	/	/	2	70	2	66
2	Корепетиција – само за клавириste	1	35	1	35	1	35	1	33
3	Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66
4	Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33
5	Оркестар	2	70	2	70	2	70	2	66
Укупно:		5	175	5	175	8	280	8	264

ПРЕДМЕТ: КОРЕПЕТИЦИЈА ЗА КЛАВИРИСТЕ

Предмет:	**КОРЕПЕТИЦИЈА ЗА КЛАВИРИСТЕ**	**Разред:**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**35**	**35**	**33**	**група од 2 уч.**
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике - КЛАВИРИСТА						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Циљ предмета је оспособити ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задати нотни тект поштујући све задате параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...). Затим, рад на усавршавању способности анализе текста и развијање способности да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе. Важно је да уз помоћ наставе корепетиције ученик буде оспособљен за успешну сарадњу са другим инструменталистом (певачом)						
Задаци наставе предмета:	Оспособљавање ученика да после краће визуелне анализе успешно прочита нотни текст и све задате параметре; Оспособљавање ученика за успешну сарадњу са другим инструменталистом.						

Начин остваривања програма предмета:

Овладавања вештином брзог и течног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу. Упознавање са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом. Како су могућности и вежбање и свирање индивидуална ствар, треба и корепетицију посматрати на тај начин. Нормално је да се програм овог предмета за једног ученика прилагођава, пре свега, његовом инструменталном нивоу, а затим његовој спретности, знању, брзини савлађивања задатака.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Инструмен-тални и музички развој	Развијање ученика са циљем овладавања вештине брзог и течног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу Упознавања са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом. Ученик стиче способност да са лакоћом уочава, разуме и прецизно интерпретира ритмички, мелодијски и хармонски садржај дела, као и музичку форму и историјски контекст у којем је дело настало. Развија потребу за разумевањем нотног текста до нивоа да примена знања и вештина које стиче у оквиру других предмета (солфеђо, хармонија, теорија, контрапункт, историја...) постаје рутина. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.				Развијање ученика сациљем овладавања вештине брзог и течног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу Упознавања са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом.	Активно учествује у раду кроз свирање и учествовање у дискусији, практично примењује знања стечена у оквиру овог предмета и предмета са којима је корепетиција у корелацији, изграђује способност за самопроцену напретка. Запажа, упоређује, примењује, повезује знања са другим областима. Дискутује и активно приступа савладавању музичког израза на часу.
Инструмен-тална и вокална литература	Упознавање са литературом за различите инструменте, односно вокалном литературом. Потребно је обрадити најмање 30 дела различитог карактера и облика за различите инструменте: Комади и кончертина за виолину (виолу) Комади за виолончело Комади за контрабас Комади за флауту Комади за кларинет Комади за саксофон Комади за трубу Комади за тромбон Комади за хорну Вокална литература				- Практичан рад - Рад са текстом - Индивидуални рад сваког ученика	
Корелација	Главни предмет – инструмент, камерна музика					
Захтеви:	За корепетицију у току године треба обрадити и увежбати неколико дела различитог карактера и облика, за различите инструменте, и то: најмање 30 у I разреду, 25 у II разреду, 15 у III и 10 у IV разреду. Сваки ученик је обавезан да два пута годишње – или по једанпут у полугођу – наступи на интерном или јавном часу као корепетитор					

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:КАМЕРНА МУЗИКА

Предмет:	КАМЕРНА МУЗИКА	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1-2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	35	70	66	група од 3-8 уч.
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Усавршавање способности за заједничким музицирањем, неговање и међусобно усклађивање интонације. Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад.						
Задаци наставе предмета:	Рад на унапређивању способности усаглашавања индивидуалног са групним музицирањем. Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе гр.музицирања.						

Начин остваривања програма предмета:

Предмет камерна музика је у тесној вези са предметима корепетиција и читање с листа па све то треба имати у виду приликом планирања програма како би се остварила корелација са наведеним дисциплинама које са овим предметима чине заједништво.

Обука на часовима подразумева упутство за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено разрешавање, док пракса треба да пружи могућност провере колико, шта и како је урађено, као и докле се стигло. Како су и могућности свирања и вежбања индивидуална ствар и камерну музику треба посматрати на тај начин, без обзира колико је ученика у групи на часу. Нормално је да се програм за једног ученика – док се ученик води кроз предмет камерна музика – прилагођава његовом инструменталном нивоу, његовој спретности, знању и брзини савладавања задатака.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Инструментални и музички развој	Усавршавање способности за заједничким узицирањем. Неговање и међусобно усклађивање интонације Познавање и слушање других гласова у ансамблу. Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад.				Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем.Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања. Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима.	Активно учествује у раду кроз свирање и учествовање у дискусији, практично примењује знања стечена у оквиру овог предмета и предмета са којима је читање с листа у корелацији, изграђује способност за самопроцену напретка. Запажа, упоређује, примењује, повезује знања са другим областима. Дискутује и активно приступа савладавању музичког израза на часу.
Техничке вежбе	Прецизно интонирање и прилагођивање јачине и боје тона осталим члановима ансамбла.				Демонстративна метода, рад у пару и у групама, усклађивање интонације и боје тона у односу на сродни и несродни инструмент.	
Развој аналитичности у приступу нотном тексту	Ученик стиче способност да са лакоћом уочава, разуме и прецизно интерпретира ритмички, мелодијски и хармонски садржај дела, као и музичку форму и историјски контекст у којем је дело настало. Развија потребу за разумевањем нотног текста до нивоа да примена знања и вештина које стиче у оквиру других предмета (солфеђо, хармонија, теорија, контрапункт, историја...) постаје рутина. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.				Систематично изграђивање потребе ученика за разумевањем нотног текста постиже се кроз излагање, демострацију, илустрацију и стимулацију дијалога и дискусије на часу и задавање домаћих задатака кроз које се стичу потребне навике. Поступно усложњавање задатака кроз примену адекватних уџбеника. Задавање примера за импровизацију, хармонизацију, транспозицију. Групни рад, предвиђен наставним планом и програмом од велике је помоћи као додатни начин стимулисања ученика јер утиче на развој позитивне компетативности.	
Развој музичког израза у приступу нотном тексту	Развијање и даљи рад на усавршавању вештине музичког начина размишљања. Сагледавање узрочно-последичних веза између мелодијског, ритмичког и хармонског садржаја дела, као и форме и стила са музичким изразом који је садржајем и стилском припадношћу дела условљен. Надоградња навике редовног слушања уметнички вредне музике (концерти,семинари,разни медији).				Постепено формирање јасних звучних представа код ученика и развијање способности да без претходног увежбавања оствари музички садржајну и стилки адекватну интерпретацију нотног текста адекватног нивоа сложености. Са тим циљем користе се методе излагања, демонстрације, илустрације и дијалога.	
Обједињавање аналитичности и музичког израза у приступу нотном тексту	Оспособљавање ученика за даље школовање и проф. делатност кроз овладавање техником „прима виста“ (тј. вештином читања с листа). Развијање афинитета према анализи музичког текста (хармонској, структуралној), хармонизацији, импровизацији и транспозицији. Оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова кроз разумевање не само форме и садржаја дела већ и историјског контекста у којем је настало.				Систематично овладавање техником „прима виста“ (тј. вештином читања с листа) и савладавање креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и аналитичких компоненти код ученика.Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових способности.	
Интерпретација композиција различитих жанрова	Усавршавање ученика за групно музицирање као и за сарадњу између учесника у интерпретацији одређене композиције, како у музичком, тако и у техничком смислу (интонација, боја и сл.). Интерпретација композиције и сарадња у изради артикулације, динамике и сл. Упознавање са различитим стилским епохама кроз рад на одређеној композицији.				Активно укључивање ученика у рад на часу као и рад по групама, дијалошка метода. Начин провере: Свирање деониоца посебно и у групама. Јавни наступи.	
Корелација	Солфеђо, теорија музике, музички облици, историја музике, хармонија, контрапункт, соло певање, камерна музика идр.					
Захтеви:	**I разред**: Ученик је обавезан да у сваком полугодишта има бар један јавни наступ. Једна смотра годишње (мај). Изводе се две композиције које су према захтевима плана и програма. **IV разред**: Ученик је обавезан да у сваком полугодишту наступи у кам. саставу, на јавном часу или концерту. Једна смотра у априлу. Изводе се две композиције које су према захтевима плана и програма.				**Испит:**	**II и III разред:** Ученик је обавезан да у сваком полугодишта има бар један јавни наступ. Годишњи испит се састоји од две композиције различитог карактера.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Предмет:	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	1 час недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	35	35	33	група од 2 уч.
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Савладавање вештине брзог и течног читања нотног текста, развој ученика на оспособљавању за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом. Рад на оспособљавању ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задани нотни тект поштујући све задане параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...).						
Задаци наставе предмета:	Оспособљавање ученика за анализу текста и развијење способности да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе. Развијање општег познавања музичке литературе. Настава предмета читање с листа обухвата и упознавање оркестарске-хорске литературе.						

Начин остваривања програма предмета:

Предмет читање с листа повезан је са главним предметом, предметом камерна музика и предметом оркестар шта и треба имати у виду приликом остваривања плана и програма. Несумњиво је да је овај предмет повезан и са другим музичким дисциплинама: солфеђо, теорија музике, хармонија, контрапункт, музички облици и историје музике. Наставу изводити индивидуално или у паровима како би ефекат обуке био што је могуће већи. Настава подразумева упутства за вежбање, указивање на одређену проблематику са којом се срећемо у музичкој литератури и, свакако, како је решити и превазићи. Пракса треба да омогући ученику његов несметан рад над композицијама код куће, на часу, на репетицијама оркестра и камерних ансамбала. Кроз четири године обуке на овом предмету техника „прима виста" треба да буде рутинска и уобичајена ствар као саставни и неодвојиви део културе ученика са средњим образовањем.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Развој аналитичности у приступу нотном тексту	Ученик стиче способност да са лакоћом уочава, разуме и прецизно интерпретира ритмички, мелодијски и хармонски садржај дела, као и музичку форму и историјски контекст у којем је дело настало. Развија потребу за разумевањем нотног текста до нивоа да примена знања и вештина које стиче у оквиру других предмета (солфеђо, хармонија, теорија, контрапункт, историја...) постаје рутина. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.				Систематично изграђивање потребе ученика за разумевањем нотног текста постиже се кроз излагање, демострацију, илустрацију и стимулацију дијалога и дискусије на часу и задавање домаћих задатака кроз које се стичу потребне навике. Поступно усложњавање задатака кроз примену адекватних уџбеника. Задавање примера за импровизацију, хармонизацију, транспозицију. Групни рад, предвиђен наставним планом и програмом од велике је помоћи као додатни начин стимулисања ученика јер утиче на развој позитивне компетативности.	Активно учествује у раду кроз свирање и учествовање у дискусији, практично примењује знања стечена у оквиру овог предмета и предмета са којима је читање с листа у корелацији, изграђује способност за самопроцену напретка. Запажа, упоређује, примењује, повезује знања са другим областима. Дискутује и активно приступа савладавању музичког израза на часу.
Развој музичког израза у приступу нотном тексту	Развијање и даљи рад на усавршавању вештине музичког начина размишљања. Сагледавање узрочно-последичних веза између мелодијског, ритмичког и хармонског садржаја дела, као и форме и стила са музичким изразом који је садржајем и стилском припадношћу дела условљен. Надоградња навике редовног слушања уметнички вредне музике (концерти,семинари,разни медији).				Постепено формирање јасних звучних представа код ученика и развијање способности да без претходног увежбавања оствари музички садржајну и стилки адекватну интерпретацију нотног текста адекватног нивоа сложености. Са тим циљем користе се методе излагања, демонстрације, илустрације и дијалога.	
Обједињавање аналитичности и музичког израза у приступу нотном тексту	Оспособљавање ученика за даље школовање и професионалну делатност кроз овладавање техником „прима виста“ (тј. вештином читања с листа). Развијање афинитета према анализи музичког текста (хармонској, структуралној), хармонизацији, импровизацији и транспозицији. Оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова кроз разумевање не само форме и садржаја дела већ и историјског контекста у којем је настало. Развијање смисла за заједничко музицирање кроз заједничко читање четвороручних примера.				Систематично овладавање техником „прима виста“ (тј. вештином читања с листа) и савладавање креативних захтева у складу са принципом јединства развоја музичких и аналитичких компоненти код ученика.Прилагођавање програма за сваког ученика, водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових способности.	
Инструментална и вокална литература	Упознавање са литературом за различите инструменте, у зависности од главног предмета: Музика барока и претклasике (полифона дела, кончерта, свите...) Циклична дела (сонате, концерти...)				- Практичан рад - Рад са текстом - Индивидуални рад сваког ученика	
Оркестарско-хорска литература	Упознавање са литературом за оркестар и улогом различитих инструмената у оркестру, односно гласова у вокалној литератури : Оркестарске студије (симфоније, увертире, опере...) Транскрипције одговарајућих дела по избору наставниика				- Практичан рад - Рад са текстом - Индивидуални рад сваког ученика	
Корелација	Главни предмет, клавир, теорија музике, солфеђо, хармонија, контрапункт, музички облици, историја музике, историја културе са историјом цивилизације и групно музицирање(камерна музика и корепетиција)					
Захтеви:	**I - IV разред:** Две смотре годишње – прва смотра у првом полугодишту (децембар), а друга у мају.					

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ОРКЕСТАР

Предмет:	ОРКЕСТАР	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	70	70	66	групни
Образовни профил:	Музички извођач класичне музике						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Припремање ученика за професионалну делатност, развијање способности за рад у ансамблу и заједничко музицирање, оспособљавање ученика за даље школовање и перманентно усавршавање.						
Задаци наставе предмета:	Развијање способности ученика за групно музицирање. Усавршавање способности да се индивидуално извођење подреди потребама групног. Усавршавање способности за усаглашавањем интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања. На часовима оркестра ученици развијају перцепцију слушања осталих чланова и жељу за радом у групном музицирању.						

Начин остваривања програма предмета:

У циљу увећања мотивисаности ученика за заједничко, односно оркестарског музицирање, а самим тим и подизања квалитета наставе оркестра, пракса је укључивање бивших ученика школе у рад оркестра, чиме се употпуњује састав оркестра и пружа могућност ученицима да, кроз извођење сложенијих оркестарских композиција и композиција за симфонијски оркестар, стекну потребно искуство за даљи професионални развој. Такође, у истом циљу, неговаће се сарадња са другим, школским, односно, омладинским оркестрима из земље и иностранства, настава у оквиру оркестарских кампова и концертне активности.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР Лакша дела Тежа дела Вивалди; Концерти; Кончерта гроса	ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ Једна или више полифоних композиција – транскрипција. Уочавање и праћење теме кроз гласове, рад на одговарајућој артикулацији, упознавање са различитим стиловима музике и начином и смислом разноврсног музицирања. КОМАДИ Комади по слободном избору или циклична композиција: (свита, сонатина и сл.) Обрада виртуознијих композиција, рад на темпу и ритмичком усаглашавању. Развијање и неговање способности слушања своје и осталих деоница у циљу логичног уобличавања целокупне тонске слике.				Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем.Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања. Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима. Начин провере остварености циљева: Јавни наступи, учествовање на такмичењима	Активно учествује у раду кроз свирање и учествовање у дискусији, практично примењује знања стечена у оквиру овог предмета и предмета са којима је читање с листа у корелацији, изграђује способност за самопроцену напретка. Запажа, упоређује, примењује, повезује знања са другим областима. Дискутује и активно приступа савладавању музичког израза на часу.
ДУВАЧКИ ОРКЕСТАР Лакша дела Тежа дела Транскрипције	Прецизно интонирање и прилагођивање јачине и боје тона осталим члановима ансамбла. Усавршавање способности за заједничким узицирањем. Неговање и међусобно усклађивање интонације Познавање и слушање других гласова у ансамблу. Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад.				Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем.Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања. Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима. Начин провере остварености циљева: Јавни наступи, учествовање на такмичењима	
ОРКЕСТАР ХАРМОНИКА Лакша дела Обраде Транскрипције	ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ Једна или више полифоних композиција – транскрипција. Уочавање и праћење теме кроз гласове, рад на одговарајућој артикулацији, упознавање са различитим стиловима музике и начином и смислом разноврсног музицирања. КОМАДИ Комади по слободном избору или циклична композиција: (свита, сонатина и сл.) Обрада виртуознијих композиција, рад на темпу и ритмичком усаглашавању. Развијање и неговање способности слушања своје и осталих деоница у циљу логичног уобличавања целокупне тонске слике.				Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем.Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања. Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима. Начин провере остварености циљева: Јавни наступи, учествовање на такмичењима	
Корелација	Главни предмет – инструмент, читање с листа, камерна музика, страни језици, историја уметности, историја музике, контрапункт, хармонија					
Захтеви:	Највећи број ученика који се из редова средње школе определи за професионално бављење музиком свира у оркестрима, стога значај часова оркестра мора бити јасан не само диригенту и ученицима већ и њиховим професорима главног предмета. Професор може да оцењује и квалитет свирања у току године. За овакву врсту провере је најпрецизније свирање композиције у квартету, квинтету итд. у зависности од састава оркестра					

Стандарди:

ГЛАВНИ ПРЕДМЕТ (ИНСТРУМЕНТ ИЛИ СОЛО ПЕВАЊЕ)

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

ВИОЛИНА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	25	25	17	16
Етиде	25	25	17	16
Комади	23	23	16	16
Концерти	23	23	17	15
Сонатни облик	0	0	16	16
Ј.С.Бах	0	0	13	12
Техничке вежве	3	3	3	2
Испитни програм	6	6	6	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

ВИОЛА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	17	17	17	16
Етиде	17	17	17	16
Комади	16	16	16	15
Концерти	17	17	17	16
Сонатни облик	16	16	16	15
Ј.С.Бах	13	13	13	12
Техничке вежве	3	3	3	3
Испитни програм	6	6	6	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

ВИОЛОНЧЕЛО

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	17	17	17	16
Етиде	17	17	17	16
Комади	16	16	16	15
Концерти	17	17	17	16
Сонатни облик	16	16	16	15
Ј.С.Бах	13	13	13	12
Техничке вежве	3	3	3	3
Испитни програм	6	6	6	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

КОНТРАБАС

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	15	15	15	13
Литература	15	15	15	13
Школе	15	15	15	13
Етиде	15	15	15	15
Сонате/Свите	15	15	15	15
Концерти	15	15	15	15
Комади	15	15	15	15
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Циљеви и задаци:

Садржај програма у настави гудачких инструмената обезбеђује наставак и надградњу едукације ученика у његовом оспособљавању за укључење у професионалну делатност а такође и за даљи наставак школовања. На часовима се подразумева перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха; развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза; развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања и развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање; развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења

Циљ главног предмета је припремање ученика за професионалну делатност, као и проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Затим, усавршавање меморије и музичког слуха, неговање културе извођачких покрета., упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља и оспособљавање за даље школовање и усавршавање, као и оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

Нарочито треба обратити пажњу на развој технике десне руке, развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања. Посебно радити на култивисању тона (интонација, дупли тонови, контрола динамике, нијансирање) и меморије, као и на развоју основних одлика стилских епоха. Рад на развијању радне дисциплине изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.

Начин остваривања програма:

Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке способности, и да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Он планира и индивидуални програм за сваког ученика водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности. Програми обухватају различита стилска раздобља и обезбеђују могућност систематичног и поступног савладавања инструментално-извођачких и креативних захтева, у складу са приципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика.

Посебан део у настави су припреме ученика за такмичења. Она могу бити веома корисна као подстицај у раду, као мотив за већи број одговорних јавних наступа.

Захтеви:

I разред:

Две смотре годишње (новембар и март):
- прва смотра (смотра скала) - обратити пажњу на неговање културе извођачких покрета;
- друга смотра (смотра етида) - обратити пажњу на тачно извођење пасажа и интонације.

Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишнњег испита се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера,од којих је једна Кројцерова(од броја 5), концерт (I или II и III став) или цела соната и једно дело мале форме.

Испитни програм се изводи напамет.

II разред:

Две смотре годишње (новембар и март) .
- прва смотра (смотра скала) - обратити пажњу на неговање културе извођачких покрета;
- друга смотра (смотра етида)- обратити пажњу на тачно извођење пасажа и интонације.

Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера,од којих је једна Кројцерова (од броја 10), концерта (I или II и III став) или целе сонате и једног дела мале форме.

Испитни програм се изводи напамет.

III разред:

Две смотре годишње (новембар и март).
-прва смотра (смотра скала) - обратити пажњу на неговање културе извођачких покрета -лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих потеза;
-друга смотра (смотра етида) - обратити пажњу на тачно извођење пасажа и интонације у двозвуцима.

Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, од којих је једна Кројцерова у двозвуцима, концерт (I или II и III став) или цела соната и једна дело мале форме.

Испитни програм се изводи напамет.

IV разред:

Две смотре годишње (новембар и март) .
- прва смотра (смотра скала) - обратити пажњу на неговање културе извођачких покрета -лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих потеза;
- друга смотра (смотра етида) - обратити пажњу на тачно извођење пасажа и интонације у двозвуцима.

Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита се састоји од две етиде различитог карактера, целог концерта, виртуозног комада и једног дела домаћег аутора.

Испитни програм се изводи напамет.

ГИТАРА

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	17	17	17	16
Етиде	17	17	17	16
Комади	16	16	16	15
Концерти	17	17	17	16
Сонатни облик	16	16	16	15
Ј.С.Бах	13	13	13	12
Техничке вежве	3	3	3	3
Испитни програм	6	6	6	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

Циљеви и задаци:

Перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха. Развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза. Развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања. Развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање. Развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења. Припремање ученика за професионалну делатност и подстицање и развијање способности за концертну делатност.

На часовима гитаре ученици треба да прошире знања о музици за гитару и лауту кроз разне епохе. Такође, потребно је да развију професионални приступ изучавању и раду на музичким делима и оспособе се за самостални рад на композицији и самостално креирање итерпретације. Задаци наставника су да помогну ученицима у развијању техничких способности кроз рад на скалама, акордима и специфичним техничким вежбама, затим да упознају ученике са значајним делима, композиторима и извођачима користећи доступне снимке, и да их усмере према професионалној делатности.

Начин остваривања програма:

При избору композиција, нарочито у I разреду који је у извесном смислу спона основне и средње школе, треба се руководити идејом афирмисања правилног функционисања свирачког апарата, тј. стварањем чврсте психофизичке везе између ученика, инструмента и музике. Програм, поготово у почетку I разреда, не треба да садржи тешке композиције већ тежина мора бити у захтевима који се ученику постављају – нпр. тонска лепота и изражајност, фразирање, темпо, динамика, нијансирање боја, агогика. Оваквим континуираним приступом учврстиће се код ученика критички однос према захтевима музичког текста, а то је важан корак у правцу његовог осамостаљења.

При постављању или обради композиција из програма наставник је дужан да, бар у неколико реченица, упозна ученика са композитором и са временом и стилом у којем је дело настало. Различити видови анимације ученика учиниће интерпретацију маштовитијом, убедљивијом и разноврснијом. О избору композиција одлучује наставник не заборављајући да етиде и техничке вежбе морају покрити све аспекте технике, а да остале композиције треба да су што различитије и по времену настанка (стил) и по карактеру.

Захтеви:

I разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: једна скала са вежбама и каденцом, две етиде, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

II разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу, две етиде, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

III разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу, две етиде, два става Баха, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

IV разред:

програм завршног испита: једна концертна етида, први став сонате, два става Баха, Композиција домаћег аутора, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

КЛАВИР

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице и акорди	15	15	15	14
Етиде	26	26	26	22
Техника свирања клавира	2	2	2	2
Велика форма	25	25	25	24
Полифоне композиције	17	17	17	16
Комади	17	17	17	18
Испитни програм	3	3	3	3
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Циљеви и задаци:

Развој активности унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених ученковим индивидуалним способностима (свирањем хармонско-мелодијских образаца по слуху и импровизовањем на задату каденцу). Развој технике свесног меморисања (учењем, само из нота, без употребе инструмента, кратких, релативно једноставних композиција, по извођачким тешкоћама лако доступних ученику четвртог разреда основне школе). Изградња музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике (повременим дискусијама о уметничком садржају и вредности извођених композиција и задавањем ученику домаћих задатака везаних за ову тематику). Развој ученикове способности интегралног извођења музичког дела (редовним преслушавањем ученковог свирања у целини).

Начин остваривања програма:

Постизање ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама с проблематиком позиционих и ванпозиционих фигурација, арпеђа, удвојених тонова, акорада, трилера, тремола, репетиција и скокова. Проширивање знања из области музичке теорије и рад на повезивању тог знања са извођачком праксом (путем детаљне структуралне анализе свих извођених композиција). Постизање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама. Рад на развијању унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених ученковим индивидуалним способностима. Унапређивање извођачке вештине "певања" на клавиру изучавањем композиција полифоне структуре (трогласних и лакших четворогласних) и композиција са романтичарском кантиленом. Усавршавање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама. Обогаћивање ученковог такмичарског искуства (за ученике који испољавају такмичарску амбицију и натпросечну извођачку способност).

Захтеви:

I разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У првом разреду средње музичке школе радити на: развоју свесног меморисања композиција; развијању вештине разумевања и извођења музичке фразе и целине композиције; развоју и постизању ефикасности извођачког апарата радом на техничким важбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; развоју ученикове способности интегралног извођења музичког дела.

II разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У другом разреду средње музичке школе радити на: унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и на даљем развоју вештине разумевања и извођења музичке фразе; постизању вештине извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег и спољашњег слуха, према индивидуалним способностима ученика; изградњи музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике.

III разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У трећем разреду средње музичке школе радити на: даљем унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и на даљем развоју вештине разумевања и извођења музичког дела; унапређивању ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; изградњи музичке фантазије и профилирању критеријума у области музичке естетике.

IV разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У четвртом разреду средње музичке школе радити на: унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и вештини разумевања и извођења музичког дела; даљем унапређивању ефикасности извођачког апарата радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; изградњи музичке фантазије и профилирању критеријума у области музичке естетике; проширивању знања из области музичке теорије и радити на учениковом самосталном повезивању и примењивању стеченог знања у извођачкој пракси; припремању ученика за даље школовање.

Врсте активности које ће се додатно остварити на одсеку одређене су индивидуалним способностима и интересовањем ученика.

ХАРМОНИКА

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	20	20	20	20
Полифоне композиције	17	17	17	15
Сонате	17	17	17	15
Оригиналне композиције	15	15	15	15
Композиције цикличног облика	17	17	17	15
Транскрипције	15	15	15	15
Испитни програм	4	4	4	4
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Циљеви и задаци**:**

Развој на усавршавању техничких и музичких елемената као нераздвојне целине. Развој на примени разних начина извођења артикулације, динамике и регистара у зависности од стила и карактера композиција. Подстицање извођачких способности ученика, развој музичког укуса и љубави према музичким остварењима разних праваца. Развој јединства музичког и техничког код ученика кроз упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина.

Начин остваривања програма:

На часовима хармонике ученици раде на усавршавању техничких и музичких елемената као нераздвојне целине, затим на усавршавању примене разних начина извођења артикулација, динамике и регистара у зависности од стила и карактера композиција, на подстицању извођачких способности ученика, као и на развијању музичког укуса и љубави према музичким остварењима разних праваца. Циљ наставе је усавршавање јединства музичког и техничког код ученика кроз упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина. Наставни програм за хармонику је већим делом оригинално конципиран на основу искустава стечених у раду и на основу одговарајућих резултата добијених у нашој земљи, а делимично оријентисан и према програмским захтевима за остале инструменте.

Лепота тона на сваком инструменту представља вредност, па стога и посебну пажњу треба посветити и неговању тона уз помоћ технике прстију и меха. Рад на техници меха треба ускладити према одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању. Постизање одређеног темпа левом и десном руком, кроз уједначен рад прстију у техничким вежбама и етидама, такође треба да служи квалитетнијем музичком доживљају. Употреба регистара треба да буде правилно постављена, у односу на поједине музичке и техничке захтеве. Упознавање и примена мелодијског баритон баса доприноси квалитетнијем и адекватнијем извођењу оригиналних и транскрибованих, посебно полифоних композиција, уз обавезно теоријско и практично познавање склопова и функција акордских стандард басова. Посебну пажњу треба обратити транскрибовању композиција које се, захваљујући примени поменутог мелодијског баса, односно проширеном обиму басова стране инструмента, могу изводити читањем из оригиналне литературе, као нпр, поједине Крамерове етиде, Скарлатијеве сонате, Бахове клавирске и оргуљске композиције и друго.

Захтеви:

I разред:

Кроз скале и етиде рад на усасвршавању технике. Извођење свих врста артикулације, динамике, коришћење регистара у левој и десној руци, коришћење и примена меха. Обучавање ученика на баритон басу у свим октавама (мелодијски бас), као и подстицање усавршавања стандард баса.

II разред:

Рад на подстицању извођачких способности ученика у зависности од стила и карактера композиције. Полифона композиција прилагођена индивидуалним способностима ученика, али унапређена у односу на предходне задатке из ранијих разреда. Такође, треба сагледати способности ученика и радити на мотивацији истрајаног рада, ради квалитетнијег музичког изражавања. Оригиналне композиције за хармонику доносе нове различите ознаке у нотама и техничке елементе које ученик треба да савлада.

III разред:

Лепота тона која се постиже уз помоћ технике прстију и меха, као стални задатак доноси потпунији музички доживљај. Рад на постизању одређеног темпа и уједначености леве и десне руке. Треба радити на стабилности меморије, метрике, ритма, квалитета тона, формирању критичког запажања и формирање самосталности у раду. Афирмација инструмента кроз сарадњу са различитим инструментима у камерним ансамблима.

IV разред:

Естетско и и интелектуално васпитање кроз музичку традицију нашег народа као и музичко наслеђе других народа треба да употпуни стечено знање током музичког школовања ученика. Постављена извођачка способност инструменталисте широког познавања разне литературе и неисцрпно истраживање вредности.

У току школске године обавезна је једна провера технике сваког ученика у децембру где се изводе скале са свим елементима за трећи разред средње музичке школе и две етиде са различитом техничком проблематиком.

У јуну испитни програм

I -III разред:

- две етиде

- једна полифона композиција

- једна циклична композиција

- једна композиција по избору.

IV разред:

- једна концертна етида

- једна полифона композиција

- једна циклична композиција

- две композиција по избору различитог карактера.

Испитни програм изводи се напамет.

ДРВЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ, САКСОФОН)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

ФЛАУТА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	12	12	12	10
Техничке вежбе	12	12	12	10
Етиде	17	17	17	15
Сонате	20	20	20	20
Концерти	20	20	20	20
Композиције за извођење	20	20	20	20
Испитни програм	4	4	4	4
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Обавезни минимум програма:
а) четири пута све скале по квинтном кругу (истоимени дур и мол);
б) на сваком часу најмање по једна тонска и техничка вежба, по избору наставника;
в) две збирке етида, односно четири етиде месечно;
г) две сонате;
д) четири комада;
ђ) два концерта.

У оквиру наставног плана и програма обухваћена је основа свирања на ПИКОЛО ФЛАУТИ, прилагођавање специфичној по- ставци усника на уснама, упознавање са свим тоновима из звучног обима инструмента, њихово изједначавање по боји, јачини и квалитету, као и стицање основних вештина у техници свирања пиколо флауте кроз свирање скала, техничких вежби, етида, композиција за извођење и лакших примера из оркестарске литературе.

КЛАРИНЕТ

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	25	25	25	16
Етиде	26	26	26	24
Концерти/Сонате	25	25	25	40
Композиције за извођење	25	25	25	16
Испитни програм	4	4	4	3
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Обавезни минимум програма
а) три комада;
б) к онцерт (Штамиц, Хофмајстер, К. М. Вебер, Крамарж, К. М. фон Вебер...)

У другом полугодишту IV разреда, када су ученици већ добро савладали проблеме на кларинету, упознају се са БАС КЛАРИНЕТОМ и његовим техничком могућностима. Техника дирки и усник су исти као и код кларинета, разлика је у величини и звуку - бас кларинет звучи за октаву ниже од кларинета.

САКСОФОН

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	25	25	25	16
Етиде	25	25	25	24
Композиције за извођење	25	25	25	16
Концерти/Сонате	26	26	26	40
Испитни програм	4	4	4	3
Годишњи фонд часова ПН	105	105	105	99

Циљеви и задаци:

Развој технике дисања и развој поставке функционалне и флексибилне амбажуре. Развој култивисања тонова и технике прстију. Оспособљавање ученика да основним одликама стилских епоха може да прилагоди сопствену индивидуалност. Усмеравање ученика ка солистичком, камерном и оркестарском извођењу.

Током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи, неопходно је обратити пажњу на све елементе које је потребно савладати како би се омогућио правилан развој ученика. Посебно је значајан континуиран рад на специфичностима дувачких инструмената као што су интонација, квалитет тона, изједначеност регистара, ударци језиком и контрола. У односу на узраст ученика, веома је битно одржавање и развој физичке кондиције ученика, односно проширивање његовог дисајног капацитета кроз одговарајуће физичке вежбе и вежбе за дисање.

Начин остваривања програма:

Наставник треба да изабере одговарајући програм према способностима и афинитету сваког ученика кроз који ће се најбоље развијати његова техника, музикалност, фразирање, начин мишљења и обликовање дела, и који ће му омогућити хармоничан развој. Поред тога, веома је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како дела из литературе, тако и етида, као и подстицање рада на импровизацији.

У праћењу развоја ученика, веома значајну улогу имају смотре, јавни наступи и такмичења. Препоручљиво је да школа организује смотру техникепо разредима на којој би требало да наступе сви ученици кроз сва четири разреда средње школе. Ученик који не покаже задовољавајући успех на смотри технике, требало би да је понови. У погледу јавних наступа, препоручује се да сваки ученик има најмање по два наступа у полугодишту.

У односу на способности ученика, његов рад и напредак, наставник може да определи ученика за учешће на неком од такмичења. Међутим, радећи на такмичарском програму, никако не би требало занемарити рад на основним елементима предвиђеним програмом за одговарајући разред, како не би дошло до стагнације ученика.

На свим јавним наступима, смотри и испиту треба тежити да се програм изводи напамет.

Захтеви:

У погледу јавних наступа, препоручује се да сваки ученик има најмање по два наступа у полугодишту.

I- IV разред:

Једна смотра годишње (децембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Годишњи испит се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, дела за извођење уз пратњу клавира. Програм се изводи напамет.

ЛИМЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ТРУБА, ТРОМБОН, ХОРНА)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

ТРУБА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	15	15	3	3
Етиде	25	25	32	30
Комади	16	16	32	30
Концерти	25	25	30	30
Сонатни облик	16	16		
Техника свирања трубе	4	4	4	
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

ТРОМБОН

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	24	24	15	14
Етиде	24	24	25	24
Комади	24	24	16	16
Концерти			25	24
Сонатни облик	25	25	16	15
Техника свирања тромбона/кључеви	4	4	4	
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

ХОРНА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	24	24	15	14
Етиде	24	24	25	24
Комади	24	24	16	16
Концерти			25	24
Сонатни облик	25	25	16	15
Техника свирања тромбона/кључеви	4	4	4	
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

Циљеви и задаци:

Ширење опсега, развој усавршавања свирања интервала, контрола тона у шеснаестинкама и секстолама, контрола квалитета тона код акцента у легату и код мартелата и контрола тона у *ppp* и *fff*. Развој на извођењу легато интервала до дуодециме.

Начин остваривања програма:

Током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи, неопходно је обратити пажњу на све елементекоје је потребно савладати како би се омогућио правилан развој ученика. Посебно је значајан континуиран рад на специфичностима дувачких инструмената као што су интонација, квалитет тона, изједначеност регистара, ударци језиком и контрола. У односу на узраст ученика, веома је битно одржавање и развој физичке кондиције ученика, односно проширивање његовог дисајног капацитета кроз одговарајуће физичке вежбе и вежбе за дисање.

Предложена литература за дувачке инструменте само је путоказ наставницима за сваки разред у смислу тежине и обима дела уз поступно повећавање захтева и не искључује могућност избора сличних дела других аутора. Наставник треба да изабере одговарајући програм према способностима и афинитету сваког ученика кроз који ће се најбоље развијати његова техника, музикалност, фразирање, начин мишљења и обликовање дела, и који ће му омогућити хармоничан развој. Поред тога, веома је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како дела из литературе, тако и етида, као и подстицање рада на импровизацији.

Захтеви:

Једна смотра годишње (децембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

У погледу јавних наступа, препоручује се да сваки ученик има најмање по два наступа у полугодишту.

Програм годишњег испита:

I разред:

- Једна дурска и једна молска скала;
- Једна етида са умереним техничким захтевима;
- Једна мелодијска етида;
- Једна композиција са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

II разред:

- Једна дурска и једна молска скала по програму;
- Две етиде различитог карактера;
- Комад са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

III разред:

- Једна дурска и једна молска скала са доминантним трозвуцима и умањеним четворозвуцима;
- Две етиде различитог карактера;
- Два оркестарска сола;
- Композиција са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

IV разред:

- Једна етида цикличног карактера;
- Концерт - најмање троставачни;
- Комад виртуозног карактера;
- Композиција југословенског или словенског аутора.

Једна од наведених композиција се изводи напамет.

УДАРАЉКЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

ДОБОШ

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Техничке вежбе	15	15	3	3
Етиде	25	25	32	30
Комади	16	16	32	30
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

КСИЛОФОН И МАРИМБА

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Лествице	24	24	15	14
Техничке вежбе	24	24	25	24
Етиде			25	24
Комади	25	25	16	15
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

ТИМПАНИ

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Техничке вежбе	24	24	15	14
Етиде	24	24	25	24
Комади	24	24	16	16
Испитни програм/припреме за јавне наступе	4	4	4	6
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

<u>Циљеви и задаци</u> (за све ударачке инструменте):

Развијање способности извођења на свим ударачким инструментима; Развијање техничких елемента потребне за овладавање инструментима; Развијање способности ученика ка разликовању музичких стилских одлика у различитим временским периодима; Развијање извођачке технике: музичка фраза, прецизно извођење сваке ритмичке фигуре; Развијање способности ученика да разликује и изводи различите карактере ритмичких токова и пулсације; Упознавање стилских праваца у музици; Развијање способности ученика да изводи разноврсни репертоар на удараљкама као солиста, камерни музичар и члан оркестра.

Рад на упознавању са историјским развојем удараљки од њиховог настанка преко њиховог развоја до данас; Рад на упознавању свих ударачких инструмената, њиховог склопа и употребе; Рад на упозновању извођачке технике; Рад на упознавању стилских праваца у музици; Рад на способности ученика да изводи разноврсни репертоар на удараљкама као солиста, камерни музичар и члан оркестра

Начин остваривања програма удараљки:

Наведене методолошке јединице обухватају све музичко-техничке захтеве који су као задатак неопходни да се савладају. У складу са овим начињен је и избор из светске литературе за УДАРАЉКЕ који укључује: школе, збирке техничких вежби и студија, етиде, комаде и композиције слободне форме. Дата литература најистакнутијих светских педагога и композитора за удараљке, настала је у различитим временским периодима, самим тим ученици могу да упознају стилске правце у музици.

Остављено је довољно простора и за индивидуално проширење ове литературе, о чему одлучује сваки наставник посебно уколико је поједини ученик савладао и превазишао оквире наведеног садржаја. У оваквим случајевима наставник се обавезно мора руководити музичко-техничким захтевима који одговарају програму разреда у коме је ученик као и његовој музичко-техничкој зрелости.

Мада су неке од поменутих композиција обраде за ударачке, углавном мелодијске инструменте, оне значајно доприносе делу програма који се бави познавањем одређених стилских праваца. Градиво је систематизовано према техничким и музичким захтевима и прилагођено је изучавању и савлађивању уз редован и континуиран рад.

Захтеви:

Обавезни минимум програма: а) све скале, техничке вежбе и акорде по програму;
б) по шест етиде за сваки инструмент;
в) по две композиције за извођење по инструменту.

Програм годишњег испита:

I , II и III разред:

Добош
1) Две етиде - једна може да буде соло комад;
2) Један комад уз пратњу клавира.

Тимпани
1) Једна соло етида;
2) Један комад уз пратњу клавира.

Вибрафон-ксилофон-маримба
1) Соло етида - избор инструмента;
2) Соло комад уз клавир - различит инструмент од соло етиде.

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за виврафон, ксилофон и маримбу напамет

IV разред:

Добош
1) Соло композиција;
2) Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта..

Тимпани
1) Соло композиција;
2) Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

Вибрафон-ксилофон-маримба
1) Две соло композиције;
2) Две композиције уз пратњу клавира (комад, свита, соната или концерт).

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за виврафон, ксилофон и маримбу напамет

СОЛО ПЕВАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Вокализе	34	31		
Стари мајстори	33	30	34	31
Песма	34	31	33	31
Арија из ораторијума, мисе или кантате		9	17	5
Оперска арија			17	22
Испитни програм	5	4	4	10
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

Циљеви и задаци:

Овладавање певачким апаратом и механизмом који учествује у формирању тона, техником дисања и правилним певачким ставом. Овладавање гласовном импостацијом што је услов за очување здравог гласа Рад на развијању опсега и покретљивости гласа кроз сложеније техничке вежбе и употребљавању даха у динамичком нијансирању мелодије. Развијање вишегласног (двогласног) певања, музицирањем у камерном ансамблу. Развијање камерног и хорског музицирања. Упознавање са различитим музичким стиловима и интерпретацијом. Рад на двогласним дуетима „ а капела“ (двогласни солфеђо, староградске песме, народне, руске...), клавирским дуима (ст. мајстори, песме...) и дуетима уз пратњу клавира.

Начин остваривања програма:

Предмет соло певање захтева врло посебан, специфичан приступ педагога сваком ученику обзиром на различитост по питању врсте гласа, личности, способности, заинтересованости и амбиције појединаца. Специфичност и тежина у остваривању овог програма је у томе што певач нема ни видљив ни опипљив инструмент на који може да пренесе своје звучне представе, он годинама прави инструмент од свог тела, развијајући осећај и везујући га за звук који производи.

Основа певачког инструмента јесте дах, и зато се пре тражења звука, почиње са вежбама за дисање уз правилно држање тела. На правилном дисању, постављању гласа, чистој интонацији, чврстом изговору сугласника, неговању фразе и интерпретацији треба инсистирати од почетка до краја школовања.

Техничке вежбе за поставку и развој гласа, вокализе које обрађују различите проблеме као и програм, треба усклађивати према способности и певачком узрасту ученика. У почетку вежбе су краће, мањег опсега, на вокалима који ученику најприродније звуче и у темпу у којем се најбоље осећа. Како се временом повећавају могућности ученика, тако је потребно додавати сложеније вежбе, са већим интервалима, трозвуке, четворозвуке, лествице, радити на легату, стакату и динамичком нијансирању у оквиру вежбе као фразе.

Тежити уједначавању вокала и регистара, не губећи при том на дикцији, напротив, инсистирати на апођираним сугласницима као носиоцима звука. Глас се не сме форсирати ни вештачки бојити да би се убрзао напредак, напротив, треба следити природу и олакшати емисију тона користећи искључиво снагу даха и природну резонанцу за добијање звука. Ниво техничке спремности и гласовне стабилности ученика проверити на јавном наступу водећи рачуна о сценском изразу као посебном таленту, па најбоље ученике усмерити ка даљем школовању и усавршавању.

Захтеви:

I разред:

Овладавање певачким апаратом и механизмом који учествује у прављењу тона.

- Овладавање техником дисања.
- Рад на изједначавању вокала, гласовној импостацији и чистој интонацији.
- Овладавање правилним певачким ставом.

Децембар – смотра, једна вокализа и један стари мајстор.
Јун - испит, према захтевима плана и програма.

II разред:

- Овладавање композицијама са текстом.
- Рад на дугим и изједначеним фразама.
- Упознавање са различитим стиловима кроз соло песме.

Децембар – смотра, једна вокализа, један стари мајстор и једна соло песма.
Јун – испит,према захтевима плана и програма.

III разред:

- Рад на развијању опсега и покретљивости гласа кроз сложеније техничке вежбе
- Употреба даха у динамичком нијансирању мелодије
- Упознавање са различитим музичким стиловима кроз ораторијуме и оперске арије.

Децембар – смотра, један стари мајстор и две соло песме.

Јун - испит,према захтевима плана и програма.

IV разред:

Програм рада се прилагођава амбицијама ученика:

- Са ученицима који желе да наставе са соло певањем на факултету ради се на сублимацији свега наученог, инсистира се на дугим фразама, изразу и композицијама различитог карактера.

- Ученици који желе да заврше са школовањем гласа прелази се што више програма *prima vista* и ради се на овладавању програмом за испит.

Децембар – смотра, један стари мајстор и две соло песме.
Јун – испит,према захтевима плана и програма.

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ:

2) МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР

Ред.бр.	Назив предмета	разреди							
		1		2		3		4	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1	Солфеђо	1	35	/	/	/	/	/	/
2	Клавир - „А" програм	1	35	/	/	/	/	/	/
3	Клавир - „Б" програм	2	70	2	70	2	70	2	66
4	Свирање хорских партитура	/	/	3	105	2	70	2	66
5	Дириговање	/	/	1	35	1	35	2	66
6	Аудио-визуелна техника	/	/	1	35	3	105	2	66
7	Увод у компоновање	/	/	/	/	2	70	2	66
Укупно:		4	140	7	245	10	350	11	363

ПРЕДМЕТ:СОЛФЕЂО ЗА ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

Предмет:	**СОЛФЕЂО**	**Разред:**	**I**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**3 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**105**	**групни**
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање извођења и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави хора и свим другим видовима теоретске наставе. Развој музикалности и музичке писмености и поставке основа за даљи рад на изучавању теоријских дисциплина у настави музике, хармоније, анализе музичког облика, контрапункта, аранжирања, компоновања.			
Задаци наставе предмета:	Развијање функционалног начина мишљења, музичке меморије и апсолутног праћења нотног записа, затим развијање способности записивања музичког текста и тока са свим елементима за правилно извођење. Рад на корелацији и интеракцији са садржајем рада теоретске наставе. Рад на развоју апсолутног слуха. Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструменту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих - једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). У области интонирања и опажања сугерисати опажање основних тонова (на целој клавијатури), чиме се развија тонални начин мишљења и опажања истим редоследом као код увођења хро-матских тонова којим су се појављивали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА Једногласно певање Дијатоника:фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција; тоналитети до четири предзнака; Молдур и мутације (де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге); -хроматске пролазнице и скретнице; -дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет; почетни тоналитет до два предзнака; -певање српских народних песама са текстом. -Двогласно певање -Дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу; - певање лаких двогласних песама са текстом	- Разумевање садржаја музике и оспособљавање за извођење и тумачење музике -оспособљавање за опажање и извођење	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ - Опажање појединачних тонова у целом регистру клавијатуре, а према датој интонацији, каденца Це-дура; - опажање и интонирање интервала/двозвука у тоналитету без анализе интервала; тежиште ка опажању 3-4 двозвука у низу; - опажање и интонирање штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака); - хармонске везе: строге и слободне на главним ступњевима.)	-оспособљавање за опажање и извођење - развијање функционалног мишљења - рад на развоју апсолутног слуха	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ Равномерно читање у виолинском и бас кључу до 100 удара у минуту, а кроз инсерте из литературе; -промене кључева; - парлато: примери са обележеним темпима, акцентима и фразама у умереним темпима; -ритмичке врсте и фигуре: четвороделна подела ритмичке јединице (диференцирање ритмичких фигура сличних по изгледу); веће коришћење пауза и лигатура; - троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре са и без узмаха; -народни ритмови са једним троделом; - одређивање метричке врсте у народним песмама према певању наставника	- развијање правилног ритмичког разумевања музичког текста - течно и тачно ритмичко читање	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ - Записивање дијатонских тонова (појединачних и групе тонова) према каденци тоналитета који се обрађује или обнавља; - записивање апсолутних висина (обим а1 - де2 и е1 - а1); - записивање дијатонских двозвука; - једногласни мелодијски диктат: записивање мотива и примера свираних по двотактима, а у оквиру градива из мелодике; - записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактима - уз опажање метричке врсте; - записивање народне песме са текстом према певању наставника.	- развијање способности записивања музичког текста, функционалног и интервалског начина мишљења и музичке меморије	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал

Корелација	Теме су повезане са наставом теорије музике, хармонијом и са осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат до два предзнака са скретницама и пролазницама. Мелодијска етида до два предзнака са скретницама, пролазницама и мутацијом.	**Испит:**	Записивање дијатонских двозвука у тоналитету једногласног диктата; Једногласни мелодијски диктат: модулације на доминанту или мутације; Ритмичка етида, умерена темпа, без скокова у оквиру ритмичких фигура краћег трајања; Певање с листа - у оквиру пређеног градива из мелодике.

Стандарди:

Предмет:	СОЛФЕЂО	Разред:	II	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	105	групни
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање извођења и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави хора и свим другим видовима теоретске наставе. Развој музикалности и музичке писмености и поставке основа за даљи рад на изучавању теоријских дисциплина у настави музике, хармоније, анализе музичког облика, контрапункта, аранжирања, компоновања.			
Задаци наставе предмета:	Развијање функционалног начина мишљења, музичке меморије и апсолутног праћења нотног записа, затим развијање способности записивања музичког текста и тока са свим елементима за правилно извођење. Рад на корелацији и интеракцији са садржајем рада теоретске наставе. Рад на развоју апсолутног слуха. Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструменту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих - једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). У области интонирања и опажања сугерисати опажање основних тонова (на целој клавијатури), чиме се развија тонални начин мишљења и опажања истим редоследом као код увођења хро-матских тонова којим су се појављивали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА Једногласно певање - Поставка алтерација у тоналитетима са мање предзнака; - обнављање и поставка тоналитета до седам предзнака, дијатоника и хроматске скретнице; - дијатонске модулације и мутације; тоналитети прве квинтне сродности; - упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); - певање срп. нар. песама с текстом. - Двогласно и трогласно певање Двогласни примери: дијатоника и дијатонске модулације; - хомофоне композиције и канони (примери из литературе); - трогласни примери: дијатоника, канони и примери у вези са радом на харм. везама.	- Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ Опажање основних тонова (према каденци Це- дура) и хроматских тонова ФИС и БЕ у целом регистру клавијатуре; - опажање апсолутних висина (као у I разреду) од де1 до де2 ; - опажање двозвука у тоналитетима који се обрађују; - примена мутација и модулација (према примерима за двогласно певање); - опажање и интонирање штимова према камертону ; - опажање и интонирање четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; - хармонске везе: троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада у тоналитетима до четири предзнака (главни и споредни ступњеви)	- оспособљавање за опажање и извођење - развијање функционалног мишљења - рад на развоју апсолутног слуха	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ Равномерно читање (до 120 удара у минуту) инсерата из ли- тературе, са и без промене кључева; - ритмичке врсте и фигуре: троделни ритмови и дуола; - осмоделна подела и мала триола; - народни ритмови са једним и два тродела, а са применом промера из музичког фолклора; - промене врсте такта: изједначавање трајања дводелне са троделном јединицом бројања.	- развијање правилног ритмичког разумевања музичког текста - течно и тачно ритмичко читање	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ Записивање апсолутних висина у обиму октаве; - записивање двозвука са применом мутација и модулација (према примерима за двогласно певање); - једногласни мелодијско- ритмички диктат: алтерације и модулације; - записивање српских народних песама са текстом (класични и народни ритмови); - двогласни диктати - према градиву из мелодике.	- развијање способности записивања музичког текста, функционалног и интервалског начина мишљења и музичке меморије	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода Провера остварености циљева усмено и писмено.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал

Корелација	Теме су повезане са наставом теорије музике, хармонијом и са осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар - смотра Једногласни мелодијски диктат до два предзнака са стабилним алтерацијама. Двогласни мелодијски диктат – дијатоника. Мелодијска етида до четири предзнака са стабилним алтерацијама.	Испит:	Писмени део: Једногласни и двогласни диктат из оквира градива, као и записивање хармонских веза Усмени део: Ритмичка етида за читање са листа; Мелодијска етида за певање са листа

Стандарди:

Предмет:	СОЛФЕЂО	Разред:	III	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	105	групни
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање извођења и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави хора и свим другим видовима теоретске наставе. Развој музикалности и музичке писмености и поставке основа за даљи рад на изучавању теоријских дисциплина у настави музике, хармоније, анализе музичког облика, контрапункта, аранжирања, компоновања.			
Задаци наставе предмета:	Развијање функционалног начина мишљења, музичке меморије и апсолутног праћења нотног записа, затим развијање способности записивања музичког текста и тока са свим елементима за правилно извођење. Рад на корелацији и интеракцији са садржајем рада теоретске наставе. Рад на развоју апсолутног слуха. Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструменту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих - једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). У области интонирања и опажања сугерисати опажање основних тонова (на целој клавијатури), чиме се развија тонални начин мишљења и опажања истим редоследом као код увођења хро-матских тонова којим су се појављивали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА Једногласно певање (виолински, бас и алт кључ) - Алтерације: скокови у алтероване тонове (стабилне и лабилне алтерације) и напуштање алтерованих тонова скоком; - техничке вежбе: алтеровани акорди и њихова разрешења; - поставка алт кључа (равномерно читање и певање примера из литературе); - транспоновање из алт у виолински кључ и обрнуто, као и из бас у алт кључ и обрнуто; - модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности (већи мелодијско-ритмички захтеви) и у удаљене тоналитете; - примери из литературе за мутације и модулације; - српске и црногорске народне песме са применом хроматике. - Двогласно и вишегласно певање - Хомофони и полифони примери из литературе (период класицизма и барока); - двогласне и вишегласне народне песме; - трогласни примери у оквиру захтева из хармонских веза.	- Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике	Индивидуални и групни рад, вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ОПАЖАЊЕ И ИНТОНИРАЊЕ Опажање основних и хроматских тонова (ФИС, БЕ, ЦИС, ЕС) у обиму од три октаве (каденца Це-дура); опажање апсолутних висина и њихово записивање од а (мала октава) до де2 ; систематизација штимова свих тоналитета, њихово опажање и интонирање; - опажање и интонирање септакорада са разрешењем; - хармонске везе: троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада; - опажање и записивање хармонских веза на главним и споредним ступњевима - до четири акорда у низу; - модулације	- оспособљавање за опажање и извођење - развијање функционалног мишљења - рад на развоју апсолутног слуха	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака	
РИТАМ Равномерно читање у алт кључу; -парлато: обрада брзих и лаганих темпа, као и промене темпа и метра; полиритмија: 3:2, 2:3, 3:4, 4:3; - народни ритмови са променом метра - преко примера из музичког фолклора.	- развијање правилног ритмичког разумевања музичког текста - течно и тачно ритмичко читање	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ Из градива мелодике: записивање према двотактима, према музичким фразама и „вергл" диктат; -двогласни диктати, усмени и писмени са алтерацијама и модулацијама; -записивање српских народних песама са променом метра.	- развијање способности записивања муз.текста, функционалног и интервалског начина мишљења и му.меморије	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и писмено.	

Корелација	Теме су повезане са наставом теорије музике, хармонијом и са осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни мелодијски диктат са фригијским квинтакордом и наполитанским секстакордом и модулацијом у тоналитете 2. квинтног срдоства (до четири предзнака). Мелодијска етида са стабилним и лабилним алтерацијама у тоналитетима другог квинтног сродства.	Испит:	Записивање апсолутних висина, двозвука и хармонских веза; Мелодијско-ритмички диктат (модулације и алтерације); Парлато - према годишњем градиву читање са листа; Певање са листа једне српске народне песме са текстом; Мелодијски пример - певање са листа у оквиру градива.

Стандарди:

Предмет:	СОЛФЕЂО	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	3 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	99	групни
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање извођења и тумачење музике. Континуирани развој музикалности и музичке писмености. Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави хора и свим другим видовима теоретске наставе. Развој музикалности и музичке писмености и поставке основа за даљи рад на изучавању теоријских дисциплина у настави музике, хармоније, анализе музичког облика, контрапункта, аранжирања, компоновања.			
Задаци наставе предмета:	Развијање функционалног начина мишљења, музичке меморије и апсолутног праћења нотног записа, затим развијање способности записивања музичког текста и тока са свим елементима за правилно извођење. Рад на корелацији и интеракцији са садржајем рада теоретске наставе. Рад на развоју апсолутног слуха. Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструменту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.			

Начин остваривања програма предмета:

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих - једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем). У области интонирања и опажања сугерисати опажање основних тонова (на целој клавијатури), чиме се развија тонални начин мишљења и опажања истим редоследом као код увођења хро-матских тонова којим су се појављивали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
МЕЛОДИКА Рекапитулација градива кроз примере из литература и инструктивне вежбе; -хроматске и енхармонске модулације (информативно); - алтеровани акорди и њихова разрешења (техничке вежбе и приказ преко инсерата из литературе); - једногласно и двогласно певање српских народних песама (промене метра и коришћење хроматских промена); - двогласно и вишегласно певање модулација, мутација и алтерација; - примена хармонских веза у трогласним и четворогласним примерима из литературе; поставка тенор кључа (равномерно читање и певање илустративних примера; - транспоновање из тенор кључа у виолински и бас кључ и обрнуто	- Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике - Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ Опажање основних и хроматских тонова (према примерима из мелодике); - опажање слободних двозвука у тоналитету и од камертона; - хармонске везе: уски и широки слог, слободно и строго везивање акорада: дијатоника са септакордима и дијатонске модулације; - опажање модуса и модалних елемената (усмени диктат и анализа).	- оспособљавање за опажање и извођење - развијање функционалног мишљења - рад на развоју апсолутног слуха	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
РИТАМ Равномерно читање: тенор и алт кључ ; - ритмичко читање: брза и лагана темпа; - све врсте триола и друге неправилне ритмичке групе (квинтола, секстола); - обнављање целокупног градива и проширивање знања из области промене метра и темпа; - неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квинтоле и секстоле; - читање примера из литературе.	- развијање правилног ритмичког разумевања музичког текста - течно и тачно ритмичко читање	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода Провера остварености циљева усмено и преко домаћих задатака	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал
ДИКТАТИ Записивање српских народних песама са текстом (хроматске промене, елементи мутација), силабичне и мелизматичне песме; - мелодијско - ритмички диктат (према музичким фразама) из градива мелодике; - двогласни диктат, дијатоника, хроматске секвенце и пролазнице, модулације и мутације, као и алтерације; - ритмички диктат: промене метра и метричких јединица.	- развијање способности записивања музичког текста, функционалног и интервалског начина мишљења и музичке меморије	Индивидуални и групни рад,вербално-текстуална метода. Провера остварености циљева усмено, писмено и преко домаћих задатака.	Ученици активно учествују у раду, индивидуално и групно, анализирају музички материјал

Корелација	Теме су повезане са наставом теорије музике, хармонијом и са осталим музичким предметима		
Захтеви:	Децембар – смотра Једногласни и двогласни диктат према захтевима за пријемни испит на Музичкој академији.	Испит:	Једногласни и двогласни диктат из оквира градива (према захтевима за упис на музичке студије); записивање народне песме са текстом према певању наставника; Парлато - из оквира градива из ритма; Мелодијска етида за певање са листа (према захтевима за упис на музичке студије).

Стандарди:

ПРЕДМЕТ: КЛАВИР ЗА ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

Предмет:	**КЛАВИР ЗА ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК: КЛАВИР - „ А" ПРОГРАМ**	**Разред:**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**70**	**70**	**66**	**индивидуални**
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Рад на развоју и унапређивању извођачке технике радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима. Унапређивање способности разумевања и извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег и спољашњег слуха, у зависности од ученикових индивидуалних способности. Радити на развоју разумевања и интерпретације музичке фразе и целине музичког дела, на изградњи и профилирању критеријума у области музичке естетике, као и на постизању корелације између музичке теорије и извођачке праксе. Оспособљавање ученика за даље школовање.						
Задаци наставе предмета:	Рад на извођачкој техници, рад на техничком нивоу треба да буде у функцији успешнијег овладавања других теоретских дисциплина						

Начин остваривања програма предмета:

За музичког сарадника клавир спада у групу општестручних предмета и заједно са солфеђом, хармонијом и музичким облицима заузима једно од централних места. Програми обухватају више подручја: скале, свирање каденци, етиде, техничке вежбе, полифонију, сонатну форму, варијације, ронда, комаде разних аутора и стилова, транспоновање једноставних вежби или акорада, читање са листа, четвороручно свирање или свирање на два клавира.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Лествице	Дијатонске и хроматске лествице кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању кроз четири октаве. На сваку дијатонску лествицу аутент. каденца, уски слог	Дијатонске и хроматске лест. Кроз четири октаве, у шеснаестинама, у размаку октаве паралелно и супротно. У размаку терце кроз четири октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању кроз четири октаве. Аутентична каденца - уски слог	Дијатонске и хроматске лествице кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и децИме паралелно. Квинтакорд и септакорд у малом и великом разлагању. Варљива каденца, уски слог	Дијатонске и хроматске лествице кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и децИме паралелно. Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве паралелно. Октаве паралерлно.	-Настава се реализује кроз индивидуалан рад. Она је практична уз теоретска тумачења и упутства. - Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика и његове психофизичке способности. -Планира индив. програм за сваког ученика. - Предложена литература је само основа не искључује из рада остала слична дела	-Ученик активно приступа при упознавању са новим делом. -Практично примењује стечена знања. -Активно учествује у раду. -Самопроцењује напредак -Запажа, упоређује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са др.областима, ослања се на претходно искуство
Етиде	Артикулација и упознавање са техничким проблемима	Развој и унапређење извођачке технике	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева		
Композиције полифоног стила	Даљи рад на слушању и примењивању двогласа, трогласа	Даљи рад на композицијама барокног стила	Даљи рад на слушању двогласа и трогласа	Даљи рад на слушању и свирању двогласа и трогласа		
Велика форма	Даљи рад на слушању и свирању сонатне форме	Даљи рад на свирању класичних соната	Упознавање са стилом свирања класичних соната	Упознавање са стилом свирања класичник Соната		
Композиције по слободном избору	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука		

Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом, теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	I и III разред: у току школске године две смотре (у децембру и у мају месецу). II и IV разред: смотра на крају првог полугодишта (у децембру)	**Испит:**	II разред: (у јуну месецу) према захтевима плана и програма. IV разред: завршни испит (у мају месецу) према захтевима плана и програма

Стандарди:

Предмет:	КЛАВИР ЗА ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК: КЛАВИР - „ Б" ПРОГРАМ	Разред:	I	II	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	70	70	70	66	индивидуални
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР						
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013						
Циљеви наставе предмета:	Рад на развоју и унапређивању извођачке технике радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима. Унапређивање способности разумевања и извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег и спољашњег слуха, у зависности од ученикових индивидуалних способности. Радити на развоју разумевања и интерпретације музичке фразе и целине музичког дела, на изградњи и профилирању критеријума у области музичке естетике, као и на постизању корелације између музичке теорије и извођачке праксе. Оспособљавање ученика за даље школовање.						
Задаци наставе предмета:	Рад на извођачкој техници, рад на техничком нивоу треба да буде у функцији успешнијег овладавања других теоретских дисциплина						

Начин остваривања програма предмета:

За музичког сарадника клавир спада у групу општестручних предмета и заједно са солфеђом, хармонијом и музичким облицима заузима једно од централних места. Програми обухватају више подручја: скале, свирање каденци, етиде, техничке вежбе, полифонију, сонатну форму, варијације, ронда, комаде разних аутора и стилова, транспоновање једноставних вежби или акорада, читање са листа, четвороручно свирање или свирање на два клавира.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	I	II	III	IV	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Лествице	Упознавање клавијатуре Подметање палца Кординација руку, Свирање дијатонских и хроматских скала Симултано свирање трозвука	Развој и унапређивање извођачке технике	Даљи развој и унапређивање извођачке технике	Развој и унапређивање извођачке технике	-Настава се реализује кроз индивидуалан рад. Она је практична уз теоретска тумачења и упутства. - Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика и његове психофизичке способности. -Планира индив. програм за сваког ученика. - Предложена литература је само основа не искључује из рада остала слична дела	-Ученик активно приступа при упознавању са новим делом. -Практично примењује стечена знања. -Активно учествује у раду. -Самопроцењује напредак -Запажа, упоређује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са др.областима, ослања се на претходно искуство
Етиде	Артикулација и упознавање са основним техничким елементима	Даљи развој ефикасности свирачког апарата у виртуозним композицијама;	Даље усавршавање могућности извођачког апарата;	Напредак техничких способности кроз свирање етида сложенијих техничких захтева;		
Композиције полифоног стила	Проширивање знања о најлакшим композицијама барокног стила;	Проширивање знања о композицијама барокног стила;Рад на слушању двогласа и трогласа	Проширивање знања о композицијама барокног стила;Даљи рад на унапређењу слушања двогласа и трогласа.	Даљи рад на слушању двогласа и трогласа;		
Велика форма	Проширивање знања о стилу свирања класичних сонатина;	Даљи рад на цикличној форми и стилу свирања класичних композиција;	Даљи рад на проширивању технике свирања класичних цикличних композиција	Даљи рад на унапређењу свирања класичних цикличних композиција		
Композиције по слободном избору	Развијање слуха, музичке фантазије и свирачки апарат.	Развијање музичке слободе и фантазије	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука;	Продубљивање знања о акустичним и изражајним својствима клавирског звука;		

Корелација	Теме су повезане са инструменталном наставом, теоријом музике, као и осталим музичким предметима		
Захтеви:	I и III разред: у току школске године две смотре (у децембру и у мају месецу). II и IV разред: смотра на крају првог полугодишта (у децембру)	**Испит:**	II разред: (у јуну месецу) према захтевима плана и програма. IV разред: завршни испит (у мају месецу) према захтевима плана и програма

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА

Предмет:	**СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА**	**Разред:**	**II**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**1 час недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**35**	**група од 2 уч.**
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР				
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013				
Циљеви наставе предмета:	Упознавање са хорском литературом и хорском партитуром				
Задаци наставе предмета:	Оспособљавање ученика да правилно схвате и визуелно усвоје партитуру, као и да је успешно одсвирају. Развој извођачке технике и развој способности ученика за повезивање овог предмета са предметом дириговање. Рад на стицању знања о постојећој хорској литератури.				

Начин остваривања програма предмета:

Решавајући техничке проблеме свирања хорских партитура на клавиру, ученике уводити у свеобухватну анализу партитуре, припремајући их за наставу дириговања. Слушањем и анализирањем (уз партитуру) интерпретације познатих диригената и хорова, ученике упознати са хорском литературом. Способнији ученици партитуру треба да одсвирају на часу с листа.

Циљеви учења за предмет или исход по разредима:

Модул / област	**II разред**		**Модул / област**	**III разред**		**Активност ученика**
Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру	Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира хорска дела, развија извођачку технику, стиче знања о постојећој хорској литератури, повезује овај предмет са предметом дириговања, правилно схвата и визуелно усваја партитуру, правилно интерпретира хорска дела.	**Четворогласни мешовити хор са три линијска система**	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру	Ученик разуме, повезује, уочава узрочно последичне везе, анализира хорска дела, развија извођачку технику, стиче знања о постојећој хорској литератури, повезује овај предмет са предметом дириговања, правилно схвата и визуелно усваја партитуру, правилно интерпретира хорска дела.	Активно учествује у раду, практично примењује стечена знања, самостално анализора хорска дела, самостално свура партитуру с листа на часу. Облик рада:настава се реализује кроз индивидуални рад. Метод рада:практичан рад, демонстрација.
Четворогласни женски и мушки хорови у два нотна система	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		**Четворогласни женски хорови у четири нотна система**	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		
Трогласни дечји и женски хорови у два нотна система	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		**Четворогласни мушки хорови у четири нотна система**	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		
Трогласни дечји и женски хорови у три нотна система	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		**Четворогласни мешовити хорови у четири нотна система**	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		
Четворогласни женски,мушки и мешовити хорови у четири нозна система	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		**Петогласни мешовити хор са четири линијска система**	Правилна подела гласова при поставци партитуре кроз свирање на клавиру		

Корелација	Теорија музике-лествице,интервали, акорди Хармонија- двогласни, трогласни и четворогласни хармонски став, положај, слог и облик акорада, хармонске везе, каденце.
Захтеви:	Овај предмет обухвата свирање хорских партитура из литературе домаћих и страних аутора различитих стилова и периода Обавезни мимимум програма: 15 композиција у II и 10 у III разреду.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:ДИРИГОВАЊЕ

Предмет:	**ДИРИГОВАЊЕ**	**Разред:**	**III**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**70**	**групни**
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Циљ је савладавањем диригентске технике упознавати хорску и оркестарску литературу.			
Задаци наставе предмета:	Развој способности ученика за рад са камерним ансмаблима, хоровима, оркестрима. Развој способности ученика за повезивање овог предмета са осталим предметима на теоретском одсеку. Рад на развијању способности ученика за рад са камерним ансамблима, хоровима, оркестрима. Упознавање са основним законитостима дириговања и са историјским развојем технике дириговања. Упознавање са улогом и значајем диригента као вође и правилима која владају у ансамблу. Савладавање различитих стилова дириговања у хору и оркестру – њихове сличности и разлике			

Начин остваривања програма предмета:

Савладавање технике дириговања у почетној фази рада представља најважнији сегмент. Почиње се од диригентског става, односно почетне позиције. Вежба се у оном ставу у коме се у стварности и наступа. Правилно савладани почетни став представља главни предуслов за даље успешно савлађивање сложенијих задатака. Овоме се мора посветити пуна пажња јер су касније измене већ усвојеног погрешног става мукотрпне и споре. Ученик мора да ус- постави пуну контролу над сваким делом свога тела и треба да ради вежбе за еластичност тела. Ученици посматрају став професора и упоређују га са својим колегама и са собом. Увек постоји дилема - да ли да се обрађује прво припрема или тактирање. Најсрећнију и најприроднију варијанту представља паралелно упознавање са овим проблемима. Што се тиче метрике, ученик се првобитно упознаје са тактирањем дводелног такта. Графички приказ путање руке је врло значајан не само за дводел већ и за остале мере. Обрађујући различите и многобројне техничке проблеме упознавати се са елементима интерпретације као што су форма, слог, темпо, динамика, фразирање, ритам, агогика и др. Неговати и развијати праксу да ученици у раду са ансамблима (групом певача, гудачким квартетом и другим саставима) реализују стечене вештине и знање из дириговања у непосредном раду са „живим“ звуком.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Основне законитости дириговања. Улога и значај диригента	Упознавање са историјским развојем технике дириговања, законитостима дириговања, значајем диригента и законитостима у раду са хором. Самостална примена основних законитисти у ансамблу и диригентској техници	Облик рада: фронтални, индивидуални, практична активност ученика Наставне методе: предавање, објашњавање, демонстрација и разговор. Усвојено градиво се проверава периодично самосталним дириговањем уз примену свих елемената диригентске технике	Активно учествује у ишчитавању партитура и практичном увежбавању диригентских потеза, као и рад са вокалним или инструменталним ансамблом
Историјски развој технике дириговања	Развијање просторно – мануелних способности Диригентски став, припрема, тактирање, активни-пасизни тест (теза- арза) синкопа, корона, цезуре, промена темпа, динамике, диригентски глас и др.		
Техника (мануелна) дириговања	Упознавање са почетним ставом, почетном позицијом, дводелном мером, четвороделном мером, коронама, израдом диригентског гласа и пододелом. Савладавање различитих техничких проблема у дириговању са хором кроз троделну меру, петоделну меру, свирање и певање диригентског гласа и ауфтакта	Облик рада: фронтални, индивидуални, практична активност ученика Наставне методе: предавање, објашњавање, демонстрација и разговор. Усвојено градиво се проверава периодично самосталним дириговањем уз примену свих елемената диригентске технике	Активно учествује у ишчитавању партитура и практичном увежбавању диригентских потеза, као и рад са вокалним или инструменталним ансамблом
Обрада двогласних, трогласних и четворогласних композиција.	Упознавање са улогом канона у почетном стадијуму дириговања са хорским композицијама мањег облика. - 3 канона (двогласни, четворогласни) - 5 композиције за мешовити хор (једна одл. из Литургије) Савладавање диригентске технике кроз хорску литературу и обраду различитих техничких проблема са елементима интерпретације, као што су темпо, динамика, агогика...		

Корелација	Теме су повезане са наставом теорије музике, хармонијом и са осталим музичким предметима		
Захтеви:		**Испит:**	Годишњи испит две хорске композиције: 1. Рад са хором једног краћег хорског дела 2. Извођење дириговањем једне хорске композиције

Стандарди:

Предмет:	ДИРИГОВАЊЕ	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Циљ је савладавањем диригентске технике упознавати хорску и оркестарску литературу.			
Задаци наставе предмета:	Развој способности ученика за рад са камерним ансмаблима, хоровима, оркестрима. Развој способности ученика за повезивање овог предмета са осталим предметима на теоретском одсеку. Рад на развијању способности ученика за рад са камерним ансамблима, хоровима, оркестрима. Упознавање са основним законитостима дириговања и са историјским развојем технике дириговања. Упознавање са улогом и значајем диригента као вође и правилима која владају у ансамблу. Савладавање различитих стилова дириговања у хору и оркестру – њихове сличности и разлике			

Начин остваривања програма предмета:

Савладавање технике дириговања у почетној фази рада представља најважнији сегмент. Почиње се од диригентског става, односно почетне позиције. Вежба се у оном ставу у коме се у стварности и наступа. Правилно савладани почетни став представља главни предуслов за даље успешно савлађивање сложенијих задатака. Овоме се мора посветити пуна пажња јер су касније измене већ усвојеног погрешног става мукотрпне и споре. Ученик мора да ус- постави пуну контролу над сваким делом свога тела и треба да ради вежбе за еластичност тела. Ученици посматрају став професора и упоређују га са својим колегама и са собом. Увек постоји дилема - да ли да се обрађује прво припрема или тактирање. Најсрећнију и најприродniју варијанту представља паралелно упознавање са овим проблемима. Што се тиче метрике, ученик се првобитно упознаје са тактирањем дводелног такта. Графички приказ путање руке је врло значајан не само за дводел већ и за остале мере. Обрађујући различите и многобројне техничке проблеме упознавати се са елементима интерпретације као што су форма, слог, темпо, динамика, фразирање, ритам, агогика и др. Неговати и развијати праксу да ученици у раду са ансамблима (групом певача, гудачким квартетом и другим саставима) реализују стечене вештине и знање из дириговања у непосредном раду са „живим“ звуком.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Упознавање са распоредом инструмената у оркестарској деоници	Савладавање просторног и партитурног распореда инструмената и извођача који улазе у састав симфонијског оркестра. Оспособљавање за аналитички приступ композицији коју треба дириговати.	Облик рада: фронтални, индивидуални, практична активност ученика Наставне методе: предавање, објашњавање, демонстрација и разговор. Усвојено градиво се проверава периодично самосталним дириговањем уз примену свих елемената диригентске технике Поступци су: обрада, вежбање, понављање. Начин провере остварености циљева је обнављање.	Активно учествује у ишчитавању партитура и практичном увежбавању диригентских потеза, као и рад са вокалним или инструменталним ансамблом
Упознавање диригентског става у раду са оркестром	Упознавање за законитостима који владају у инструменталном анасмблу и примена свих претходно савладаних задатака у раду са ансамблом.		
Вежбе за оркестарско дириговање Значај диригентске палице	Развијање просторно – мануелних способности Диригентски став, припрема, тактирање, активни-пасизни тест (теза- арза) синкопа, корона, цезуре, промена темпа, динамике, диригентски глас и др.	Облик рада: фронтални, индивидуални, практична активност ученика Наставне методе: предавање, објашњавање, демонстрација и разговор. Усвојено градиво се проверава периодично самосталним дириговањем уз примену свих елемената диригентске технике Поступци су: обрада, вежбање, понављање. Начин провере остварености циљева је обнављање.	Активно учествује у ишчитавању партитура и практичном увежбавању диригентских потеза, као и рад са вокалним или инструменталним ансамблом
Даље усавршавање технике дириговања са обрадом оркестарске литературе	Упознавање за законитостима који владају у инструменталном анасмблу и примена свих претходно савладаних задатака у раду са ансамблом. Опажање динамичког и агогичког нијансирања као једног од елемената музичког изражавања. Савладавање динамичког и агогичког нијансирања.		

Корелација	Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Историја музике , Музички облици, Музички инструменти, Хор, Оркестар, Теорија музике Свирање хор. партитура		
Захтеви:		**Испит:**	Рад са оркестром - краће дело; Извођење дириговањем једне оркестарске композиције. За испит се може користити и дечји оркестар или оркестар школе.

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:АУДИО-ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА

Предмет:	**АУДИО-ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА**	**Разред:**	**IV**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**66**	**групни**
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Оспособљавање ученика да овладају следећим вештинама и процесима у оквиру подручја: основним техникама снимања звука, основним микрофонским техникама, аналогним режијским столом, употребом мерних инструмената, снимањем и репродукцијом на двоканалном аналогном магнетофону, снимањем и репродукцијом на вишеканалном аналогном магнетофону, основама дигиталног аудио фајла, снимањем и репродукцијом на DAT-u (Digital Audio Tape).			
Задаци наставе предмета:	Оспособљавање ученика да буду у могућности да самостално изводе снимање и продукцију аудио фајла, као и да буду у могућности да сами изврше комплетну поставку микрофона и софтвера.			

Начин остваривања програма предмета:

Брз развој дигиталне електронике обавезује на стално праћење актуелних токова у аудиовизуелној техници како би новим, савременијим уређајима могло правилно да се рукује.
Блок настава подразумева:
1. Рад са камером и микрофоном. Негу видеоуређаја. Стартовање видео траке.
2. Функције на командној плочи видеомиксера, прикључци – демонстрација рада.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
Акустика	Стицање знања о основама акустике, са посебним освртом на особине простора у којем се врши снимање.	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	Учествује у групном раду, проналази материјал, чита, анализира, упоређује, дискутује, проверава информације
Снимање звука	Оспособљавање ученика за снимање аудио и миди сигнала помоћу најсавременијих уређаја.	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	
High – Fidelity	Упознавање ученика са основним карактеристикама уређаја за репродукцију звука, њихова улога у историји радиофоније, као и основне карактеристика носача звука.	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	Учествује у групном раду, проналази материјал, чита, анализира, упоређује, дискутује, проверава информације
Озвучавање	Оспособљавање ученика за озвучавање акустичних инструмената у затвореном простору, тј. у студијским условима.	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	
Магнетофон и миксер	Оспособљавање ученика за рад за режијским столом у радио станици	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	Учествује у групном раду, проналази материјал, чита, анализира, упоређује, дискутује, проверава информације
Видео и телевизија	Оспособљавање ученика за рад у монтажи у телевизијском студију.	Методе: демонстративна, дијалошка, активан рад ученика. Групни облик рада. Испитивање, практичан рад	
Корелација			
Захтеви:	Обавезно је годишње урадити два једночасовна школска писмена задатка.		

Стандарди:

ПРЕДМЕТ:УВОД У КОМПОНОВАЊЕ

Предмет:	УВОД У КОМПОНОВАЊЕ	Разред:	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	66	групни
Образовни профил:	МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР			
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013			
Циљеви наставе предмета:	Увођење ученика у стварање музике као градитењски процес, по елементима по елементима њене фактуре ((малодијском, ритмичком, хармонском, полифоном, аранжерском). Уочавање улоге мелодије и хармоније у музици, основних елемената хармоније. Развој на препознавању и анализи различитих хармонских стилова, како класичне музике, тако и осталих музичких праваца. Рад на развоју улоге мелодије и хармоније у музици, рад на развоју основних елемената хармоније, рад на савладавању слободнијих акордских веза и на модернизацији дате мелодике и преради мотива. Рад на препознавању и анализи различитих хармонских стилова, класичне музике, тако и осталих музичких праваца.			
Задаци наставе предмета:	Рад на модернизацији мелодике, преради мотива, савладавању слободнијих хармонских веза и компоновању краћих музичких форми. Развијати код ученика способност музичке импровизације и способност озвучавања звучних слика, подстицати музичку инвентивност ученика ослањајући се на претходна знања из хармоније и контрапункта, упознавајући их, притом, са средствима и могућностима музичког изражавања. Извођењем написаних композиција стимулисати ученике да наставе да се баве креативним процесом и даље развијају креативно мишљење.			

Начин остваривања програма предмета:

Овај предмет треба да ученике заиста уводи у стварање музике као градиртељски процес, методично и систематски, по елементима њене фактуре (мелодијском, ритмичком, хармонском, полифоном, аранжманском) стављајући их увек пред сасвим конкретне задатке и омеђене услове, како би се подстакла - и испитала - њихова музичка инвенција и градитељска машта. У току школске године сваки ученик треба да оствари најмање три самостална рада из овог предмета. Пошто успешност савладавања таквих задатака у великој мери зависи од стваралачког дара и маште појединца, код оних ученика који те способности поседују у мањој или недовољној мери захтев за сасвим самосталним ставаралаштвом, може се донекле умањити тако што би извесни елементи композиције били дати, или чак и комплетан музички текст, који онда треба само аранжирати, или мање-више прерадити за одређен инструмент, односно ансамбл.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
Грађење мелодијских мотива и тема	Развој улоге мелодије у музици	Израда задатака и презентација у групи, истраживачки рад, припрема изведби ученичких композиција Индивидуални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика *Начин провере:* Компоновање Практичан рад – свирање и анализа	Учествује у групном раду, проналази материјал, чита, анализира, упоређује, дискутује, проверава информације. Ученик разуме, повезује, кроз анализу и практичну примену уочава узрочно последичне везе између мотива и образаца већих димензија. Ученик разуме, повезује, кроз анализу и пректичну примену усваја основне принципе аранжирања. Ученик уочава и повезује музичке компоненте , кроз анализу и пректичну примену усваја основне принципе у компоновању мале форме на основу задате мелодије.
Преображај хармонског четворогласа у инструменталну вишегласну фактуру	Развој улоге мелодије и хармоније у музици		
Израда клавирске пратње за дати инструмент	Упознавање клавирске фактура		
Израда контрапунктских линија према датој мелодији	Овладавање контрапунктским поступцима		
Компоновање минијатура у задатом облику a b a за клавир, или комбинацију два мелодијска инструмента	Овладавање писањем мањих комада са контрастним одсецима	Израда задатака и презентација у групи, истраживачки рад, припрема изведби ученичких композиција Индивидуални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика *Начин провере:* Компоновање Практичан рад – свирање и анализа	
Обрада поетског текста за мушки, женски и дечји глас	Упознавање са третманом текста и повезивањем речи у смислену целину		
Обрада поетског текста за глас и клавир, за трогласни женски и четворогласни мешовити хор	Упознавање са третманом текста и повезивањем речи у смислену целину		
Компоновање инструменталних комада инспирисаних поетским предлошком	Увођење ученика у стварање програмске музике, развијање креативности		
Модернизација мелодике, усложњавање ритмике и метрике, модернизација хармоније	Увођење ученика у модернизацију мелодике и прераду мотива	Израда задатака и презентација у групи, истраживачки рад, припрема изведби ученичких композиција Индивидуални рад Дијалошка метода Практичан рад ученика *Начин провере:* Компоновање Практичан рад – свирање и анализа	
Примена канона и примена остината	Упознавање ученика са „слободнијом“ полифонијом		
Компоновање минијатура за клавир или комбинацију мелодијског инструмента с клавиром	Савладавање слободнијих акордских веза, савладавање промене тоналитета, развијање креативности		
Корелација	Историја музике са упознавањем музичке литературе, музички облици, хармонија, контрапункт, Музички инструменти, хор, инструмент.		
Захтеви:	У току школске године сваки ученик треба да оствари најмање три самостална рада из овог предмета. Са претходн наведеним је у тесној вези и проблем оцењивања из овог предмета: у том погледу треба пре свега ценити труд, равност и заинтересованост појединог ученика, као и р е л а т и в н а успешност његових радова (у односу на објективну меру његове креативности).		

Стандарди:

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ:

3) МУЗИЧКИ САРАДНИК - ЕТНОМУЗИКОЛОГ

ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Увод у етноорганологију	15	/	/	/
Свирала, окарина, двојница, тамбурица самица	15	/	/	/
Дипле, гајде, гусле	/	5	35	/
Шупељка, кавал	/	/	11	/
Техника свирања	10	/	/	95
Техника дисања	1/	15	12	/
Нотни и звучни запис	60	80	42	/
Испитни програм	5	5	5	4
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

Циљеви и задаци:

Савладавање техничких елемената, упознавање са различитим музичким формама, овладавање особеностима извођења појединих форми, обогаћивање репертоара

Рад на савладавању техничких елемената и различитих музичких форми, овладавање способности извођења појединих форми и обогаћивање репертоара.

Начин остваривања програма:

Наставни програм подразумева сложеније техничке захвате и обраду компликованијих мелодијских примера на инструментима из претходних година - фрули, окарини, двојницама, диплама, гајдама, тамбури самици, гуслама. Такође у практичан рад укључити и гусле са две струне (потом и троструне), што, заправо, налаже наставак рада на епским (уз једноструне) и почетак рада на лирским народним песмама. Упознати ученика са конструкцијом сваког инструмента, начином обраде материјала и израдом саставних делова.

Имајући у виду особеност неких аерофоних инструмената - као што су шупељка, кавал (специфичан начин држања, поставка усана, техника дисања, принцип затварања отвора, начин добијања тона) - препоручује се краћи осврт, информативног типа, на ове видове инструменталног израза.

У току учења свирања (по нотним записима и по слуху) препоручује се по- времено укључивање вокалне практике, односно видова певаног традиционалног изражавања који одговарају облицима инструменталног изворног стваралаштва (нпр. Бордунски стил сагледан кроз свирку на гајдама и одговарајући вокални двоглас). Од самог почетка свирања на гуслама потребно је инсистирати да извођач буде истовремено и певач, што је у складу са главним обележјем гусларске традиције.

Захтеви:

Обавезни минимум програма:

а) - по десет (Ip.); - по шест (Iip.); - по шест (IIIp.) и - по осам (IVp.) изворних мелодија на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

Испитни програм:

I – III разред - по три изворне мелодије на сваком инструменту који је предвиђен наставним планом и програмом.

IV разред : - Три изворне мелодије на фрули;
- Три изворне мелодије на двојницама;
- Четири изворне мелодије на гајдама - две на двогласним и две на трогласним;
- Две епске песме уз гусле;
- Две изворне мелодије на тамбури самици.

ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 час недељно, 99 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Једногласно певање	24	0	0	0
Хомофонија	12	25	27	12
Хетерофонија	15	25	27	13
Антифонија	24	0	17	0
Бордун	15	25	23	0
Техника традиционалног певања	12	25	7	55
Нотни и звучни запис	0	2	0	15
Испитни програм	3	5	4	4
Годишњи фонд часова ПН	**105**	**105**	**105**	**99**

Циљеви и задаци:

Оспособљавање за извођење једногласних и двогласних песама (старије и новије сеоске праксе); развијање способности за препознавање и експликацију различитих видова певања „на глас“ и "на бас"; развијање потенцијала за самостално извођење једногласних песама са украсним тоновима као и појединачних деоница двогласних песама; развијање естетских критеријума за извођење традиционалних песама.

Начин остваривања програма:

Треба посебно указати на стилске разлике између песама западних и источних српских крајева. Обратити пажњу на величину интервала велике и мале секунде у односу на финалис.

Када су у питању песме новијег слоја препоручује се савлађивање примера са једноставнијом пратњом. У солистичкој деоници савладати проблем вибрата. Утврђивати извођачке елементе - постављене у првом разреду - на примерима старијег певања хетерофоног, бордунског и хетерофоно-бордунског типа. Упознавање са хибридним облицима старијег и новијег певања уз комбиновање елемената у извођењу ова два музичка слоја. Наставити рад на оспособљавању ученика да читају мелографске записе. Поред тога, вежбати записивање народних песама са снимака или према певању професора. Упутити ученике у мелографски рад и задати им да сами забележе народне песме и казивања о њима од старих људи из непосредног окружења или од рођака на селу. Снимке преслушавати на часу и дискутовати о њима.

Захтеви:

I разред :

Обавезни минимум програма:

- 10 солистичких песама;
- 5 једногласних обредних; од тога 2 антифоне;
- 5 двогласних песама старијег слоја;
- 5 двогласних песама новијег слоја; - примери треба да представљају тредицију различитих крајева Србије: централне, источне, са Косова, западне Србије и Војводине.

Испитни програм:

- 2 солистичке песме;
- 1 песма старијег музичког слоја;
- 1 песма новијег музичког слоја;

II разред :

Обавезни минимум програма:

- 5 солистичких песама;
- 3 једногласне обредне;
- 3 двогласне обредне - у обзир долазе и свадбене и жетварске - од тога две антифоне песме;
- 5 двогласних песама старијег слоја;
- 3 двогласне песме најновијег слоја;
- 2 двогласне песме хибридног облика између старијег и новијег певања.

Испитни програм:

- 2 солистичке песме;
- 1 двогласна обредна;
- 1 двогласна песма старијег слоја;
- 1 двогласна песма новијег слоја;

III разред :

Обавезни минимум програма:

- 3 солистичких песама;
- 10 двогласних песама старијег слоја, од тога 4 са паралелним секундама;
- 5 двогласних песама новијег слоја;
- 5 двогласних хибридних облика између старијег и новијег певања.

Испитни програм:

- 1 солистичка песма;
- 2 двогласне песме старијег слоја, од тога 1 са паралелелним секундама
- 1 двогласна песма новијег слоја;
- 1 двогласни хибридни облик између старијег и новијег певања.

IV разред :

Обавезни минимум програма:

- 5 солистичких песама;
- 10 двогласних песама старијег слоја, од тога 3 са парал. секундама и две са подизањем интонације;
- 5 двогласних песама новијег слоја;
- 5 двогласних хибридних облика између старијег и нов јег певања.

Испитни програм:

- 2 солистичке песме;
- 3 двогласне песме старијег слоја, од тога 2 са паралел.секундама и 1 са подизањем интонације;
- 2 двогласне песме новијег слоја;
- 2 двогласна хибридна облика између старијег и новијег певања.

ПРЕДМЕТ: НАРОДНА ИГРА

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Појам игре	10			
Подела народних игара	8			
Облик игре	8			
Повезаност играча у колу	6			
Правци кретања у току играња	3			
Основни елементи орских игара	4			
Играчка терминологија	2			
Учење народних игара	14			
Лабанотације-основе и записивање	15			

Испитни програм:

Елементи орских игара; Стил и техника игре упоредо кроз следеће примере: Девојачко коло, Стара Влаина, Моравско коло, Колање, Јесам ли ти Јелане, Осампутка, Поломка, Руменка.

II РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Музичка претња народне игре	6			
Стил играња	10			
Зависност игре од њених носилаца	8			
Основна подела Србије на етнокореолошке зоне	6			
Почеци записивања игре у свету и код нас	8			
Учење народних игара	18			
Лабанотација- записивање игара	14			

Испитни програм:

Пратња народних игара; Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Шестица, Кокоњљште, Власинка, Лесковачка четворка, Басара, Бугарка, Влаина, Шокец, Логовац, Зурка, Циганчица.

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Прилике и места за играње	6			
Значајни етнокореолози у Србији	6			
Репертоар Централне Србије	4			
Репертоар Западне Србије	4			
Репертоар Војводине	4			
Репертоар Источне и Јужне Србије	6			
Учење народних игара	21			
Лабанотација- записивање игара	19			

Испитни програм: Записи игара код нас; Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Колање. Моравац, Поравно, Старокрајишко, Тројанац (Херцеговина), Сади' јелу, Селско оро, Дели Агушт, И'те, и'те два јунака, Подуна, мори подуна, Калач.

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Игра	21			
Коло	22			
Репертоар Централне Србије	/			
Репертоар Западне Србије	/			
Репертоар Војводине	/			
Репертоар Источне и Јужне Србије	/			
Лабанотација- записивање игара	20			
Испитни програм	3			

Испитни програм:

Обредне игре; Подела Југославије на играчке зоне; Лабанотација; Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Тројанац, Мала башта, Зетско коло, Поиграј, поскочи, Коловођо, дико наша, Црмничко оро, Врањанка, Тешко оро, Пембе, Влаина, Унгуреана, Кртуш, Бачко велико коло, Буњевачко момачко, Цупаница, Чардаш, Ардељана.

Циљеви и задаци:

Развијање разумевања основних појмова етнокореологије и карактеристика играчке праксе Србије; Развијање разумевања обредне и световне играчке праксе и овладавање системом лабанотације.

Начин остваривања програма:

Основна подела Србије на етнокореолошке целине и учење најкарактеристичнијих игара из тих целина, учење типских представника за сваку целину, елемената орских игара, стил и технике игре упоредо кроз примере: Девојачко коло, Стара Влаина, Моравско коло, Колање, Јесам ли ти Јелане, Осампутка, Поломка, Руменка, Шестица, Кокоњљште, Власинка, Лесковачка четворка, Басара, Бугарка, Влаина, Шокец, Логовац, Зурка, Циганчица,...

ПРЕДМЕТ: ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

(за одсек традиционалне музике)

Предмет:	**ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА**	**Разред:**	**I**	**II**	**Облик рада:**
Недељни фонд часова:	**2 часа недељно, 45 мин.**	**Годишњи фонд часова:**	**35**	**35**	**групни**
Образовни профил:	Музички извођач - традиционална музика				
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013				
Циљеви наставе предмета:	Упознавање ученика са развојем етномузикологије, развијење способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; развијање способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану				
Задаци наставе предмета:	Рад на упознавању ученика са развојем етномузикологије, рад на развијењу способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; рад на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; рад на развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану				

Начин остваривања програма предмета:

Водећи рачуна о структури градива из етномузикологије, која у многоме за ученике представља потпуно нови предмет, важно је максимално приближити материју ученицима. Припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања литературе (старијих издања, али и нових публикација), избора адекватне дискографије, израде powerpoint презентације. Посебно је важно обучити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традиционлне музике у данашње време.

Модул / област	**Циљеви учења за предмет или исход**	**Начин остваривања садржаја програма**	**Активност ученика**
УВОД У ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈУ (7)	- Откриће фонографа и цент-система и развој етномузикологије у свету и код нас - Упознавање ученика са развојем српске музичке традиције и традиционалном музиком балканских народа (у кратким цртама), истичући период открића фонографа - 19. век.	Комбиновани метод - (монолошки и групни рад који се односи на практични део наставе - слушање и анализирање музичких примера). С обзиром на то да је овај предмет у многоме за ученике нов предмет од важности је материју на креативан начин приближити ученицима. - Важно је оспособити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видиво употребе традиционалне музике у данашње време. Начини провере остварености циљева су: дијалог и дискусија, анализа одабраних музичких примера, краће провере у виду тестова.	Активно приступа при излагању новог градива.
ДЕФИНИЦИЈА ФОЛКЛОРА (10)	- појам фолклор и музички фолклор - подела према акустичним изворима: вокална, инструментална и вокално- инструментална музика - остале научне дисциплине: органологија и етнокореологија - учење и развијање способности код ученика за правилном употребом различитих термина унутар ове наставне теме.		Активно приступа при излагању новог градива.
ВОКАЛНА МУЗИКА (10)	Циљ је да се са ученицима ради, како на самој теорији вокалне праксе, тако и на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне традиције. - Упознавање са појмом народна песма и класификација традиционалних песама. - Појам `глас` у српском традиционалном певању и црквеном појању. - Упознавање са традиционалним певањем старије и новије сеоске традиције (певање `на глас` и певање `на бас`).		Активно приступа при излагању новог градива.
ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА (8)	Упознати ученике са појмом народни инструмент, али и са инструменталном традицијом народа Балкана. - Развијање способности за уочавање и разликовање народних инструментима у складу са прихваћеном општом класификацијом народних инструмената. - Развијање способности за уочавање визуелних и звучних карактеристика аерофоних инструмената у складу са њиховом поделом. – општа класификација народ. музичких инструмената Е. Хорнбостела и К. Сакса - народни инструмент - аерофони инструменти		Активно приступа при излагању новог градива.
Корелација	Етнологија – појам фолклор. Етнокореологија – народне игре. Српски језик и књижевност – народна песма.		
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.		

Стандарди:

Предмет:	ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА	Разред:	III	IV	Облик рада:
Недељни фонд часова:	2 часа недељно, 45 мин.	Годишњи фонд часова:	35	33	групни
Образовни профил:	Музички извођач - традиционална музика				
Просветни гласник:	Просветни Гласник бр.10 /2013				
Циљеви наставе предмета:	Анализа текста и музичких морфолошких компоненти традиционалне песме и упознавање ученика са вокалном, инструменталном и вокално-инструменталном традицијом балканских народа.				
Задаци наставе предмета:	Рад на упознавању ученика са развојем етномузикологије, рад на развијењу способности у смислу разликовања термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; рад на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике; рад на развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и музике земаља на Балкану				

Начин остваривања програма предмета:

Водећи рачуна о структури градива из етномузикологије, која у многоме за ученике представља потпуно нови предмет, важно је максимално приближити материју ученицима. Припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања литературе (старијих издања, али и нових публикација), избора адекватне дискографије, израде powerpoint презентације. Посебно је важно обучити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традиционлне музике у данашње време.

Модул / област	Циљеви учења за предмет или исход	Начин остваривања садржаја програма	Активност ученика
АНАЛИЗА МЕЛОПОЕТСКИХ ОБЛИКА (5)	Упознавање ученика са морфолошким компонентама традиционалне песме кроз примере наше вокалне традиције.	Комбиновани метод рада (монолошки, групни и индивидуални рад), са акцентом на вежбама одн. конкретној анализи мелопоетских облика и слушању и анализирању музичких примера. Поступци у реализацији наставних тема треба да буду остварени кроз читав спектар активности: од детаљног проучавања литературе (старијих издања и осталих доступних публикација новијег датума), кроз избор адекватне аудиографије и евентуално израде powerpoint презентације. - Важно је оспособити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видива употребе традиционалне музике у данашње време. - Начини провере остварености циљева су: дијалог и дискусија, анализа одабраних музичких примера, краће провере у виду тестова.	Активно приступа при излагању новог градива.
НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ идиофони, мембранофони кордофони **(3)**	- Развијање способности за уочавање и разликовање народних инструментима у складу са прихваћеном општом класификацијом народних инструмената. - Развијање способности за уочавање визуелних и звучних карактеристика инструмената у складу са њиховом поделом.		Активно приступа при излагању новог градива.
ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ (10)	Упознавање ученика са инструменталним ансамблима кроз делимично понављање прошлогодишњег градива – музички инструменти. - Развијање способности за уочавање и разликовање инструменталних ансамбала у складу са прихваћеном општом класификацијом. - Развијање способности за уочавање звучних карактеристика одабраних инструменталних ансамбала.		Активно приступа при излагању новог градива.
ОРГАНОЛОГИЈА - ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНА ТРАДИЦИЈА – ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ (5)	Акценат се ставља и на обучавање ученика да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традицоналне музике у данашње време. - Певање уз гусле, градски фолклор и новокомпонована музика - Развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике и вокално-инструменталне традиције на овим просторима.		Активно приступа при излагању новог градива.
КАРАКТЕРИСТИКЕ НАРОДНОГ ПЕВАЊА БАЛКАНСКИХ НАРОДА (11)	Упознавање ученика са нашом вокалном традицијом и народним певањем на Балкану. (Црна Гора, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Бугарска, Грчка, Албанија, Македонија). Циљ је да се са ученицима ради, како на самој теорији вокалне праксе, тако и на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне традиције сваког народа.		Активно приступа при излагању новог градива.
Корелација	Српски језик и књижевност – стих у народном певању, епска зтадиција. Музички облици – облик, каденце. Теорија музике – тонски низови. Историја – историја балканских народа.		
Захтеви:	Ученици се током године пропитују усменим и писменим путем. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања. Пожељни су и слушни тестови, са примерима који су обрађивани на часу.		

Стандарди:

I РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Увод	5			
Музичка традиција у Србији	5			
Вокална музика	7			
Инструментална музика Идиофони музички инструменти Мембранофони музички инструменти	7			
Нотни и звучни запис	6			
Испитни програм	5			

II РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Вокална традиција	13			
Народни музички инструменти	12			
Литература и дела за слушање	2			
Нотни и звучни запис	3			
Испитни програм	5			

III РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Народни музички инструменти	12			
Литература и дела за слушање	15			
Нотни и звучни запис	3			
Испитни програм	5			

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часа годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова			
	Т	В	ПН	НуБ
Вокална традиција балканских народа	13			
Литература и дела за слушање	15			
Нотни и звучни запис	3			
Испитни програм	2			

Циљеви и задаци:

Упознавање ученика са развојем етномузикологије и са правилном употребом термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија. Развијање способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике. Развијање способности разликовања и уочавања карактеристика српске традиционалне музике као и карактерстика музике осталих Балканских народа; савладавање система транскрипције финском методом

Начин остваривања програма:

Водећи рачуна о структури градива из етномузикологије, која у многоме за ученике представља потпуно нови предмет, важно је максимално приближити материју ученицима. Припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања литературе (старијих издања, али и нових публикација), избора адекватне дискографије, израде powerpoint презентације. Посебно је важно обучити ученике да разликују традиционалну музику од осталих видова употребе традиционлне музике у данашње време.

Захтеви:

Испитни програм

- Усмени испит са три питања из пређеног градива;
- Једна мелопоетска анализа песме задата на лицу места.

ПРЕДМЕТ: ЕТНОЛОГИЈА

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН			
	I	II	III	IV
Увод у етнологију	13			
Етногенеза народа балканског полуострва	13			
Социјална култура		13		
Обичајно право		13		
Народна религија Срба			13	
Религијско мишљење и понашање			13	
Упознавање са фолклором				26
Провере знања	9	3	9	6
Годишњи фонд часова ПН	**35**	**35**	**35**	**33**

Циљеви и задаци:

Упознавање са етнологијом као науком.; сагледавање њеног историјата, од почетака у 19. веку, када се заснива на идејама романтизма, па све до друге половине 20. века; објашњавање појма *етнос*, који лежи у самом називу етнологије као науке, и дефинисање етничког идентитета као самоодређења појединца кроз поистовећивање са групом; разумевање етничких идентитета на простору Балкана, анализа чинилаца у њиховом конструисању и њихових функција.

Начин остваривања програма:

Предмет и основни задаци етнологије Формирање и развој етнологије Етнологија и сродне науке; Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрема и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

ПРЕДМЕТ: НАРОДНИ АНСАМБЛИ

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Модул/област	Годишњи фонд часова ПН	
	III	IV
Дует	21	21
Оркестар	20	21
Нотни и звучни запис	20	21
Припреме за јавне наступе	9	3
Годишњи фонд часова ПН	**70**	**66**

Циљеви и задаци:

Развијање способности ученика за групно музицирање, усаглашавање индивидуалног извођења са потребама групног; усаглашавање интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања; развијање перцепције слушања осталих чланова и жеље за радом у групном музицирању.

Начин остваривања програма:

Почетак рада са ансамблима налаже обраду најједноставнијих изворних мелодија и савладавање свих компонената специфичних за форме групног музицирања (ритмичко и интонативно усклађивање, мелодијско обликовање, артикулација....). Свирање по нотним записима и по слуху. У оквиру мањих инструменталних скупина формирати саставе који су у складу са традиционалним извођаштвом: нпр. Дует фрула, дует окарина, свирка на гајдама уз тапан. Имајући у виду инструменте на којима ученици свирају потребно је образовати оркестар фрулаша.

Сваки ученик је обавезан да један пут у току полугодишта, или два пута у току године, јавно наступи у ансамблу барем на интерном часу.

Захтеви:

Обавезни минимум програма

а) по десет изворних мелодија изведених од стране мањег инструменталног састава;

б) пет изворних мелодија изведених од стране већих инструменталних састава који су предвиђени наставним програмом.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

Остали обавезни облици непосредног образовно-васпитног рада су: допунска, додатна и припремна настава.

Допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја у редовној настави и самим тим не постижу задовољавајући успех из појединих предмета.

Потреба за организовање допунског рада утврђује се током школске године чим се испоље тешкоће и уочи заостајање појединих ученика у савлађивању садржаја неких наставних предмета.

Додатни рад се остварује за ученике који постижу изузетне резултате и показују интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.

Циљ додатног рада је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Задаци су:

- задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење;
- подстицање индивидуалног развоја ученика, пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика;
- проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности;
- груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају улови за индивидуализацију додатног рада;
- идентификовање обдарених и талентованих ученика.

Организација и извођење ове наставе обављаће се на садржајима предвиђеним радовним наставним планом и програмом, али се сходно интересовањима и потребама ученика ти садржаји проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука, и као такви важе само за ученике обухваћене овим обликом рада.

Наставник треба да упућује ученике да самостално испитују разне појаве, да се служе литературом, приручницима, користе Интернет, да помаже у истраживању...

Припремни рад се организује за редовне ученике који су због болести упућени на полагање разредног испита и за ванредне ученике. Организује се према садржајима из програма образовања пре полагања разредног испита.

Циљ допунског и припремног рада је да омогуће ученицима да се лакше укључе у редован образовно-васпитни процес.

Задаци су:

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
- усклађивање овако утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;
- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

Верификатори: Дневници за допунску и додатну наставу, дневници за индивидуалну наставу, свеска евиденције наставника о праћењу напредовања ученика и припреме наставника за час.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

ДОПУНСКИ РАД СА УЧЕНИЦИМА

На основу Закона о средњој школи, професор је обавезан, да због повремене неуспешности ученика у савладавању наставних садржаја појединих наставних предмета, организује допунски рад са ученицима. Годишњи фонд часова допунске наставе биће планиран касније (у току септембра), зависно од потребе. Те потребе утврђују одељењска већа за свако одељење посебно. С обзиром да су у Школу уписани одлични и врло добри ученици претпоставља се да таквих часова неће бити много. Тачан распоред допунског рада и број обухваћених ученика немогуће је унапред планирати због тога што директно зависе од броја ученика којима је оваква настава потребна. Након његовог усвајања на седницама одељењског већа, тај план постаје саставни део Годишњег плана. Допунски рад се реализује у терминима предвиђеним распоредом часова за теоретске предмете и у индивидуалним распоредима за индивидуалну наставу. Часове реализују предметни професори. На основу досадашњих искустава потреба за овим видом наставе постоји за теоретске предмете и часове индивидуалне наставе. Одазив ученика, углавном није задовољавајући. Међутим, Школа им отвара могућност да са успехом савладају градиво.

Тема/модул/ област	**Циљеви**			**Фонд часова**
				35
ДОПУНСКА НАСТАВА	· Да се објасни део градива који је ученику остао нејасан · Да се вежбају тежи задаци · Да се помогне повезивање теорије и конкретних ситуација, задатака			
	Исходи	**Облик рада**	**Методе рада**	**Време реализације**
	· Да понови и опише нејасно градиво · Да повеже одговарајућу теорију и задатке · Да примени научено на посебне ситуације	· Индивидуални · Групни	· монолошка · дијалошка · демонстрациона · рад на задатку	током школске године
	Наставна средства	**Корелација са другим предметом**	**Праћење и оцењивање**	
	· Штампани задаци · Уџбеник · Нотни материјал · Аудио-видео садржаји	наведена у припреми и плановима наставника	· Усмено излагање · Домаћи задаци	

ДОДАТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА

У наредној години професори ће радити по посебном програму и са талентованим ученицима, припремајући их за такмичења (у Школи, граду, Републици), а посебан вид додатног рада обухвата припрема за матурске испите и упис на факултете. Тачан распоред додатног рада и број обухваћених ученика немогуће је унапред планирати због тога што директно зависе од опредељења ученика и термина такмичења. Планирани фонд часова п предмету за који се организује додатни рад је 35 часова годишње.

Додатни рад се реализује у терминима предвиђеним распоредом часова за теоретске предмете и у индивидуалним распоредима за индивидуалну наставу, а по потреби и у другим терминима. Рад реализују професори које одређују стручна већа, у складу са својим плановима рада и потребама Школе. С обзиром на чињеницу да се регионална и републичка такмичења организују из стручних предмета: Солфеђо, Хармонија, Музичко стваралаштво, те такмичења из главног предмета (инструмент и соло певање), по календару Министарства просвете и ЗМБСС, то се претпоставља да ће се додатна настава реализовати управо из ових предмета, а из осталих предмета према потреби. Заинтересованост ученика је боља него за допунски рад (нарочито када се ради о припремама за такмичења).

Тема/модул/ област	Циљеви			Фонд часова
				35
ДОДАТНА НАСТАВА	• Да се објасни градиво шире него што је наставним програмом предвиђено • Да се вежбају тежи задаци • Да се помогне самосталан истраживачки рад ученика • Да се користи стручна литература и за више школе и за факултете			
	Исходи	**Облик рада**	**Методе рада**	**Време реализације**
	• Да ученик уме да реши теже задатке/композиције • Да примени научено градиво и на друга дела • Да анализира дела и критички се осврне на њих • Да самостално интерпретира	· Индивидуални · Групни	· монолошка · дијалошка · демонстрациона · рад на задатку	током школске године
	Наставна средства	**Корелација са другим предметом**	**Праћење и оцењивање**	
	• Штампани задаци • Уџбеник • Нотни материјал • Аудио-видео садржаји	наведена у припреми и плановима наставника	• Усмено излагање • Домаћи задаци • Јавни наступи	

ПРИПРЕМНИ РАД

Већ неколико година професори врше припрему ученика, који су због болести упућени на полагање разредног испита, који полажу поправне и матурски испит и за ванредне ученике. Школа ће наставити са таквом праксом. Припремни рад се реализује у другом полугодишту (када се увидом у реализацију фонда часова утврди број таквих ученика) по посебном распореду који се сачињава педагошки колегијум, а коначну одлуку доноси Наставничко веће. Реализује се у терминима који одговарају ученицима. Рад је у потпуности прилагођен наведеним циљевима и захтевима ученика.

Тема/модул/ област	Циљеви			Фонд часова
ПРИПРЕМНА НАСТАВА	· Да се објасни део градива који је ученику остао нејасан · Да се вежбају тежи задаци · Да се помогне повезивање теорије и конкретних ситуација, задатака			10% од планираног фонда
	Исходи	**Облик рада**	**Методе рада**	**Време реализације**
	· Да понови и опише нејасно градиво · Да повеже одговарајућу теорију и задатке · Да примени научено на посебне ситуације	· Индивидуални · Групни	· монолошка · дијалошка · демонстрациона · рад на задатку	Пред прописане рокове за полагање поправних, разредних, годишњих, матурских и ванредних испита
	Наставна средства	**Корелација са другим предметом**	**Праћење и оцењивање**	
	· Штампани задаци · Уџбеник · Нотни материјал · Аудио-видео садржаји	наведена у припреми и плановима наставника	· Усмено излагање · Домаћи задаци	

ОБАВЕЗНЕ И ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

У остваривању образовно-васпитног процеса радаШколе, значајно место у осмишљавању слободног времена ученика и њиховог креативног и мисаоног ангажовања, имају ваннаставне активности.
Поштујући принцип добровољности у опредељивању ученика, Школа планира, према захтевима постављеним Законом, Програмским основама васпитног рада Школе и својим могућностима, различите ваннаставне активности. Обим реализације ових активности у многоме зависи од инетересовања ученика, али је битно пружити им могућности да кроз различите садржаје задовоље своја интересовања, стекну нова знања и добију нешто више од Школе него што је само знање садржаја наставних предмета.

Планирају се следеће активности:

- смотре
- преслушавања
- интерни часови
- јавни часови
- концерти

Смотре и преслушавања су облик образовно-васпитног рада организује се ради перманентног увида у степен савладаности програмских задатака и ради лакшег праћења напредовања ученика.
Број смотри из појединих наставних предмета као и време њиховог одржавања, утврђује се Годишњим планом рада.

Преслушавање се организује по потреби, ради увида у напредовање ученика који се припремају за јавне наступе и такмичења, концерте, гостовања, као и ради утврђивања који ће ученици представљати школу, као и ради пријема ученика из друге школе.

Интерни и јавни часови су облик образовно-васпитног рада је комплементаран део уз редовну наставу и планира се у оквиру Годишњег плана рада школе. Сваки ученик школе има обавезу да најмање једанпут у току сваког полугодишта наступи на интерном или јавном часу.

Обавезне ваннаставне активности	**Разред**	**Број часова годишње**	**Време реализације**
смотре	I-IV	најмање 2 пута	током године
преслушавања	I-IV	по потреби	током године
интерни час	I-IV	2 часа	крајем I и II полугодишта
јавни час	I-IV	1-2 часа	током године
концерт	I-IV	1-2 часа	током године

Носиоци реализације: **Наставници вокално инструменталних класа и класа теоретичара.**

ФАКУЛТАТИВНИ ВАННАСТАВНИ ОБЛИЦИ

Факултативни ваннаставни облици имају за циљ да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Задаци су:

- проширивање и продубљивање, као и стицање нових знања и умења а према интересовањима ученика;
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој раде.

Факултативни ваннаставни облици се организују као:

1. екскурзија,
2. такмичења
3. културна и јавна делатност школе
4. семинари
5. кампови
6. остале факултативне ваннаставне активности.

Факултативне ваннаставне активности	**Разред**	**Број дана годишње**	**Време реализације**	**Носиоци реализације**
екскурзије	I II III-IV	до 3 до 5 до 5	У складу са планом	Одељењске старешине/остали
такмичења	I-IV	1 - 3	У складу са планом	Наставници вокално инструменталних и теоретских класа и опште-образовних предмета
културна и јавна делатност школе	I-IV	1 - 3	У складу са планом	Наставници вокално инструменталних и теоретских класа и опште-образовних предмета
семинари	I-IV	до 7 ненаставних дана	У складу са планом	Наставници вокално инструменталних и теоретских класа
кампови	I-IV	до 15 ненаставних дана	У складу са планом	Наставници вокално инструменталних и теоретских класа
остале факултативне ваннаставне активности	I-IV	из прилога у табелама	У складу са планом	Наставници вокално инструменталних и теоретских класа и наставници опште-образовних предмета

1.ЕКСКУРЗИЈЕ

Екскурзија је факултативна ваннаставна активност и представља облик образовно-васпитног рада којим се доприноси остаривању плана и програма и циљева средњег образовања и васпитања. Екскурзије као посебан облик образовно – васпитног рада представљају ваннаставну активност која се остварује ван школе и који се организује ради непосредног проучавања наставних садржаја значајних за музичке школе и реализације других облика образовно- васпитног рада , а у складу са интересовањима ученика и могућностима школе.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног, историјског и духовног наслеђа и привредних достигнућа које су у вези са делатношћу школе.

Одељењска и стручна већа школе достављају предлог плана и програма екскурзије наставничком већу школе ради разматрања и упућивања мишљења савету родитеља школе ради давања сагласности. Екскурзије се организују и изводе уз претходну писмену сагласност родитеља, за најмање 60 % ученика истог разреда и ако су обезбеђени одговарајући услови за остварење циљева и задатака екскурзије.

Према одредбама Правилника о измени Правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама
(„Сл.гласник РС – Просветни гласник", бр. 5/2010.) и стручног упутства о организацији и извођењу екскурзија сачињава се план и програм екскурзије који је саставни део и Годишњег плана рада школе. Приликом извођења излета и екскурзија нарочито се посвећује пажња вођењу рачуна о свим видовима заштите и безбедности ученика.

Задаци екскурзије су:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и схватање значаја здравља и здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.
- савлађивање и продубљивање дела наст. програма непоср. упознавањем садржаја наст. предмета.

Садржаји екскурзије остварују се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и саставни су део годишњег програма рада школе.

2.ТАКМИЧЕЊА

Посебан део у настави су припреме ученика за такмичења. Она могу бити веома корисна као подстицај у раду, као мотив за већи број одговорних јавних наступа.

Према предложеним активностима стручних већа за област предмета, у наредном периоду планирано је учешће ученика на следећим такмичењима:

* Републичко такмичење музичких и балетских школа Србије (март – април),
* Фестивал музичких и балетских школа Србије –мај,
* међународна такмичења у оквиру и изван државних граница;
* светска такмичења високог ранга.

Планови стручних већа предмета у којима се налазе подаци о планираним такмичењима дати су и у наредној табели.

У оквиру државних граница:

Одсеци		Место одржавања такмичења (без РТ, ФМБШС и СХОШ)	Време одржавања	Носиоци реализације
Вокално инструментални одсеци	Гудачи	Ниш, Сремска Митровица, Београд	I полугодиште и II полугодиште	Председници и чланови стручних већа вокално-инструменталних одсека
	Дувачи	Београд, Смедерево, Лазаревац, Пожаревац, Ваљево		
	Хармоника	Крагујевац, Смедерево, Смедеревска Паланка, Лазаревац, Лозница, Аранђеловац		
	Соло-певање	Рума, Београд, Аранђеловац, Уб		
	Гитаре	Ниш, Београд		
	Клавири	Крагујевац, Београд, Шабац Аранђеловац		
Теоретски одсек		Краљево, Београд, Пожаревац	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа теоретског одсека
Етномузиколошки одсек		Чачак	/	/

Изван државних граница:

Одсеци	Држава у којој се одржава такмичење	Време одржавања	Носиоци реализације
Гудачки одсек	државе региона	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа гудачког одсека
Одсек хармонике	Сарајево, БиХ	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа одсека хармонике
Дувачки одсек	државе региона	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа дувачког одсека
Теоретски одсек	Праг, Чешка	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа теоретског одсека
Етномузиколошки одсек	Бијељина, Република Српска , БиХ Римини, Италија	II полугодиште	Председник и чланови стручног већа етно одсека

Током школске године према плану календара такмичења одржаваће се припрема заинтересованих ученика који показују изузетне резултате за учешће на такмичењима у оквиру и изван државних граница , а према следећем плану:

Стручно веће за област предмета	Назив предмета	Број часова недељно по предметном наставнику (од I до IV разреда)	Време реализације (према календару такмичења)	Носиоци активности (мин.)
Клавир	клавир	1-2	Током године (Републичко такмичење, фестивал, остала такмичења)	6 наставника (према избору стручног већа предмета)
Гудачи и гитара	виолина виола виолончело гитара	1-2	Током године (Републичко такмичење, фестивал, остала такмичења)	5 наставника (према избору стручног већа предмета)
Дувачи	труба кларинет флаута саксофон тромбон	1-2	Током године (Републичко такмичење, фестивал, остала такмичења)	5 наставника (према избору стручног већа предмета)
Хармоника	хармоника	1-2	Током године (Републичко такмичење, фестивал, остала такмичења)	4 наставника (према избору стручног већа предмета)
Соло певање	соло певање	1-2	Током године (Републичко такмичење, фестивал, остала такмичења)	2 наставника (према избору стручног већа предмета)
Српско традиционално певање	певање	1-2	Током године (такмичења)	1 наставник (према избору стручног већа предмета)
Теоретски предмети	солфеђо, остали теоретски предмети	1-2	Током године (такмичења)	5 наставника (према избору стручног већа предмета)

3. КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе је једно од подручја образовно васпитнних активности којом се остварује чвршћа и непосреднија веза са друштвеном средином.

Културне активности реализоваће се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном самоправом, културним институцијама у граду и земљи. Циљ ових активности је промоција културе и уметности, промоција школе, примена знања и вештина стечених у школи и ван ње, развијање естетских вредности и навика, јачање самопоуздања и вештине у јавном наступу, омогућавање испољавање уметничких талената ученика, унапређење етоса, унапређење сарадње са родитељима.

Школа остварује активну, разноврсну, садржајну и перманентну сарадњу са институцијама културе у локалној средини и изван и са посебним циљем да уведе ученике у јавни и културни живот уже и шире средине, да путем извођења уметничких програма афирмише све ученике, а посебно изузетно талентоване ученике и школу као значајну образовно- васпитну установу.

Културна активност школе обухвата активности које се остварују на основу програма културних активности школе и обухвата: прославе дана школе,пријема првакаи почетка и завршетка школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, спортска такмичења, истраживачке активности и друге активности које доприносе проширење утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Поред културне делатности школе која је везана за институције, биће реализовано и мноштво активности у самој школи. План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део и Годишњег плана школе.

Циљ:

Унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног нивоа у друштвеној средини.

Задаци:

* оспособљавање ученика музичке школе да користе вредности које им пружа локална средина за свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену
* презентовање резултата музичке школе у локалној средини (прославе, јубилеји, манифестације, посебне акције и активности)
* афирмација музичке школе као културног центра у граду и општини
* стварање услова за реализацију циљева и задатака музичког васпитања и образовања
* унапређивање квалитета друштвеног и културног живота у локалној средини

Културна и јавна делатност школе одвијаће се кроз културне и јавне активности:

* у школи,
* у локалној заједници,
* изван локалне заједнице и кроз
* међународну сарадњу

Носиоци активности културне и јавне делатности су наставници, ученици, председници стручних већа за област предмета, тимови, стручни сарадник педагог, руководство школе, остали.

Културна и јавна делатност музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и облици, активности и садржаји кроз које се реализују активности културне и јавне делатности школе су следеће:

* организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови)
* организовање концерата наставника школе
* организовање концерата гостујућих музичких уметника
* активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове), смотрама, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација
* организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација
* организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача

* организовање предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко- извођачку проблематику
* организовање ученичких екскурзија, кампова
* организовање медијских промоција разне врсте
* успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама
* организовано коришћење простора и програмска сарадња са библиотеком, позориштем, музејом, галеријама, домовама културе, удружењима, биоскопом, штампаним и е- медијима, куд-овима, и сл.
* ангажовања истакнутих научних , културних и јавних радника у раду са ученицима према интересовањима и према програмима ученичких организација
* организовања семинара , курсева, предавања у школским просторијама
* организовања међушколске сарадње
* учешћа ученика у обележавању и прослављању значајних датума и јубилеја
* организованих јавних наступа , приредби, манифестација,хуманитарних акција
* презентације стваралачког рада ученика музичке школе
* организовањем школских интерних, јавних часова и смотри
* организовањем специфично осмишљених јавних наступа полазника музичког забавишта(проширена делатност) и ученика припремног разреда
* организовањем концерата студената музичких академија који су потекли из наше музичке школе као и осталих гостујућих концертних наступа студената
* организовањем јавног групног, заједничког музицирања и певања ученика и професора
* организовањем и интензивирањем концерата џез оркестра (који ће подстакнути интересовање за увођење новог одсека основне музичке школе за џез музику)
* организовањем концерата симфонијског оркестра ученика и професора
* организовањем концерата еминентних музичких уметника и концерт мајстора, студената, самоуких музичких уметника(етно) и остали
* организовање школске студијске продукције (компоновање)која би се медијски и концертно пласирала,а уједно и подстакла интересовање за увођење планираног одсека за дизајн звука и музичку продукцију
* организација јавних и концертних наступа са програмски квалитетно осмишљеним, различитим, музичким жанровима
* активности ученика у међународном симфонијском оркестру музичких школа из неколико градова
* организовањем међународног отвореног такмичења солфеђиста “Александар Шаца Путник”
* иницијативом, стварањем предуслова и организовањем међународног такмичења гитариста, школског и окружног такмичења гудача и светског такмичења трубе, остало
* организовањем (или припремом) такмичења класичних инструменталних /вокалних и етно одсека(певање, свирање,игра) које ће сваке наредне године моћи да укључује нове такмичарске дисциплине
* организовањем осталих школских такмичења из различитих дисциплина
* организовањем ученичког учешћа на домаћим и међународним музичким такмичењима, фестивалима, смотрама, променадама, остало
* организација мајсторских курсева еминентних музичких педагога и извођача
* успостављање сарадње са медијским спонзорима музичке школе
* организација најразноврснијих медијских промоција прилагођених циљним групама
* организација добротворних и хуманитарних наступа и концерата
* организовање предавања, семинара, трибина, саветовања који ће обрађивати музичко извођачку проблематику, савремене класичне, изворне, традиционалне музичке тематике, будуће тенденце у музичком школству и слично
* активирање, поред већ остварених и планираних, нових облика сарадње музичких школа, ученика, професора, са домаћим и иностраним културним институцијама

* активирање на умреженим пројектима са установама,институцијама културе, образовања,првенствено,као и са осталим циљним групацијама
* активности везане за квалитетне начине анимације публике, првенствено у локалној средини
* организација промоције уписа у музичку школу и у музичко забавиште
* организација најразличитијих врста медијске промоције ученика, наставника, музичке школе
* организација ученичких кампова, креативног музичког окупљања
* организовање различитих прослава, меморијала, размена, гостовања, посебно осмишљених манифестација, остало

Свечано се обележавају и прослављају следећи значајни датуми:

Време	Назив	Програмски садржај	Носиоци реализације
октобар	Меморијал „Сећање на Лазара Ристовког“	пригодан музички и књижевни садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
14.октобар	Концерти поводом обележавања Дана стрељаних у Краљеву	пригодан музички и књижевни садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
7. октобар	Концерти поводом обележавања Дана Града Краљева	пригодан музички и књижевни садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
децембар – јануар	Концерти поводом обележавања Дана школе , новогодишњих и божићних празника	пригодан музички и књижевни садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
27.јануар	Концерти поводом обележавања Дана Духовности - Св.Саве и обележавање школске славе	пригодан музички и књижевни садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
8. март	Концерти поводом обележавања Дана жена	пригодан музички и уметнички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
април	Концерти поводом обележавања ускршњих празника	пригодан музички и уметнички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
мај	Матурске свечаности	пригодан музички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
мај	Завршни концерти школе	пригодан музички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
јун	Концерти поводом обележавања Светског дана музике(21.06.)	пригодан музички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе
јун	Концерти поводом обележавања Видовдана (28.06.)	пригодан музички и уметнички садржај	- тим за КЈД, - стручна већа предмета, - ученици од I - IV разреда средње школе

4. СЕМИНАРИ

У музичкој школи у Краљеву и музичким школама Србије и у иностранству заинтересовани ученици ће присуствовати специјалним музичким семинарима – мастер класовима које одржавају еминентни музички стручњаци. Планирано је да се у сарадњи стручних већа предмета и представника музичких академија ангажују музички стручњаци који ће реализовати семинаре - мастер класове унутар школе. На сваком одсеку се планира по један мастер клас, док ће поједине похађати заинтересовани ученици и са осталих одсека. Такође пратиће се понуда мастер класовакоји се реализују на академијама и у осталим музичким школама. Ученици који су учесници кампова такође имају могућност похађања мастер класова у оквиру музичког кампа.

5. КАМПОВИ

У оквиру Србије и у иностранству ученици ће учествовати на специјалним музичким камповима. Индивидуално и групно музицирање, мастер класови, концертне активности, стицање нових знања и вештина, размена искустава, учење и усавршавање страних језика, упознавање традиције и културе земаља из које долазе учесници кампова и земаља у којима се кампови одржавају, стицање нових пријатеља и креативно дружење представљају јединствено искуство и подстицај развоју и напредовању ученика.

Учесници	Број учесника	Место реализације	Облик сарадње	Време реализације
Ученици и професори МШ	До 30 ученика, до 3 проф.	Србија	Регионални симфонијски оркестар	Август
Ученици и професори МШ	До 30 ученика, до 3 проф.	Хрватска	Регионални симфонијски оркестар, дувачки оркестар	Август
Ученици и професори МШ	До 30 ученика, до 3 проф.	Лимбург, Немачка	Пројекат сарадње са ЕУ	Октобар или април
Ученици и професори МШ	До 30 ученика, до 3 проф.	Лион, Француска	Симфонијски оркестар младих-музички камп	Октобар или април
Ученици и професори МШ	До 30 ученика, до 3 проф.	Норвешка	Симфонијски оркестар младих-музички камп	Октобар или април

6. ОСТАЛЕ ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Назив факултативне активности	Разред	Број часова недељно	Време реализације	Носиоци реализације
Камерни вокални ансамбли	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа
Камерни инструментални ансамбли	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа
Ансамбл фрула	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставник инструменталне класе фруле

Назив факултативне активности	Разред	Број часова недељно	Време реализације	Носиоци реализације
Народни дувачки инструменти	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставник инструменталне класе фруле
Народни жичани инструмент-гусле	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставник инструменталне класе гусли
Блок флаута	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставник инструменталне класе фруле
Народни ансамбли (комбиновани)	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници фруле, гусли и етномузиколошких предмета
Народна игра Плесне игре	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставник етномузиколошких предмета
Камерни гудачки оркестар(од 10 чланова и више)	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа гудача
Камерни ансамбли соло певача и теоретичара или клавириста	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних класа соло певања
Ансамбл гитара	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа гитаре
Оркестар хармоника	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа хармоника
Биг бенд	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа дувача
Ансамбл флаута	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа дувача
Симфонијски оркестар	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници инструменталних класа
Музичко- сценски наступи различитог карактера (укључујући и „музичке бајке“)	I - IV	до 3 дана	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа, теоретских и етномузиколошких класа
Позоришне представе	I - IV	до 3 дана	У складу са планом	Наставници опште-образовних предмета и наставници теоретских предмета, остали

ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ, ЊИХОВИ ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ	I РАЗРЕД		II РАЗРЕД		III РАЗРЕД		IV РАЗРЕД		Укупно
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
Инструмент (дувачки, удараљке, контрабас, традиционално певање и свирање)	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Развијање слуха	2	70	2	70	-	-	-	-	140
Дириговање	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Увод у компоновање	-	-	-	-	-	-	2	66	66
Аудио визуелна техника	-	-	-	-	-	-	1	33	33

Факултативни наставни предмети су предмети који су прописани за средњу школу као и предмети које школа може да понуди ученицима, сходно Правилницима о наставном плану и програму за средњу школу , а у складу са могућностима школе и потребама ученика.

Крајем школске .....године, одељенске старешине су поделиле анкету ученицима средње школе, поводом обавезних изборних и факултативних премета. Школа је понудила следеће предмете и активности:

- главни предмети свих одсека за ученике којима то није главни предмет,
- стручни и ужестручни предмети свих одсека за ученике којима то није обавезни предмет,
- опште-образовни предмети свих одсека за ученике којима то није обавезни предмет.

Резултати анкете показали су интересовање ученика за понуђене инструменте и активности, па ће сходно могућностима школе и оптерећености фонда часова предметних наставника, следеће од факултативних предмета и активности бити уврштени у Школски програм:

Факултативни предмет/активност	Разред	Број часова недељно	Начин реализације	Носиоци реализације
Инструмент/певање-главни предмет	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа
Народна игра, Плесне игре	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа
Народни ансамбли	I - IV	1 – 2	У складу са планом	Наставници вокалних и инструменталних класа

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА, ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

МОДЕЛИ, ЕЛЕМЕНТИ ПЛАНИРАЊА И ПРОГРАМИРАЊА НАСТАВНОГ РАДА

Начин остваривања програма наставе инструмента – индивидуалне наставе

Образовање и васпитање ученика музике је изразито захтеван и одговоран посао. Подразумева се да онај који се њиме бави, поред одговарајућег професионалног знања и искуства треба да, свакако, поседује још и доста широк увид у основне принципе и законитости развојне психологије.

Будући да је, нарочито у оквирима индивидуалне наставе, наставни процес снажно обележен феноменом трансфера, наставник, у функцији "трећег родитеља", представља важну идентификациону фигуру, у пресудној мери одговорну за музичку, а знатним делом и личну судбину свог ученика. Оваква одговорност обавезује наставника на основно упознавање учениковог породичног окружења (пре свега, интензитета и карактера родитељске подршке учениковом музичком школовању и нивоа њихових очекивања), једнако као и услова у којима ученик живи (нарочито квалитета инструмента на којем вежба или могућности набавке инструмента, уколико га ученик не поседује). Опскрбљен подацима ове врсте, наставник ће бити у стању да прецизније процени ученикову личност, посебно његову музичку мотивацију и његове развојне капацитете те да, на основу такве процене, креира наставно-васпитни третман, којим ће ученика довести до оптималног остварења његовог индивидуалног потенцијала.

Није потребно наглашавати у којој мери наставников став према ученику ваља да буде обележен наклоношћу, топлином, саосећањем, разумевањем, подршком, охрабрењем и поштовањем.

Пошто је примарна наставникова улога да негује учеников таленат, то неизбежно ограничава његов критицизам на веома уско подручје крајње неопходности - једино у којем се он може сматрати конструктивним.

Од наставника се очекује да се редовно, савесно припрема за часове и пажљиво прати и планира развој сваког свог појединог ученика. Ова припрема обухвата читав спектар активности - од детаљног проучавања композиција са учениковог репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

Претпоставка је да ће добар наставник увек имати на уму комплексност и свеобухватност процеса музичке наставе и да ове њене важне стране никад неће запостављати ради пуког усавршавања искључиво занатске компоненте учениковог свирања. То значи да ће се он, током читавог периода учениковог рада на одабраном делу, трудити да му пренесе, не само своје знање о прстореду, техничким поступцима и извођачким изражајним средствима неопходним за примерено извођење дела, него и одређен број суштински важних информација о аутору дела, историјској епохи којој припада и специфичним особинама самог дела (облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности).

Квалитет првог и неколицине наредних часова најчешће пресудно утиче на даљи развој учениковог интересовања за музику. Наставнику се, из тог разлога, препоручује да посвети повишену пажњу овој проблематици, изналажењем и практичном применом најподстицајнијих и најинспиративнијих могућих наставних метода. Препоручују се велика умереност и опрез

у организовању ученикових такмичарских активности. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Равноправан третман свих ученика у класи наставник не сме, ни на какав начин и ни под каквим условима, да доведе у питање. Било какав дискриминаторски став у односу на степен музичке обдарености или неко друго учениково индивидуално својство сматра се педагошки и морално недопустивим.

Савестан наставник ће, разуме се, обазривим, интроспективно-аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција.

Једна од најважнијих потврда његове исправне педагошке позиције биће упоран рад на сопственом усавршавању - повременим учењем нових дела, стицањем додатних увида у област инструменталнее литературе, честим одласцима на концерте, праћењем актуелних збивања у светској дискографији, јавним наступањем, периодичним обнављањем теоријског знања, читањем методолошке, педагошке и психолошке литературе, сталним допуњавањем личног образовања и проширивањем свог културног и духовног хоризонта.

Стручни актив за развој школског програма је размотрио више модела, односно могућности како да се у школском програму прикажу **начини остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних планова и програма наставе и учења и врсте активности у образовно-васпитном раду**. Одлучено је да начин планирања прилагоди својим потребама и прошири прописаним и другим потребним елементима.

Начин и поступак остваривања прописаних планова и програма наставе и учења и врсте активности у образовно-васпитном раду дати су у оквиру посебног модела планирања у глобалним и оперативним плановима рада наставника и припремама за извођење часова који ће бити саставни део и Годишњег плана школе, а такође и значајан део Школског програма - прилог Школског програма (у штампаној и електронској верзији), који се налази у школи код директора школе.

Начин и поступак остваривања прописаних планова и програма наставе и учења и врсте активности у образовно-васпитном раду су приказани на следећи начин:

- **Планирање и програмирање** обавезних, обавезних изборних, као и осталих облика образовно-васпитног рада извршено је по следећем моделу :

ГЛОБАЛНИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА	Садржај
1.страна	Наставни предмет, Разред, Образовни профил, Редни број модула, Број часова по модулима; Модули, Број часова по модулима за : Обраду, Утврђивање, Обнављање, Вежбање, Систематизацију; Укупан фонд часова, Назив школе, Укупан број часова за обраду, Укупан број часова за утврђивања, Укупан број часова за обнављања, Укупан број часова за вежбања, Укупан број часова за систематизацију
2.страна 3.страна	Циљ за предмет, Задаци за предмет, Циљеви по модулима, Задаци по модулима, Исходи по модулима, Наставна ситуација, Име и презиме наставника, Датум предаје, Службени гласник –Просветни гласник број, Грб школе
4.страна	Нивои постигнућа, Критеријуми о оцењивању, Уџбеници , приручници и литература.

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА	Садржај
	Школска година, Наставни предмет, Разред, Недељни фонд часова, Редни број модула, Тип часа, Редни број часа, Наставни оквир-Тема, Модули, Корелација(унутар предмета, са осталим предметима), Датум предаје, Наставник ,Смотре , јавни часови и концерти – планирање, Назив школе.

ПРИПРЕМА ЗА ЧАС	Садржај
1.страна **2.страна** **3.страна**	Месец, Образовни профил, Наставни предмет, Разред, Име и презиме ученика, Редни број часа, Циљеви часа, Задаци часа, Нивои постигнућа, Облик рада, Наставне методе, Тип часа, Наставни садржаји-кључни појмови, Домаћи задатак , Број учионице, Грб школе.
4.страна	Редни број часа, Наставне јединице (фазе рада-кораци), Упутство за дидактичко методичко остваривање програма, Активност наставника, Активност ученика, Планирано време трајања часа, (Само)евалуација, Исходи, Место и положај ученика , Изглед школске табле, Иновације, Наставна средства – забелешка, име и презиме наставника, име и презиме ученика, Датум предаје плана.

Сви елементи планирања и програмирања наставног рада биће конкретизовани у писаним припремама наставника. Образац припреме који ће наставници користити је интегрални део глобалних и оперативних планова у оквиру прихваћеног модела планирања у програмском пакету и он садржи све елементе који су прописани , препоручени и које су у извештају и у консултацијама предложили/сагласили се просветни саветници.

Наставни план и програм остварује се у школи где су школски простор, опрема и наставна средства прописани:

- Правилником о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање плана и програма заједничких предмета у стручним школама за образовне профиле III и IV степена стручне спреме („Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник”, бр. 7/91) и
- Правилником о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле III и IV степена стручне спреме у стручним школама подручја економија, право и администрација- („Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник”, бр. 9/91 и 2/98).

Наставници сами припремају потребна наставна средства (ноте, аудио-видео материјале, и Power Point презентације) у складу са овим наставним програмом, користећи:

* публикована мултимедијална наставна средства (штампана литература, различите публикације, збирке нота, одговарајуће видео и аудио ЦД и ДВД дискове и елктронске публикације);
* одговарајуће програме за писање и штампање нотног материјала;
* Интернет.

Настава се реализује уз коришћење доступних наставних средстава (инструмената, рачунара и пројектора, телевизора и видео рекордера, одговарајућег канцеларијског прибора, опреме и алата; телефона, телефакса, фотокопир апарата).

Детаљна упутства за остваривање програма дата су уз сваки предмет појединачно.

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

У средњој музичкој школи настава је индивидуална, групна и разредна. Час траје 45 минута

ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ ПО ОДСЕЦИМА

ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК

А) индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир
Б) У групама од 2 ученика: Читање с листа, Корепетиција – за клавиристе и оргуљаше.
В) У групама од 3 ученика: Камерна музика
Г) У групама од 8 ученика: Солфеђо, Теорија музике, Хармонија, Музички облици, Контрапункт,
Д) У групама од 15 ученика:, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Етномузикологија, Музички инструменти
Ђ) У групама до 60 ученика: Оркестар/ Хор

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

А) Индивидуална настава: Клавир
Б) у групама од 2 ученика: Свирање хорских партитура
В) У групама до 8 ученика: Солфеђо, Теорија музике, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање
Д) У групама до 15 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе , Музички инструменти, Етномузикологија, Национална историја музике
Ђ) у групама до 60 ученика: ХОР

ОДСЕК ЗА ТРАДИЦИОНАЛНУ МУЗИКУ

А) Индивидуална настава: Главни предмет, упоредни клавир
Б) У групама од 3 до 6 ученика: Народни ансамбли, Народна игра
В) У групама од 8 ученика: Солфеђо, Теорија музике, Хармонија, Контрапункт, Етномузикологија, Етнологија, Музички облици,
Г) У групама од 15 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе , Музички инструменти, Национална историја музике
Д) у групама до 60 ученика: ХОР

Потребно је да наставник ученику, континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) , указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. Овим се ученицима омогућава да развијају способност да самостално прате и да самостално себе процењују (оцењују) на релативно објективан начин. Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, ученици почињу да се оспособљавају да и активно учествују у свом развоју и образовању.

Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање јесте редовно и планско прикупљање релевантних података о напредовању ученика, постизању прописаних исхода и циљева и постигнутом степену развоја компетенција ученика. Саставни је део процеса наставе и учења и садржи повратну информацију наставнику за даље креирање процеса учења и препоруке ученику за даље напредовање и евидентира се у педагошкој документацији наставника. На основу података прикупљених формативним оцењивањем могу се извести оцене које се уносе у књигу евиденције о образовно-васпитном раду (дневник рада), у складу са критеријумима прописаним овим правилником.

Под подацима, подразумевају се подаци о знањима, вештинама, ангажовању, самосталности и одговорности према раду, а у складу са школским програмом.

Формативна улога оцењивања захтева да оно има улогу подстицајне повратне информације, што значи да се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је добро уврмењена, тј. дата непосредно након активности на коју се односи, или током обављања активности,

- она мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте детета, а не на личност или трајне карактеристике особе,

- она мора бити позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом оних елемената у односу на које би дете требало или могло да уложи додатне напоре.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихов квалитет.

Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено , доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају, умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи.

Сумативно оцењивање јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине, модула или за класификациони период из предмета и владања. Оцене добијене сумативним оцењивањем су, по правилу, бројчане и уносе се у дневник рада, а могу бити унете и у педагошку документацију.

Формативно и сумативно оцењивање део су јединственог процеса оцењивања заснованог на унапред утврђеним критеријумима.

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености прописаних циљева, исхода учења, стандарда постигнућа и развијених компетенција, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У свим разредима средњег образовања оцењивање и закључна оцена су бројчани.

Оцена је јавна и саопштава се ученику одмах по спроведеном поступку оцењивања, са образложењем.

Оценом се изражава:

1) оствареност циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа, достизање исхода и степена развијености компетенција у току савладавања програма предмета;

2) ангажовање ученика у настави;

3) напредовање у односу на претходни период;

4) препорука за даље напредовање ученика.

Оствареност циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа, достизање исхода и развијање компетенција у току савладавања програма предмета процењује се на основу:

- овладаности појмовном структуром и терминологијом;
- разумевања, примене и вредновања научених поступака и процедура и решавања проблема;
- рада са подацима и информацијама;
- интерпретирања, закључивања и доношења одлука;
- вештина комуникације и изражавања у различитим формама;
- овладаности моторичким вештинама;
- извођења радних задатака.

Ангажовање ученика обухвата:

- активно учествовање у настави,
- одговоран однос према постављеним задацима,
- сарадњу са другима и
- показано интересовање и спремност за учење и напредовање.

Напредовање у односу на претходни период:

- исказује се оценом, чиме се уважава остварена разлика у достизању критеријума постигнућа.

Препорука за даље напредовање ученика:

- јасно указује ученику на то шта треба да побољша у наредном периоду и саставни је део повратне информације уз оцену.

Ученику се не може умањити оцена из предмета због односа ученика према ваннаставним активностима или непримереног понашања у школи. Наставник у поступку оцењивања прикупља и бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у дневнику рада и својој педагошкој документацији.

Под педагошком документацијом сматра се писана или електронска документација наставника која садржи:

- личне податке о ученику и
- његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнућа,
- податке о провери постигнућа,
- ангажовању ученика и напредовању,
- датим препорукама,
- понашању ученика и
- друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

Подаци унети у педагошку документацију могу бити коришћени за потребе информисања родитеља, приликом одлучивања по приговору или жалби на оцену и у процесу самовредновања и екстерног вредновања квалитета рада установе.

Напомена: оцењивање и напредовање ученика у средњој школи врши се у складу са одредбама Правилника о оцењивању ученика у средњој школи.

ИСПИТИ

У музичким школама полажу се следећи испити:
1. пријемни
2. разредни
3. поправни
4. годишњи
5. матурски

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред средње музичке школе и могу му приступити кандидати који имају завршену основну музичку школу и кандидати који немају завршену основну музичку школу ако претходно положе испит за проверу нивоа знања, завршног разреда основног музичког образовања. Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а завршили су ОМШ могу да се упишу у СМШ где похађају наставу стручних предмета. Школе могу вршити проверу психофизичких предуслова за бављење музиком. Пријемни испит полаже се у јунском испитном року.

<u>Садржај пријемног испита:</u>

Вокално-инструментални одсек, Одсек за традиционалну музику
- испит се полаже из два дела:
1. солфеђо са теоријом (усмени испит);
2. инструмент-соло певање-традиционално певање или свирање.

Теоретски одсек - испит се полаже из три дела:
1. Писмени испит, солфеђо - диктат;
2. Писмени испит - тест из теорије музике;
3. Усмени испит из солфеђа.

РАЗРЕДНИ ИСПИТ

Полаже се по правилима које прописује Закон о средњој школи.

ПОПРАВНИ ИСПИТ

Полаже се по правилима које прописује Законо средњој школи.

ГОДИШЊИ ИСПИТИ

Годишњи испит се полаже на крају наставног периода текуће школске године. Наставничко веће може ослободити полагања дела годишњег испита или испита у целости, ученике који су освојили награде на домаћим и међународним такмичењима из главног предмета, у обиму који је адекватан изведеном програму на такмичењима. За ученике се може организовати годишњи испит у форми солистичког концерта. Годишњи испит, за ученике којима је одобрено убрзано напредовање, полаже се у два испитна рока, јануарском, испит разреда у који су уписани текуће школске године а испите за наредни разред у јунском или августовском испитном року.

ГОДИШЊИ ИСПИТИ СЕ ОБАВЉАЈУ ИЗ СЛЕДЕЋИХ ПРЕДМЕТА:

ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК
I разред: Главни предмет, Теорија музике
II разред: Главни предмет, Камерна музика, Солфеђо, Упоредни клавир
III разред: Главни предмет, Камерна музика
IV разред: Солфеђо, Хармонија

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК
I разред: Солфеђо, Теорија музике
II разред: Солфеђо, Клавир
III разред: Солфеђо, Хармонија, Контрапункт,Дириговање
IV разред: Контрапункт, Дириговање, Клавир

ОДСЕК ЗА ТРАДИЦИОНАЛНУ МУЗИКУ
I разред: Главни предмет, Народне игре, Етномузикологија, Солфеђо
II разред: Главни предмет, Народне игре, Етномузикологија, Солфеђо, упоредни клавир
III разред: Главни предмет, Народне игре, Етномузикологија, Солфеђо, Хармонија
IV разред: Народне игре, Етномузикологија, Солфеђо, Хармонија

МАТУРСКИ ИСПИТ

Матурски испит у средњој музичкој школи ученици полажу, закључно са генерацијом матураната школске 2019-20.године, на следећи начин:

- Музички извођач класичне музике (матурски испит чини писмени задатак из српског језика-матерњег језика и испит из главног предмета).
- Музички сарадник (матурски испит чини писмени задатак из српског језика-матерњег језика, писмени и усмени испит за предмете Хармонија и Солфеђо).
- Музички извођач традиционалне музике (матурски испит чини писмени задатак из српског језика-матерњег језика, испит из главног предмета и писмени рад из Етномузикологије).

Испити се полажу пред комисијом у складу са законом. Сви испити се организују у просторијама школе и полажу се пред испитном комисијом од најмање 3 члана, коју образује директор Школе, од којих су најмање 2 стручна за предмет, а чине је председник, испитивач и стални члан. Испити се полажу у роковима прописаним законом и Статутом школе, и то у редовним и ванредним роковима.

Матурски испит у средњој музичкој школи ученици полажу, од генерације матураната школске 2020-21.године, на следећи начин:

УМЕТНИЧКА МАТУРА

Садржај уметничке матуре чине испити са Листе општеобразовних предмета, као и код опште матуре, и испит из уметничког наставног предмета.

Уметничку матуру чини: ОБАВЕЗНИ и ИЗБОРНИ део.

ОБАВЕЗНИ ДЕО:

1. Српски језик и књижевност
2. Наставни предмет по избору
(Листа општеобразовних наставних предмета: Српски језик; Страни језик; Математика; Физика; Хемија; Биологија; Географија; Историја)

3. Уметнички наставни предмет (у зависности од образовног профила)

Уметнички наставни предмет:

МУЗИЧКИ САРАДНИК ТЕОРЕТИЧАР

- Солфеђо (једногласни и двогласни диктат, записивање народне песме са текстом према певању наставника; parlato - из оквира градива из ритма; мелодијска етида за певање са листа).
- Хармонија (писани део испита: хармонизација задатог сопрана; хармонизација обележеног баса; усмени део испита: три питања из градива хармоније; свирање једне модулације на клавиру).

МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ ТРАДИЦИОНАЛНЕ МУЗИКЕ

- Традиционално свирање (три изворне мелодије на фрули; три изворне мелодије на двојницама; четири изворне мелодије на гајдама - две на двогласним и две на трогласним; две епске песме уз гусле; две изворне мелодије на тамбури самици и писани део испита из Етномузикологије).
- Традиционално певање (две солистичке песме; три двогласне песме старијег слоја, од тога две са паралелним секундама и једна са подизањем интонације; две двогласне песме новијег слоја; два двогласна хибридна облика између старијег и новијег певања и писани део испита из Етномузикологије).

МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

- Виолина (две етиде са различитом проблематиком; два става из партите или сонате J. C. Баха за виолину соло; концерт - цео; виртуозни комад и једно дело домаћег аутора); испитни програм се изводи напамет.
- Виола (две етиде различитог карактера - једна, по могућству, у двозвуцима; J. C. Бах - два става из сонате или партите; концерт - сва три става; два примера из оркестарске литературе; комад уз пратњу клавира - првенствено југословенских или домаћих аутора); испитни програм се изводи напамет.
- Виолончело (две етиде; виртуозни комад; композиција из XX века - по могућству домаћег композитора; два става из Бахове свите број 3 - обавезно прелудијум; цео концерт); испитни програм се изводи напамет.
- Контрабас (једна концертна етида; два става свите; један комад са клавиром; један концерт - цео); испитни програм се изводи напамет.
- Гитара (једна концертна етида; соната; два става Баха; композиција домаћег аутора; комад) или (једна концертна етида; први став сонате; цела Бахова свита или композиција која по дужини може бити еквивалент свити; композиција домаћег аутора; комад); испитни програм се изводи напамет.
- Клавир (једна концертна етида; један прелудијум и фуга; једна соната; једно романтично дело; једно дело аутора XX века; једно дело југословенског аутора); испитни програм се изводи напамет. На испиту морају бити заступљени сви стилови. Уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл.).
- Хармоника (једна концертна етида; једна полифона композиција; једна циклична композиција; две композиције, по избору, различитог карактера); пожељно је да најмање две композиције буду оригинално писане за хармонику; испитни програм се изводи напамет.
- Флаута (једна етида виртуозног карактера; комад виртуозног карактера; концерт); испитни програм се изводи напамет.
- Кларинет (једна етида, један концерт, једно виртуозно дело - композиција југословенског или словенског аутора).
- Саксофон (једна етида; концерт I, II, III став - изводи се напамет, композиција виртуозног карактера; композиција југословенског или словенског аутора).
- Труба (једна етида цикличног карактера; концерт - најмање троставачни; комад виртуозног карактера; композиција југословенског или словенског аутора; Крањчевић-Тошић: Оркестарске студије); једна од наведених композиција изводи се напамет.
- Тромбон (једна етида концертног карактера; концерт сва три става - изводи се напамет; композиција виртуозног карактера; дело југословенског или словенског композитора).
- Удараљке (добош: соло композиција; композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта; тимпани: соло композиција, композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта; мелодијске удараљке (вибрафон, ксилофон, маримба): две соло композиције, две композиције уз пратњу клавира (комад, свита, соната или концерт)); испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за вибрафон, ксилофон и маримбу напамет.
- Соло певање (једна арија из ораторијума, мисе или кантате, једна арија старог мајстора, једна песма аутора XIX века; једна песма аутора XX века; две оперске арије различитих епоха; једна песма југословенског или домаћег аутора; једна песма словенског аутора); испитни програм се изводи напамет.

ИЗБОРНИ ДЕО

уметничке матуре, истоветан је са изборним делом опште матуре:

- "Изборни део је део за који ученик може да се определи у зависности од захтева високошколске установе на којој планира да настави образовање."
- Ученик који је завршио средње уметничко образовање и васпитање у обавезном и изборном делу уметничке матуре полаже испите из општеобразовних наставних предмета истог садржаја и структуре тестова као и ученик општег средњег образовања и васпитања.
- Ученик са положеном уметничком матуром може да се упише на високошколску установу под условима које та установа прописује, односно у складу са законом.

1. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Једна од приоритетних области рада су слободне активности, које нашу школу чине препознатљивом. Планирање и реализација ових активности регулисани су и Годишњим планом рада.

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа реализује слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у различитим облицима групних активности.

Циљ школе је да слободним културним и другим активностима повећа активност васпитно-образовног рада у стицању и развијању опште културе ученика и унапређивању културе живота и рада у локаној средини.

У избору ваннаставних слободних активности ученици се добровољно и самостално опредељују за оне облике које највише одговарају њиховим склоностима, способностима и испољеним интересовањима.

Ученици могу променити изабрану активност после дужег или краћег временског периода, као и самостално избрати нове за наредни период што је значајно за општи и професионални развој ученика, посебно што слободан избор активности омогућава ученицима да се опробају у оним склоностима и способностима које могу да задовоље њихову радозналост и пронађу активности које највише одговарају њиховим потребама и реалним могућностима.

За успешнији рад у оквиру слободних активности остварује се континуирана и осмишљена педагошка сарадња између школе, родитеља, друштвене средине, средстава јавног информисаања.

Школа у том циљу организује и прикључује се јавним манифестацијама, квизовима знања, вечерима поезије, такмичењима, сусретима са истакнутим музичким педагозима и извођачима, песницима, сликарима, писцима, спортским манифестацијама, хуманитарним акцијама, сарађује са едукаторима различитог профила и другим личностима које су интересантне и подстицајне за ученике школе.

Ученицима је омогућено и да иницирају и успостављају непосредне контакте са културним институцијама, другим васпитно-образовним организацијама, омладинским удружењима, осталим групацијама и појединцима. Слободне активности се организују према интересовању и личној мотивацији ученика.

У школи се реализују следеће слободне активности:

* Музичке
* Културно уметничке
* Хуманитарне
* Спортско - рекреативне
* Еколошке
* Медијске
* Информатичке
* Такмичарске
* Предузетничке
* Пројектне
* Остало...

Посебан допринос у остваривању програма слободних ваннаставних активности је рад :

* у џез оркестру (Биг бенд)
* у комбо саставима
* у оквиру традиционалног певања ученика са више различititих одсека
* у оквиру камерних ансамбала и камерних оркестара
* у симфонијском оркестру професора и ученика
* на српским традиционалним и осталим плесним играма
* осмишљавање и припрема материјала за сајт школе
* пројекат „Музика и ми“(промоција уписа у омш у основним школама и вртићима, градском тргу, остали простори)

Задужени наставници сачињавају планове и програме у које се уграђују садржаји наведених активности.

Ученици се могу ангажовати као чланови симфонијског оркестра у чијем саставу учествују професори и ученици и за који ће се припремити план и програм.

Ученици се могу анжовати и у оквиру: певања у хорским ансамблима, џез певању, традиционалном свирању народних дувачких и жичаних инструмента, традиционалном певању, појању уз гусле, у оквиру народне игре, плесних игри, различитих етно народних ансамбала (певање и/или свирање), камерних ансамбала (вокалних, инструменталних и вокално-инструменталних), камерних оркестара (гудачки, хармоника, гитара, дувача, ...), учења импровизација у извођаштву, техника свирања и фразирања у извођаштву(нпр.хармоника, остали инструменти), ...

Ученици школе се могу бавити и припремом и осмишљавањем материјала за школски сајт у сарадњи са овлашћеним професором информатике и администратором сајта.

У оквиру Ученичког парламента, вршњачког тима, тима за медијацију и одељењских заједница у сарадњи са координатором ученичког парламента/осталима организује се промотивни тематски музичко сценски пројекат школе „Музика и ми“ у вртићима предшколске установе и основним школама којима се подстиче интересовање за музику и похађање музичке школе. Пројекти се промовишу на сајту школе и фб страници, као и медијски.

Припрема ученика за такмичења у оквиру обавезних предмета сваке године омогућава нашим ученицима пласман од општинског до републичког и светског нивоа.

Посебно активности различитог карактера у оквиру главног предмета пружају могућност ученицима да на занимљив начин проширују своја знања и да развијају своје вештине .

Остале активности:

- хуманитарне активности: учешће у акцијама Црвеног крста у добровољном давању крви, сакупљање добровољних новчаних и других прилога,
- промоција основне музичке школе,
- друге активности за којима се буде указала прилика.

2. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културне активности реализоваће се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном самоправом, културним институцијама у граду и земљи. Циљ ових активности је промоција културе и уметности, промоција школе, примена знања и вештина стечених у школи и ван ње, развијање естетских вредности и навика, јачање самопоуздања и вештине у јавном наступу, омогућавање испољавање уметничких талената ученика, унапређење етоса, унапређење сарадње са родитељима.

Циљ:

- унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног нивоа у друштвеној средини.

Задаци:

- оспособљавање ученика музичке школе да користе вредности које им пружа локална средина за свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену
- презентовање резултата музичке школе у локалној средини (прославе, јубилеји, манифестације, посебне акције и активности)
- афирмација музичке школе као културног центра у граду и општини
- стварање услова за реализацију циљева и задатака музичког васпитања и образовања
- унапређивање квалитета друштвеног и културног живота у локалној средини

Школа остварује активну, разноврсну, садржајну и перманентну сарадњу са институцијама културе у локалној средини и изван и са посебним циљем да уведе ученике у јавни и културни живот уже и шире средине, да путем извођења уметничких програма афирмише све ученике, а посебно изузетно талентоване ученике и школу као значајну образовно- васпитну установу.

Културна активност школе обухвата активности које се остварују на основу програма културних активности школе и обухвата: прославе дана школе,пријема првакаи почетка и завршетка школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, спортска такмичења, истраживачке активности и друге активности које доприносе проширењ утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Поред културне делатности школе која је везана за институције, биће реализовано и мноштво активности у самој школи. План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део и Годишњег плана школе.

Културна и јавна делатност школе одвијаће се кроз културне и јавне активности

* у школи,
* у локалној заједници,
* изван локалне заједнице и
* кроз међународну сарадњу

Носиоци активности културне и јавне делатности су наставници, ученици, председници стручних већа за област предмета, тимови, стручни сарадник педагог, руководство школе, остали

Културна и јавна делатност музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и облици, активности и садржаји кроз које се реализују активности културне и јавне делатности школе су следеће:

АКТИВНОСТ/ТЕМА	Време и место реализације	Реализатори и сарадници
➢ Пријем и подела првака, уз пригодан уметнички програм и презентацију школе ➢ Разрада плана и програма за текућу школску годину	**Септембар** Сала Школе	Тим за културну и јавну делатност Тим за маркетинг Стручна већа
➢ Меморијал „Сећање на Лазара Ристовког“ ➢ Програм поводом обележавања Дана стрељаних у Краљеву ➢ Концерти поводом обележавања Дана Града Краљева ➢ Интерни часови ➢ Сарадња у обележавању „Дечије недеље„	**Октобар** Сала Школе биоскоп „Кварт„ Народни музеј	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатност Одељењске старешине; Стручна већа
➢ Интерни часови ➢ Организационе припреме за промоцију уписа у омш ➢ Јавни часови	**Новембар** Сала Школе	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа
➢ Концерти поводом обележавања Дана школе, новогодишњих и божићних празника ➢ Интерни часови ➢ Јавни часови	**Децембар** Краљевачко позориште Сала Школе	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа Ученици, чланови секција;
➢ Концерти поводом обележавања Дана Духовности - Св.Саве и обележавање школске славе ➢ Разрада плана и програма за текућу школску годинуж ➢ Организационе припреме за промоцију уписа у омш	**Јануар** Сала Школе Народни музеј	Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа
➢ Промоција уписа у омш уз пригодан уметнички програм и презентацију школе ➢ Разрада плана и програма за текућу школску годину	**Фебруар** Основне школе Сала Школе	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа Ученици, чланови секција;
➢ Концерти поводом обележавања Дана жена ➢ Интерни и јавни часови ➢ Концерти такмичараца	**Март** Сала Школе Народни музеј	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа Ученици, чланови секција;
➢ Промоција уписа у омш уз пригодан уметнички програм и презентацију школе ➢ Концерти поводом обележавања ускршњих празника ➢ Разрада плана и програма за текућу школску годину ➢ Концерти такмичараца	**Април** Сала Школе Основне школе Народни музеј Краљевачко позориште	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа Ученици, чланови секција;
➢ Анализа плана и програма за текућу школску годину ➢ Матурске свечаности ➢ Наступи поводом обележавања Видовдана ➢ Завршни концерти и концерти награђених ученика	**Мај** Сала Школе Народни музеј Краљевачко позориште	Тим за маркетинг Тим за културну и јавну делатнотст Стручна већа Ученици, чланови секција;
Током целе године посете културним дешавањима на нивоу града: Народни музеј, Библиотека, Културни центар Рибница, Краљевачо позориште, Биоскоп „Кварт„остало		

3. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ НОТОТЕКЕ

Школска нототека представља збирку штампаних и електронских нотних издања, као и књижевне литературе из области музике у власништву школе.

Циљ:

Стручни сарадник - школски нототекар, односно медијатекар, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског нототекара, односно медијатекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и нототечко, односно медијатечко-информацијске послове из домена културних и уметничких аспеката образовања.

Он подстиче самосталност ученика у учењу и упознавање музичке литературе, кроз коришћење свих доступних извора: нотних, аудио, аудио-визуелних, и пратећих научно-историјских; остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског нототекара, односно медијатекара и локалне самоуправе; обезбеђује електронске изворе и приступ ка њима, што омогућава ученицима да овладају вештинама налажења и критичког процењивања датих информација и перманентност учења током читавог живота.

Задаци:

Школски нототекар реализовањем задатака и послова из области образовања и васпитања, као и нототечко, односно медијатечко-информацијских из домена културних активности школске нототеке, односно медијатеке доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада школе, односно праћења целокупног образовног процеса, као члан школских тимова има задатке:

- развијања и неговања навике упознавања музичке литературе и коришћења нототеке, односно медијатеке код ученика и наставника,
- развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација,
- стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу,
- мотивисања за учење и подстицања на оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота,
- сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима,
- праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју,
- пружања помоћи обдареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама,
- стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ нототечком, односно медијатечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика,
- обезбеђивања приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија,
- припремања и реализовања нототечког, односно медијатечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима,
- вођења аутоматизованог нототечког, односно медијатечког пословања (инвентарисање и сигнирање, каталогизација, класификација библиотечке грађе и други послови).

1) Планирање и програмирање образовно-васпитног рада - реализује се кроз:

- планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике,
- наставнике и стручне сараднике,
- израђивање годишњег, месечних и оперативних планова,
- планирање и програмирање рада са ученицима у школској нототеци, односно медијатеци,
- планирање развоја школске нототеке, односно медијатеке и набавка библиотечке грађе потребне за реализацију наставе и образовно-васпитног рада.

2) Праћење и вредновање образовно-васпитног рада

- учешће у изради годишњег плана рада и самовредновања рада установе,
- вођење аутоматизованог нототечког, односно медијатечког пословања, са увидом у наставне планове и програме рада школе,
- помоћ у одабирању и припремању литературе и друге грађе за разне образовно-васпитне активности (теоријска и практична настава, допунски и додатни рад, ваннаставне активности ученика и др.),
- коришћење сазнања и достигнућа савремене науке, научно проверене методе и резултата сопственог истраживачког рада,
- побољшање информационе, медијске и информатичке писмености корисника развијањем критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности.

3) Рад са наставницима

- Сарадња са наставницима на промоцији упознавања музичке литературе ради задовољства кроз све облике образовно-васпитног рада,
- Сарадња са наставницима у припремању ученика за самостално коришћење разних извора информација,
- Организовање наставних часова из појединих предмета у школској нототеци, односно медијатеци,
- Сарадња са наставницима око утврђивања годишњег плана обраде музичке литературе, и коришћења наставничко-сарадничког дела школске нототеке, односно медијатеке,
- Коришћење ресурса нототеке, односно медијатеке у процесу наставе,
- Систематско информисање корисника школске нототеке, односно медијатеке о новим музичким издањима, стручним часописима и другој грађи, тематским изложбама у вези с појединим издањима, ауторима, акцијама и јубилејима, усмено или писмено приказивање појединих издања музичке литературе и часописа.

4) Рад са ученицима

- Припрема (обучава) ученика за самостално коришћење различитих извора сазнања и свих врста информација у настави и ван ње,
- Систематски обучава ученике за употребу информационог нототечког, односно медијатечког апарата, у складу са њиховим способностима и интересовањем,
- Пружа помоћ ученицима код учења ван школе и усвајања метода самосталног рада на музичком (нотном) тексту и другим материјалима,
- Пружа помоћ ученицима у припреми и обради задате теме,
- Упознаје ученике са методама и техникама научног истраживања и библиографског цитирања,
- Ради на развијању позитивног односа према упознавању музичке литературе, важности разумевања музичког (нотног) текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба

лексикона, енциклопедија, речника и др.) и омогућавању претраживања и употреби свих извора и оспособљавању за самостално коришћење,

- Стимулише навикавање ученика да пажљиво користе и чувају нототечку, односно медијатечку грађу, да развијају навику долажења у школску и јавну нототеку, односно медијатеку и да узимају учешћа у њеним културно-просветним активностима у складу са њиховим интересовањима и потребама (часови нототекарства, односно медијатекарства),
- Подстиче побољшање информационе, медијске и информатичке писмености ученика, развијањем истраживачког духа и критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности,
- Ради са ученицима у читаоници, и ради или сарађује у радионицама за ученике, и на реализацији школских пројеката

5) <u>Рад са родитељима, односно старатељима</u>

- Учешће на родитељским састанцима ради давања информација о корисничким интересовањима и потребама ученика, ради развијања навика упознавања музичке литературе и формирању личних и породичних нототека, односно медијатека,
- Остваривање сарадње са родитељима у вези са развијањем навика упознавања музичке литературе код ученика.

6) <u>Рад са директором, стручним сарадницима, педагошким асистентом и пратиоцем ученика</u>

- Сарадња са стручним већима наставника, педагогом, психологом и директором школе у вези с набавком и коришћењем књижне и некњижне грађе, те целокупном организацијом рада школске нототеке, односно медијатеке,
- Информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци нове стручне литературе за предмете, дидактичко-методичке и педагошко-психолошке литературе,
- Информисање о развоју медијске и информатичке писмености, упућивање на критички и креативни однос ученика приликом коришћења извора,
- Припрема заинтересованих за реализацију мултидисциплинарних пројеката, изложби, креативних радионица, за организовање културних догађаја,
- Сарадња око обезбеђивања књижне и некњижне грађе за школску нототеку, односно медијатеку, коју користе ученици, наставници и стручни сарадници,
- Сарадња на припреми и организовању културних активности школе (музичке трибине, сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету,
- Учешће у припремању прилога и изради школског гласила и интернет презентације школе.

7) <u>Рад у стручним органима и тимовима</u>

- Рад у школским тимовима на изради годишњег и развојног плана школе и школског програма, на реализацији наставе засноване на истраживању - пројектне наставе,
- Рад у стручним тимовима у складу са решењем директора.

8) <u>Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе</u>

Сарадња са стручним институцијама и локалном самоуправом обухвата:

- сарадњу са другим школама, школским, народним и другим нототекама, односно медијатекама на територији локалне самоуправе, управног округа и Републике Србије по питању размене и међунототечке, односно међумедијатечке позајмице,
- сарадњу са локалном самоуправом по питању промоције рада нототеке, односно медијатеке и школе,

- сарадњу са просветним, научним, културним и другим институцијама (новинско-издавачким предузећима, радио-телевизијском центрима, филмским и позоришним кућама, домовима културе и културно просветним заједницама и организацијама које се баве радом и слободним временом омладине и другим образовним установама),
- учешће у раду Друштва школских нототекара, односно медијатекара Србије и других стручних друштава у локалној самоуправи и Републици Србији.

9) Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање

- Припремање тематских библиографија и израда анотација, пописа и скупљања података у вези с наставним предметима и стручно-методичким образовањем и усавршавањем наставника и сарадника, вођење збирки и посебних фондова,
- Праћење и евиденција коришћења литературе у школској нототеци, односно медијатеци,
- Вођење документације о раду школске нототеке, односно медијатеке и школског нототекара, односно медијатекара - анализа и вредновање рада школске нототеке, односно медијатеке у току школске године,
- Стручно усавршавање - учешће на семинарима, саветовањима и другим скуповима на којима узимају учешће и школски нототекари, односно медијатекари.

Препоруке за остваривање програма

Основе програма рада школског нототекара, односно медијатекара усклађене су са законима о основној и средњој школи, Законом о основама система образовања и васпитања, плановима и програмима образовно-васпитног рада у свим подручјима рада, функцијама и задацима школске нототеке, односно медијатеке у основношколском и средњешколском образовању.

Вишегодишњи (перспективни) и годишњи (глобални) програм рада школског нототекара, односно медијатекара заснива се на плановима и програмима образовно-васпитног рада одговарајућих подручја рада, програму рада школе и овом програму рада школског нототекара, односно медијатекара. Годишњим програмом рада школске нототеке, односно медијатеке утврђују се задаци и послови (по делатностима, полугодиштима и месецима), који се даље разрађују и конкретизују у оперативним плановима рада (месечним, недељним и дневним). Оперативним плановима рада утврђују се и методологија и динамика реализације свих предвиђених задатака, као и њихови извршиоци. Школски нототекар, односно медијатекар посебно разрађује програм рада школске нототечке, односно медијателке секције чији је стручни водитељ.

У остваривању циља и задатака средњег и основног образовања и васпитања и програмске основе школске нототеке, односно медијатеке, нототекар, односно медијатекар, сарађује са стручним и другим органима школе и друштвене средине у унапређивању образовно-васпитног процеса, обезбеђивању услова за свестрани развој и афирмацију ученика и јавну делатност школе.

Нототекар, односно медијатекар брине о реализацији и унапређивању свих предвиђених облика и садржаја рада школске нототеке, односно медијатеке. О остваривању програма рада школски нототекар, односно медијатекар редовно обавештава директора, наставничко веће и школски одбор.

4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ васпитања и образовања у области заштите и унапређивања човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом, обезбеде стицање знања, развијање инересовања, формирање ставова система вредности и понашања, које ће им омогућити разрешавање три основна противречна проблема на релацији савремен човек - природа: еколошки, културно-социјални и економски.

Први проблем претпоставља знања и друге карактеристике значајне за одржавање и стварање оптималних услова еколошке равнотеже у човековој средини;

Други проблем - значајне карактеристике за правилан однос, заштиту и унапређивање лепоте предела животне, радне и рекреативне средине као и очување природне културне баштине за садашње и будуће генерације;

Трећи су знања о економској валоризацији природних извора и природних услова, имајући у виду и штете које могу да настану услед њиховог угрожавања, загађивања, нерационалног коришћења, деградирања и сл.

<u>За остварење наведеног циља потребно је да се остваре и следећи сложени задаци:</u>

* указивање на морално-естетске аспекте односа човека према природи и развијање код ученика идеје хармоније између човека, друштва и природе и подстицање креативности;
* указивање на потребу заједничког живљења људи у биосфери јер је у њој настао недељиви спој духовности света човека и природе која га окружује и инспирише га на стваралаштво;
* упознавање разноликости биосфере нашег простора, амбијенталних пејзажа, обиља флоре, фауне, воде (језера и река) или амбијенталне суровости живљења у урбаним руралним срединама кроз простор и време;
* развијање одговорног односа ученика на основу еколошких знања и критеријума према природној и градитељској баштини и географском простору;
* организовање учешћа ученика у радним акцијама заштите и унапређивња животне средине;
* организовање предавања о темама из ове области;
* учествовање ученика у одржавању и стварању повољних услова за рад у школи и уређивању средине у којој живе чиме се доприноси изграђивању културе рада, стамбене и урбане културе

<u>Носиоци активности:</u>

Одељењске старешине, предметни наставници, одељењске заједнице, ученички парламент , тимови ученика, стручног сарадника педагог, предложење програмске садржаје уграђују у своје планове, а наведени садржаји се остварују и кроз остале слободне активности и уграђују се у планове и програме носилаца активности.

<u>Време реализације:</u>

Садржаји који се односе на еколошки програм реализоваће се у току школске године у складу са плановима и програмима носилаца ових активности.

Програм заштите и унапређивања животне средине:

I област: Програм естетског обликовања школског простора		
Активност	Време реализације	Реализатор
Опремање школских ходника паноима, радовима, сликама	Октобар Фебруар	Наставници и ученици
Уређење школских учионица	Септембар	Одељењске старешине, родитељи и ученици
Организовање изложбе уметничких радова	Април	Наст. ликовне културе, талентовани ученици
II област: Програм еколошког уређења школске средине		
Обликовање живог кутка у кабинетима, гајење биљака, озелењавање учионица, ходника; Организовање акција прикупљања саксијског биља за школски простор; Организовање акција чишћења школског простора и зелених површина	Током школске године	Наставник биологије Заинтересовани ученици и наставници
Сређивање учионица.	Април	Еколошка секција
Сређивање школских терена и простора	Септембар Април	Наставник физичког васпитања и ученици
III област План и програм хигијенског уређивања школске средине		
Чишћење учионица, ходника и санитарних чворова	Дневно	Помоћно особље
Чишћење дворишта	Дневно	Помоћно особље
Прање прозора и школског намештаја	Недељно	Помоћно особље
IV област: План и програм учешћа школе у акцијама локалне самоуправе и подизања нивоа свести ученика у области екологије и заштите животне средине		
Организовање акција чишћења локација и зелених површина у граду, од значаја за локално становништво	Април-јун	Ученици добровољци Наставници
Укључивање ученика путем музичких програма у пригодне акције еколошких друштава и осталих организација, установа и инстституција у локалној средини	Током године	Ученици добровољци Наставници
Организовање предавања/дискусија/дебата о темама из области заштите и унапређивања квалитета животне средине	Током године	Ученици Наставници Координатор Ученичког парламента
Обележавање битних СВЕТСКИХ ДАНА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ и обележавање акције ОЧИСТИМО СРБИЈУ	Јун	Ученици добровољци Наставници Координатор Ученичког парламента

5. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Школа планира сопствене активности и садржаје и сарађује са здравственим установама у спровођењу здравствене заштите ученика.

Циљ:

Изграђивање телесно , психички и социјално здраве и зреле личности оспособљене да се брине за очување, заштиту и унапређивање сопственог и здравља других људи

Задаци:

- развијање и формирање свести ученика да је здравље основни извор људске среће
- развијање свесту о здрављу као пуном физичком , психичком и социјалном благостању
- развијање свести о здрављу као услову за успешан рад, напредовање и економску егзистенцију
- подизање нивоа здравствене културе код ученика тако да брига о здрављу постане саставни део свакодневних навика, потреба и поступања
- развијање свести ученика о значају физичких активности као елемента здравог животног стила

Носиоци активности:

Наведени садржаји се уграђују у планове и програме носилаца активности у школи: одељењских старешина, предметних наставника редовне наставе , одељењских заједница ученика , ученичког парламента , стручног сарадника-педагога,а остварују се и кроз остале слободне активности и кроз сарадњу са родитељима ученика.

Време реализције:

Реализација садржаја се одвија у току школске године у складу са плановима и програмима носилаца активности.

Облици, активности и садржаји програма здравствене превенције:

* Подстицање, мотивисање и оспособљавање ученика да постану носиоци здравствено – васпитних акција у школи
* Развијање интересовања ученика да усвајају и проширују знања о неговању и чувању здравља, о болестима и могућностима лечења када је то потребно
* Рад на превенцији хигијенско здравствене немарности
* Неговање навика одржавања хигијене, естетске неге тела и упознавање поремећаја који се јављају као последица недовољне личне хигијене
* Упознавање ученика са епидемиолошким ланцем ширења заразних болести
* Упознавање са заштитом од кожних, венеричних и болести метаболизма
* Упознавање ученика са правилном исхраном и последицама неправилне исхране
* Упознавање ученика са пп болестима и превенцијом истих
* Инфорнмисање ученика о предностима и недостацима савремених средстава за контрацепцију
* Подстицање неговања културе одевања и хигијенско- естетским захтевима у одевању

* Упознавање ученика са карактеристикама менталнo здраве и зреле личности и принципима менталне хигијене, превазилажења конфликата и унапређивања менталног здравља
* Подстицање ученика на неговање хуманих и хармоничних односа у са друговима, у школи , у породици

* Упознавање ученика са психо-физичким карактеристикама адолесценције
* Упознавање ученика са узроцима и облицима адолесцентне кризе уз оспособљавање ученика за њихово превазилажење
* Спровођење примарне превенције од болести зависности (сет радионица)
* Информисање ученика о правилној исхрани као услову квалитетног развоја и очувања здравља

Кроз планове и програме одељењских старешина, ученичких организација и заједница, школских тимова, као и кроз сарадњу са организацијама и институцијама из локалне средине са ученицима се континуирано ради на неговање здравих стилова живота кроз превентивне и едукативне активности које афирмишу очување здравља у различити сегментима.

Сви ученици основне школе су обухваћени здравственом заштитом, кроз редовне систематске прегледе и редовну контролу коју спроводе редовне основне школе у сарадњи са Здравственим центром. Музичка школа обавља сарадњу са обавезним основним школама које ученици похађају у случају потребе.

Ученици I разреда средње школе прибављају лекарско уверење за упис у средњу школу. Реализација задатака везаних за здравствену заштиту остариће се и преко систематских прегледа ученика (I. и III разреда средње школе – I полугодиште), индивидуалних прегледа и контролних прегледа и интервенција према потреби.

Ученици , за које се укаже потреба, биће ослобођени наставе физичког васпитања на основу лекарских налаза и одлуке о ослобађању од наставе физичког васпитања.

Планира се и посета стручњака из области здравства (саветовалиште за младе, црвени крст,...) који би кроз предавања или радионице представити ученицима поједине теме.

Безбедност ученика је једно од кључних питања у школи и детаљнији опис програма приказан је у делу превенције насиља.

Школа организује и осигурање ученика.

Програмом здравственог васпитања су обухваћени сви ученици средње музичке школе од I до IV разреда, у циљу стицања знања, овладавања вештинама и формирања ставова у области очувања и унапређивања здравља.

Ради успешне реализације циљева и задатака здравственог васпитања, наставне и остале активности се усмеравају на животна искустава и потребе ученика и тиме знања и вештине којима ученици овладавају се стављају у функцију примењивости у свакодневном животу деце и младих.

За реализацију одређених садржаја ангажују се здравствени радници одређених профила (Саветовалиште за младе-психолог, педијатар, социјални радник, остали)како би се ученици боље информисали о карактеристикама адолесценције , болестима зависности(вршњачи едукатори Црвеног крста), исхрани, оралној хигијени, заштити репродуктивног здравља и пп болестима(вршњачки едукатори медицинске школе, Црвени крст) и сл. Сарадња ће се остваривати и са координатором и вршњачким едукаторима средње медицинске школе-едукативне радионице. У складу са тим, здравствена заштита ученика обезбеђује се у сарадњи са Медицинским центром у Краљеву, односно Дечјим диспанзером и Саветовалиштем за младе у Краљеву - индивидуално и групно саветовање и едукативне радионице.

На часовима одељењског старешине, на часовима редовне наставе, на састанцима ученичког парламента, тима за медијацију и вршњачког тима, радом школских тимова и кроз едукативне радионице представника Саветовалишта за младе и вршњачких едукатора , као и у сарадњи са медицинском школом и Црвеним крстом и њиховим вршњачким едукаторимаи волонтерима реализоваће се следеће теме:

* Концепт неговања и развијања здравих животних стилова
* Адолесценција
* Заштита репродуктивног и сексуалног здравља и контрацепција
* Заштита од ХИВ – АИДС-а и полног преношења инфекција (ППИ)
* Токсикоманија и болести зависности
* Превенција злоупотребе психоактивних супстанци
* Превенција злоупотребе никотина
* Превенција злоупотребе алкохола
* Превенција злоупотребе психоактивних супстанци
* Превенција злоупотребе лекова и стероида
* Правилна исхрана и последице неправилне исхране
* Очување и јачање менталног здравља
* Превенција злоупотребе савремених информационих технологија
* Очување и јачање физичког здравља- спортско рекреативне активности
* Анти –трафикинг
* Очување животне средине као услов за развијање здравих животних стилова и очување здравља

Поред непосредне здравствене заштите, школа ће у сарадњи са наведеним установама, као и претходних година, организовати предавања, презентације, радионице, трибине, дебате и друге облике активности које ће превентивно деловати на здравствену заштиту ученика и њихово здравствено васпитање уопште.

6. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите.

Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акције организације концерата, школског спорта, волонтирања и других добротворних акција.

<u>Носиоци активности програма:</u>

- одељенске старешине
- наставници
- стручни сарадник – педагог и психолог
- родитељи
- сарадници Центра за социјални рад
- остали

Облици и садржаји у оквиру којих се остварује програм су :

- сарадња Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика (дописи, састанци, посете, остало)
- пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању, и ученицима с евидентираним прекршајима
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породицама или породица с проблематичним односима (ризичне породице) – надзор
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика– упућивање у остваривање социјално-заштитних мера
- утврђивање социоекономског статуса родитеља
- упућивање родитеља на начине остварења права
- упућивање родитеља на извршење родитељских обавеза

Начин реализације активности, програма:

У сарадњи са одељењским старешинама, наставницима и педагогом/пихологом, остварује се увид у породичне прилике. Кад се уоче промене у понашању и учењу ученика и у случају констатације да постоји недовољна брига и надзор у породици/остало школа се обраћа Центру за социјални рад у циљу предузимања мера ради пружања помоћи ученику. Уколико ученик похађа обавезну основну школу остварује се сарадња са колегама из обавезних основних школа.

Начин реализације активности се одвија прво у школи где педагог/психолог уз сарадњу одељењских старешина/наставника/осталих идентификују социјални проблем. Педагог, психолог и одељенски старешина тада путем дописа обавештавају Центар за социјални рад, који путем налаза и мишљења школе, одлазе на терен, преиспитују породичну ситуацију , обављају информативне разговоре с ученицима и/или члановима њихових породица. Када утврде потребне чињенице предузимају одређене социјалне и законске мере, те пружају социјалну заштиту ученицима и њиховим породицама.

На основу података који се односе на социјални профила ученика из одељења/класе одељенске старешине иницирају активности којима се угроженим ученицима пружају различите врсте подршке.

Као и предходних година биће организоване хуманитарне акције који имају за циљ помоћ ученицима са лошијим социо-економским статусом.

- **ОБАВЕЗЕ УСТАНОВА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И ЦЕНТАРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У ПРЕВЕНЦИЈИ, СПРЕЧАВАЊУ, ОТКРИВАЊУ И РЕАГОВАЊУ НА ПОЈАВУ НАСИЉА НАД ДЕЦОМ**

УСТАНОВЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА имају обавезу да откривају – идентификују насиље над децом, реагују на сваки вид насиља над децом и детету жртви насиља пруже помоћ и подршку у превазилажењу последица претрпљеног насиља.

Надлежни **ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД** је онај центар на чијој територији месне надлежности дете које трпи насиље има пребивалиште или боравиште, односно на чијој територији су пријављени или бораве његови родитељи или старатељ, са којима живи.

Обавештење о сумњи или идентификованом насиљу над дететом од стране родитеља (односно од другог законског заступника или трећег лица), као и насиља трећег нивоа, упућује се центру за социјални рад без одлагања на најпогоднији начин, с обзиром на утврђени степен хитности реаговања: поштом, по куриру или путем електронске поште-скенирано.

- **САРАДЊА У ПРЕВЕНЦИЈИ, СПРЕЧАВАЊУ, ОТКРИВАЊУ И РЕАГОВАЊУ НА ПОЈАВУ НАСИЉА НАД ДЕЦОМ**

По потреби неодложна интервенција се може реализовати у сарадњи са установом образовања и васпитања. Неодложна интервенција се састоји од обезбеђења: безбедности детета жртве насиља, здравствене заштите детета жртве насиља и починиоца, егзистенцијалних услова за дете жртву насиља, психосоцијалне подршке у превазилажењу акутних последица преживљене трауме.

► КОНСУЛТАТИВНИ САСТАНАК:

У складу са утврђеним приоритетом, хитности реаговања и потребама, установа образовања и васпитања и/или центар за социјални рад заказују консултативни састанак коме присуствују представници установе образовања и васпитања, центра за социјални рад, односно други законски заступници детета, а по потреби полиција, здравствене установе или друге релевантне институције.

<u>Консултативни састанак се мора одржати:</u>

- **„неодложно“ најдуже у року од 24 сат**а – ако прикупљени подаци указују да у конкретном случају постоји: акутно насиље над дететом са непосредним угрожавањем физичког и емоционалног интегритета или висок ризик да до насиља над дететом (са угрожавањем физичког и емоционалног интегритета) може доћи најдуже у року од 24 сата;

- **„хитно“ у року од три дана (72 сата) по сазнању за насиље над дететом** – ако прикупљени подаци указују да је дете жртва насиља, у умереном ризику, од угрожавања физичког и емоционалног интегритета.

- **„редовно“ најкасније у року од пет радних дана по сазнању –** ако прикупљени подаци указују да су ниски ризици од појаве насиља над дететом, односно да је степен и квалитет остварене комуникације унутар чланова породице и организација живота породице таква да не може у одређеној блиској будућности довести до акутног насиља над дететом.

<u>На консултативном састанку се:</u>

- размењују информације и процене надлежних служби

- сачињава план реаговања са дефинисаним циљевима, активностима, носиоцима активности и роковима за реализацију појединих активности.

О току и садржају консултативног састанка води се записник, који садржи: имена присутних и називи установа из којих долазе, информације о ситуацији, процене, план активности и термин наредног састанка предвиђеног планом активности.

Консултативни састанци се одржавају у складу са планом активности који се заједнички сачињавају, а посебно у случајевима кад се врши евалуација ефеката предузетних мера.

- **ПЛАНОВИ РЕАГОВАЊА У ПРУЖАЊУ ПОМОЋИ И ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ ЖРТВИ НАСИЉА И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ МОРАЈУ САДРЖАТИ НАРОЧИТО:**

- опис стања из процене и одређење ризика који се морају решавати;

- одређење општих и посебних циљева, који се спецификују у виду пожељних, односно очекиваних;

- одређење индикатора очекиваних исхода који треба да укажу да је постојећи проблем, потреба или ризик превазиђен, смањен или потреба задовољена;

- одређење активности да би се достигли циљеви и исходи;

- одређење ко, како, када и где реализује активности, да би се достигли постављени циљеви;

- одређење временског оквира за почетак и за завршетак задатка;

- одређење средстава верификације испуњености и достигнутости општих и посебних циљева рада;

- одређење начина и временских рокова за преиспитивање плана и поновно планирање уколико је потребно.

- **НАДЗОР/ПРАЋЕЊЕ:**

Надзор над применом Упутства о поступању установа образовања и васпитања и центара за социјални рад у заштити деце од насиља, врше надлежне инспекције Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

7. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање и саветовање родитеља, укључивање родитеља у активности школе, консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, ваннаставних, организационих и финансијских питања и то ради унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности образовно-васпитних утицаја.

Иако општи принципи Закона о основама система образовања и васпитања указују на неопходност и значај ефикасне сарадње са породицом и укључивање родитеља у васпитнообразовни процес, имплементација принципа сарадње представља веома сложен и дуготрајан процес. Да би до успешне имплементације дошло, тј. да би се унапредила сарадња породице и школе и подстакло укључивање родитеља у различите аспекте школског живота, потребно је да се промене паралелно дешавају на неколико различитих нивоа:

Рад са родитељима

Укључивање родитеља на различите начине у живот школе помаже родитељима да разумеју начин на који школа функционише, структуру и организацију школе, школски курикулум и подстичу развој компетенција за сарадњу са школом. Због тога је важно да се у оквиру добро испланираног и дугорочног програма, родитељима нуди најразноврснији вид активности у које могу да се укључују у односу на преференције, обавезе и способности/вештине. Ово се односи на различите облике партиципације, као нпр:

- информисање и консултовање родитеља о свим за њих релевантним питањима и појединостима, која се односе на ученике; активно учешће родитеља на родитељским састанцима;
- сарадња родитеља са наставницима у вези са побољшањем постигнућа ученика, договор о начину и облику пружања подршке ученицима у процесу учења; сарадња са родитељима чија деца имају посебне образовне потребе (индивидуализација наставе, примена ИОП-а и сл.);
- анкетирање родитеља о различитим темама из области значајних за школу (самовредновање, унапређење рада школе, професионална оријентација и сл.)
- едукација/обука родитеља (групна/индивидуална) вештинама успешне комуникације и ненасилном решавању конфликата;
- учествовање у изради школских развојних планова и учешће у различитим школским тимовима, саветодавним, стручним и управним органима школе и доношење одлука из својих надлежности у складу са законом; учешће у различитим школским тимовима и органима школе који се баве организацијом наставних и ваннаставних активности (такмичења, екскурзије, излети, студијска путовања);
- сарадња школе са родитељима преко Удружења родитеља, Клуба родитеља и сличних удружења.

Однос родитеља и њихових представника у Савету родитеља:

Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању живота школе у предлагању намене средстава прикупљених од родитеља и давања сагласности на програм екскурзија, већ и приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређење васпитно-образовног рада, разматрање предлога програма образовно-васпитног рада, РП, ГП рада и извештаја о вредновању и самовредновању , важно је да се успостави механизам путем којег ће Савет бити стварни представник родитеља и путем којег ће бити остварена двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету и од представника Савета ка родитељима који су их изабрали. У том смислу је важно:

- Да сви родитељи буду информисани о овлашћењима Савета родитеља као и о областима у којима Савет може да да свој допринос (а тиме и они који су изабрали представнике Савета). Ово је важно да би родитељи стварно бирали своје представнике и да би схватили значај. Процес доношења одлука на Савету родитеља мора да буде транспарентан да би осталим родитељима била јасна улога Савета, као и сопствена улога у доношењу одлука које их се тичу.

- Да се омогући континуирано информисање (како на нивоу одељења, тако и на нивоу целе школе) родитеља о одлукама које су на Савету донете, као и да се чланови Савета упознају са очекивањима, потребама и ставовима родитеља чији су представници, да би могли ефикасно да заступају те ставове на Савету. Ови састанци би требало да постану део одељенске праксе (као обавезни део родитељских састанака), али и да се по потреби организује састанак са родитељима I-IV разреда, као и састанак родитеља целе школе, у зависности од врсте проблема о којој је реч.

Начин сарадње са Општинским саветом родитеља:

Општински савет родитеља чине представници савета родитеља, свих установа са подручја градске општине. Представници савета родитеља бирају се сваке школске године.

Општински савет родитеља:

- даје мишљење, иницира акције и предлаже мере за остваривање права детета, унапређивање образовања, васпитања и безбедности деце, односно ученика у општини;
- учествује у утврђивању општинских планова и програма који су од значаја за остваривање образовања, васпитања и безбедности деце;
- прати и разматра могућности за унапређивање једнаког приступа, доступности и могућности образовања и васпитања за децу, односно ученике; спречавања социјалне искључености деце односно ученика из угрожених и осетљивих група на територији општине;
- пружа подршку савету родитеља свих установа на територији општине у вези са питањима из њихове надлежности;
- заступа интересе деце и ученика општине у ситуацијама које су од значаја за унапређивање њиховог образовања, васпитања, безбедности и добробити на територији општине;
- сарађује са организацијама које делују у области образовања и васпитања, заштите здравља, социјалне заштите, културе, заштите и унапређења права детета и људских права;
- обавља и друге послове у вези са образовањем и васпитањем на територији општине.

Ближе услове у вези начина рада општинског савета родитеља заједнички прописују министар и министар надлежан за послове локалне самоуправе.

<u>Едукација наставника:</u> принцип сарадње са породицом као важан део континуираног професионалног усавршавања.

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са учитељима/наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Због тога је образовање наставника и стручно усавршавање од изузетне важности: важно је да се наставници подстакну да размишљају о могућностима које партиципација родитеља пружа у школском контексту, као и о различитим начинима на које сарадња са родитељима олакшава њихов рад и подстиче развој деце. Начело партиципације, тј. сарадње са породицом треба да се установи као важан део

а) компетенције наставника и једно од мерила квалитета његовог/њеног рада,

б) програма стручног усавршавања наставника и

ц) програма програма обуке њихових ментора

ПРОМЕНЕ У СТРУКТУРИ И ОРГАНИЗАЦИЈИ ШКОЛЕ:

Сарадња са породицом као један од основних принципа на којима се заснива функционисање школе.

Ово је веома важан корак у имплементацији принципа сарадње, пошто за промену није довољна само рекултурација (промена ставова наставника, родитеља и чланова управљачких тела) већ и реструктурација (промена школског система у смислу вредности, норми и процедура да би промене биле одрживе). У том смислу принцип сарадње са породицом, тј. учешће родитеља у животу школе треба да постане једно од важних мерила за процену квалитета рада школе. Школа би требало да развије процедуре да охрабри и подстакне партиципацију и да је учини одрживом. На тај начин ће партиципација постати део школске праксе, а не изоловани пример који зависи од мотивације појединих школа и појединаца у њима да унапреде сарадњу са породицом.

<u>Индикатори који указују на присуство принципа партиципације родитеља у школску праксу (поред већ наведених) су:</u>

- да ли у школи постоји стратегија/кодекс/план/правилник сарадње са родитељима
- у којој мери школски развојни план садржи специфичности сарадње са породицом
- да ли учествују у самоевалуацији школе и колико је предлога од стране родитеља ушло у прављење новог школског плана
- колико често се тражи мишљење родитеља и колико акција је спроведено на њихову иницијативу
- да ли је било и којих облика сарадње са локалном средином на иницијативу и/или уз посредовање родитеља;
- које су све (формалне и неформалне) прилике за посету родитеља школи и на који начин су обавештавани

- колико родитеља самоиницијативно долази на индивидуалне разговоре са предметним наставницима и одељењским старешинама и да ли се о броју долазака и садржају разговора води евиденција

- да ли је време тих посета усклађено са могућностима већине родитеља (или се напр. дешава да су тзв. „ отворена врата“, тј. дан када су наставници у школи и примају родитеље у време које не одговара радном времену родитеља ни у ком случају)

- да ли у школи постоји тим за сарадњу са родитељима и које је акције тај тим покренуо

Ради разматрања питања од заједничког интереса за рад школе и ученика , као и других питања од значаја за остваривање образовно-васпитних задатака, школа организује континуирану сарадњу са родитељима ученика.

Сарадња са родитељима школе остварује се преко садржаја рада Савета родитеља, ангажовањем родитеља (појединачно или групно) у акцијама школе, одржавањем родитељских састанака, сарадњом и разговорима родитеља и наставника и кроз саветодавни рад стручног сарадника педагога, организацијом “отворених врата школе“ – једном месечно за доласке родитеља ученика основне школе.

Сарадња се односи на побољшање општег образовно-васпитног рада школе, на информисање о психофизичком и социјалном развоју ученика и резултатима њиховог рада и понашања, као и на остала питања од значаја за ученике , школу и родитеље.

<u>Помоћ родитељима у остваривању васпитне функције породице:</u>

Полазну основу сарадње представља настојање одељењског старешине да успостави што квалитетније и учесталије контакте са родитељима ученика. У овим контактима одељењски старешина прикупља податке о карактеристикама физичког, интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја ученика, сазнања о њиховим интересовањима и потребама, упознаје породичне прилике и услове живота и рада ученика. На основу познавања личности ученика, одељењски старешина врши избор оних педагошких решења која у највећем степену подстичу индивидуални развој сваког појединца, а исто тако прикупљени подаци омогућавају одељењском старешини да ученицима пружи најцелисходнију помоћ у процесу образовања и васпитања.

Најуспешнији облик сарадње остварује се индивидуалним контактима одељењског старешине и родитеља.

<u>Укључивање родитеља у живот и рад школе:</u>

На почетку школске године одељењски старешина упознаје родитеље са правилима организације рада школе, годишњим програмом рада, програмом активности одељењске заједнице и предлогом правила опонашању ученика, запослених и родитеља ученика средње школе.

Ово упознавање има за циљ да информише родитеље о васпитним задацима које је школа, односно одељењска заједница поставила себи за циљ, као и да обезбеди помоћ родитељима у извршавању појединих програмских задатака. Укључивање родитеља у живот и рад школе најчешће обухвата учешће родитеља у остваривању програма слободних активности, друштвено-корисног рада, организације програма културне и јавне делатности школе (посебно школских свечаности), такмичарских активности, музичких активности и других манифестација од значаја за афирмацију школе и ученика.

Успостављањем сарадње одељењских старешина и родитеља, посебно када се ради о ученицима који имају проблеме у учењу и понашању омогућава благовремено сагледавање узрока проблема и заједничког предузимања активности за отклањање узрока и успостављање ефикаснијег учења и рада ученика.

Сарадња са родитељима остварује се у оквиру следећих облика рада и са наведеним носиоцима активности:

- **Индивидуално** са следећим носиоцима активности:

- директором школе
- одељењским старешинама
- индивидуалним руководиоцима класа
- предметним наставницима
- стручним сарадником педагогом/психологом

- **Групно** са следећим носиоцима активности:

- на састанцима представника савета родитеља
- у оквиру рада школских органа/тимова/актива
- на родитељским састанцима разреда/одељења/класа и
- на састанцима савета родитеља

Време реализације:

- родитељски састанци се сазивају на почетку школске године и најмање једном у класификационом периоду, а могу се сазивати и више од четири - пет пута у школској години;
- „отворена врата“ школе се реализују једном месечно;
- према плановима рада школских органа, актива, тимова који имају у свом чланству представнике родитеља;
- индивидуалне консултације са родитељима се одржавају континуирано током године при указаној потреби.

Учесталост и динамика сарадње су различити:

- Савет родитеља школе (планира се најмање 4 седнице)
- Родитељски састанци (планира се 6 састанака)
- Индивидуални пријеми родитеља (на 2 недеље)
- Индивидуални разговори родитеља са директором, педагогом/психологом (по потреби)
- «Отворена врата» (једном месечно)
- Групни разговори родитеља са директором, педагогом/психологом (по потреби)
- Информисање родитеља о актуелним дешавањима у школи, путем медија
- Стручни активи/тимови у којима су чланови савета родитеља (према плану актива /тимова)

Уколико родитељ не показује потребно интересовање за образовни и васпитни развој свог детета , школа га писменим позивом обавештава и позива на разговор преко одељењског старешине/ индивидуалног руководиоца класе.

У процесу индивидуалне сардање родитељи се информишу о правима и обавезама ученика и родитеља, о успеху, изостанцима и владању ученика уз размену информација о , предлога , сугестија и препорука за оптимални развој ученика.

У складу са Законом о основама система образовања и васпитања и школског Правилника о васпитно-дисциплинској одговорности ученика, школа је дужна да обавести родитеља, односно другог законског заступника о ученику који нередовно похађа или је престао да похађа наставу, најкасније два дана од дана престанка похађања наставе. Ако родитељ, односно други законски заступник по пријему обавештења не обезбеди да у року од три дана ученик настави редовно да похађа наставу, школа одмах обавештава јединицу локалне самоуправе и надлежну установу социјалне заштите.

У контакту са родитељима ученика дужност је да се поштује личност и приватност родитеља, да се подстиче поверењеи развијање партнерског односа са родитељима, да се познају и примењују принципи успешне комуникације, да се коректно понашају и да чувају сопствени и углед школе.

У случајевима изношења података о уоченим тешкоћама и проблемима запажања се саопштавају на начин поштовања и уважавања личности ученика и родитеља уз поштовања принципа редовности и благовремености у давању повратне информације, уз адекватну аргументацију, добронамерно образложење и сугестије, препоруке, предлоге, мере за превазилажење истих.

Посебна пажња посветиће се сарадњи са родитељима чија деца имају израженије тешкоће у учењу и владању, развојне тешкоће, специфичне тешкоће деце са посебним образовним потребама.

Групна сарадња са родитељима остваривање се преко одржавања родитељских састанака на нивоу класе или одељења као и на нивоу свих разреда средње школе.

Родитељске састанке сазива, припрема и води одељењски старешина /индивидуални руководилац класе у складу са предложеним садржајима програма састанака који је саставни део Годишњег плана рада. У наведеном процесу остварује сарадњу са директором школе и стручним сарадником – педагогом/психологом и руководиоцима школских тимова за заштиту и безбедност ученика и за медијацију, са координатором ученичког парламента.

Ради праћења успешности овог програма, школа може да на крају сваког полугодишта организује анкетирање родитеља у погледу задовољства програмом и у погледу њихових сугестија за наредно полугодиште. Анкетирање би требало да се обавља анонимно како би било објективно. Мишљење родитеља добијено као резултат анкетирања узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

НАПОМЕНА: Упутство Министарсва просвете, науке и технолошког развоја о поступању установа образовања и васпитања и центара за социјални рад у заштити деце од насиља, део је ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ овог школског програма.

8. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња са локалном самоуправом, која укључује и сарадњу са канцеларијама за младе у јединицама локалне самоуправе, остварује се на основу програма који чини део школског програма и део развојног плана школе.Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједноса њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Сарадњом са локалном самоуправом настојимо да подигнемо виши ниво квалитета живота и локалној самоуправи и у школи. Успостављајући контакт са другима постајемо чланови различитих група заједнице у целини, сарађујући са бројним субјектима из окружења:

* Школска управа у Краљеву * Одељење за друштвене делатности * Локалном канцеларијом за младе * Основним и средњим школама * Предшколском установом * Здравстевеним центром * Црвеним крстом * Јавни простори-Трг Св.Саве и Трг српских ратника * Јавним предузећима * Остали, ...	* Краљевачко позориште * Народни музеј * Дом културе Рибница * Електронски и штампани медији * Градска библиотека * Културно уметничка друштва * Мултимедијални центар“ Кв-арт“ * Туристичка организација Краљева * Галерија „Владислав Маржик“ * Завичајним друштвом * Спортским клубовима

<u>Сарадња се одвија кроз следеће облике, активности и садржаје:</u>

* размена искуства и информација
* стручне консултације
* рад на пројектима
* организација и учествовање на јавним наступима
* организованог коришћења простора и програмске сарадње
* организованог коришћења програма трибина, јавних предавања, промоција , стручних расправа и презентација у локалној средини
* ангажовања истакнутих научних , културних и јавних радника у раду са ученицима према интересовањима и према програмима ученичких организација
* организовања семинара , курсева, предавања у школским просторијама
* организовања међушколске сарадње у локалној заједници
* учешћа ученика у обележавању и прослављању значајних датума и јубилеја на нивоу локалне заједнице
* организованих јавних наступа,концерата, приредби, манифестација
* презентације стваралачког рада ученика музичке школе
* учествовање у забавним, спортским, еколошким активностима
* остало,...

У циљу остваривања планова и програма школе, а посебно ће сарадња са локалном заједницом доћи до изржаја у остваривању програма професионалне праксе, културне и јавне делатности школе.

9. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Образовно-васпитни систем је, по обухвату популације, један од највећих система у Републици Србији. У установама овог система налазе се готово сва деца за коју треба, као основно, осигурати безбедне и оптималне услове за несметан боравак и рад, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања. У ту сврху Министарство просвете је сачинило Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.

Право на заштиту од свих облика насиља представља основно право сваког детета утврђено у Конвенцији о правима детета и другим документима Уједињених нација, Савета Европе и осталих међународних организација, које је држава Србија прихватила као чланица тих организација.

Према Закону о основама система образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и задацима, реализује се развијањем толеранције, јачањем поверења, неговањем другарства и пријатељства, спречавањем понашања која нарушавају права на различитости, поштовањем дечјих права и др.

Закон о основама система образовања и васпитања уређује и израду посебних правилника за уређење дисциплине и понашања у институцији (Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика, Правилник о понашању ученика, запослених и родитеља, Правилник о васпитно-дисциплинским мерама, Правилник о похваљивању и награђивању, Правилник о похваљивању, Правилник о организовању екскурзија), а Правилником о стручно-педагошком надзору дефинисана је и обавеза рада самовредновања у области подршке ученицима који обухвата и безбедност ученика.

Регулише се и израда Школског развојног плана, Годишњег плана рада школе, Школског програма где се успоставља превентивни рад на заштити деце од насиља као редовна пракса у образовно-васпитном просецу, што је и једна од одговорности установе тј. школе.

Општи циљ Посебног протокола:

Унапређивање квалитета живота деце/ученика применом:

- ***мера превенције*** за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика
- ***мера интервенције*** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установама

Основни принципи и задаци:

Принципи на којима почива Програм , а који уједно представљају и смернице за деловање су:

* омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју;
* интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или који учествују у раду школе;
* обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика;
* учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
* програм се односи на сву децу/ученике у школи без обзира на њихов пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне.

Заштита запослених у образовно-васпитним установама регулисана је већ донетим законским и подзаконским актима.

СВАКО НАСИЉЕ НАД ДЕЦОМ/УЧЕНИЦИМА МОЖЕ СЕ СПРЕЧИТИ

Програм заштите ученика од насиља:

Програм омогућава ангажовање свих запослених у школи на превенцији, праћењу и сузбијању насиља.

Важно је да установа креира климу у којој се:

* **учи, развија и негује** култура понашања и уважавања личности;
* **не толерише** насиље;
* **не ћути** у вези са насиљем;
* **развија одговорност свих;**
* сви који имају сазнање о насиљу **обавезују на поступање.**

Специфични циљеви у превенцији:

1) Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
2) Укључивање свих интересних група (деца, ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директори, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношењу и развијање програма превенције
3) Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања
4) Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља
5) Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља
6) Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања

Превентивне активности:

Превентивне активности су креиране у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- заступљености различитих врста насиља;
- броја повреда;
- сигурности објекта, и сл.

Ниво безбедности средине у којој деца бораве, тј. школска зграда унапређен је до највишег могућег нивоа. Као једна од превентивних мера је појачано дежурство наставника, ученика и помоћних радника у школи. Свакодневно, по један наставник по један ученик и један помоћни радник дежурају у простору за дежурство у холу школе о чему постоји евиденција у посебно свесци дежурних ученика. Евиденцију о дежурству воде и наставници у дневнику дежурства.

Редовно дежуртво обавља дневно по два наставника распоређених, по један у свакој смени. Директор, помоћник директора, секретар и стручни сарадник педагог имају увид у сва обављена дежурства.

Безбедност деце/ученика примарни је задатак свих наставних и ваннаставних активности.

Превентивне активности се огледају кроз посебне програме образовно-васпитног рада, у оквиру наставе ГВ, ваннаставних активности (извођење екскурзије, прослава матуре, јавни наступи, концерти поводом значајних датума, промоција дечјих права, доношење правила понашања уз партиципацију ученика, упознавање са последицама кршења правила и сл.).

Са Посебним протоколом о безбедности деце/ученика упознато је Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор, ученици, родитељи.

Специфични циљеви у интервенцији

1) Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља
2) Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља
3) Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите
4) Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета/ученика у заједницу вршњака и живот установе
5) Саветодавни рад са децом/ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља

Интервентне активности

За планирање и реализацију интервенције узети су у обзир следећи критеријуми:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређујемо поступке и процедуре који су наведени за све учеснике у школском Правилнику .

ПРОЦЕДУРЕ И ПОСТУПЦИ ЗА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА И РЕАГОВАЊЕ У СИТУАЦИЈАМА НАСИЉА

I Ситуација

Насиље или сумња да се насиље дешава између деце/ученика

1. **Сазнање о насиљу откривање**

је први корак у заштити деце/ученика од насиља. Оно се у установи најчешће одвија на два начина:

- непосредним опажањем или добијањем информације да је насиље у току;
- сумњом да се насиље дешава на основу:

- препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика и породице, или путем поверавања, непосредно - од стране самог детета/ученика и/или посредно - од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...)

2. **Прекидање, заустављање насиља** - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље).

3. **Хитна акција**- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
4. **Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са актерима...
5. **Прикупљање информација** - разговор са учесницима и другим актериама (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље).
6. **Консултације** се остварују непосредно по појави сумње и/или по стицању информација о насиљу. Обављају се у оквиру установе на следећи начин:

А) уколико је ученик видео насиље или је обавештен да се насиље непосредно дешава, обавештава неког од наведених особа: дежурног наставника, одељењског старешину, директора, члана Тима за заштиту деце/ученика од насиља, педагога)

Б) уколико код ученика постоји сумња на насиље или је добио информације да постоји сумња на насиље, о томе обавештава одељењског старешину, директора, члана Тима, педагога)

Обавештавање стручне службе у школи - Након А и Б ситуације, информације о насиљу и чињенице о вршењу насиља прослеђују се члану Тима, одељењском старешини и педагогу, који су дужни да забележе све релевантне податке:

- Име и презиме особе која је дала информације о насиљу или сумњи да постоји насиље;
- Имена особа који су актери насиља или потенцијалног насиља
- опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објетктивно, без процена и тумачења
- белешке разговора са непоср. актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем
- опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја
- Састанак Тима и упознавање чланова са околностима и чињеницама;
- Тим на основу података процењује ниво ризика и сачињава (уколико процени да је потребно) план заштите и даље кораке поступања (реаговања) и праћења ситуације и последица ситуације и план реинтеграције учесника насиља;
- Тим одређује задатке, одговорности и улоге чланова тима и других запослених у школи;
- разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;

- Тим се може, у зависности од сложености ситуације, консултовати са службама изван установе:

- са Центром за социјални рад;
- специјализованим здравственим службама
- МУП-ом

- Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама

Тим доноси одлуку о предузимању акција које се односе на:

* информисање родитеља деце/ученика учесника у насиљу и о предузетим планом заштите и праћења развоја ситуације (родитељи се обавештавају и позивају непосредно после насиља и у време консултација)
* организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
* укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно).

Консултације су важне да би се :

* разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице;
* проценио ниво ризика;
* направио план заштите;
* избегла конфузија и спречиле некоординисане акције, које могу водити поновном проживљавању искуства жртве.

У консултацијама треба:

* изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о
* приватности детета/ученика и других учесника у насиљу;
* одредити улоге, задатке и одговорности у установи;
* идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/стручњака;
* донети одлуку о начину реаговања и праћења.

<u>ВАЖНО:</u> Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета ученика.

- Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама, могуће је, у зависности од тежине, предузети следеће акције:

➢ Предузимање неопходних мера на нивоу установе (информисње родитеља о насиљу или особе од поверења у случајевима сумње на насиље у породици, договор о заштитним мерама према деци/ученицима, предузимање законских мера и организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);

➢ По потреби укључивање надлежних служби:

* Здравствена служба;
* Министарство унутрашњих послова (у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело или прекршај);
* Центар за социјални рад у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља.

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељењски старешина, предметни наставници, чланови тима, педагог).

Подношење пријаве надлежној служби обавезаје директора установе. Пријава се подноси у усменој и **писаној** форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту **познати,** и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родгшељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

7. **Праћење ефеката предузетих мера**

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

<u>ВАЖНО:</u> У образовноваспитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

II Ситуација

Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи

1. **Сазнање о насиљу откривање**

- Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;
- Сумња да се насиље дешава на основу:
    - * препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
    - * путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
    - * посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

2. **Прекидање, заустављање насиља** или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,одељењски старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
3. **Хитна акција**- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
4. **Прикупљање информација** - разговор са учесницима и другим актериама (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље).
5. **Организовање посебних програма оснаживања деце**/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
6. **Укључивање надлежних служби**: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно)

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељењски старешина, предметни наставници, чланови тима, педагог,...).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: *Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати* ***принцип поверљивости,*** *као и принцип* ***заштите најбољег интереса дететаученика.***

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

III Ситуација

Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе

која није запослена у школи

1. **Сазнање о насиљу откривање**

- Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;
- Сумња да се насиље дешава на основу:
    - препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
    - путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
    - посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

2. **Прекидање, заустављање насиља** или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,учитељ/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
3. **Хитна акција**- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља); Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;
4. **Смањивање напетости** (смиривање учесника насиља...)
5. **Консултације Тима**: Тим организује консултације и прибављање информација уз поделу задатака који се односе на:
    - обављање разговора са учесницима и другим актерима насиља или на основу информације да се насиље десило ради прикупљања чињеничних информација или на неки други начин за који Тим процени да је адекватан ситуацији;
    - имена особа који су актери насиља;
    - опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења;
    - белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем;
    - опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја или информација које особа име у вези са догађајем које се може назвати насиљем;
    - разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
    - процена нивоа ризика за учеснике насиља
    - информисање родитеља, старатеља или друге особе од поверења
    - информисање надлежних служби (по потреби- ЦЗР, МУП, Здравствене службе)
    - Предузимање заштитних мера и плана акције
    - праћење ефеката предузетих мера и плана акције;

Тим за заштиту деце/ученика врши консултације у установи тако што се консултује са другим надлежним службама, разговара са родитељима или особама од поверења, ако то не угрожава безбедност детета;

6. На основу консултација Тим процењује да ли да:

А) Неодложно пријави насиље МУП-у и Здравственој установи (ако постоји повреда или је угрожен живот);

Б) Одложи пријављивање ако је у питању изузетна ситуација и консултује се са више надлежних установа, служби и инстутуција

В) Пријави насиље Центру за социјални рад

Г) Пружање подршке детету/ученику кроз програм оснаживања и заштите и праћење реализације програма и тазвоја ситуације;

Д) Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите;

ВАЖНО: *Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати* ***принцип поверљивости,*** *као и принцип* ***заштите најбољег интереса дететаученика.***

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

Евиденција и документација

Одељењски старешина, тим, педагог, директор су у обавези да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим за заштиту ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање. Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

Задаци чланова Тима су да:

- Учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у Школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље
- Организују упознавање родитеља и ученика за Протоколом о заштити ученика
- Координирају израду и реализацију програма заштите ученика (превентивне и интервентне активности)
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- Прате и процењују ефекте предузетих мера и заштити ученика
- Сарађују са релевантним установама
- Планирају план наступа школе у медијима
- Организују евидентирање појава насиља
- Прикупљају документацију
- Извештавају стручна тела и органе управљања

Активности тима за заштиту деце/ученика од насиља

А. У области **ПРЕВЕНЦИЈЕ:**

1. Едукација и информисање

Превентивне активности	Облик и методе рада	Носиоци активности	Временска динамика
Информисање новозапослених о правима ученика на заштиту од свих облика насиља и о Посебном протоколу о заштити деце од насиља	Презентација и разговор	Тим за заштиту ученика, Стручни сарадник, педагог	У складу са планом тима
Подсећање свих запослених на права деце на заштиту од насиља, занемаривања и злостављања	Диксусија на седници НВ	Директор	У складу са планом тима
Унапређење вештина комуникације	Радионица за наставнике Радионица за ученике	Тим за заштиту ученика, Тим за медијацију Наставник грађ. васпитања	До краја 1. полугодишта
Унапређење вештана ненасилне комуникације и конструктивног решавања конфликата	Радионица за наставнике Радионица за ученике	Тим за заштиту ученика, Тим за медијацију Наставник грађ. васпитања	До краја 2. полугодишта
Учешће у процесу појачаног васпитног рада са ученицима као стандардне процедуре у случајевима кршења правила понашања	Праћење поштовања процедуре појачаног васпитног рада	Тим за заштиту ученика, Директор и секретар	Од октобра до краја школске године
Едуковање ученика за препознавање и пријављивање насиља и упознавање ученика са појмом насиља, злостављања и занемаривања деце, врстама облицима појављивања, као и Посебним протоколом о заштити деце од насиља	Са ученицима 1. разреда едукативне радионице	Одељењски старешина, Стручни сарадник, педагог	Октобар
	Са ученицима 2, 3. и 4. разреда структуирани разговор	Одељењске старешине, Стручни сарадник, педагог	Октобар на часу одељењског старешине
Информисање родитеља о Посебном протоколу за заштиту деце од насиља и мотивисање за препознавање и пријављивање насиља	Информисање на родитељским састанцима	Одељењске старешине	Септембар и новембар (1. родитељски и/или родитељски на тромесечју)
Дискусија о проблему дискриминације за ученике 3. и 4. разреда	Дебата	Тим за заштиту ученика Тим за медијацију	Новембар
Подстицање равноправног односа према различитима од себе	Организовање једне акције против дискриминације	Ђачки парламент уз помоћ наставника ГВ	До краја првог полугодишта
Трибина о партнерском насиљу у младалачким везама и о породичном насиљу	Трибина, предавања	Тим за заштиту ученика Саветовалиште за младе	Фебруар
Едукација ученика у циљу превенције болести зависности, трговине људима	Радионице, предавања	Саветовалиште за младе Црвени крст	током године

2. Подизање нивоа безбедности и могућности праћења стања у школи

Начин: коришћењем видео надзора којим су покривени ходници школе и праћењем квалитета дежурстава професора.

Носилац: Директор.

Временска динамика: перманентно.

3. Анализа стања поштовања права ученика

Начин: Анкетирањем свих ученика у школи о облицима и заступљености насиља, злостављања и занемаривања према њима – у школи, породици и локалној средини.

Носилац: Тим за заштиту деце од насиља и Тим за самовредновање.

Рок: мај сваке друге школске године

B. У области **ИНТЕРВЕНЦИЈЕ :**

1. На сваком састанку разматра све препознате и пријављене случајеве насиља и на њих примењује Протокол о заштити деце од насиља. Сви ученици, запослени и родитељи морају бити обавештени да сва сазнања о случајевима насиља могу пријавити неком од чланова Тима, одељењском старешини, директору, стручном сараднику, психологу или било којој другој одраслој особи од поверења која ће пријаву проследити Тиму.

2. Предлаже, прати и спроводи мере заштите у случајевима препознате и установљене појаве насиља, злостављања или занемаривања:

а) према ученику који је трпео насиље пружањем подршке, охрабрења, развијањем стратегија за превазилажење стреса и по потреби укључивањем стручних служби ван школе у рад са учеником – Центра за социјални рад, дечјег психијатра, педијатра;

б) према ученику који је вршио насиље саветовањем, као и упућивањем предлога за изрицање васпитно дисциплинских мера и по потреби укључивањем надлежних стручних служби ван школе у рад са учеником;

в) саветодавањем са родитељима ученика који су на било који начин укључени у ситуацију у којој се насиље дешава - као родитељи жртве или родитељи ученика који врши насиље или као извршиоци насиља над дететом.

У планирање и спровођење мера заштите по потреби су укључене стручне надлежне службе – Центар за социјални рад, полиција, дечји психијатар.

C. Прати ЕФЕКТЕ предузетих мера

Прикупљањем података и праћењем ученика укључених у ситуацију у којој је било насиља. Дужина праћења зависи од врсте, облика и интензитета насиља, процењеног степена ризика, процењеног степена промене постигнуте спровођењем мера заштите, а најмање 2 месеца.

D. Води ЕВИДЕНЦИЈУ

Такође и чува документацију о свим превентивним и интервентним активностима, резултате анкете, извештаје и фотографије са радионица и трибина.

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

ШТА ЈЕ ТРГОВИНА ЉУДИМА?

Трговина људима представља најгрубљи начин кршења људских права и једно је од најтежих кривичних дела против човечности. Подразумева експлоатацију једног човека зарад стицања користи друге особе. Три елемента чине основ разумевања трговине људима:

-ЧИН: конкретне активности које предузима нека особа у кривичном делу трговине људима (врбовање, превожење, пребацивање, скривање, примање лица, продаја, куповина...)

-НАЧИН: како особа постаје жртва трговине људима, како се потчињава и како се над њом успоставља и одржава контрола (путем претње, употребом силе, отмице, преваре, давања или примања новца, злоупотребе овлашћења извршиоца или тешког положаја жтрве...)

-НАМЕРА: другог лица ради стицања сопствене добити као нужан елемент трговине људима

Постоји неколико видова трговине људима:

-сексуална екцплоатација (проституција, порнографија, стриптиз, секс-туризам)

-некомерцијална експлоатациј (принудни брак, илегални усвојење...)

-радна експлоатација (обављање домаћих послова, пољопривредних радова, грађевинарских радова, учествовање у рату, учешће у опасним и тешким пословима...)

-други облици екпоатације (уклањање органа, коришћење особе за криминалне радње или прошњу

Деца имају различите реакције (последице) на искуство трговине људима:

- ДЕЦА ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА - повлачење у себе, муцање, изливи беса, поремећај спавања, поремећај у исхрани, сепарациона анксионост, љутња...)
- ДЕЦА ШКОЛСКОГ УЗРАСТА - тешкоће концентрације, самооптуживање, осећај кривице, фантазије освете, повлачење, повећана агресија...
- АДОЛЕСЦЕНТИ - измењена перцепција будућности, ниско самопоштовање, нижа компетентност, немогућност уживања, песимизам...

УЛОГА ШКОЛЕ:

* да формира Тим за заштиту од насиља
* да у оквиру Годишњег плана рада установе има Програм заштите од насиља, злостављања и
* занемаривања
* обезбеди редовно извештавање о заштити од насиља
* прати и евидентира ситуације насиља
* интервенише када се насиље припрема, догађа или се већ догодило
* информишше у року од 24 часа од сазнања надлежну Школску управу
* ради на развијању компетенција

Шта наставник мора да уради када постоји сумња да је дете жртва трговине људима?

* охрабрује, подржава и оснажује дете
* јасно шаље поруку, показује ученику да га прихвата, верује му и прихвата његово искуство
* комуникација са дететом је примерена потербама детета
* укључује стручњака кога дете најбоље прихвата у подршку детета
* никада не поступа под првим утиском
* повезује са мрежом и њен је активан члан
* не одустаје од реаговања ако други системи не реагују одмах

Шта наставник никако не сме:

* да исказује прејаке емоције
* осуђује и критикује
* чуди се, ишчуђава
* испитује дете
* исхитрено реагује, без промишљања
* показује детету да му не верује
* преузме одговорност за све акције
* прескочи информисање кључних информација
* одустане ако други системи не реагују одмах

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИГИТАЛНОГ НАСИЉА

ШТА ЈЕ ДИГИТАЛНО НАСИЉЕ?

Дигитално насиље (енг. cyberbullying) је коришћење дигиталне технологије (интернета и мобилних телефона) с циљем да се друга особа узнемири, повреди, понизи и да јој се нанесе штета.

Осим термина дигитално насиље, у литератури се срећу и други сродни термини: електронско насиље, насиље на интернету, онлајн насиље, сајбер насиље, малтретирање у дигиталном свету и др.

Дигитално насиље може се испољити на различите начине. Најчешће се срећу следећи облици дигиталног насиља:

►постављање узнемирујућих, увредљивих или претећих порука, слика или видео-снимака на туђе профиле или слање тих материјала СМС-ом, инстант порукама, имејлом, остављање на чету;

►снимање и дистрибуција слика, порука и материјала сексуалног садржаја;

узнемиравање телефонским позивима;

►лажно представљање, коришћење туђег идентитета, креирање профила на друштвеним режама на туђе име;

►недозвољено саопштавање туђих приватних информација, објављивање лажних оптужби или гласина о другој особи на профилима друштвених мрежа, блоговима итд;

►слање вируса; промена или крађа лозинки;

►исмевање у онлајн причаоницама и на интернет форумима, непримерено коментарисање туђих слика, порука на профилима, блоговима;

►игнорисање, искључивање (нпр. из група на социјалним мрежама), подстицање мржње (по различитим основама) и др.

Дигитално насиље може се вршити директно или индиректно (преко посредника), уплитањем других особа у вршење насилне активности, са или без њиховог знања (нпр. у име неке особе, са њене адресе или профила,шаљу се узнемирујуће поруке или се остављају на блогу, чету, форуму или профилу других особа).

Дигитално насиље обично се дешава међу младима, међутим, нису ретки случајеви када су одрасле особе насилне према деци и младима на интернету.

У тим случајевима најчешће је реч о малтретирању (енг. cyber-harassment) или прогањању (енг. cyber-stalking) путем интернета, што представља кривично дело и кажњиво је законом.

Дигитални медији посебно су погодни за одрасле особе (тзв. сексуалне предаторе или насилнике) који се лажно представљају и комуницирају с млађим особама у циљу сексуалне злоупотребе. Стога се у последње време све више говори о сексуалном дигиталном насиљу или сексуалној злоупотреби путем интернета. Интернет (путем друштвених мрежа, чета, причаоница) омогућава различите начине сексуалне злоупотребе.

Груминг (енг. grooming) представља низ предаторски мотивисаних поступака, односно припремних радњи које имају за циљ успостављање контакта, одржавање комуникације и физички приступ детету. Сексуални предатори на интернету немају јасан профил, њихова занимања и узраст варирају, мада истраживања показују да су то најчешће особе мушког пола (Wolak et al., 2008).

Под секстингом (енг. sexting) подразумева се слање или постављање на интернет фотографија, порука или видео-снимака са експлицитним сексуалним садржајем. Размена фотографија или порука са сексуалним садржајем може да делује као безазлено флертовање или забава, али, за младе, секстинг има озбиљне друштвене и правне последице.

Поседовање и ширење фотографија или видео-снимака са сексуалним садржајем на којима су малолетници/е, према Кривичном закону Републике Србије, представља поседовање дечје порнографије, чак и ако особе на сликама шаљу експлицитне материјале или дају пристанак да се фотографишу или снимају и кажњиво је затвором према члану 185 (Приказивање, прибављањеи поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица запорнографију).

Фотографије могу лако да измакну контроли и да доспеју на много више адреса него што је планирано. Потом се најчешће користе за сајбер малтретирање или сајбер прогањање.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ НА НИВОУ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ

Превентивне активности које образовно-васпитна установа предузима у вези са заштитом деце од насиља, укључујући и дигитално насиље, прописане су Законом о основама система образовања и васпитања и Правилником о протоколу поступања у одговору на насиље, злостављање и занемаривање. Осим тих активности које је школа у обавези да планира и спроводи, могу се реализовати и друге активности које ће бити усмерене на превенцију дигиталног насиља, укључивати све актере школског живота, као и умрежавање са другим уставновама и институцијама.

Превентивне активности које могу да се организују у школи:

►Уређивање посебних страница на сајту школе са садржајима о безбедности на интернету и дигиталном насиљу.

►Упознавање са дигиталним насиљем кроз текстове у школским часописима (информације, предлози, разговори);

►израда школских паноа;

Гледање спотова/филмова о дигиталном насиљу, уз обавезан разговор након тога.

►Снимање спотова (важно је да се води рачуна о приватности података, фотографија које се користе и да се добије сагласност родитеља за дете које учествује у овој активности).

►Стављање кутије у хол школе, у коју ученици/е, наставници/е и родитељи могу да убацују записе о својим искуствима у вези са насиљем на интернету и коришћење тог материјала током разговора, радионица...

►Организивање вршњачких обука (наставници/е могу са ученицима/ама старијих разреда да осмисле активности које би ови/е реализовали/е са ученицима/ама млађих разреда).

►Позивање представника/ца МУП-а у школу да говоре о безбедности на интернету.

Организовање квизова о дигиталном насиљу на нивоу одељења или школе (могу да се укључе и наставници/е и родитељи, тимови који учествују могу да буду састављени од деце и одраслих).

►Организовање разговора или трибина којима је повод књига са одговарајућим садржајем (нпр. Армагедон) или друга пригодна литература; разговоре организовати с родитељима и ученицима/ама старијих разреда.

РЕАГОВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ У СИТУАЦИЈАМА ДИГИТАЛНОГ НАСИЉА

Нивои насиља

Сви облици насиља, злостављања и занемаривања, као и интервентне мере и активности које је образовно-васпитна установа у обавези да предузме, разврстане су на три нивоа (при чему су на првом нивоу најлакши облици насиља).

ЕЛЕКТРОНСКО (ДИГИТАЛНО) НАСИЉЕ

Нивои електронског насиља и активности у школи

1. **НИВО**

Узнемиравајуће позивање,слање узнемиравајућих порука (СМС, ММС).

Активности предузима самостално одељењски старешина, наставник,у сарадњи са родитељем, да би се појачао васпитни рад са одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

2. **НИВО**

Оглашавање, снимање и слање видео-снимака, злоупотреба блогова, форума и разговора

на чету, снимање појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и фотографија.

Активности предузима одељењски старешина, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, да би се појачао васпитни рад. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

3. **НИВО**

Снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и фотографија, дечија порнографија.

Активности предузима директор с тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

На овом нивоу обавезан је интезиван васпитни рад примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и они међусобно усклађују активности.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ У СЛУЧАЈУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

ШТА ЈЕ НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ?

Насиље у породици је понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице. Насиље у породици је феномен који је присутан у свим земљама света и у свим културама; људи свих раса, етнија, верских и политичких и сексуалних опредељења, друштвених и културних нивоа и полова могу бити починиоци насиља у породици.

Насиље у породици има неколико димензија:

- Модалитет: физичко, психичко, сексуално или/и економско.
- Учесталост: повремено, хронично.
- Озбиљност: како код психичког тако и код физичког злостављања зависи од степена повреде и потребе за лечењем. Пролазна или трајна повреда: блага, умерена, тешка, итд. Највиши степен је убиство. Облици: према деци, према женама, према старим и немоћним лицима...

Насиље према деци обухвата све облике физичког, односно емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања здравља детета, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ (Светска здравствена организација, 1999).

Насиље над женама је сваки чин против женине воље, а који је угрожава психички, физички, сексуално или економски. Насилник може бити члан породице (муж, син, отац, брат, ујак…) или било који познати (пријатељ, познаник, шеф, колега) или непознати мушкарац. Важно је знати да се насиље може десити свакој жени и да насиље није последица жениног понашања него система патријархата у коме мушкарци имају моћ, а насиље над женама је начин да они ту моћ одрже. Насиље над женама је пример злоупотребе моћи једног пола над другим. Насиље над женама је током хиљада година историје подстакнуто од сваке друштвене заједнице све до данас.

ШТА РАДЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У СИТУАЦИЈАМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

ШКОЛА

• свака особа у школи која има сазнањао насиљу, злостављању и занемаривању,дужна је да реагује (да заустави насиље,позове помоћ, консултује се с тимом за заштиту од насиља, психологом, педагогом)

• информише надлежне службе(полиција,здравствене установе)

• предузима заштитне мере према жртви насиља

• има обавезу да формира тим за заштиту деце/ученика од насиља.

•Тим учествује у обуци за заштиту деце од насиља, пружа информације, прави програм заштите ученика од насиља, процењује ниво ризика од насиља, прати ефекте предузетих заштитних мера, прикупља документацију и евидентира случајеве насиља).

ПОЛИЦИЈА

• излази на лице места, интервенише

•упозорава насилника, прикупља доказе, приводи насилника

• покреће кривични и прекршајни поступак против насилника

• предузима истражне радње и мере за заштиту оштећених и сведока.

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

• прикупља информације о насилном догађају,историји злостављања, процењује степен угрожености

• предузима све мере из области социјалне и породично-правне заштите, надзире вршење родитељског права

• информише о законским прописима и надлежностима институција, упућује и посредује код других организација

• по службеној дужности пријављује насиље полицији или тужилаштву

• даје мишљење суду о целисходности мера заштите од насиља

• децу, жртве насиља, одузима од родитеља, обезбеђује смештај, покреће поступак за лишавање или ограничавање родитељског права.

ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ

• санирају повреде

•документују повреде, упућују на специјалистичке прегледе

• пријављују насиље полицији и/или тужилаштву

ТУЖИЛАШТВО

• по службеној дужности покреће кривични поступак за кривично дело насиља у породици

•прикупља доказе

НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

• пружају информације, упућују на установе

• пружају психосоцијалну подршку и правну помоћ

• обезбеђују смештај у прихватилиште

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД СЕКСУАЛНОГ НАСИЉА

ШТА ЈЕ СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ?

Сексуално насиље над децом подразумева следеће:

а) сексуални однос са дететом које према релевантној регулативи или државном закону није достигло законску доб за сексуалну активност;

б) ступање у сексуалне односе са дететом је урађено: под присилом, коришћењем силе или претње или је злоупотреба учињена од стране лица којем дете верује, ауторитета или које има утицај над дететом, укључујући и оне унутар породице; злоупотреба је извршена над дететом које се налази у посебно осетљивој ситуацији, с посебним нагласком на менталне и физичке неспособности или зависну позицију.

в) дечију проституцију и дечију порнографију као нпр.: упошљавање детета у проституцију или узроковање дечије проституције; присиљавање детета на проституцију или стицање добити или на други начин искориштавање детета за такве сврхе; примање накнаде од дечије проституције; израду дечије порнографије; нуђење или чињење доступном дечије порнографије; дистрибуција или преношење дечије порнографије; набављање дечије порнографије за себе или за друго лице; поседовање дечије порнографије; свестан приступ путем информацијских и комуникацијских технологија дечијој порнографији.

Нивои сексуалног насиља

Први ниво

Добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација…

Други ниво

Сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивањеинтимних делова тела, свлачење…

Други ниво

Завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест…

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ НА НИВОУ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ

►Информисање запослених, ученика и родитеља о законској и подзаконској регулативи и стручним материјалима и о обавезама актера у мрежи заштите уз умрежавање тимова школе и ученичких заједница и организација;

►Уређивање посебних страница на сајту школе са садржајима о сексуалном насиљу;

►Упознавање са сексуалним насиљем и кроз текстове у школским флајерима (информације, предлози, разговори), израда школских паноа, остало;

►Обрада разних тема из спектра сексуалног насиља на часовима општеобразовне наставе – прописане наставне јединице и теме по избору –дато у приручнику;

►Организовање активности на тему превенције сексуалног насиља на часовима одељењске заједнице, ученичког парламента и тимова ученика;

►Позивање представника Здравственог центра, Саветовалишта за младе, вршњачких едукатора Црвеног крста, представника МУП-а и осталих стручњака у школу ради предавања, радионица и сл. О сексуалном насиљу;

►Организовање различитих активности на нивоу школе или одељења поводом Недеље сексуалне превенције 16 - 20. новембра;

►Анализирати процес и резултате примене Образовних пакета, писање извештаја.

РЕАГОВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ У СЛУЧАЈУ СЕКСУАЛНОГ НАСИЉА

Први ниво – наведене облике насиља решавају разредни старешина, професори/наставници у сарадњи са родитељем у смислу појачаног васпитно-образовног рада са васпитном групом, одељенском заједницом, групом ученика или индивидуално.

Други ниво - активности предузима одељењски старешина у сарадњи са педагошко-психолошком службом, Тимом зазаштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директорка покреће васпитно-дисциплиски поступак и изриче меру, у складу са Законом.

Трећи ниво - активности предузима директорка са Тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу детета или ученика/це, тј. може да му/јој штети, угрози и његову/њену безбедност или омета поступак у установи, директорка обавештва центар за социјални рад, односно полицију. Школа је дужна да обавести центар за социјални рад и полицију и истовремено се организује васпитни рад који је примерен потребама ученика или ученице, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Уколико је за овај рад ангажова на и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и оне међусобно усклађују активности.

Дакле, ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директорка обавештава родитеља и полицију.

НАПОМЕНА: УПУТСТВО Министарства просвете, науке и технолошког развоја о поступању установа образовања и васпитања и центара за социјални рад-органа старатељства у заштити деце од насиља, саставни је део ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ у оквиру овог Школског програма.

ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ОСТАЛИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Садржаји програма превенције осталих облика ризичног понашања као што су превенција:

a) употребе алкохола,
b) дувана,
c) психоактивних супстанци,
d) превенција малолетничке делинквенције,
e) трговине људима,
f) злоупотеба савремених информационих технологија,
g) остало,

Уграђени су у планове :

- наставних предмета наставника,
- одељењских старешина,
- ученичког парламента,
- одељењских заједница,
- тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања,
- тима за медијацију,
- вршњачког тима ученика,
- ученичког тима за медијацију,
- стручног сарадника педагога,
- здравствене заштите ученика,
- слободних и културних активности школе

Реализују се и у сарадњи са предметним наставницима и тимовима у школи и организацијама, институцијама и појединцима у локалној средини:

- Саветовалиште за младе,
- Црвени крст,
- медицинска школа,
- здравствени центар,
- Муп,
- локалне организације младих, ...

<u>Наведени актери реализују следеће теме и садржаје са сарадницима ван школе на следеће начине:</u>

Теме и садржаји:	Начини реализације
* Концепт неговања и развијања здравих животних стилова * Адолесценција * Заштита репродуктивног и сексуалног здравље и контрацепција * Превенција ХИВ – АИДС-а и полног преношења инфекције (ППИ) * Токсикоманија и превенција болести зависности * Превенција злоупотребе психоактивних супстанци * Превенција злоупотребе никотина * Превенција злоупотребе алкохола * Превенција злоупотребе психоактивних супстанци(ПАС) * Превенција злоупотребе лекова и стероида * Очување и јачање менталног здравља * Значаја физичке и спортско рекреативне активности * Анти –трафикинг * Правилна исхрана и превенција неправилне исхране * Безбедност коришћења, заштита од злоупотребе и зависности од савремених технологија	➢ информисање ➢ предавања ➢ трибине ➢ радионице ➢ акције ➢ пројекти

10. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Школа поред обавезне наставе физичког васпитања у средњој школи реализује и програм школског спорта и спортских активности.

Циљ:

Развој и практиковање здравих животних стилова, развој свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности

Задаци:

-очување и унапређење здравља

-развијање моторичких способности

-оспособљавање за самостално вежбање у слободно време

-промоција позитивне социјалне интеракције

Програм школског спорта и спортских активности остварује се кроз одељењска спортска такмичења и припреме за такмичења која се одржавају два пута током школске године, једном у првом и једном у другом полугодишту и обухватају ученике у свим разредима средње школе. Област и програмски садржај такмичења је одабран и прилагођен потребама ученика музичке школе који и поједине редовне садржаје наставе физичког васпитања реализују са појачаним опрезом у циљу заштите од повреда .

Област одабрана за такмичарску активност-Атлетика и то

* Атлететске дисциплине:

трка на 100 метара ученици	трка на 400 метара ученици	трка на 800 метара ученици	штафетна трка 4 х 100 метара ученици
трка на 100 метара ученице	трка на 400 метара ученице	трка на 800 метара ученице	штафетна трка 4 х 100 метара ученице

Под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја и у сарадњи са Спортским савезом Србије, Савезом атлетских талената Србије Школском управом и СО Краљево, као и у сарадњи са наставником физичког васпитања ученици средње школе који нису ослобођени физичког васпитања у обавези су да учествују и трче на КРОСУ РТС кроз Србију који се одржава у складу са планом организатора и то према следећем распореду:

Разред средње школе	Дисциплина	
	ученици	ученице
I	трка на 800 метара	трка на 500 метара
II	трка на 800 метара	трка на 600 метара
III	трка на 1000 метара	трка на 600 метара
IV	трка на 1000 метара	трка на 800 метара

Ученици се према интересовању пријављују и као учесници спортских такмичењима и спортско - рекреативних активности које се одржавају у сарадњи са осталим средњим школама, Савезом за школски спорт, локалним спортским организацијама , клубовима, савезима и локалном заједницом у складу са њиховим календарима активности.

Велики број ученика су чланови спортских клубова или се ангажују у редовним рекреативним активностима одабраним према личним интересовањима и способностима (спортски савези, спортски клубови, фитнес клубови, теретане, плесни клубови, балетске групе, клубови екстремних спортова, куд-ови, и сл.)

11. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈЕ

Програм екскурзије садржи:

- образовно-васпитне циљеве и задатке,
- садржаје којима се постављени циљеви остварују,
- планирани обухват ученика
- носиоце предвиђених садржаја и активности,
- време трајања екскурзије,
- путне правце,
- техничку организацију
- начин финансирања.

Ескурзија може да траје:

- за ученике првог разреда – до три дана (одвија се унутар граница наше земље)
- за ученике другог разреда – до пет дана (одвија се унутар граница наше земље)
- за ученике трећег и четвртог разреда – до пет наставних дана (може да се организује у иностранству).

Екскурзија ученика ће се реализовати у 2.полугодишту (април) са поласком у 07 часова испред школе.

Повратак са екскурзије ће се обавити најкасније до 22 часа.

Екскурзија се финансира из средстава која обезбеђују родитељи ученика.

Надокнада часова редовне наставе у време извођења екскурзија биће реализована одмах по извођењу или продужењем наставе за онолико дана колико екскурзија траје.

Извештај о реализацији екскурзије израђују носиоци активности извођења екскурзије.

Одељењске старешине, педагошки руководици класа , руководиоци стручних актива и стручни сарадник- педагог заједно са ученицима израђују план и програм активности и воде евиденцију реализације овог програма (осим за фазе организације и извођења екскурзије за које је процедура и прописана Стручним упутством о организацији и извођењу екскурзија, осталим правилницима и прописима).

Комисија за организацију екскурзија: Чланови комисије за организацију и извођење екскурзије су одељењске старешине средње музичке школе од I-IV разреда у сарадњи са директором школе.

<u>Пример плана и програма стручне екскурзије:</u>

План и програм екскурзија за ученике I и II разреда средње школе

Путни правац	**Циљ екскурзије**	**Време трајања**
		3-5 дана
Краљево-Нови Сад-Суботица	• *да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, наставних предмета, непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног, историјског и духовног наслеђа.*	**Очекивани број ученика**
		МИН. 60%*

Задаци екскурзије	**Време реализације**
• *непосредно упознавање ученика музичке школе уз проширивање знања и искуства ученика о цивилизацијским, истор.и култ. достигнућима* • *директно стицање доживљаја садржаја који су теоретски обрађени у књижевности , историји, историји музике, вокално инструменталној музици и осталим програмским садржајима музичке наставе* • *оснаживање ученика у проф. развоју* • *подизање нивоа опште комуникативности , социјалне зрелости и временско просторне оријентације ученика* • *унапређење моралног , емоционалног и и естетског васпитања* • *развијање позитивног односа према националним , уметничким и културним вредностима* • *развијање позитивног односа према различитостима кроз упознавање са новима пределима, историјом, објектима , људима , обичајима, начином живота* • *неговање позитивног односа према грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима* • *стицање нових сазнања у непоседном окружењу и начину живота у коме су живели и стварали великани националне историје и културе* • *развијање љубави према отаџбини,њеној историји , кутури, природним лепотама* • *развијање и испољавање позитивних социјалних и емоционалних доживљаја кроз односе међу ученицима и наставницима уз подстицање развијање другарства , одговорности, поштења, самосталности, хуманизма , бриге о себи и другима, одговорности за сопствено понашање , што доприноси неговању различитости и развијање осећаја за толеранцију* • *схватање значаја здравих стилова живота , развијање еколошке свести и љубави према природи* • *развијање колективног и авантуристичког духа, подстицање жеље за путовањима* • *и развој културе путовања*	*април, мај, II полугодиште*
	Дужина пута
	приближно 1000 км
	Носиоци предвиђених садржаја и активности:
	Стручни вођа пута:
	Одељењске старешине
	Одељењске старешине:
	I и II разреда средње школе

Тематска обрада садржаја екскурзије којим ће се остварити циљеви и задаци:		
Редослед посета по данима:	Екскурзија ученика I и II разреда биће реализована на релацији:	***Краљево - Сремски Карловци - Нови Сад -Суботица-Палић-Нови Сад--Петроварадин -Краљево***
1. дан	∗ ***Краљево-Сремски Карловци – Н.Сад*** *Полазак испред школе у 7,00 часова. Путовање преко Београда ка Фрушкој Гори са успутном паузом. Посета манастиру Ново Хопово. Даље путовање до Ср. Карловаца. Обилазак Карловачке Гимназије и културно историјских знаменитости : Саборна црква, Патријаршија, Богословија. Одлазак до Стражилова (гроб Бранка Радичевића). Након тога одлазак у Нови Сад.Смештај у хотелу. Вечера. Дискотека. Ноћење.*	
2. дан	∗ ***Нови Сад- Суботица-Палић-Нови Сад*** *Доручак. Одлазак у Суботицу. Обилазак централног градског језгра и посета Градској кући. Ручак у ресторану на Палићу. После ручка обилазак зоо- врта. Слободно време поред Палићког језера у парку. У вечерњим сатима полазак за Нови Сад. Вечера. Дискотека. Ноћење.*	
3. дан	∗ ***Нови Сад-Петроварадин-Краљево*** *Доручак. После доручка одлазак до Петровардинске тврђаве – панорамско разгледање. Повратак у Нови Сад-разгледање града -Дунавски парк, Змај Јовина улица, споменик Јовану Јовановић Змају, Дунавска улица, Матица Српска, Позориште, Катедрала. Ручак у хотелу. После ручка полазак за Краљево. Путовање преко Београда, са паузом по потреби. Долазак у Краљево у вечерњим сатима –до 22 часа.*	

Пример плана и програма стручне екскурзије:

План и програм екскурзија за ученике III и IV разреда средње школе

Путни правац	Циљ екскурзије	Време трајања
		до 5 дана
Краљево-Италија-Краљево	• *да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, наставних предмета, непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног, историјског и духовног наслеђа.*	**Очекивани број ученика**
		МИН. 60%*

Задаци екскурзије	Време реализације
• *непосредно упознавање ученика музичке школе уз проширивање знања и искуства ученика о цивилизацијским, истор.и култ. достигнућима* • *директно стицање доживљаја садржаја који су теоретски обрађени у књижевности , историји, историји музике, вокално инструменталној музици и осталим програмским садржајима музичке наставе* • *оснаживање ученика у проф. развоју* • *подизање нивоа опште комуникативности , социјалне зрелости и временско просторне оријентације ученика* • *унапређење моралног , емоционалног и и естетског васпитања* • *развијање позитивног односа према националним , уметничким и културним вредностима* • *развијање позитивног односа према различитостима кроз упознавање са новима пределима, историјом, објектима , људима , обичајима, начином живота* • *неговање позитивног односа према грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима* • *стицање нових сазнања у непоседном окружењу и начину живота у коме су живели и стварали великани националне историје и културе* • *развијање љубави према отаџбини,њеној историји , кутури, природним лепотама* • *развијање и испољавање позитивних социјалних и емоционалних доживљаја кроз односе међу ученицима и наставницима уз подстицање развијање другарства , одговорности, поштења, самосталности, хуманизма , бриге о себи и другима, одговорности за сопствено понашање , што доприноси неговању различитости и развијање осећаја за толеранцију* • *схватање значаја здравих стилова живота , развијање еколошке свести и љубави према природи* • *развијање колективног и авантуристичког духа, подстицање жеље за путовањима и развој културе путовања*	*април, мај, II полугодиште*
	Дужина пута
	приближно 2500 км
	Носиоци предвиђених садржаја и активности:
	Стручни вођа пута:
	Директор школе
	Одељењске старешине:
	III и IV разреда средње школе

Тематска обрада садржаја екскурзије којим ће се остварити циљеви и задаци:

Редослед посета по данима:	Екскурзија ученика III и IV разр. биће реализована на релацији:	***Краљево – Лидо Ди Јесоло- Венеција – Падова- Верона- Монтецатини- Пиза - Фиренца- Трст- Краљево***
1. дан	* *Краљево- Лидо Ди Јесоло* *Полазак из Краљева у 4,00 сата испред школе. Вожња аутобусом преко Београда, Загреба и Љубљане. Успутна задржавања по жељи и потреби. Долазак у Лидо де Јесоло у вечерњим часовима. Смештај у хотел, вечера, ноћење.*	
2. дан	* *Лидо Ди Јесоло – Венеција - Лидо Ди Јесоло* *Доручак. После доручка одлазак за Венецију и панорамско разгледање града, црква Пиета, Мост уздаха. Дуждева палата, Пиазета, Стубови заштници, Библиотека, Трг Светог Марка, Базилика, црква Светог Марка, Кампанила , Сат кула, Велики канал, Мост Риалто, црква Мариа дела Салуте... Након обиласка повратак у хотел, вечера.*	
3. дан	* *Лидо Ди Јесоло – Падова-Верона-Монтецатини* *Доручак. Након доручка одлазак у Падову. Обилазак: Прато де ла вале, базилика Св. Антонија, споменик Гатамелати. Наставак путовања за Верону; обилазак Арене,Јулијине куће, трговa Бра, Ерба, Одлазак у Монтецатини. Смештај у хотел. Вечера и ноћење*	
4. дан	* *Монтецатини-Пиза-Фиренца-Монтецатини* *Доручак. Након доручка полазак за Пизу. Обилазак поља Чудеса, Дуомо, Крстионица, Криви торањ. Наставак путовања за Фиренцу. Панорамско разгледање града: Дуомо, Трг Сињори,Понто векио, Капела Медичи, Галерија Уфици, Црква Санта Кроча, палата Пити... Слободно време за шетњу. Повратак у хотел. Вечера ноћење.*	
5. дан	* *Монтецатини – Трст- Краљево* *Доручак. После доручка полазак за Трст обилазак: Римски амфитеатар, Канал гранде, Српска црква Св. Спиридона, Пјаца де ла Унита италиана. Полазак за Краљево. Долазак у Краљево у касним вечерњим сатима-до 22 часа*	

12. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Друштво СИГМАПРЕВЕНТ ДОО за потребе школе обавља све послове предвиђене законом о безбедности и здрављу на раду а дефинисане међусобно склопљеним уговором о пружању услуга лица за безбедност и здравље на раду.

Лице за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито:

- учествује у спровођењу мера утврђених у акту о процени ризика;
- врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава рада, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова;
- предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радном месту са повећаним ризиком;
- стално прати и контролише примену мера за безбедност и здравље запослених;
- прати стање у вези са евентуалним повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема предлоге за њихово отклањање;
- припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену;
- забрањује рад на радном месту или употребу средства рада, за случај да утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
- сарађује са службом медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
- води и чува законом прописане прописане евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца и то о:

    1. радним местима са повећаним ризиком;
    2. запосленим на радним местима са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на таквим радним местима;
    3. повредама на раду и професионалним обољењима;
    4. запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад;
    5. опасним материјама које се користе у току рада;
    6. извршеним испитивањима радне околине и опреме за рад;
    7. пријавама надлежним органима (инспекцији рада и надлежном органу унутрашњих послова) о повредама на раду због којих запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и пријавама о евентуалним професионалним обољењима, односно обољењима у вези са радом.

- присуствује надзору инспекције рада и поступа по њиховим налозима;
- попуњава пријаве у случају повреде на раду или професионалног обољења или обољења у вези са радом;
- ради и друге послове који су у вези са спровођењем мера за безбедан и здрав рад.

Домар Школе је одговоран за то да сва водоводна инфраструктура функционише нормално, па је у том циљуобавезан да у најкраћем могућем року отклања мање кварове на водоводним инсталацијама. За санирање већих кварова ангажоваће се служба хитних интервенција преко друштвених делатности.

У школи се у циљу обезбеђивања неометане реализације активности школе, благовременог уочавања и отклањања тешкоћа и неправилности реализује дежурство наставника , портира, ученика и помоћно-техничког особља, у складу са процесом наставе и одредби правилника о начину и поступку заштите и безбедности ученика и запослених .

У поступку прописивања и извршавања мера заштите и безбедности ученика школа сарађује са:

1) државним органима, школском управом и органима јединице локалне самоуправе, општином Краљево;
2) Министарством саобраћаја и телекомуникације,
3) Министарством унутрашњих послова,
4) Центром за социјални рад,
5) Здравственим центром у Краљеву
6) другим школама и организацијама на територије општине.

1. Сарадња са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, Скупштином града Краљева, Школском управом Краљево
У сарадњи са Министарством просвете, Скупштином града Краљева, Школском управом Краљево, Школа се стара да сви облици васпитно- образовно града теку без застоја и проблема, да све укупни однос и учесника наставног процеса буду такви да ученици Школе буду заштићени од свих облика дискриминације и насиља. Школа води уредну евиденцију о редовном похађању наставе свих уписаних ученика.Уколико ученик, средње школе, дуже од 15 дана не похађа наставу, а Школа не може да успостави контакт са родитељима или старатељима ученика, са насталом ситуацијом упознаће се Школска управа града и Ценар за социјални рад у циљу предузимања–законских мера и спречавању ситуације у којој би се ученик налазио без заштите и надзора.
2.и 3. Сарадња са Министарством саобраћаја и телекомуникација и МУП-ом
Школа, такође, остварује и сарадњу са надлежним инспекторима службе за малолетничку деликвенцију, којима се пријављује евентуална сумњива ситуација у Школи или у понашању ученика која може довести до деликвентног понашања, како би се спречила на време и тиме остварила безбедност других ученика Школе. У време ваннаставних активности које организује и спроводи Школа (екскурзије, излети, исл.). Школа је у обавези да благовремено пријави свако путовање ученика, како би радници МУП-а обавили преглед ангажованих аутобуса. Од надлежних органа саобраћајне полиције, Школа ће тражити дасе обезбеди појачана контрола саобраћајницаоко Школе. У сарадњи са МУП-ом, одељењем за борбу против наркоманије одржаће се предавања ученицима школе, како би се обезбедио и овај вид едукације ученика ради њихове безбедности.
4. Сарадња са Центром за социјални рад
У сарадњи са одељењским старешинама, наставницима и педагогом ,остварује се увид у породичне прилике. Кад се уоче промене у понашању и учењу ученика и у случају констатације да постоји недовољна брига и надзор у породици, школа се обраћа Центру за социјални рад у циљу предузимања мера ради пружања помоћи ученику.

5. Сарадња са Здравственим центром

Школа сарађује са Здравственим центром ,саветовалиштем за младе и црвеним крстом. Организује се едукација ученика везаних за превенцију болести зависности , пп болести, трговине људима, за развијање здравих животних стилова и на све теме из области за које ученици имају интересовања и желе да сазнају више.

6. Сарадња другим школама и организацијама на територије општине

Сарадња са другим школама на територији општине са огледа у сталном контакту руководстава школа, размени информација о ситуацијама и понашању ученика појединихшкола или интеракцији ученика различитих школа, а у циљу спречавања конфликата,насиља, дискриминације итд. Школе заједнички сарађују са Министарством унутрашњих послова, градом Краљевом Краљево, Школском управом и осталим релевантним институцијама по истом питању – заштите и безбедности ученика.

7. Осигурање ученика и запослених

Школа је у обавези да на почетку сваке школске године упозна Савет родитеља са могућношћу осигурања ученика од последица несрећног случаја (незгоде) које се могу евентуално десити и са условима под којима се врши осигурање.
Школа је такође у обавези да, уколико постоји заинтересованост родитеља, буде посредник између њих и осигуравајуће организације, како би родитељ или школа, уплатом премијеосигурања, омогућио свом детету заштиту од свих ризикау свакодневном животу (у Школи,код куће, на путу, екскурзији, летовању и сл).
Сваке школске године школа осигурава запослене.

8. Заштита од поплава, пожара, удара грома и других евентуалних непогода

У циљу заштите деце и запослених у Школи се спроводе мере заштите од пожара предвиђене законом, ако је подразумевају обезбеђеност школе довољним бројем ватрогасних апарата обуку запослених за руковање тим апаратима и понашање услучају опасности и редовну контролу обучености радника у сарадњи са Управом противпожарне полиције и Добровољним ватрогасним друштвом.

Правилници и акти на којима се заснива заштита безбедности и здравља на раду	**Средства** којима школа располаже у циљу одржавања безбедности и здравља на раду	**Мере** које се редовно спроводе ради обезбеђивања услова за заштиту безбедности и здравља на раду	**Програми (обуке)** који се у школи спроводе ради заштите безбесности и здравља на раду
Правилник о безбедности и здрављу на раду	Ормарић за прву помоћ и заштиту	Сервисирање противпожарних апарата	Обука за противпожарну заштиту
Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини	Сервисирани противпожарни апарати	Сервисирање система за грејање и одржавање котлова	Обука о заштити безбедности и здравља на раду
Правилник о заштити од пожара	Анти-паник лампе у ходнику школе		

Сви запослени у школи су упознати са Правилником о заштити од пожара и обавезни су да га примењују.

Школа тј. власник објекта је у обавези да врши редовну контролу громобранске инсталације од стране овлашћених организација и да поседује уредну документацију о томе. Евентуалне недостатке ће отклањати у најкраћем могућем року.

13. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

На основу Закона о средњем образовању и васпитању, објављеног у „Службеном гласнику РС“ бр. 55/2013 од 25.06.2013., члан 15., школа је формирала Стручни тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадник, педагог, наставници грађанског васпитања и одељењске старешине 4. разреда. Каријерно вођење и саветовање представља:

1. низ активности које оспособљавају ученике током трајања средње школе:

- да идентификују сопствене способности, компетенције и интересе,
- да донесу одлуке које се тичу њиховог образовања, оспособљавања и професије и
- да управљају токовима својих живота у области учења, рада и других области у којима могу да стекну и примене способности и компетенције и

2. стручну делатност на пружању континуиране помоћи појединцу током његовог целокупног каријерног развоја, у слободном избору усмерења и опредељења, у образовању и професионалној активности, са циљем постизања професионалног квалитета, у складу са личним особинама и потребама тржишта рада за појединим занимањима.

У циљу пружања помоћи у формирање зреле и одговорне личности ученика, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у школи је формиран тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су наставници и стручни сарадник педагог.

Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током трајања средње школе, а по потреби се сарађује и са установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем. Континуирано се прати развој ученика и информише их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе.

Каријерно вођење и саветовање добија посебан значај и функцију у контексту доживотног образовања. Каријерно вођење и саветовање је само један од аспеката повезивања школа,односно високошколских установа, са светом рада.

Професионална оријентација и каријерно вођење представљају организовну друштвену и стручну делатност на пружању континуиране помоћи појединцу током његовог целокупног каријерног развоја, у слободном избору усмерења и опредељења, у образовању и професионалној активности, са циљем постизања професионалног идентитета, у складу са личним особинама и потребама тржишта рада за појединим занимањима.

Каријерно вођење и саветовање укључује израду и доступност заинтересованима, у сваком тренутку, информација о тржишту рада, образовним могућностима, као и о могућностима запошљавања. Такође, укључује претпоставку да појединци могу добити стручну помоћ у дефинисању области у којима могу да искажу своје аспирације, интересе, компетенције, личне особине, квалификације и способности и да их доведу у везу са доступним оспособљавањем и могућностима запошљавања.

Професионалну оријентацију чине предавања, индивидуални и групни саветодавни разговори, посета факултетима и презентација истих у матичним школама. Ученици се упознају са предусловима правилног избора занимања и факторима од којих зависи правилан избор, са критеријумима за упис на факултете и са начинима избора кандидата.

Програм професионалне оријентације и каријерног вођења и саветовања у школи обухвата:

* Професионално информисање ученика;
* Рад са родитељима ученика;
* Саветодавни рад са ученицима;
* Вођење и доношење одлука ученика о будућој професији;
* Конкурсе и информаторе за музичке академије;
* Упитнике за ученике , информативне и радне материјале, остало

<u>Концепт програма КВИС остварује се кроз пет модула:</u>

Самоспознаја	- препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења
Информисање о занимањима и каријери	- припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања
Упознавање са путевима образовања - мрежом школа	- познавање путева образовања и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања
Реални сусрети са светом рада	- сусрети са представницима занимања, сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима
Доношење одлуке о избору школе и занимања	- самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања

Професионална оријентација подразумева **укључивање** и **међусобно повезивање свих актера** који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници,, представници локалних канцеларија за младе., представници са универзитета и факултета, представници центара за КВИС, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљвање и други.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријетације су тим за КВИС, одељењске старешине и предметни наставници. Реализација програмских задатака из области професионалне оријетације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе и изборне наставе, и осталих облика образовно васпитног рада, а сви задаци из овог подручја су уграђени у планове рада наставничког, одељењског и стручних већа, савета родитеља, школског одбора , одељењских старешина, стручног сарадника педагога и ученичког парламента.

Циљ каријерног вођења и саветовања треба да обезбеди сваком ученику:

* лични развој како би могао да разуме себе и да утиче на сопствене одлуке и иницијативе у области школовања и професионалног развоја;
* да истражи могућности за учење и запошљавање, односно за рад;
* да планира и управља променама у области свог учења и рада, односно да управља својом каријером.

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Програм каријерног вођења и саветовања за ученике средње школе обухватао би:

a) информисање,
b) саветовање,
c) вођење и
d) доношење одлука о професији код ученика.

Циљ програма јесте:

- да помогне младим људима да разумеју и интерпретирају информације о свету рада и будућој каријери,
- да могу да разјасне недоумице које имају
- у погледу професија или послова,
- да разумеју своје способности и дефинишу своје ставове у погледу понуђених или жељених избора.

Каријерно саветовање и вођење треба да пружи подршку младима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења, напредовања у будућим професијама.

Програм каријерног вођења и саветовања намењен младим талентима и младима из осетљивих друштвених група треба да у оквиру основних стандарда уважи специфичности које важе за ове групације младих.

a) Информисање

Циљ информисања јесте превенција погрешног избора правца образовања или избора занимања. Реално планирање каријере утиче на смањење незапослености. Информације се односе на мрежу образовних установа, дужину школовања, студијске образовне профиле, наставне планове и програме, актуелне информације освету рада – занимањима, могућностима и перспективама запошљавања и развоја каријере. Обавља се непосредно и посредно путем различитих медија (разговори,радионице, брошуре, приручници, интернет, презентације, средства јавногинформисања, сајмови образовања, професионалне оријентације, запошљавања итд.);

b – d) Саветовање, вођење и доношење одлука о избору професије од стране ученика

Циљ јесте оснаживање појединца и мотивисање за доношење утемељених одлука приликом планирања каријере (избор одговарајућег занимања,радног места, школе, факултета, додатног образовања и обуке). Приликом саветовања појединцу се предочавају начини доношења одлуке сагледавањем реалних могућности у односу на способности, особине личности, интересовања итд.

Саветовањасе могу комбиновати са тренинзима ради ефикаснијег прихватања активне улоге упланирању каријере; кроз процес саветовања ученик сагледава и дефинише своја интересовања, способности и склоности, открива какве задатке и послове воли да обављаш, које га области привлаче, у каквој средини би волео/ла да ради, укратко, да ученик препозна шта је то што га лично мотивише.

Ученику се пружају информације о образовању, тржишту рада, могућностима за обуку и усавршавање, или о нечему другом што их занима, или ће ученик бити упућен на особе и установе које пружају податке који су ученику неопходни.Вођење ученика се обавља кроз процес управљања каријером,пружајући му потребне информације, упућујућига на друге стручњаке иинституције који му могу бити од даље користи,саветујући га о корацима којеможе предузети у наредним фазама планирања; са учеником се заједнички пролази кроз процес доношења одлука и прављења каријерног плана, тако да ученик увек има у виду све опцијекоје су на располагању.

У реализацији планираних активности посебну пажњу треба обратити на стандарде програма каријерног вођења и саветовања за ученике узраста од 15 до 18 година који се односе на следеће области и њихове садржаје:

❖ Лични развој појединца:

- разумевање сопственог развоја, постигнућа и способности у односу на потенцијалне образовне и професионалне изборе и могућности;
- успостављање и анализирање личних циљева и планова у области каријере;
- разумевање образовних и професионалних избора и доношење одлука у складу са тим.

Огледа се у следећим квалитетима појединца:

- Усвојио је етичке норме и понаша се у складу са њима;
- Има контролу над испољавањем емоција;
- Иима контролу над стресом- толерантан је на фрустрације;
- Успоставља добре интерперсоналне односе;
- Толерантан је према другацијем мишљењу;
- Препознаје и уважава индивидуалне разлике, етницку и културалну различитост;
- Преиспитује се у циљу властитог напредовања;
- Поштује себе и друге;
- Кооперативан је и успешан у тимском раду;
- Добро управља временом и примењује методе ефикасног учења;
- Интегрише познавање властите личности у животне и каријерне планове;
- Балансира своје животне улоге/ у временском следу;
- Успоставља краткороцне, средњерочне у дугорочне циљеве и приоритете;
- Не оклева да потражи стручну помоћ/консултације када не може самостално да реши настали проблем;
- Зна када и како да користи породичне, вршњачке, факултетске или друштвене ресурсе у остваривању својих развојних циљева;
- Зна да се комуникација састоји од говора, слишања и невербалног понашања и уме да је ефективно користи;

- Има иницијативу у стицању ширих знања која доприносе личном и професионалном развоју;
- Развија свест о свом професионалном идентитету;

❖ Истраживања могућности за учење и запошљавање – идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе.

Огледа се у следећим квалитетима појединца:

- Користи своје истраживачке вештине да пронађе, анализира, процени и интерпретира информације које се тичу жељеног образовања и каријере;
- Преиспитује остварљивост/реалност својих образовних и професионалних планова (алтернативни планови);
- Врши компаративну анализу могућности студирања на различитим факултетима у циљу налажења најбољег решења за реализацију образовнокаријерног циља;
- Прикупљасинформације о олакшицама током студирања;
- Проналази могућности стицања ширих/интензивнијих знања у области интересовања- на факултетуи ван њега;
- Прикупља информације о могућностима студирања/усавршавања у иностранству;
- Предузима иницијативу у налажењу најпогоднијег места за студентску праксу;
- Користи информације са тржишта рада за процену своје запошљивости.

❖ Планирање и управљање властитом каријером:

- Оспособљавање за коришћење адекватних техника за доношење одлука о даљем учењу и професионалној каријери;
- разумевање и оспособљавање за процедуре пријављивања, конкурисања како за свет рада тако и за даље образовање;
- Разумевање захтева послодаваца у погледу знања, вештина и способности запослених.

Огледа се у следећим квалитетима појединца:

- Преузима одговорност за своју каријеру и прави свој каријерни портфолио;
- Планира и утврђује приоритетне области запошљавања;
- Прикупља из различитих извора информације о циљним делатностима и фирмама;
- Успоставља везе у пословном/уметничком миљеу у коме може да оствари каријени план;
- Влада вештинама потребним за конкурисање;
- Прихвата потребе за перманентним усавршавањем, испољавањем флексибилности, адаптибилности и стицањем нових вештина;
- Прихвата да су тачност, љубазност, адекватно одевање, позитивни ставови, истрајност, добро вербално изражавање и посвећеност раду, уз компетенције, есенцијални за успех у раду;
- Свестан је променљивости ситуације на тржишту рада и спреман за промене запослења; и
- Уколико каријерни план захтева финансијско улагање, прикупља информације о финансијским изворима и развија вештине
- Обезбеђивања/прикупљања финансијских средстава.

Такође је потребно имати у виду најчешће уочене потребе ученика у овој категорији:

* квалитетна комуникација
* самоспознаја, препознавање сопствених карактеристика, компетенција, интересовања,
* информисање о образовању, могуцностима школовања и приликама на тржишту рада,
* добијање савета о планирању каријере
* добијање информација о каријери
* информисање о студијама у земљи и у иностранству
* пружање подршке у доношењу одлуке, формулисање избора у каријери у складу са лицним афинитетима,
* разумевање радне и професионалне етике
* активирање кроз волонтирање, учествовање у пројектима,омладинским организацијама, предузетништву
* подршка у активном тражењу посла,припрема за пословни интервју, писању цв-ја и пропратних писама и припрема за пословни интервју,
* развој (софт скиллс) меких вештина, кључних компетенција (посебно дигиталних компетенција као и коришћење страних језиика),
* оспособљавање на радном месту и стицање радног искуства кроз праксу и волонтирање.

<u>Методе и технике које ће се примењивати у раду са ученицима су:</u>

* Информативно консултативни рад
* Саветодавно инструктивни рад
* Интервјуи и упитници
* Радионице
* Презентације
* Семинари
* Тренинзи и обуке
* Предавања
* Остало

Чланови тима за каријерно вођење и саветовање израђују глобални и оперативни план рада који је саставни део Годишњег плана рада школе и обухвата приоритетно следеће активности и садржаје који се односе на рад са ученицима/осталима:

Каријерно информисање

Обухвата све информације неопходне за планирање, постизање и одржавање запослености и волонтирања. Укључује и информације о занимањима, вештинама, каријерним путевима (путевима у реализацији каријере), трендовима и стању на тржишту рада, образовним програмима и могућностима, образовним институцијама (свих врста – формалне, неформалне), владиним и невладиним програмима и услугама, перспективама послова.

Образовања ученика за каријеру

Образовање за каријеру стиче се кроз рад и сарадњу чланова тима и наставника са ученицима и помаже им да разумеју своје мотиве, вредности и начин како могу допринети друштву у коме живе. Обезбеђује им знање о тржишту рада, вештине које их оспособљавају да врше изборе у сфери образовања, рада и живота, а такође ихоспособљава да планирају каријеру и припреме се за рад.

Односно, образовање за каријеру промовише разумевање света рада кроз школске програме и то у различитим облицима и формама. Активности које обухватају каријерно информисање и каријерно саветовање могу бити интегрисане у предметне и наставне области у школи или се могу реализовати као посебне групне активности за ученике. За разлику од каријерногсаветовања, образовање за каријеру промовише разумевање света рада кроз школскенаставне програме. То се може реализовати у различитим формама у оквиру наставногпроцеса. То могу бити облици каријерног информисања и каријерног саветовања које наставници директно интегришу у предметне области, или стицање одређених вештинапотребних за запошљавање које се организује као посебан сегмент образовног рада,који је такође укључен у школски програм. Посебне вештине за запошљавање могуда обухвате стицање вештина управљања каријером, прелаз из школе у област рада,итд. Оваквим школским активностима подржавају се циљеви каријерног вођења исаветовања.

Каријерно саветовање

Помаже ученицима да разумеју властите циљеве и аспирације, сопствени идентитет, доносе одлуке утемељенена информацијама, посвете се активностима и управљају променама у својој каријери било да су планиране или непланиране. Сами облици каријерног саветовања често су директно условљени самом потребом за запошљавање, као и бројем и врстама баријера, које морају да се савладају да би се нашло право запослење или развила каријера. Најчешће се разликују три нивоа активности у управљању каријером, који су почетно каријерно планирање, учење базирано на процесу рада и активности повезивања.

Почетно каријерно планирање обухвата почетну процену интересовања и компетенција, учешће у истраживању каријере и радног искуства, развој почетног ЦВили професионалног резимеа и развој почетног плана образовања/запошљавања. Учење базирано на раду обухвата оспособљавање директно у оквиру самог посла, затим широку област тренинга за разне области рада, менторски рад на самом послу. Активности повезивања обухватају акције којима се подстичу наставници да учествују у активностима каријерног саветовања, упознавање ученика са могућностима и условима рада, помоћ у повезивању учења у школи и учења у самом процесу рада, повезивање ученика, студената, родитеља, послодаваца и служби за запошљавање, праћење напретка појединца.

- Избор одговарајућих сарадника у области КВИС унутар и изван школе

* Универзитетски центри за каријерно вођење и саветовање
* Универзитети и факултети
* Центра за каријерно воење и саветовање младих талената Србије при Министарству омладине и спорта
* Канцеларија за младе у локалним самоуправама,
* Удружења, непрофитних и невладиних организација,
* Националне службе за запошљавање,
* Каријерни сервиси, удружења,
* остали,...

- Корисна литература за рад и портали који се препоручују су:

Портал БОШ Каријера нуди брошуре, водиче, описе занимања, тестове за самопроцену, и онлајн каријерно саветовање, на адреси http://karijera.bos.

Активности тима за каријерно вођење и световање:

Активност	Време реализације	Носилац
Информисање свих ученика средње школе (групно и/или индивидуално) о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу и о могућностима и условима и припремама које стоје на располагању за упис на факултете	1.полугодиште	Стручни тим за каријерно вођење Стручни сарадник, педагог
Саветовање ученика 3.и 4. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу (разговор по одељењима)	Септембар	Стручни сарадник, педагог
Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима (од 1.до 4.разреда)	Октобар	Одељењске старешине 4. разреда Стручни сарадник, педагог
Индивидуално саветовање са свим заинтересованим ученицима о повезаности личних особина и афинитета са захтевима посла	Новембар	Стручни сарадник, педагог
Индивидуално и групно информисање и саветовање са свим заинтересованим родитељима	Септембар - јун	Стручни сарадник, педагог
Организовање представљања различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима (за ученике 3. и 4.разреда)	Децембар	Стручни тим за каријерно вођење
Саветовање ученика 3. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу	Новембар	Стручни сарадник, педагог
Радионица *„Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика значајних за даље професионално образовање и рад – идентификовање сопствених вештина, способности и особина„(*за ученике 4.разреда)	Децембар	Наставник грађанског васпитања
Тестирање професионалних афинитета и општих способности расположивим психолошким тестовима (за ученике 3. разреда)	Март	Надлежна служба Завода за запошљавање Стручни сарадник, педагог
Тестирање и саветовање ученика који планирају да упишу факултете на којима се проверава општа култура или опште способности	Април	Надлежна служба Завода за запошљавање Стручни сарадник, педагог
Презентације факултета(за 3.и 4.разред)	Март - мај	Стручни тим за каријерно вођење Стручни сарадник, педагог
Обилазак факултета на Дан отворених врата(4.разред)	Април-мај	Ученици IV разреда
Презентација информатора за упис и могућности реализације припрема за упис(4.разред)	2.полугодиште	Стручни тим за каријерно вођење Стручни сарадник, педагог

14. ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања као изборног предмета, као и кроз факултативне активности, кроз рад школских тимова, стручних сарадника и предметних наставника, развија способност за препознавање проблема, реализује програме и активности којима се код ученика подстичу и развијају интересовања за конструктивно решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и развој предузетничког духа ученика.

ШКОЛА

Сарађује са:	Реализује низ програма, активности и садржаја уграђених у планове и програме рада:
* институцијама, * организацијама, * саветовалиштима, * образовним установама, * установама културе, * медијима, * омладинским организацијама, * социјалним партнерима * појединцима, * остали,	* наставника, * одељењских старешина, * одељењских заједница, * школских тимова за заштиту ученика од насиља, тима за развој међупредметних компетенција и предузетништва * ученичког парламента, одељењских заједница, вршњачког тима, * тима ученика за медијацију, * тима за културну и јавну делатност, * тима за професионалну оријентацију/каријерно вођење и * саветовање, * стручног сарадника педагога и психолога, * осталих

Циљ:

Информисање, стицање знања, вештина и способности код ученика за успостављање квалитетне ненасилне комуникација, за решавање проблема, за тимски рад, за развијање самоиницијативе и развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања у школским и ваншколским условима

Задаци:

Успостављање квалитетне ненасилне комуникације, путем које ученици стичу знања, вештине и способности о следећем:

-развој вештина ненасилне, кооперативне комуникације

-активно, пажљиво слушање другог без предрасуда, тумачење критике и самопотврђујућих очекивања.

-развој емпатије - саосећајног уживљавања и осећања и потребе другог

-јасно изражавање својих опажања, осећања и потреба,

-представљање јасних захтева без оптуживања и критиковања и пребацивања одговорности за њих на другу особу

-разликовање ја порука од ти порука (којима се одговорност за сопствене поступке и искуства приписује другоме)

-конструктивно одговарање на критику и напад

-познавање невербалне комуникације и њених особености

Конструктивна решавања проблема (несугласица, конфликата, сукоба,...), путем којих ученици стичу знања, вештине и способности о следећем:

-структура сукоба и уобичајени начини понашања у сукобу

-динамика сукоба, стратегије и стилови понашања у сукобу и могући исходи

-ненасилно конструктивно решавање сукоба који води обостраном добитку

-неспоразуми и сукоби са вршњацима, стратегије решавања

-сукоби са родитељима

-сукоби са наставницима и васпитачима

-начини решавања интерперсоналних и групних конфликата

-појам, садржаји и процедуре медијације

Практиковање тимског рада, развијање самоиницијативе путем којих ученици стичу знања, способности и вештине о следећем:

-начини формирања и одлике функционисања тима

-јасна визија циља и усмереност на задатак

-фазе развоја тима

-међузависност и емпатија међу члановима тима

-подела улога и одговорности

-процедуре и правила која дефинишу начин рада

-механизам доношења заједничких одлука гласање, консензус

-разрешавање интерних тензија и конфликата

Подстицање самоиницијативе и предузетничког духа, чиме ученици стичу знања, вештине и способности о следећем:

-усвајање знања из области предузетништва

-оспособљавање ученика за активно учествовање у преузимању одговорности за сопствено учење и будући развој

-подстицање иновативности код ученика

-развој компетенција потребних за успешно укључивање у свет рада

-стицање фискалне, економске и пословне писмености

-развој комуникационих вештина, организационих вештина, вештина планирања и вештина рада са другима

-подизање и стимулисање предузетничке свести, става и духа

-јачање мотивације ученика да буду активни, иновативни у раду и да без страха процењују и преузимају ризике, започињу сопствени бизнис, као и да буду одговорни и активни у оквиру било које радне обавезе

-развој креативности, флексибилности, истрајности

-јачање колективног духа и тимског рада

-формирање одговорног односа према себи, другима и окружењу

-стицање функционалног знања

-формирање толерантног друштва у којем се поштује индивидуалност и потреба сваког члана без обзира на његов хендикеп, верску, националну или полну припадност

-развијање вештине планирања,

-подстицање ученика да препознају важност и значај садржаја које изучавају

-подстицање развоја вештине обраде информација (сакупљања, организовања, интерпретације и преношења информација),

-развијање вештина и ставова усмерених на примере из реалног живота и света рада

Програми и активности:

	Циљ	Активност	Носилац активности
ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ	Развијање способности за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање проблема	Радионице о ненасилној комуникацији и решавању конфликата за ученике	Наставници грађанског васпитања - Стручни сарадници, педагог и психолог - Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва
	Развијање способности за препознавање проблема	- Анализа поштовања права ученика; - Дебате о друштв. проблемима (дискриминација и сл); - Анкетирање ученика о интересовањима и предлозима секција чији рад треба покренути у школи.	- Руководиоци тимова за заштиту ученика од нзз и за медијацију; - Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва - Наставници грађанског васпитања на часовима обавезне наставе у II разреду; - Наставник филозофије (у оквиру секције); - Одељењске старешине и стручни сарадник, педагог и психолог
	Развијање вештине планирања акција за решавање проблема	- Израда плана акције, нацрта пројекта и реализација пројекта у оквиру наставе ГВ; - Израда годишњег плана рада Ђачког парламента; - Подстицање на праћење сајтова на којима се објављују конкурси за ђачке пројекте.	- Наставници грађанског васпитања; - Координатор ученичког парламента уз подршку директора и стручних сарадника, педагога и психолога; - Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва - Стручни сарадници, педагог и психолог, наставници грађанског васпитања, други предметни наставници
	Развијање вештине за тимски рад, конструктивну комуникацију, толеранцију, поделу дужности и одговорности	- Групни облик рада у оквиру обавезне и изборне наставе - грађанског васпитања, биологије, хемије, латинског језика, географије, историје; - Организовање група ученика склоних физици, хемији и биологији ради израде демонстрација огледа на ГИМфесту; - Организовање тимова вршњачких едукатора за промоцију здравих стилова живота	- Координатор Ученичког парламента -Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; -Руководиоци тимова за заштиту ученика од нзз и за медијацију; - Предметни наставници; - Стручни сарадници, педагог и психолог

	Подстицање самоиницијативе ученика	- Подршка акцијама ђачког парламента; - Сарадња УП са другим парламентима на нивоу града; - Израда пројеката и аплицирање код донатора; - Учешће ученика у промоцији школе; - Похваљивање ученика који покрећу иницијативе за школске акције.	- Координатор Ученичког парламента -Руководиоци тимова за заштиту ученика од нзз и за медијацију; -Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; - Предметни наставници, стручни сарадници и директор према својим личним компетенцијама и афинитетима; - Наставничко веће на предлог одељењског старешине.
	Развијање предузетничког духа ученика	- Учешће ученика у активностима Тима за каријерно вођење и саветовање; - Подршка организовању спортских турнира; - Пружање помоћи у организовању хуманитарних акција; - Различити ученички пројекти и остале предузетничке акције	- Наставници физичког васпитања; - Тим за КВИС - Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; - Директор и помоћник директора; -Координатор Ученичког парламента -Предметни наставници - Стручни сарадници, педагог и психолог.
		- Сарадња са социјалним партнерима, предавања социјалних партнера на теме самоиницијативе и предузетништва	- Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; - Директор и помоћници директора; - Тим за КВИС; - Стручни сарадници, педагог и психолог
		- Предавање ученицима о значају коришћења информационих технологија за савремено пословање	- Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; - Тим за КВИС; - Стручни сарадници, педагог и психолог
		- Предавање ученицима о значају маркетинга за пласирање пословних идеја	- Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва; - Тим за КВИС; - Стручни сарадници, педагог и психолог
Време реализације		Током 1. и 2 полугодишта у складу са овим планом и плановима носилаца активности	

15. ВРСТЕ ПОДРШКЕ У ОБРАЗОВАЊУ - ОРГАНИЗАЦИЈА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА У ШКОЛИ

Индивидуални образовни план (ИОП) израђује се за децу којој је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању. Образовно-васпитна установа обезбеђује уклањање физичких и комуникацијских баријера и за ученика/цу доноси индивидуални образовни план (ИОП) чији је циљ постизање оптималног укључивања у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у вршњачком колективу.

Право на индивидуални образовни план има дете и ученик који има потребу за додатном подршком у образовању и васпитању због тешкоћа у приступању, укључивању, учествовању или напредовању у васпитно-образовном или образовно-васпитном раду, ако те тешкоће утичу на остваривање општих исхода образовања и васпитања, а нарочито ако дете, односно ученик:

1) има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи учења, или проблема у понашању и емоционалном развоју);

2) има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или вишеструке сметње);

3) потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи).

4)Ученици са изузетним способностима такође имају право на индивидуални образовни план.

Индивидуалним образовним планом утврђује се прилагођен и обогаћен начин образовања и васпитања детета и ученика, а посебно:

1) дневни распоред активности у групи/класи и часова наставе у одељењу, дневни распоред рада са лицем које му пружа додатну подршку и распоред рада у посебној групи у којој му се пружа додатна подршка, као и учесталост подршке;

2) циљеви образовно-васпитног рада;

3) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или за све предмете са образложењем за одступање од посебних стандарда;

4) индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу/класи и раду са додатном подршком;

5) индивидуализован начин рада наставника, односно индивидуализован приступ прилагођен врсти сметње

Индивидуализација и индивидуални образовни планови:

Када прикупимо све потребне информације о дететовој образовној ситуацији и потребама и сачинимо педагошки профил детета, одређујемо подручја у којима је детету/ученику потребна додатна подршка и планирамо мере индивидуализације, које остварујемо путем:

1) прилагођавања простора и услова у којима се одвија активност/настава у школи (отклањање физичких баријера, осмишљавање додатних и посебних облика активности, израде посебног распореда активности итд.);

2) прилагођавања метода рада, наставних средстава и помагала и дидактичког материјала, а посебно приликом увођења нових садржаја, начина постављања задатака, праћења брзине и темпа напредовања, начина усвајања садржаја, провере знања, организације учења, постављања правила понашања и комуникације.

Индивидуализација се спроводи према потреби, као саставни део образовно-васпитног рада и може бити остварена и без вођења посебне документације (листа за мере индивидуализације).

ИОП израђује тим за додатну подршку ученику на основу претходно остварених, евидентираних и вреднованих мера индивидуализације и израђеног педагошког профила ученика, а остварује се након сагласности родитеља, односно другог законског заступника.

Уколико родитељ, односно други законски заступник, неоправдано одбије учешће у изради или давање сагласности на ИОП, установа је дужна да о томе обавести надлежну установу социјалне заштите у циљу заштите најбољег интереса детета, односно ученика.

ИОП је писани документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета ако претходно прилагођавање и отклањање физичких и комуникацијских препрека нису довеле до остваривања општих исхода образовања и васпитања, односно до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

Врсте ИОП-а јесу:

1) ИОП1 – прилагођавање начина рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад; учење језика на коме се одвија образовно-васпитни рад;

2) ИОП2 – прилагођавање циљева садржаја и начина остваривања програма наставе и учења и исхода образовно-васпитног рада;

3) ИОП3 – проширивање и продубљивање садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама детета, односно ученика и може да буде:

1) <u>ИОП 1 по прилагођеном програму</u> у коме се прецизно планира циљ пружања подршке која се односи на прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса; активности и њихов распоред као и лица која пружају подршку;

Индивидуални образовни план са прилагођеним програмом подразумева да се за одређено дете не мењају исходи и стандарди образовања, као ни садржаји предвиђени образовним програмом, већ се прилагођавају и адаптирају начини извођења наставе, материјали, учила и асистивне технологије, као и просторно прилагођавање. То може да подразумева:

* Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације), што може да подразумева прилагођавање начина предавања и увођења нових садржаја, лекција, провере знања и давање задатака, организацију учења, понашање;
* Прилагођавање простора и услова у којима се учење одвија, односно отклањање физичких баријера и постављање ознака, специфичан аранжман и распоред активности.

2) <u>ИОП2 по измењеном програму</u> у коме се, осим свега претходно наведеног, прецизно планира прилагођавање општих исхода образовања и васпитања, прилагођавање посебних стандарда постигнућа ученика у односу на прописане и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;

<u>Смањивање садржаја за одређену област, предмет или групе предмета:</u>

* смањује се садржај и захтеви у оквиру једне или више области из једног предмета
* смањује се садржај и захтеви у оквиру једног предмета
* смањује се садржај и захтеви у оквиру групе предмета
* смањује се садржај и захтеви у оквиру већине или свих предмета

3)<u>ИОП3 по обогаћеном и проширеном програму</u> који се примењује за ученике са изузетним способностима.

Проширивање садржаја за одређени предмет или групе предмета:

* уводе се напреднији садржаји у оквиру једног предмета
* уводе се напреднији садржаји у оквиру групе предмета

<u>Остале мере подршке:</u>

Мере подршке које обезбеђују други (институције система, локална заједница, донатори, родитељи и сл.) на захтев школе:

* материјална,
* здравствена помоћ,
* асистивне тенхнологије,
* друге мере

ИОП доноси педагошки колегијум установе на предлог тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке детету и ученику.

Тим за пружање додатне подршке ученику (мали ИОП тим)у школи чини наставник разредне наставе, односно наставник предметне наставе, одељењски старешина, стручни сарадник, родитељ, односно други законски заступник, а у складу са потребама ученика и педагошки асистент, односно лични пратилац ученика, на предлог родитеља, односно другог законског заступника.

Доношењу ИОП-а 2 претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1, а обавезно је (сада је наглашена обавеза) прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику

Мишљење интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику, може да предвиди и измену плана наставе и учења (сада одлуку о измени плана доноси интерресорна комисија)

У првој години рада по ИОП-у, ИОП се вреднује тромесечно, а у свакој наредној години два пута у току радне, односно школске године.

Спровођење ИОП-а прати Министарство.

Индивидуални образовни план по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу/класи са ученицима којима је потребна подршка због поверљивости података налазе се код Тима за ИО/тимова за додатну подршку ученику и саставни су део (као прилог) Школског програма.

Предлог Школског програма средње музичке школе сачинио
Стручни актив за развој школског програма:

Биљана Мирјанић, директор школе – учествује у раду стручног актива за развој ШП

Лазовић Сања, председник стручног актива за развој ШП
Весна Миладиновић, стручни сарадник педагог
Јасминка Милијановић, проф.информатике
Јелена Николић, проф.солфеђа
Предраг Михаиловић, проф.виолончела
Анушка Николић, проф. виолине

уз ангажовање осталих наставника,сарадника, представника ученика и родитеља.